

สภาการณ การจัดการเรียนรูู้เชิงพื้นที่

ในบริบทประเทศไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

สภากรรมการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ ในบริบทประเทศไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

371.2
ส691ส

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
สภากาการณ์จัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในบริบทประเทศไทย
กรุงเทพฯ: 2563
338 หน้า
ISBN : 978-616-564-069-5
1. การมีส่วนร่วมทางการศึกษา 2. การศึกษาเชิงพื้นที่
3. ชื่อเรื่อง

สภากาการณ์จัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในบริบทประเทศไทย

สิ่งพิมพ์ สกศ.

ลำดับที่ 27/2563

พิมพ์ครั้งที่ 1

กันยายน 2563

จำนวนพิมพ์

500 เล่ม

ISBN

978-616-564-069-5

ผู้พิมพ์เผยแพร่

กลุ่มพัฒนานโยบายด้านการมีส่วนร่วมและสมัชชาการศึกษา
สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
99/20 ถนนสุโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทรศัพท์ 0-2668-7123 ต่อ 2534
โทรสาร 0-2241-5152
เว็บไซต์ <http://www.onec.go.th>

สำนักพิมพ์

บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด
90/6 ซอยจรัญสนิทวงศ์ 34/1
ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงอรุณอมรินทร์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700
โทรศัพท์ 0-2424 3249 0-2424 3252
โทรสาร 0-2424 3249 0-2424 3252

คำนำ

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีจุดเริ่มต้นอย่างชัดเจนมาตั้งแต่วัฒนธรรมแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติแนวคิดสำคัญไว้ในมาตรา 54 วรรคสอง กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ กอปรกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) ได้ระบุถึงการมีส่วนร่วมไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ (1) การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับ ทุกประเภท โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา และ (2) การส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ นอกจากนี้แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาได้ให้ความสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยมีประเด็นปฏิรูปที่สำคัญ คือ การสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนเพื่อการจัดการศึกษาด้วย

(ข)

สภาวะการณ์การจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในบริบทประเทศไทย

แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา มีประเด็นสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาและสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน คือ การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ และกฎหมายลำดับรอง ด้วยการสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน เพื่อการจัดการศึกษา และการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาตนเองและการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อรองรับการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต โดยมีเป้าหมายระยะยาวให้ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนมีความร่วมมือในการจัดการศึกษาอย่างสมดุลและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มขึ้น และมีเป้าหมายระยะสั้นในการดำเนินการ อาทิ มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่และอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา มีการออกกฎหมายหรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อลดอุปสรรค ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาของรัฐ มีการจัดตั้งสมัชชาการศึกษาระดับจังหวัดตามความพร้อมและความสมัครใจ โดยความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ระดับจังหวัด

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา มีภารกิจสำคัญในการจัดทำข้อเสนอนโยบายด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วนและสมัชชาการศึกษา ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาเครือข่ายการเพิ่มโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิต และดำเนินการจัดการศึกษาของภาคส่วนต่าง ๆ และสมัชชาการศึกษาในระดับจังหวัด จึงตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมและบริหารจัดการองค์ความรู้ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและกำหนดทิศทางการดำเนินงานในอนาคต ในฐานะหน่วยงานนโยบายด้านการศึกษาที่มีภารกิจในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วน

จึงศึกษาสภากรรมการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในบริบทประเทศไทย โดยศึกษากฎหมาย นโยบาย แผนยุทธศาสตร์ที่ส่งเสริมและสนับสนุน การมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ของไทยในปัจจุบัน พัฒนาการของ การมีส่วนร่วมและการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ตั้งแต่ อดีต – ปัจจุบัน รวมทั้ง ศึกษาแนวโน้มของการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในประเทศไทย เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการมีส่วนร่วมและการจัดการ เรียนรู้เชิงพื้นที่ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการสังเคราะห์และจัดทำข้อเสนอ เิงนโยบายด้านการสร้างความร่วมมือและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุก ภาคส่วนให้บรรลุเป้าหมายตามรัฐธรรมนูญ ยุทธศาสตร์ชาติ และแผน การปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภาคีเครือข่าย องค์กรภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม ในการสร้างการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาตาม เจตนารมณ์ของกฎหมาย อันจะเป็นการวางรากฐานของการมีส่วนร่วมของ ประชาชนทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและ ตอบสนองความต้องการของพื้นที่ ตลอดจนเป็นประโยชน์ในการขับเคลื่อน การปฏิรูปการศึกษาตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาอย่างเป็น รูปธรรม

(นายสุภัทร จำปาทอง)

เลขาธิการสภาการศึกษา

บทสรุปผู้บริหาร

การศึกษาสภาวะการณ์การจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในบริบทประเทศไทย เป็นการศึกษาวិเคราะห์ และรวบรวมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ของประเทศไทย โดยศึกษาเอกสารและการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในบริบทของประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) ศึกษากฎหมาย นโยบาย แผนยุทธศาสตร์ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ของไทยในปัจจุบัน (2) ศึกษาพัฒนาการของการมีส่วนร่วมและการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในประเทศไทย ตั้งแต่ อดีต – ปัจจุบัน และ (3) ศึกษาสภาวะการณ์การจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในประเทศไทย และแนวโน้มของการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า

1) กฎหมาย นโยบาย แผนยุทธศาสตร์ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ของไทยในปัจจุบัน ประเทศไทย มีกฎหมาย นโยบาย แผนยุทธศาสตร์ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ของไทยที่สำคัญหลายฉบับ ทุกฉบับล้วนมีเจตนารมณ์ที่จะสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งในด้านของทรัพยากร บุคคล และองค์ความรู้ เพื่อให้ประชาชนและทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศในด้านการศึกษา เริ่มตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เป็นต้น

2) พัฒนาการของการมีส่วนร่วมและการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในประเทศไทยตั้งแต่อดีต – ปัจจุบัน การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเริ่มต้นมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่มีเจตนารมณ์ในการสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นกับทุกภาคส่วน การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามีการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมเป็นผลอันเนื่องมาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ด้วยเจตนารมณ์ในการสร้างการมีส่วนร่วมตามพระราชบัญญัติดังกล่าวทำให้เกิดการจัดสมัชชาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2543 เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดผลในทางปฏิบัติ คือ “สมัชชาผู้ปกครอง ครู ผู้บริหาร” “สมัชชาการศึกษาท้องถิ่น เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้” “สมัชชาปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้” ตามลำดับ โดยสมัชชาที่กล่าวมาล้วนถือกำเนิดมาจากส่วนกลางเป็นผู้ดำเนินการ ต่อจากนั้นแนวคิดของการมีส่วนร่วมในการจัดศึกษายังคงมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนเกิดการนำแนวคิดไปสู่ระดับพื้นที่หรือส่วนภูมิภาค ทำให้เกิดการรวมตัวของประชาชนภาคประชาสังคม และภาคส่วนต่างๆ ในจังหวัดขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2553 คือ “สภาการศึกษาจังหวัด” และ “สมัชชาการศึกษาจังหวัด” ในปี พ.ศ. 2554 เป็นต้น โดยมีการดำเนินอย่างต่อเนื่องในหลายพื้นที่ และปัจจุบันมีการดำเนินการสร้างการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ประเด็นหรือปัญหาในพื้นที่เป็นเป้าหมายในการขับเคลื่อนดำเนินงาน โดยคนในพื้นที่ร่วมตัว เห็นความสำคัญร่วมกัน และเป็นผู้ดำเนินการ เช่น การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

3) สภากรรมการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในประเทศไทยในปัจจุบัน พื้นที่ที่มีการตื่นตัวและเริ่มรวมกลุ่มเพื่อมีส่วนร่วมและปฏิรูปการศึกษาในรูปแบบ ชื่อเรียกและประเด็นความต้องการของพื้นที่ที่แตกต่างกัน อันสะท้อนความจริงที่ว่าทุกพื้นที่มีความแตกต่างกัน และ

แต่ละพื้นที่ต่างมีบริบทที่แตกต่างกัน แต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ การปฏิรูปและยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยมีการรวมตัวกันเพื่อการมีส่วนร่วมในจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศไทยกว่า 30 จังหวัด ในรูปแบบการรวมตัวที่แตกต่างกัน แต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกันเพื่อพัฒนาและยกระดับการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่ ดังนี้ การรวมตัวในรูปแบบ (1) สมัชชาการศึกษาจังหวัด เช่น สมัชชาการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี สมัชชาการศึกษาจังหวัดสุรินทร์ สมัชชาการศึกษาจังหวัดสตูล (2) สภาการศึกษาจังหวัด เช่น สภาการศึกษาจังหวัดกระบี่ สภาการศึกษาจังหวัดภูเก็ต สภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี (3) ภาคิปฏิรูปการศึกษา เช่น ภาคิเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูปการศึกษา (4) จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้ เช่น จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้ยะลา จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้สุโขทัย และ (5) ภาคิเครือข่าย คณะบุคคล ที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น เช่น เครือข่ายการศึกษาประชารัฐจังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดประชาคมปฏิรูปการเรียนรู้นนทบุรี

ทั้งนี้ แต่ละจังหวัดมีประเด็นการดำเนินการแบ่งออกเป็น 18 ประเด็น ดังนี้ (1) การพัฒนาเครือข่ายครู (PLC) (2) การจัดการศึกษาเพื่อเด็กพิเศษ และการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา (3) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น (4) การแก้ปัญหาเด็กที่หลุดออกจากระบบการศึกษาหรือออกกลางคัน (5) การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ (6) การพัฒนาเด็กปฐมวัย และแก้ไขปัญหาเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา (7) นวัตกรรมการจัดการศึกษา (8) การพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี (9) การพัฒนาคุณธรรม สำนึกรักถิ่นเกิด สัมมาชีพ (10) การสื่อสารภาษาต่างประเทศ (11) การพัฒนาการเรียนรู้ของครูและคุณภาพผู้เรียน (12) การพัฒนาวิธีการเรียนการสอน (13) การพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการสื่อสาร (14) การพัฒนาด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน (15) การแก้ไขปัญหาผลสอบ O-NET ต่ำ (16) คุณแม่

วัยใส (ท้องในวัยเรียน) (17) ปัญหายาเสพติด และ (18) การพัฒนาคนให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

4) แนวโน้มของการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในประเทศไทย ผลการศึกษาสามารถแบ่งแนวโน้มออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่

4.1) แนวโน้มการมีส่วนร่วมตาม (ร่าง) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ทั้ง 2 ฉบับ คือ ฉบับของคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา และฉบับของสภาผู้แทนราษฎร มีแนวโน้มและภาพอนาคต ดังนี้ (1) การมีส่วนร่วมระดับสถานศึกษาด้วยกลไกคณะกรรมการสถานศึกษา (2) การมีส่วนร่วมระดับพื้นที่ด้วยการรวมตัวเป็นคณะบุคคลโดยจัดตั้งเป็น สมัชชา สภา กลุ่ม หรือหมู่คณะที่เรียกชื่ออย่างอื่น (3) การมีส่วนร่วมระดับจังหวัดด้วยกลไกคณะกรรมการระดับจังหวัด และ (4) การมีส่วนร่วมระดับชาติด้วยกลไกคณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติ

4.2) แนวโน้มการมีส่วนร่วมตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ยังคงให้ความสำคัญต่อการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้โดยรวมของประเทศตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา เรื่องที่ 1 การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ ดังนี้

(1) การสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนให้มีความร่วมมือในการจัดการศึกษาอย่างสมดุล และภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษารูปแบบต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น

(2) การออกกฎหมายหรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนในการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาร่วมกับภาคเอกชนในรูปแบบต่าง ๆ

(3) การออกกฎหมายหรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อลดอุปสรรค ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนหรือมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามแนวทางของโรงเรียนที่มีความร่วมมือจัดการศึกษาระหว่างรัฐและเอกชน

(4) การขยายเครือข่ายและจัดตั้งสมัชชาการศึกษาระดับจังหวัดตามความพร้อมและความสมัครใจโดยความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ในจังหวัด

4.3) แนวโน้ม ภาพอนาคต และข้อเสนอการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

4.3.1) ด้านกฎหมายและการดำเนินการ เช่น (1) ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ควรมีแนวคิดในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่อย่างชัดเจน และมีแนวโน้มว่าได้มีการกำหนดแนวคิด กลไกในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ไว้ในร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่อย่างเป็นรูปธรรม (2) มีการตรากฎหมาย ออกระเบียบ หรือข้อกำหนดเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฯลฯ สอดคล้องกับพื้นที่กรณีศึกษาระบุว่าควรมีกฎหมายเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (3) พื้นที่ที่มีการรวมกลุ่มและจัดตั้งตามความสมัครใจในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สมัชชา ภาคี สภา หรือชื่ออื่น ๆ โดยมีกฎหมายรองรับที่ชัดเจน ซึ่งเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ที่คนในพื้นที่เป็นผู้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้เองภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (4) พื้นที่รวมตัวจัดตั้งและจดทะเบียนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น มูลนิธิ สมาคม สมาพันธ์ ฯลฯ เพื่อช่วยดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ให้ประสบผลสำเร็จและเป็นรูปธรรม แนวโน้มการจัดตั้งในลักษณะ

ดังกล่าวจะเป็นช่องทางหนึ่งในการระดมทุนหรือหางบประมาณในการดำเนินงานของกลุ่ม สมาชิก สภา ฯลฯ อย่างต่อเนื่อง

4.3.2) ด้านบริหารจัดการ เช่น (1) จัดให้มีกองทุนหรือจัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เป็นการเฉพาะ (2) ส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้แก่ภาคเอกชนระดมทรัพยากรและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของพื้นที่ (3) ทุกพื้นที่หรือทุกจังหวัดในประเทศไทยมีการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาการศึกษาของพื้นที่ โดยการรวมกลุ่มหรือรวมตัวของภาคประชาชน ภาคประชาสังคมในพื้นที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น หากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ได้รับความเห็นชอบและประกาศใช้ ซึ่งถือเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในจังหวัดเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในจังหวัดของตน (4) มีการประชุมสมาชิกการศึกษาจังหวัด หรือชื่อเรียกอย่างอื่นโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเป็นประจำทุกปี (5) พื้นที่หรือจังหวัดมีอำนาจและอิสระในการบริหารและจัดการศึกษาด้วยตนเอง (6) ภาครัฐหรือราชการเปลี่ยนบทบาทไปเป็นผู้สนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่มากกว่าเป็นผู้สั่งการ โดยเปิดโอกาสให้พื้นที่ที่มีอำนาจในการจัดการศึกษาของตนเองได้อย่างเป็นระบบ มีแนวโน้มที่รัฐจะต้องกระจายอำนาจให้พื้นที่ดำเนินการด้วยตนเองได้

4.3.3) ด้านโครงสร้างและกลไก เช่น (1) จัดตั้งหน่วยงานสภาการศึกษาจังหวัดทุกจังหวัด เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ให้ประสบผลสำเร็จตามความพร้อมและความสมัครใจ (2) มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้อำนวยการความสะอาดมากกว่าเป็นผู้มีอำนาจสั่งการ (3) คณะบุคคล เอกชน ภาคประชาสังคม และหน่วยงานของรัฐมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันในการส่งเสริมการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ (4) ผู้ประสานงานในพื้นที่ควรเป็นบุคคลมีคุณลักษณะและทักษะของนักประสานและเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่าย (5) ให้มีกลไกในคณะกรรมการ

นโยบายการศึกษาแห่งชาติ โดยมีสัดส่วนของผู้แทนด้านการจัดการศึกษาของพื้นที่ร่วมเป็นคณะกรรมการ หรือมีคณะกรรมการด้านการมีส่วนร่วมและการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ทั้งนี้ตาม (ร่าง) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ให้อำนาจในการแต่งตั้งคณะกรรมการด้านการศึกษาด้านอื่นๆ ได้ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพรวดเร็วและต่อเนื่องของคณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติ

5) ข้อเสนอแนะและแนวทางการปฏิบัติ

(1) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ควรให้ความสำคัญและคำนึงถึงการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ โดยมีแนวคิดของการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกำหนดกลไกให้ชัดเจนเพื่อส่งเสริม สนับสนุน อำนวยการให้เกิดการมีส่วนร่วมในพื้นที่และนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งเพื่อเปิดโอกาสให้จังหวัดสามารถจัดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

(2) ควรจัดหรือผลักดันให้มีกองทุนเพื่อการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ มีแนวทางจัดตั้งกองทุนของพื้นที่ หรือแนวทางการระดมทุนเพื่อสนับสนุนงบประมาณการดำเนินการในการขับเคลื่อนและดำเนินการแก้ไขปัญหา พัฒนาและยกระดับการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่ให้ตอบสนองบริบทความต้องการของพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน

(3) ควรขับเคลื่อนบูรณาการการทำงานร่วมกันระดับพื้นที่ โดยเฉพาะหน่วยงานระดับพื้นที่ที่มีภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนรู้ โดยหลายกระทรวงมีภารกิจที่เกี่ยวข้องกัน เช่น กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ฯลฯ) กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (มหาวิทยาลัย) กระทรวงมหาดไทย (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - อบจ. - อบต. ฯลฯ)

กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ฯลฯ ทั้งนี้ควรมีความร่วมมือจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในพื้นที่ด้วย

(4) ควรมีมาตรการส่งเสริมหรือกระตุ้นให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษารูปแบบต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่ตามประเด็นการพัฒนาเชิงพื้นที่ เช่น โรงเรียนร่วมพัฒนา โรงเรียนประชารัฐ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

(5) ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีการรวมตัวของคณะบุคคลในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สมัชชา สภา คณะ เครือข่าย ฯลฯ จากระดับตำบล อำเภอ จังหวัด เพื่อให้การส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือหรือให้ความร่วมมือต่อการจัดการศึกษาของจังหวัดโดยมีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับรองรับเพื่อส่งเสริม สนับสนุน อำนาจความสะดวกในการจัดตั้งอย่างเป็นรูปธรรมและนำไปสู่การปฏิบัติ และเมื่อมีการจัดตั้งครบทุกจังหวัดแล้วอาจจะจัดตั้งองค์กรในลักษณะองค์กรกลาง คือ สมัชชาการศึกษาแห่งชาติ เพื่อทำหน้าที่ในการประสานงาน สร้างเวทีในการระดมความคิดเห็นระดับชาติ เพื่อให้ภาคีเครือข่ายมีเวทีกลางในการมีส่วนร่วมในการยกระดับคุณภาพการศึกษาร่วมกัน

(6) ควรส่งเสริมให้พื้นที่เห็นถึงปัญหาหรือจุดเด่นที่ต้องการยกระดับการศึกษา โดยอาศัยความร่วมมือของพื้นที่มากกว่าการสั่งการให้ดำเนินการหรือจัดตั้งองค์กรหรือความร่วมมือใด ๆ ดังนั้นจึงควรส่งเสริม สนับสนุน อำนาจการ หรือสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการให้พื้นที่รวมตัวกันด้วยคนในพื้นที่หรือประเด็นปัญหา จุดเด่นที่พื้นที่เห็นพ้องต้องกัน เช่น การตรากฎหมายหรือแก้ไขข้อกฎหมายที่เป็นอุปสรรคหรือมีกฎหมายเพื่อสนับสนุนให้เกิดการรวมตัวหรือการเปลี่ยนแปลงจากภายในพื้นที่เป็นสำคัญ

(7) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาควรมีการศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบ คุณสมบัติ การได้มา หน้าที่และอำนาจ แนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา คณะบุคคล เพื่อเตรียมรองรับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่

(7) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาควรกำหนดพื้นที่ นำร่องหรือพื้นที่ต้นแบบในพื้นที่ที่มีความพร้อมและเห็นความสำคัญ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรวมตัวหรือจัดตั้งของคณะบุคคล เพื่อเตรียมความพร้อมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่และเพื่อให้ทราบปัญหาในทางปฏิบัติ

(8) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาควรส่งเสริมและกระตุ้น ให้จังหวัดตื่นตัวและริเริ่มการรวมตัวในพื้นที่เป็นสภาการศึกษาจังหวัดหรือชื่อเรียกอย่างอื่น สนับสนุนองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้พื้นที่ ดำรงรักษาเครือข่าย ด้านการศึกษาทุกจังหวัดเพื่อให้เป็นเครือข่ายความร่วมมือด้านการศึกษา ของสำนักคณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติในอนาคต และรองรับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 2	กฎหมาย นโยบาย แผนยุทธศาสตร์ส่งเสริม สนับสนุน การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ เชิงพื้นที่ของไทยในปัจจุบัน (ต่อ)	
2.6	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)	36
2.7	พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม	39
2.8	พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562	46
2.9	พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562	51
2.10	นโยบายรัฐบาล	56
2.11	แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579	60
2.12	มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561	70
2.13	แผนพัฒนาระทรวงศึกษาดิจิทัล ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)	71
2.14	กฎกระทรวงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	77
2.15	นโยบายและจุดเน้นกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ 2563	83

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 พัฒนาการของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	90
และการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในประเทศไทยตั้งแต่ อดีต – ปัจจุบัน	
3.1 ยุคก่อนกำเนิด	91
3.1.1 สมัชชาผู้ปกครอง ครู ผู้บริหาร (สปช.)	92
3.1.2 สมัชชาการศึกษาท้องถิ่นเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ (กทม./มท./นร.)	94
3.1.3 สมัชชาปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ (สกศ.)	97
3.1.4 สมัชชาการศึกษานานาชาติแห่งประเทศไทย (ศธ. และคุรุสภา)	104
3.1.5 สมัชชาพัฒนาคุณภาพการศึกษา (ศธ.)	111
3.2 ยุคพัฒนา	116
3.2.1 สภาการศึกษาจังหวัด (กระบี่)	117
3.2.2 สมัชชาการศึกษาจังหวัด (สกศ.)	123
3.2.3 ภาคิปฏิรูปการศึกษา (เชียงใหม่)	127
3.2.4 จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้ (สสค.)	130
3.2.5 สมัชชาเครือข่ายปฏิรูปการศึกษา (สกล.)	150
3.2.6 จังหวัดประชาคมปฏิรูปการเรียนรู้ (สกศ.)	154
3.2.7 เครือข่ายการศึกษาประชารัฐ (สกศ.)	156
3.3 ยุคปัจจุบัน	158
3.3.1 ภาคิเพื่อการศึกษาไทย (TEP)	159
3.3.2 การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาค ทางการศึกษา (กสศ.)	161
3.3.3 การจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ (สกศ.)	178

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 สภากรรมการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในประเทศไทย	209
4.1 สมัชชาการศึกษาจังหวัด	210
4.1.1 สุราษฎร์ธานี	210
4.1.2 สุรินทร์	213
4.1.3 ลำปาง	215
4.1.4 นครราชสีมา	216
4.1.5 น่าน	217
4.1.6 สตูล	219
4.1.7 แม่ฮ่องสอน	220
4.1.8 พระนครศรีอยุธยา	224
4.1.9 อุบลราชธานี	226
4.2 สภาการศึกษาจังหวัด	226
4.2.1 กระบี่	226
4.2.2 ภูเก็ต	231
4.2.3 อำนาจเจริญ	234
4.2.4 กาญจนบุรี	236
4.3 ภาศึปฏึรฐปการศึการศึกษา	239
4.3.1 เชียงใหม่	239
4.3.2 ระยอง	243

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีจุดเริ่มต้นมาตั้งแต่การศึกษา
 ประชาบาลเป็นต้นมา และเด่นชัดขึ้นหลังจากมีรัฐธรรมนูญแห่ง
 ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในมาตรา 43 บุคคลย่อมมีสิทธิ
 เสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้อง
 จัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรม
 ของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ
 เอกชน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติการจัดการศึกษาอบรมขององค์กร
 วิชาชีพและเอกชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐย่อมได้รับความคุ้มครอง และ
 กฎหมายสำคัญที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของภาคส่วน
 ต่าง ๆ คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 8 (2)
 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และ
 มาตรา 9 การจัดระบบ โครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึด
 หลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กร
 ปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา
 สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น รวมทั้งมาตรา 58 (2) ให้บุคคล
 ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กร
 เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบัน
 สังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัด

การศึกษา โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับดังกล่าว มีเจตนารมณ์และมุ่งมั่นที่จะปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม จะเห็นได้จากหมวด 4 ตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวที่ว่าด้วยเรื่องแนวการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องของการปฏิรูปการเรียนรู้ ด้วยเหตุนี้การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจึงเกิดขึ้นมาพร้อมกับแนวคิดการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ประเทศไทยได้เริ่มสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วนให้เกิดขึ้นและนำไปสู่การปฏิบัติตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2543 คือ สมัชชาผู้ปกครอง ครู ผู้บริหาร และต่อมามีการจัดสมัชชาที่สร้างการมีส่วนร่วมตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 อีกหลายครั้ง เช่น สมัชชาการศึกษาท้องถิ่นเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ สมัชชาปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ สมัชชาพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นเวทีเริ่มต้นของการสร้างการมีส่วนร่วมจากส่วนกลางแล้วขยายผลไปสู่การรวมกลุ่มเพื่อการมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่หรือจังหวัดจนถึงปัจจุบัน เช่น สภาการศึกษาจังหวัดกระบี่ ภาควิชาเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูปการศึกษา สภาการศึกษาจังหวัดภูเก็ต จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้ ฯลฯ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ พบว่า มีหน่วยงานที่ดำเนินการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่จำนวนมาก แต่ก็ยังไม่มีผู้ศึกษาและรวบรวมการดำเนินการและพัฒนาการของการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้และสภาการณ์ในการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ รวมทั้งแนวโน้มของการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในอนาคตมาก่อน ด้วยเหตุนี้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในฐานะหน่วยงานนโยบายด้านการศึกษาที่มีภารกิจในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วน จึงศึกษา

สภากรรมการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในบริบทประเทศไทย เพื่อศึกษา กฎหมาย นโยบาย แผนยุทธศาสตร์ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วม ในการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ของไทยในปัจจุบัน และศึกษาพัฒนาการของ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในประเทศไทย ตั้งแต่ อดีต – ปัจจุบัน รวมทั้งศึกษาแนวโน้มของการมีส่วนร่วมในการจัด การเรียนรู้เชิงพื้นที่ในประเทศไทย เพื่อเป็นการศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้เชิง พื้นที่ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานสร้างความร่วมมือและส่งเสริม การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนให้บรรลุเป้าหมายตามรัฐธรรมนูญ ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษากฎหมาย นโยบาย แผนยุทธศาสตร์ที่ส่งเสริมและ สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ของไทยในปัจจุบัน
- 2) เพื่อศึกษาพัฒนาการของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในประเทศไทยตั้งแต่ อดีต – ปัจจุบัน
- 3) เพื่อศึกษาสภากรรมการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในประเทศไทย และแนวโน้มของการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในประเทศไทย

1.3 ขอบเขตการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตด้านการดำเนินงาน/เนื้อหา

- 1) ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์กฎหมาย นโยบาย แผน ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ของไทย ในปัจจุบันทุกฉบับ และความสอดคล้องเชื่อมโยงของแต่ละฉบับ

2) ศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในประเทศไทยตั้งแต่อดีต – ปัจจุบัน ที่มีการดำเนินการโดยองค์กร หน่วยงาน กลุ่มบุคคลต่าง ๆ

3) ศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์พัฒนาการของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในประเทศไทยตั้งแต่อดีต – ปัจจุบัน นำเสนอและจัดหมวดหมู่ด้วยช่วงเวลา

4) ศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์สภากรรมการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ของจังหวัดต่าง ๆ ในประเทศไทย นำเสนอและจัดหมวดหมู่ด้วยชื่อเรียกหรือรูปแบบการรวมกลุ่ม รวมทั้งแสดงข้อมูลตามประเด็นความต้องการด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่/จังหวัด

5) ศึกษาวิเคราะห์แนวโน้มของการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในประเทศไทยและจัดทำข้อเสนอการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในบริบทประเทศไทย

6) จัดทำรายงานสภากรรมการจัดการรู้เชิงพื้นที่ในบริบทประเทศไทย

1.3.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

ดำเนินการศึกษาในจังหวัด/พื้นที่ จำนวน 1 พื้นที่ คือ จังหวัดชัยภูมิ เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนและประกอบการจัดทำสภากรรมการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ในประเทศไทย

1.3.3 ขอบเขตด้านเวลา

ตั้งแต่ มกราคม – กันยายน 2563

1.4 วิธีดำเนินการ

การศึกษาสภากาการณ์การจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในบริบทประเทศไทย เป็นการศึกษจากเอกสาร (Documentary research) รวมทั้งสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และประชุมเชิงปฏิบัติการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) โดยมีระยะเวลาในการศึกษาและเก็บข้อมูลระหว่างมกราคม – กันยายน 2563 มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา การจัดสมัชชาการศึกษาและการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ แนวคิด การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ และเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมา กำหนดกรอบแนวคิด

2) ศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์กฎหมาย นโยบาย แผนยุทธศาสตร์ ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ของไทย ในปัจจุบัน โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จัดประเภทและ จำแนกข้อมูลแล้วนำเสนอผลการศึกษาแบบบรรยาย

3) ศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์พัฒนาการของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในประเทศไทยตั้งแต่ อดีต – ปัจจุบัน เพื่อให้ทราบประวัติศาสตร์การดำเนินงาน โดยใช้วิธีการศึกษาทางประวัติศาสตร์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จัดประเภท และจำแนกข้อมูลแล้วนำเสนอผลการศึกษาแบบบรรยาย

4) ศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์สภากาการณ์การจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในประเทศไทย เพื่อให้ทราบสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่ในปัจจุบันว่า มีการดำเนินการด้วยบุคคล กลุ่ม หมู่คณะใด มีประเด็น ดำเนินการอะไร มีปัญหาหรืออุปสรรคใดหรือไม่ โดยศึกษาข้อมูลจาก เอกสาร สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ประชุมเชิงปฏิบัติการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) แล้วนำเสนอผลการศึกษาแบบบรรยาย

5) ศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวโน้มการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในบริบทประเทศไทย โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่ได้จากการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ การประชุมเชิงปฏิบัติการ สันทนากลุ่มย่อย (Focus Group)

6) สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

1.5 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้จะทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมจัดการศึกษา (2) การจัดสมัชชาการศึกษาและการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ (3) แนวคิดการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ และ (4) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.5.1 การมีส่วนร่วมจัดการศึกษา

การมีส่วนร่วมจัดการศึกษา เอกพล ดวงศรี (2563) ได้สรุปแนวคิดของนักวิชาการหลากหลายท่านไว้ว่าการมีส่วนร่วมเป็นการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยขึ้นอยู่กับสภาพความคิด ความเชื่อของแต่ละบุคคล หน่วยงาน หรือองค์กร อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับกาลเวลาแต่ละยุคสมัยอีกด้วย อาจกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่มที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาเพราะทำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมเข้าใจสถานการณ์และอุปสรรคมากยิ่งขึ้นเพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษา (ทำนอง ภูเกิตพิมพ์, 2551: 3) การมีส่วนร่วมจึงเป็นการเปิดโอกาสและส่งเสริมให้บุคคล ประชาชน ชุมชน กลุ่มบุคคล หรือองค์กรต่าง ๆ เข้าไปมีส่วนร่วมทั้งทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อนตนเองและชุมชน ตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุดกระบวนการ เพื่อให้กิจกรรมนั้น ๆ

บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (เมตต์ เมตต์การุณจิตต์, 2553; พชรภรณ์ สิงห์สุรี, 2558)

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของไทย เริ่มมาจากแนวคิดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (2563) ซึ่งมีเจตนารมณ์ที่จะทำให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยปรากฏแนวคิดในมาตรา 8 (2) การจัดการศึกษาให้ยึดหลักให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และ มาตรา 9 การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ๆ รวมทั้งมาตรา 29 ได้กำหนดให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิถีการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

ทั้งนี้การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาควรตั้งอยู่บนหลักการพื้นฐาน 6 ประการ คือ (1) หลักการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน โดยมีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางและเขตพื้นที่การศึกษา ไปยังสถานศึกษา (2) หลักการบริหารตนเองโดยให้สถานศึกษามีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเองมากขึ้น ภายใต้การบริหารในรูปแบบขององค์กรคณะบุคคล

(3) หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยผู้เกี่ยวข้องสามารถมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแผน การกำหนดหลักสูตรท้องถิ่นรวมทั้งรวมคิดร่วมตัดสินใจและร่วมทำ (4) หลักการภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุนเป็นภาวะผู้นำที่เน้นการสนับสนุนและอำนวยความสะดวก (5) หลักการพัฒนาทั้งระบบเป็นการปรับทั้งโครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กรโดยการเปลี่ยนแปลงที่ระบบทั้งหมด และ (6) หลักการความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้โดยโรงเรียนต้องพร้อมให้มีการตรวจสอบเพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ (ประจวบ หนูเลี้ยง เด่น ชะเนตียง และ นวลพรรณ วรรณสุธี, 2558)

1.5.2 การจัดสมัชชาการศึกษาและการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่

การจัดสมัชชาการศึกษาและการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เป็นการเปิดโอกาสให้แก่ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ส่งเสริม หรือสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยรัฐมีการกระจายอำนาจ (decentralization) ให้กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยงาน จังหวัดเป็นผู้จัดการศึกษา อาจดำเนินการในรูปแบบต่าง ๆ เช่น คณะบุคคล กลุ่ม มูลนิธิ สมาคม สภา สมัชชาที่มีองค์ประกอบของบุคคลที่มาจากทุกภาคส่วน มีอิสระและอำนาจในการกำหนดและตัดสินใจ ร่วมออกแบบการพัฒนาการศึกษา สนับสนุน ตลอดจนตรวจสอบการใช้ทรัพยากรการศึกษา และร่วมรับผิดชอบการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม ร่วมทำ ร่วมแก้ไข และร่วมมีผลประโยชน์ การทำงานร่วมกับกลุ่ม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความร่วมมือร่วมใจ กระทำในช่วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่ถูกจังหวะเหมาะสม รวมทั้งกระทำการงานต่าง ๆ ด้วยความรู้สึกผูกพัน ร่วมมือร่วมใจ และรับผิดชอบ (ปกรณ์ ปรียากร, 2530; นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, 2527) การมีส่วนร่วมในลักษณะเช่นนี้ เอกชัย กี่สุขพันธุ์ (2538) เรียกว่า

“รูปแบบของความเกี่ยวข้องผูกพันกัน” (involvement) ของสมาชิกในการประชุมหรือเพื่อตัดสินใจและควบคุมการทำงานร่วมกันสอดคล้องกับ Gustavo (1992) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การเข้าไปมีหน้าที่หรือมีส่วนรับผิดชอบ เมื่อมีการมีส่วนร่วมเกิดขึ้นจะเชื่อมโยงไปสู่กระบวนการเข้าไปมีส่วนรับผิดชอบต่อแต่ละบุคคล

ตัวอย่างของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ประสบความสำเร็จ คือ การดำเนินงานของสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (2562) ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชน กลุ่มบุคคล ชุมชน รวมตัวกันในชื่อ “จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้” จำนวน 15 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ น่าน แม่ฮ่องสอน ลำปาง สุโขทัย กาญจนบุรี ชลบุรี ตราด พระนครศรีอยุธยา นครราชสีมา สุรินทร์ อำนาจเจริญ ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี และยะลา โดยทุกจังหวัดเกิดกลไกความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่มาร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกำหนดวาระสำคัญที่คนในจังหวัดเห็นว่าเป็นปัญหาสำคัญ มีการตั้งเป้าหมาย และจัดทำข้อมูลเพื่อสนับสนุนการวางแผนตั้งเป้าหมายตัวชี้วัดและติดตามผลการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน ในหลายพื้นที่ที่ดำเนินการ มีประเด็นหรือปัญหาที่ประชาชนแต่ละพื้นที่ให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาการจัดการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จแตกต่างกัน เช่น จังหวัดเชียงใหม่แก้ไขปัญหาคความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของโรงเรียนในเมืองและโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลที่มีความยากลำบาก จังหวัดสุรินทร์แก้ไขปัญหาเด็กออกกลางคันหรือเด็กที่หลุดออกจากระบบการศึกษา จังหวัดภูเก็ตพัฒนาการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เรียนสู่โลกของการมีงานทำและการพัฒนาคุณธรรม สำนึกรักถิ่นเกิด สื่อสารได้หลายภาษา จังหวัดสุโขทัยแก้ไขปัญหการอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ความสำเร็จในการจัดการศึกษาทั้งหมดนี้ล้วนเกิดจากการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ (2554) ได้ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของประชาชนเป็นรูปแบบของการจัดสมัชชาการศึกษาที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนจากระดับรากหญ้าจนถึงระดับชาติ โดยได้พัฒนารูปแบบของสมัชชาการศึกษาที่เรียกว่า “รูปแบบ 333 หรือ 33 (Triple Three Model) 3 ตัวแรก หมายถึง ระดับสมัชชาการศึกษา 3 ระดับ ได้แก่ ระดับจังหวัด ระดับกลุ่มจังหวัด และระดับชาติ 3 ตัวที่สอง หมายถึง องค์ประกอบของสมัชชาการศึกษา มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ภาควงศ์ความรู้ ภาคประชาชน และภาครัฐ 3 ตัวที่สาม หมายถึง กิจกรรมของสมัชชาแต่ละระดับ มี 3 กิจกรรมหลัก ได้แก่ (1) การวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ (2) การประชุมสมัชชา และ (3) การติดตามผลข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ

นอกจากนี้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563) ได้ศึกษารูปแบบและกลไกการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและสมัชชาการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า รูปแบบและกลไกการมีส่วนร่วมและสมัชชาการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ (1) รูปแบบกลไกระดับจังหวัด เป็นกลไกเชิงระบบที่ใช้การผลักดันนโยบาย แผนงาน ด้วยการตัดสินใจเชิงนโยบายและเชิงกลยุทธ์ เป็นกลไกในระดับการบริหารองค์กรและการตัดสินใจแก้ปัญหาในพื้นที่ (2) รูปแบบกลไกระดับอำเภอ เป็นกลไกการประสานที่เชื่อมโยงเครือข่ายภาคี กิจกรรม เป้าหมาย บุคคลที่มีทักษะความชำนาญในแต่ละเรื่อง ทั้งสาระความรู้ ข้อมูลพื้นฐาน และงานงบประมาณ (3) รูปแบบกลไกระดับตำบล เป็นกลไกการจัดการที่ใช้ในระดับปฏิบัติการและเป็นปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้เกิดการจัดกิจกรรมที่หลากหลายตามสภาพปัญหาในแต่ละพื้นที่

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดสมัชชาการศึกษาและการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่สามารถดำเนินการได้หลายลักษณะ แต่การที่

ประชาชนจะสามารถมีส่วนร่วมได้โดยตรง คือ การรวมตัวกันในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหา พัฒนาหรือยกระดับการจัดการศึกษาของพื้นที่ เนื่องจากคนในพื้นที่ตระหนัก รับรู้ และเข้าใจปัญหาร่วมกัน รวมทั้งแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาระดับพัฒนาการศึกษาเชิงพื้นที่ ส่งผลให้สามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ตรงกับความต้องการของบริบทพื้นที่ และเป็นประโยชน์ต่อการปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรม

1.5.3 แนวคิดการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์

การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Research) ถือเป็นกระบวนการสืบค้นเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในอดีต เพื่อเข้าใจรายละเอียดในส่วนที่ลึกลงไป โดยนำข้อมูลมาถ่วงถอย จัดระบบตีความ และมีการนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจเรื่องราวได้มากที่สุด และมีความเที่ยงตรงที่สุด (ศิริพงศ์ รักใหม่, 2558) กล่าวอีกนัยหนึ่งว่าการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์เป็นกระบวนการศึกษาค้นคว้าข้อมูลอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอดีต เพื่อสร้างความเข้าใจในเหตุการณ์และสาเหตุอย่างมีลำดับขั้นตอน งานวิจัยทางประวัติศาสตร์จึงเป็นงานที่ได้วิเคราะห์ข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ในอดีตอย่างลึกซึ้งกว้างขวาง และเห็นภาพรวมที่ชัดเจน (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2545; Gall and Others, 1999 อ้างถึงใน ศิริพงศ์ รักใหม่, 2558)

การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์มีลักษณะสำคัญที่แตกต่างไปจากการวิจัยในลักษณะอื่น ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2545) ได้สรุปไว้อย่างน่าสนใจว่า (1) การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ต้องอาศัยข้อมูลที่เกิดจากการสังเกตและบันทึกของบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ของผู้วิจัย จึงต้องพยายามให้ได้ข้อมูลที่เหมาะสมถูกต้องใกล้เคียงกับความจริงให้มากที่สุด (2) เหตุการณ์ปัญหาหรือหัวข้อที่จะศึกษาจะนำมาทดลองใหม่ ปฏิบัติใหม่ไม่ได้อีกแล้ว ผู้วิจัย

จึงต้องเลือกเก็บข้อมูลให้ตรงกับข้อเท็จจริงให้มากที่สุด (3) เหตุการณ์เรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีตไม่ใช่เรื่องที่ใจจดจ่อลงทำขึ้นเพื่อการวิจัย เอกสารข้อมูลหรือบันทึกต่าง ๆ จึงจัดกระจายไม่เป็นระบบ ผู้วิจัยจะต้องเลือกสรรอย่างดี (4) เนื่องจากผู้วิจัยไม่ได้บันทึกเอง และข้อมูลกระจายมาก จึงต้องมีความอดทนในการค้นคว้าเอกสารสูง (5) การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ แม้จะมีผู้ช่วยวิจัยได้บ้าง แต่ผู้วิจัยต้องมีความรับผิดชอบสูง และคุณค่าหรืองานที่ดีมักจะขึ้นอยู่กับตัวบุคคลเป็นสำคัญ

การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์มีกระบวนการวิจัย หรือขั้นตอนการวิจัยในลักษณะของวิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน (2545) ได้สรุปกระบวนการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ว่า เนื่องจากการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์จะมีหัวข้อ ขอบเขต และจุดมุ่งหมายในการศึกษาไว้เป็นแนวทางสำหรับเก็บข้อมูลอยู่แล้ว โดยทั่วไปกระบวนการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์จึงประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูล (Collection of Data) 2) การวิเคราะห์ข้อมูล (Criticism of Data) และ 3) การเสนอข้อมูล (Presentation of Data) ซึ่งไม่แตกต่างจาก แกรมสุข นุ่มนนท์ (2545 อ้างใน กาญจนา เกียรติกานนท์, 2552) มากนักที่ได้กล่าวถึงกระบวนการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ หรือขั้นตอนการวิจัยในลักษณะของวิธีการทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

(1) การกำหนดเป้าหมาย จะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนว่าจะศึกษาอะไรในอดีตส่วนไหน สมัยไหน เพราะอะไร

(2) การค้นหาหลักฐาน จะต้องรวบรวมหลักฐานให้ได้มากที่สุด เพราะหลักฐานเป็นเครื่องมือสำคัญที่นำผู้วิจัย เข้าไปอยู่ในอดีต ให้ใกล้ความเป็นจริง และให้ความรู้ใน 3 ลักษณะ คือ ให้ข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับเหตุการณ์ และให้ทัศนะเกี่ยวกับเหตุการณ์

(3) **การวิเคราะห์หลักฐาน** จะต้องใช้หลักฐานและวิเคราะห์หลักฐานตามกระบวนการ มีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของหลักฐาน และรักษาความซื่อสัตย์ต่อหลักฐานและความซื่อสัตย์ต่อผู้อ่านประวัติศาสตร์

(4) **การประเมินความสำคัญของข้อเท็จจริง** จะต้องประเมินความน่าเชื่อถือของข้อเท็จจริงว่ามีมากน้อยเพียงใด และต้องสรรหาสาเหตุที่จะอธิบายความสัมพันธ์ของเหตุการณ์แต่ละเรื่อง โดยนำหลักฐานมาเลือกสรร จัดรูปแบบใหม่ และตีความ โดยไม่บังคับหลักฐานให้บอกข้อมูลเกินขีดจำกัด

1.5.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามีผู้ศึกษาไว้อย่างกว้างขวาง เช่น ในต่างประเทศงานของ Delancy (2000) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกระบวนการตัดสินใจในหลักสูตรการเรียนระดับเขต พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนต่อการกำหนดหลักสูตรการสอนของโรงเรียนมีผลต่อวิสัยทัศน์นักการศึกษาและมีความคิดเห็นแตกต่างกัน การใช้วิธีสื่อสารที่เหมาะสมและการสื่อสารสองทางจะเกิดประโยชน์ในกระบวนการตัดสินใจและทำให้ไม่เกิดความขัดแย้งในโรงเรียน Pryor (2005) ได้ศึกษาการระดมกำลังการมีส่วนร่วมของชุมชนสังคมเมืองสำหรับการจัดการเรียนการสอนในชนบท กรณีศึกษาประเทศกานา พบว่า การมีส่วนร่วมในชุมชนเกิดจากความต้องการของชุมชนเอง โรงเรียนควรจะกระตือรือร้นในการพยายามสร้างความร่วมมือมากกว่าการหวังพึ่งให้ชุมชนเข้ามาช่วยพัฒนาโรงเรียน

สำหรับประเทศไทย จินณวัตร ปะโคทั้ง (2549) ได้ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 5 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบการมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2) รูปแบบการมีส่วนร่วมกับ

คณะกรรมการสถานศึกษา (3) รูปแบบการมีส่วนร่วมกับเครือข่ายของ ผู้ปกครองนักเรียน (4) รูปแบบการมีส่วนร่วมกับในการระดมทุน และ (5) รูปแบบการมีส่วนร่วมกับการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

ปารณทัตต์ แสนวิเศษ (2555) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา: การสร้าง ทฤษฎีจากฐานราก พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษา ประกอบด้วย (1) รูปแบบการมีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล (2) รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (3) รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้ปกครอง (4) รูปแบบการมีส่วนร่วมของศิษย์เก่า (5) รูปแบบการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการภาคี 4 ฝ่าย (ผู้แทนครู, ผู้ปกครอง, ชุมชน, กรรมการนักเรียน) (6) รูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรต่าง ๆ ในชุมชน (7) รูปแบบการมี ส่วนร่วมของกลุ่มอาชีพและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน (8) รูปแบบ การมีส่วนร่วมของประชาชนทั่วไปในชุมชน (9) รูปแบบการมีส่วนร่วมของ หน่วยงานราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ (10) รูปแบบการมีส่วนร่วมของ ภาคเอกชนและสถานประกอบการ (11) รูปแบบการมีส่วนร่วมของศูนย์ อำนวยการเครือข่าย และ (12) รูปแบบการมีส่วนร่วมในการระดมทุน

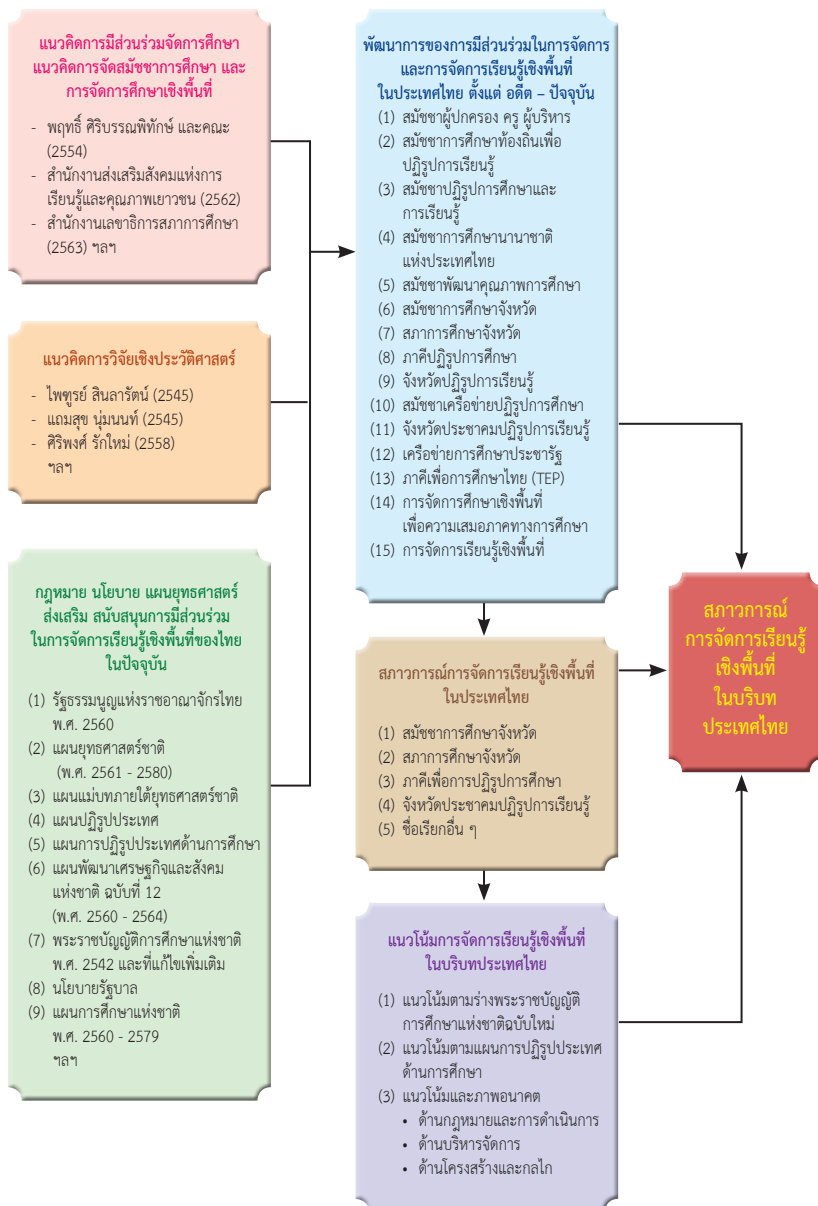
พัฒนพงษ์ สุขมะดัน และเสาวลักษณ์ กมลนาวัน (2562) ได้สรุปบทเรียนการดำเนินงาน “โครงการจังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้” พบว่า องค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ประกอบด้วย (1) กลไก ความร่วมมือของภาคส่วนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา (2) ข้อมูลที่จะช่วยชี้ปัญหา จัดลำดับความสำคัญและติดตาม ความก้าวหน้าการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงไร และ (3) แผนและโครงการเพื่อพัฒนาการศึกษาในพื้นที่เพื่อบูรณาการความร่วมมือ

และทรัพยากรในการจัดการศึกษาร่วมกัน โดยทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มูลนิธิ สถาบันการศึกษา สถานประกอบการ รวมถึงหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องได้มาร่วมกันจัดเวทีแลกเปลี่ยนข้อมูล รับรู้ และตระหนักถึงปัญหาการศึกษาที่ไม่สามารถตอบโจทย์ของคนในพื้นที่

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) ได้ศึกษารูปแบบและกลไกการมีส่วนร่วมและสมัชชาการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ พบว่าการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของฟินแลนด์ถูกออกแบบบรรจุแผนการผนวกไว้ในการบริหารจัดการท้องถิ่น ส่วนแคนาดามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของประชาชนผ่านการรวมตัวเป็นสมัชชาการศึกษาเกิดจากการรวมตัวของชนเผ่าพื้นเมือง (สมัชชาชนเผ่าพื้นเมือง) และเรียกร้องสิทธิชนเผ่าพื้นเมืองเพื่อการจัดการศึกษา ด้านญี่ปุ่นมีส่วนร่วมผ่านกลไกคณะที่ปรึกษาโรงเรียน (the school advisors) และผู้ปกครองมักมีส่วนร่วมผ่านสมาคมผู้ปกครองและครู เป็นต้น ส่วนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในประเทศไทย พบว่ามีการรวมตัวของภาคประชาสังคม ภาคประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สมัชชาการศึกษา จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้ ภาควิธีรูปการศึกษา

จากแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง สามารถประมวลเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาได้ตามหัวข้อ 1.6

1.6 กรอบแนวคิด

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

1) **พัฒนาการ** หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เจริญขึ้นและดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องในแต่ละยุคสมัย ซึ่งอาจได้รับอิทธิพลและผลกระทบจากกฎหมาย นโยบาย แผนยุทธศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

2) **ยุค** หมายถึง การแบ่งช่วงพัฒนาการของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในประเทศไทยตั้งแต่ อดีต – ปัจจุบัน โดยแบ่งตามเหตุการณ์และจุดเปลี่ยนที่มีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ โดยแบ่งออกเป็น 3 ยุค ได้แก่ ยุคก่อกำเนิด ยุคพัฒนา และยุคปัจจุบัน

3) **การมีส่วนร่วม** หมายถึง กระบวนการ วิธีการที่หน่วยงานหรือองค์กร กำหนดให้บุคคลหรือกลุ่มคนที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถรวมตัวกันเป็นคณะบุคคล ชมรมหรือองค์กรเพื่อช่วยเหลือการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา พื้นที่ จังหวัด ภูมิภาคและระดับชาติ ด้วยการส่งเสริม สนับสนุน ทำนุบำรุงรักษา พัฒนา ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ทั้งในด้านการวางแผน การปฏิบัติการและการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนและนโยบายการจัดการศึกษาของชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

4) **การจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่** หมายถึง การปรับบทบาทบริหาร การศึกษาให้รัฐส่วนกลางหรือหน่วยงานระดับชาติตัดสินใจในเชิงปฏิบัติ น้อยลงและถ่ายโอนบทบาทเหล่านั้นไปให้แก่หน่วยงานในพื้นที่ระดับล่างมากขึ้น ซึ่งครอบคลุมการศึกษาระดับโรงเรียนและระดับภูมิภาค หรือการกระจายบทบาททางการศึกษา (decentralization) ให้พื้นที่จัดศึกษาด้วยประเด็นของพื้นที่

5) แนวโน้มการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ หมายถึง การคาดการณ์ การเปลี่ยนแปลงหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ ภายใต้บริบทของกฎหมาย นโยบาย แผนยุทธศาสตร์ สังคมวัฒนธรรม และกระแสโลกาภิวัตน์

6) สภากาการณ์ หมายถึง เหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่

1.8 ข้อจำกัดของการศึกษา

1) การศึกษาในครั้งนี้มีข้อจำกัดด้านเอกสาร ดังนั้นข้อมูลที่ได้จึงเป็นข้อมูลจากเอกสารเท่าที่สามารถค้นคว้าได้เท่านั้น ซึ่งในอนาคตอาจมีข้อมูลเพิ่มเติม หรืออาจพบว่ามีหน่วยงาน/องค์กรที่ดำเนินการจัดสัมมนา ด้านการศึกษาและการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่เพิ่มเติมอีกก็ได้ ทั้งนี้ ข้อมูลและข้อค้นพบในเอกสารนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมได้ ณ ปัจจุบันเท่านั้น

2) สัมมนาที่ศึกษารวบรวมเป็นสัมมนาที่ดำเนินการด้านการศึกษาเป็นหลัก แต่ไม่รวมถึงสัมมนาอื่น ๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการอื่นเป็นการเฉพาะ เช่น สัมมนาสุขภาพ สัมมนาคุณธรรม สัมมนาเด็กและเยาวชน

3) การประชุมเชิงปฏิบัติการสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษาพัฒนาการ สภากาการณ์และแนวโน้มการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่มีข้อจำกัดเรื่องเวลาและได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ลดจำนวนครั้งของการประชุมแต่ไม่มีผลกระทบต่อการศึกษาในภาพรวม

4) สภาวการณ์การจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในบริบทประเทศไทย
เล่มนี้เป็นการศึกษาสภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่หลังจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เป็นต้นไปจนถึงปัจจุบัน โดยข้อมูลที่ได้ศึกษารวบรวมนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อไปในอนาคต

บทที่ 2

กฎหมาย นโยบาย แผนยุทธศาสตร์ส่งเสริม สนับสนุน การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ เชิงพื้นที่ของไทยในปัจจุบัน

ในบทนี้เป็นการนำเสนอกฎหมาย นโยบาย แผนยุทธศาสตร์ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ของไทยในปัจจุบัน จากการศึกษายุทธศาสตร์ กฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องพบว่ามีกฎหมาย นโยบาย ยุทธศาสตร์ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ของไทยในปัจจุบันหลายฉบับ ดังนี้

2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้ระบุข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไว้ ดังนี้

(1) การกำหนดให้บุคคลมีเสรีภาพในการรวมกันในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหกรณ์ สหภาพ องค์การ ชุมชน หรือหมู่คณะอื่น (มาตรา 42) โดยบุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ พันฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ (มาตรา 43)

(2) การส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยรัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบ

การศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย โดยดำเนินการดังนี้ (1) รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามวาระหนึ่งเพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย (2) รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพ และได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย (มาตรา 54)

(3) การส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ป่าไม้ และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ โดยรัฐต้อง (1) อนุรักษ์ ป่าไม้ และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย (2) อนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ป่าไม้ บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการ

และได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ (มาตรา 57)

(4) การมีส่วนร่วมในการปฏิรูปประเทศ ต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายให้ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (มาตรา 257)

สรุปได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มีแนวทางเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไว้ 4 ประเด็น อันได้แก่ (1) สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ในการรวมตัวกัน (2) สิทธิของบุคคลและชุมชนในการอนุรักษ์ พื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ (3) หน้าที่ของรัฐในการอนุรักษ์ พื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญา ท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณี อันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ โดยส่งเสริมและสนับสนุน ให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้ สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และ (4) การปฏิรูป ประเทศต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายให้ประชาชนมี ความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนา ประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2.2 แผนยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561- 2580)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 64 บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการร่วมกัน ไปสู่วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยการพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ จะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบ “ประชารัฐ” ซึ่งในแง่ของความยั่งยืน รัฐบาลมีนโยบายที่มุ่งประโยชน์ส่วนรวมอย่างยั่งยืนและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และทุกภาคส่วนในสังคม ยึดถือและปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาอย่างสมดุล มีเสถียรภาพ และยั่งยืน

ในภาพรวมของยุทธศาสตร์ชาติได้ระบุถึงการมีส่วนร่วมไว้ในยุทธศาสตร์หลายด้าน อาทิ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม โดยเน้นการดึงเอาพลังทางสังคมที่ประกอบด้วยภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในรูปแบบประชารัฐ และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” อย่างเฝ้าระวังในการศึกษาครั้งนี้จะมุ่งไปที่ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ เป็นหลัก เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากที่สุด โดยมีรายละเอียดสำคัญ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นทั้งการแก้ไขปัญหาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันและการเสริมสร้างและยกระดับการพัฒนาที่ให้ความสำคัญที่ครอบคลุมทั้งในส่วนของการพัฒนาทุนมนุษย์และปัจจัยและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างครอบคลุม โดยได้ระบุประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมสมาชิกการศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

(1) **การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม** มุ่งเน้นให้สถาบันทางสังคมร่วมปลูกฝังค่านิยม วัฒนธรรมที่พึงประสงค์ โดยบูรณาการร่วมระหว่าง “ครอบครัว ชุมชน ศาสนา การศึกษาและสื่อ” ในการหล่อหลอมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม ในลักษณะที่เป็น “วิถี” การดำเนินชีวิตผ่านกระบวนการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยการพัฒนาผู้นำชุมชนให้เป็นต้นแบบของการมีคุณธรรม จริยธรรม การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนในการจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ การจัดระเบียบสังคม และการนำเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม รวมถึงการลงโทษผู้ละเมิดบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม

(2) **ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21** โดยการเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับ ทุกประเภท ผ่านกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ตลอดจนการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาระบบการเรียนรู้ในชุมชนให้เข้าถึงความรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ชุมชนให้เป็นพื้นที่เรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และมีชีวิต โดยระดมทรัพยากรจากภาคเอกชนและภาคประชาสังคม

(3) การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย โดยการ พัฒนาและรักษากลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษของพหุปัญญาแต่ละประเภท การสร้างสภาพแวดล้อมและระบบสนับสนุนประชากรไทยมีอาชีพบนฐาน พหุปัญญา การสร้างเสริมศักยภาพผู้มีความสามารถพิเศษ ให้สามารถ ต่อยอดการประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง ผ่านการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ในรูปแบบต่าง ๆ

(4) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ดังนี้

(4.1) การส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างบรรทัดฐานที่ดีในสังคม การสร้าง กระบวนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของประชากรให้สอดคล้องกับ ความเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต สร้างความตระหนักถึงความสำคัญ ของการพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม รวมทั้ง สนับสนุนด้านวิชาการและสร้างนวัตกรรมที่สนับสนุนการพัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพคน

(4.2) การปลูกฝังและพัฒนาทักษะนอกห้องเรียน โดยเน้นให้ พ่อแม่มีวัฒนธรรมที่ปลูกฝังให้ลูกเพิ่มพูนทักษะการเรียนรู้ชีวิต ดนตรี กีฬา ศิลปะ รวมทั้งส่งเสริมให้ทุกภาคส่วน เปิดพื้นที่แห่งการเรียนรู้ และจัด กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสม เอื้อแก่ครอบครัวทุก ลักษณะ รวมถึงจัดให้มีพื้นที่ในการจัดกิจกรรมสาธารณะให้เป็นศูนย์รวม แห่งการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ร่วมกัน เพื่อส่งเสริม การใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์และมีคุณภาพ ตลอดจนการพัฒนาระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศที่มีคุณภาพและสามารถเข้าถึงได้ง่าย

สรุปได้ว่า ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ได้ระบุกรอบแนวทางและประเด็นการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไว้ในยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรม โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับ ทุกประเภท ผ่านกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย โดยการพัฒนาและรักษากลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษของพหุปัญญาแต่ละประเภท ผ่านการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในรูปแบบต่าง ๆ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ส่งเสริมบทบาทในการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน ครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

2.3 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในแผนแม่บทประเด็น 12 การพัฒนาการเรียนรู้ (พ.ศ. 2561 - 2580) ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นทั้งการแก้ไขปัญหาในปัจจุบัน และการเสริมสร้างและยกระดับการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

โดยการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถกำกับการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้อย่างต่อเนื่องแม้จะออกจากระบบการศึกษาแล้ว ควบคู่กับการส่งเสริมการพัฒนาคนไทยตามพหุปัญญาให้เต็มตามศักยภาพ รวมถึงการสร้างเสริมศักยภาพผู้มีความสามารถพิเศษให้สามารถต่อยอดการประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง

ในประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 1) การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ด้วยการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 โดยพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในทุกระดับชั้นตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษาที่ใช้ฐานความรู้และระบบคิดในลักษณะสหวิทยาการ พัฒนาระบบการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกระดับการศึกษา รวมถึงจัดกิจกรรมเสริมทักษะเพื่อพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 พัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เน้นการลงมือปฏิบัติ มีการสะท้อนความคิด/ทบทวนไตร่ตรอง พัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสามารถกำกับการเรียนรู้ของตนได้ เพื่อให้สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้สร้างรายได้ รวมถึงมีทักษะ ด้านวิชาชีพและทักษะชีวิต การเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่ โดยวางแผนการผลิต พัฒนาและปรับบทบาท “ครูคณาจารย์ยุคใหม่” ให้เป็น “ผู้อำนวยการการเรียนรู้” ปรับระบบการผลิตและพัฒนาครูตั้งแต่การดึงดูด คัดสรร ผู้มีความสามารถสูงให้เข้ามาเป็นครู ส่งเสริมสนับสนุนระบบการพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมทั้งเงินเดือน สายอาชีพและระบบสนับสนุนอื่น ๆ การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับ ทุกประเภท ดังนี้

(1) ปฏิรูปโครงสร้างองค์การด้านการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ จัดให้มีมาตรฐานขั้นต่ำของโรงเรียนในทุกระดับ เพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ปรับปรุงโครงสร้างการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และเพิ่มคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา พัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา โดยแยกการประกันคุณภาพการศึกษาออกจากการประเมินคุณภาพและการรับรองคุณภาพ และการกำกับดูแลคุณภาพการศึกษา ปฏิรูประบบการสอบที่นำไปสู่การวัดผลในเชิงทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 มากกว่าการวัดระดับความรู้ รวมทั้งส่งเสริมการวิจัยและใช้เทคโนโลยีในการสร้างและจัดการความรู้ การเรียนการสอน

(2) การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยจัดให้มีระบบการศึกษา และระบบฝึกอบรมบนฐานสมรรถนะที่มีคุณภาพสูงและยืดหยุ่น มีมาตรการจูงใจและส่งเสริมสนับสนุนให้คนใฝ่เรียนรู้ พัฒนาตนเอง

(3) การยกระดับทักษะวิชาชีพ พัฒนาระบบการเรียนรู้ชุมชนให้เข้าถึงได้ทุกที่ ทุกเวลา โดยความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม พัฒนาระบบเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลและดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการศึกษาในทุกระดับทุกประเภทการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ พัฒนาโปรแกรมประยุกต์หรือสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลที่มีคุณภาพที่นักเรียน นักศึกษาและประชาชนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้ โดยส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพสถาบันการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญและมีความโดดเด่นเฉพาะสาขาสู่ระดับนานาชาติ สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและแลกเปลี่ยนนักเรียน นักศึกษาและบุคลากรในระดับนานาชาติ รวมถึงการพัฒนาศูนย์วิจัยเฉพาะทาง ศูนย์ฝึกอบรม และทดสอบในระดับภูมิภาค

จัดให้มีการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชาติไทยและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จัดให้มีการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรมของไทยและพัฒนาการของประเทศไทยเพื่อนบ้านในระบบการศึกษา และสำหรับประชาชน ส่งเสริมสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเด็ก เยาวชนและนักเรียนกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์

สรุปได้ว่า แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในแผนแม่บทประเด็น 12 การพัฒนาการเรียนรู้ โดยการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ด้วยการดำเนินการที่สำคัญ คือ (1) การปฏิรูปโครงสร้างองค์กรด้านการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ จัดให้มีมาตรฐานขั้นต่ำของโรงเรียนในทุกระดับ เพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ปรับปรุงโครงสร้างการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และเพิ่มคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา (2) การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต (3) พัฒนาระบบการเรียนรู้ชุมชนให้เข้าถึงได้ทุกที่ ทุกเวลา โดยความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

2.4 แผนปฏิรูปประเทศ

มาตรา 257 และ 259 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดให้มีการปฏิรูปประเทศเพื่อวางรากฐานการพัฒนาไปสู่ประเทศที่มีความสามัคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุล ประชาชนในสังคมมีโอกาสทัดเทียมกัน และมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยได้ระบุประเด็นการปฏิรูปที่สำคัญภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 11 ด้านและขับเคลื่อนการปฏิรูปที่สำคัญใน 6 มิติ ดังนี้

ประเด็น การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ผ่านการจัดให้มีคณะกรรมการที่ทำหน้าที่ในการเสนอมาตรการที่เหมาะสม แกไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม และการจัดตั้งสำนักงานทำหน้าที่ในการบูรณาการแก้ไขปัญหาความยากจนและเหลื่อมล้ำ เพื่อวางกรอบแนวทาง สร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน โดยผ่านกลไกระดับประเทศ ระดับหน่วยงาน และระดับพื้นที่ และระดับพื้นที่

ประเด็น การพัฒนาเศรษฐกิจ มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจตั้งแต่ระดับชุมชน โดยการรวมกลุ่มในระดับชุมชนทั้งในส่วนของวิสาหกิจชุมชน สหกรณ์ และวิสาหกิจเพื่อสังคม

ประเด็น การสร้างสังคมและชุมชนที่เข้มแข็ง ขับเคลื่อนการดำเนินการตั้งแต่ระดับบุคคลถึงระดับชุมชน โดยมุ่งเน้นให้คนในชุมชนทุกกลุ่มมีความมั่นคงด้านอาชีพและรายได้ ภาครัฐส่งเสริมส่งเสริมให้ชุมชน/ท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง สามารถจัดการตนเองและทำงานร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ได้ ในขณะที่สื่อเป็นโรงเรียนของสังคมในการให้ความรู้แก่

ประชาชน ปลุกฝังวัฒนธรรมของชาติ และปลุกฝังทัศนคติที่ดี รวมทั้ง ภาครัฐกระจายอำนาจการบริหารจัดการในท้องถิ่นมากขึ้น โดยเฉพาะ การให้องค์กรท้องถิ่นจัดเก็บข้อมูลและบริหารข้อมูลของชุมชน และบูรณาการ ข้อมูลสารสนเทศด้านสังคมกับทุกหน่วยงานและเปิดโอกาสให้ประชาชน สามารถเข้าถึงได้ ทั้งนี้ มุ่งเน้นให้สังคมเกิดความเป็นอันหนึ่งเดียวกัน ยอมรับในความแตกต่างและมีความเอื้ออาทรผ่านกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม การเรียนรู้ การรับรู้ และการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม เช่น การจัดพื้นที่สาธารณะให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์

ประเด็น การฟื้นฟูและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ครอบคลุมการสร้างกลไกการมีส่วนร่วมกับองค์กรท้องถิ่น และชุมชน การพัฒนาเทคโนโลยี และกลไกการสร้างความร่วมมือระหว่าง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

ประเด็น การสร้างประสิทธิภาพและความโปร่งใสในกระบวนการทำงานของภาครัฐ การปฏิรูปโครงสร้างและการบริหารจัดการภาครัฐ ให้มีความกะทัดรัดทั้งในระดับส่วนราชการ และระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เน้นการบริหารเชิงพื้นที่ การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น มุ่งเน้น การสร้างธรรมาภิบาลเพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ โดยสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการเฝ้าระวัง ชี้เบาะแส และการรักษาความลับของผู้ชี้เบาะแส

ประเด็น การพัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรม สร้าง การมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทั้งในขั้นการบังคับใช้ กฎหมาย การจัดทำและเสนอกฎหมาย รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือทาง กฎหมายแก่ประชาชน

ทั้งนี้ แผนปฏิรูปประเทศที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา คือ **แผนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม** ในประเด็นการปฏิรูปที่ 4 ระบบสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง จำเป็นต้องมีการปฏิรูปเพื่อจะนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน ทั้งการปรับกระบวนการทัศน์ วิธีคิด และรูปแบบการทำงานให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม ภายใต้ 3 เงื่อนไขสำคัญ ได้แก่ 1) การเพิ่มสิทธิ หน้าที่ อำนาจ ทรัพยากร 2) การขจัดอุปสรรค ปกป้องคุ้มครอง และ 3) การเพิ่มพลังความสามารถโดยพัฒนาเครื่องมือสำคัญในเรื่องการจัดการกลไกการจัดการแบบมีส่วนร่วมและมาตรการทางกฎหมาย ซึ่งมีเรื่องสำคัญที่ต้องดำเนินการ 2 ส่วน ได้แก่ การปฏิรูปเชิงระบบกลไก และการปฏิรูปเชิงพื้นที่ โดยการปฏิรูปเชิงระบบและกลไกนั้นแบ่งออกเป็น 4 หมวดหลัก ได้แก่ 1) สิทธิและบทบาทของชุมชน 2) ทรัพยากรและทุนชุมชน 3) สวัสดิการชุมชน และ 4) เศรษฐกิจชุมชน และในส่วนของการปฏิรูปเชิงพื้นที่ ประกอบด้วย การทำงานแบบรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมรับประโยชน์เพื่อการพัฒนาในพื้นที่โดยคนในชุมชนร่วมกับเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การสร้างชุมชนเข้มแข็งทั่วทั้งประเทศ

สรุปได้ว่า ในภาพรวมของแผนปฏิรูปประเทศทั้ง 11 ด้าน และการขับเคลื่อนการปฏิรูปใน 6 มิติที่สำคัญ ได้มุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมผ่านการส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) การสร้างสังคมและชุมชนที่เข้มแข็ง โดยขับเคลื่อนการดำเนินการตั้งแต่ระดับบุคคลถึงระดับชุมชน ที่ครอบคลุมการสร้างกลไกการมีส่วนร่วมกับองค์กรท้องถิ่น และชุมชน การสร้างประสิทธิภาพและความโปร่งใสในกระบวนการทำงานของภาครัฐผ่าน

การปฏิรูปโครงสร้างและการบริหารจัดการภาครัฐ ให้มีความกะทัดรัดทั้งในระดับส่วนราชการ และระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เน้นการบริหารเชิงพื้นที่ การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยให้ชุมชน/ท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง โดยสามารถจัดการตนเองและทำงานร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ได้ บรรเทาปัญหาความเหลื่อมล้ำอันอาจเกิดจากการพัฒนาที่กระจุกตัวที่ส่วนกลางได้

2.5 แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

เนื่องด้วยการศึกษาเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ ดังนั้นแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะสนับสนุนการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ

การดำเนินการตามแผนปฏิรูปประเทศด้านศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา (enhance quality of education) (2) ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (reduce disparity in education) (3) มุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (leverage excellence and competitiveness) และ (4) ปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร เพิ่มความคล่องตัวในการรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษา และสร้างเสริมธรรมาภิบาล (improve Efficiency, agility and good governance) การปรับเปลี่ยนแนวคิดในการจัดการศึกษาทั้งโครงสร้างของหน่วยงานที่จัดการศึกษาที่ต้องปรับบทบาทจากการเป็นผู้จัดการศึกษา เป็นการ

สนับสนุน ส่งเสริม กำกับ ติดตาม และควบคุมทิศทางในภาพรวม และเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น และอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดที่ว่า การดำเนินงานจะสำเร็จได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม เพื่อให้การศึกษาเป็นกลไกในการพัฒนาคน และพัฒนาชาติอย่างยั่งยืนต่อไป ได้มีการกำหนดแผนงานเพื่อการปฏิรูปฯ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการมีส่วนร่วม समा समा ดังนี้

(1) การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ และกฎหมายลำดับรอง ด้วยการสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน เพื่อการจัดการศึกษา และการขับเคลื่อนการจัดการศึกษา เพื่อการพัฒนาตนเองและการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อรองรับการพัฒนา ศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต โดยมีเป้าหมายระยะยาวให้ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนมีความร่วมมือในการจัดการศึกษา อย่างสมดุลและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มขึ้น และคนไทยทุกช่วงวัยสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ตามความต้องการ ผ่านการจัดการศึกษา เพื่อการพัฒนาตนเองและการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้เป็นคนไทยที่มีศักยภาพ ทักษะ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านตามความถนัด และสามารถเทียบมาตรฐานสมรรถนะได้ตามกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ และได้ระบุเป้าหมายระยะสั้นในการดำเนินการ ดังนี้

(1.1) มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ และอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อเพิ่มบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนในการจัดการศึกษาในระดับก่อนวัยเรียน การจัดการศึกษาร่วมกับภาคเอกชนในรูปแบบต่าง ๆ

การสนับสนุนและกำกับดูแลสถานศึกษาสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับหลักการและสาระสำคัญตามที่ระบุไว้ในกฎหมาย

(1.2) มีการออกกฎหมายหรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อลดอุปสรรค ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนการให้ภาคเอกชนเข้ามาสนับสนุนหรือมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาของรัฐสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวทางของกลุ่มโรงเรียนที่มีความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน

(1.3) อำนวยรักษาหรือขยายเครือข่ายความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดจากจำนวนที่ปรากฏอยู่ ณ ต้นปี 2562

(1.4) มีการออกกฎหมายหรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีสาระสำคัญที่สนับสนุนบทบาทการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการส่งเสริม หรือจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงให้มีมาตรการของรัฐในการอำนวยความสะดวก ส่งเสริมสนับสนุน สร้างความร่วมมือและกำกับดูแลการดำเนินการต่าง ๆ ที่เหมาะสม

(1.5) มีการจัดตั้งสมัชชาการศึกษาระดับจังหวัดตามความพร้อมและความสมัครใจ โดยความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ระดับจังหวัดอย่างน้อย 6 จังหวัด

(2) การปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างกลไกขับเคลื่อนและบูรณาการการทำงานระหว่างกระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้อง และเป็นเอกภาพ

(3) การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล ในลักษณะของเวทีที่มีการเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลักษณะชุมชน นำไปสู่การเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามาเรียนซึ่งจะลดความเหลื่อมล้ำ

และนำแหล่งข้อมูลสื่อการเรียนรู้ใหม่เข้ามาได้ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ตลอดจนเป็นเวทีที่มีการให้บริการเพื่อการเรียนรู้

สรุปได้ว่า แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ได้มีการกำหนดแผนงานเพื่อการปฏิรูปฯ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยดำเนินการปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ ด้วยการสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน เพื่อการจัดการศึกษา และการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาตนเองและการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อรองรับการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต การปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน ด้วยกลไกขับเคลื่อนและบูรณาการการทำงานระหว่างกระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้อง และเป็นเอกภาพ การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล ในรูปแบบของเวทีที่มีการเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลักษณะชุมชน

2.6 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) เป็นช่วงเวลาของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่สั่งสมมาอย่างยาวนานท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น ซึ่งเกิด

การตระหนักร่วมกันในทุกภาคส่วนว่าการพัฒนาประเทศไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในระยะยาวได้นั้น ประเทศต้องเร่งพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์ในทุกด้าน มุ่งเน้นการพัฒนาบนฐานภูมิปัญญาที่เกิดจากการใช้ความรู้และทักษะ รวมถึงการพัฒนาคนในภาพรวมให้เป็นคนที่สมบูรณ์ในทุกช่วงวัยที่สามารถบริหารจัดการ การเปลี่ยนแปลงที่เป็นสภาพแวดล้อมการดำเนินชีวิตได้อย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทุนมนุษย์จากการยกระดับคุณภาพการศึกษา การเรียนรู้ การพัฒนาทักษะ และยกระดับคุณภาพบริการสาธารณสุขให้ทั่วถึงในทุกพื้นที่ พร้อมทั้งต้องส่งเสริมบทบาทสถาบันทางสังคมในการกล่อมเกลาสังคมคนดี มีวินัย มีค่านิยมที่ดีและมีความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นการพัฒนาที่เกิดจากการผนึกกำลังในการผลักดันขับเคลื่อนร่วมกันของทุกภาคส่วน อย่างไรก็ตามยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตรงประเด็นที่สุด คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์
 มุ่งเน้นการเสริมสร้างให้สถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา ชุมชน สื่อมวลชน และภาคเอกชน โดยมีแนวทางการพัฒนา

(1) **ปรับเปลี่ยนค่านิยมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์** ผ่านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ จัดระเบียบทางสังคม และกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ละเว้นการปฏิบัติตามบรรทัดฐานในสังคม

(2) **ยกระดับคุณภาพการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต**
 ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และมีชีวิตอาทิ พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุด โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ รวมทั้งส่งเสริมให้มีระบบการจัดการความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น

(3) ผลักดันให้สถาบันทางสังคมมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศอย่างเข้มแข็ง ผ่านการส่งเสริมสถาบันการศึกษาให้เป็นแหล่งบริการความรู้ทางวิชาการที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ มีการเผยแพร่งานวิจัยสู่สาธารณะ รวมทั้งสนับสนุนให้มีการทำวิจัยร่วมกับชุมชนในการแก้ปัญหาและตอบโจทย์การพัฒนาในพื้นที่ และการสร้างมาตรการจูงใจให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการลงทุนพัฒนาด้านสังคมในรูปแบบใหม่ ๆ ที่เป็นนวัตกรรมสังคม อาทิ การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อชุมชน การออกพันธบัตรเพื่อการพัฒนาสังคม ตลาดหลักทรัพย์เพื่อสังคม วิสาหกิจเพื่อสังคม สื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้

สรุปได้ว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 ยึดหลักการสำคัญในการพัฒนาคนให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจิตสาธารณะและทำประโยชน์ต่อส่วนร่วม รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ชุมชนวิถีชีวิต ค่านิยม ประเพณี และวัฒนธรรม และให้ความสำคัญกับการใช้กลไกประชารัฐ ที่เป็นการรวมพลังขับเคลื่อนจากทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน ระบบบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย โปร่งใส ตรวจสอบได้ กระจายอำนาจและมีส่วนร่วมจากประชาชน โดยได้ระบุยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ มุ่งเน้นการเสริมสร้างให้สถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะสถาบัน

ครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา ชุมชน สื่อมวลชน และภาคเอกชน ผ่านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ และมีชีวิต อาทิ พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุด โบราณสถาน อุทยาน ประวัติศาสตร์ รวมทั้งส่งเสริมให้มีระบบการจัดการความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมสถาบันการศึกษาให้เป็นแหล่งบริการความรู้ทางวิชาการที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ มีการเผยแพร่งานวิจัยสู่สาธารณะ สนับสนุนให้มีการทำวิจัยร่วมกับชุมชนในการแก้ปัญหาและตอบโจทย์การพัฒนาในพื้นที่ และการสร้างมาตรการจูงใจให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการลงทุนพัฒนาด้านสังคมในรูปแบบใหม่ ๆ

2.7 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ตามมาตรา 4 ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า “การศึกษา หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต” และเพื่อให้การศึกษาเป็นไปเพื่อการเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ตลอดชีวิต จึงได้มีการนิยามถึงความหมายของการศึกษาตลอดชีวิตไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาฯ ฉบับนี้ ความว่า “การศึกษาตลอดชีวิต หมายความว่า การศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต” นอกจากนี้ ยังได้มีการระบุประเด็นอื่น ๆ ที่น่าสนใจและที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไว้ อาทิ (มาตรา 7) การกำหนดความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษา (มาตรา 8) หลักการจัดการศึกษา (มาตรา 9) หลักในการจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา (มาตรา 12) การให้สิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ภาคส่วนอื่น และสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับใน (มาตรา 14) (มาตรา 15) (3) จำกัดความถึงการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคคล (มาตรา 18 (3)) การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานในรูปแบบ “ศูนย์การเรียนรู้” (มาตรา 20) การจัดการอาชีวศึกษาผ่านการร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ (มาตรา 27) การจัดทำสาระหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนและสังคม (มาตรา 29) การให้สถานศึกษาร่วมกับภาคส่วนอื่นเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาชุมชน (มาตรา 18) การกำหนดให้มีคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อประสาน ส่งเสริมให้ภาคส่วนอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (มาตรา 57) การให้หน่วยงานทางการศึกษาระดับมทวิทยากรบุคคลในชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (มาตรา 58) การให้มีการระดับมทวิทยากร และการลงทุนมาใช้จัดการศึกษา และ (มาตรา 61) การให้รัฐจัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น โดยมีรายละเอียดสำคัญดังนี้

หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพ กฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก ดังนี้ (1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และ (3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 9 การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลัก ดังนี้ (1) มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ (2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา และ (6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา

มาตรา 12 นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันทางสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 14 บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ซึ่งสนับสนุนหรือจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ตามควรแก่กรณี ดังนี้ (1) การสนับสนุนจากรัฐให้มีความรู้ ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลรับผิดชอบ (2) เงินอุดหนุนจากรัฐสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่กฎหมายกำหนด และ (3) การลดหย่อนภาษี ยกเว้นภาษี สำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด

หมวด 3 ระบบการศึกษา

มาตรา 15 การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (3) การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือ แหล่งความรู้อื่น ๆ

มาตรา 18 การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้จัดในสถานศึกษา (3) ศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ สถานที่เรียนที่หน่วยงานจัดการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์ และสถาบันสังคมอื่นเป็นผู้จัด

มาตรา 20 การจัดการอาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ ให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการหรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

มาตรา 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา

ส่วนที่ 1 การบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ

มาตรา 18 ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ให้มีคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแล จัดตั้ง ยุบรวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา ประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่

หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรเอกชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพครู ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพบริหารการศึกษา ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบการและครู และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

หมวด 7 ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

มาตรา 57 ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ ภูมิปัญญา ความรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

มาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่นและต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษา ดังนี้ (1) ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยอาจจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด (2) ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น

ทั้งนี้ ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรดังกล่าว โดยการสนับสนุน การอุดหนุน และใช้มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษี ตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา 61 ให้รัฐจัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษาที่จัดโดยบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ตามความเหมาะสมและความจำเป็น

สรุปได้ว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้เปิดโอกาสและส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การให้หลักการจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาที่มีเอกภาพ ด้านนโยบาย หลากหลายในการปฏิบัติ กระจายอำนาจให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยสนับสนุนงบประมาณด้านการจัดการศึกษา การกำหนดให้มีคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อประสาน ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เป็นต้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและจัดการศึกษาร่วมกันของสังคม ให้การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยแท้จริง

2.8 พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 ได้ระบุประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมไว้ในมาตราต่าง ๆ อาทิ **หมวด 1** (บททั่วไป) (มาตรา 6) ได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง มีภารกิจร่วมกันดำเนินการเพื่อให้มีการพัฒนาเด็กปฐมวัย **หมวด 2** (คณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย) (มาตรา 14) ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัยในการบูรณาการ การประสานงาน ให้เป็นไปตามนโยบายระดับชาติด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยและแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย ผ่านกำหนดบทบาทความรับผิดชอบ การบูรณาการ การทำงาน ร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ได้แก่ คณะอนุกรรมการบูรณาการการพัฒนาเด็กปฐมวัย (มาตรา 17) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (มาตรา 18) **หมวด 3** (แผนพัฒนาเด็กปฐมวัย) (มาตรา 20) การจัดทำแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย ผ่านการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการตามแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย และ**หมวด 4** (การพัฒนาเด็กปฐมวัย) ได้กำหนดแนวทาง บทบาทของหน่วยงาน ภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยร่วมกัน โดยมีรายละเอียดสำคัญดังนี้

หมวด 1 บททั่วไป

มาตรา 6 ให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง มีภารกิจร่วมกันดำเนินการเพื่อให้มีการพัฒนาเด็กปฐมวัย และดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานและแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามที่คณะกรรมการกำหนด รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้ดูแลเด็กปฐมวัยจัดให้เด็กปฐมวัยซึ่งอยู่ในความดูแล

ได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานและแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยดังกล่าว

หมวด 2 คณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

มาตรา 9 ให้มีคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย และมาตรา 14 คณะกรรมการฯ มีอำนาจและหน้าที่ ในการ (5) บูรณาการการพัฒนาเด็กปฐมวัยของหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ให้เป็นไปตามนโยบายระดับชาติด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยและแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย (12) ประสานงานและให้ข้อมูลแก่กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา เพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือเด็กปฐมวัยซึ่งขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาสได้รับการพัฒนาทางร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย

มาตรา 17 ให้มีคณะอนุกรรมการบูรณาการการพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งมีหน้าที่และอำนาจในการเสนอแนะและให้ความเห็นต่อคณะกรรมการในเรื่อง (2) กำหนดแนวทางบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย รวมทั้งการบูรณาการการจัดบริการในแต่ละช่วงรอยต่อของเด็กปฐมวัย (4) กำหนดแนวทางการติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

มาตรา 18 ให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ รับผิดชอบงานธุรการ งานประชุม งานวิชาการ การศึกษาข้อมูลและกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ และมีหน้าที่และอำนาจในการ (3) จัดทำและพัฒนากลไกและระบบการประสานงานด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อสร้าง

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ตลอดจนร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัตินี้ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง (4) ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างเครือข่ายในระดับจังหวัดและระดับอำเภอเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย (5) ให้คำแนะนำแก่หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการตามภารกิจที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย

หมวด 3 แผนพัฒนาเด็กปฐมวัย

มาตรา 19 ให้คณะกรรมการเสนอแผนพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบและประกาศให้ทราบเป็นการทั่วไป โดยมาตรา 20 แผนพัฒนาปฐมวัยอย่างน้อยต้องมีแนวทางการดำเนินการในเรื่อง (2) การบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการตามแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย (3) การส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย ให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

หมวด 4 การพัฒนาเด็กปฐมวัย

มาตรา 24 สถานพยาบาลของหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือภาคเอกชนที่มีหน้าที่ให้บริการสาธารณสุขแก่หญิงตั้งครรภ์ และเด็กปฐมวัย ต้องจัดให้มีการให้บริการสุขภาพแก่มารดาและบุตรอย่างทั่วถึง โดยให้บริการวางแผนครอบครัว การอนามัยเจริญพันธุ์ การฝากครรภ์ การเตรียมความพร้อมการเป็นบิดามารดา ตลอดจนให้บริการ

เสริมสร้างภูมิคุ้มกัน การส่งเสริมโภชนาการ การส่งเสริมพัฒนาการ และการส่งเสริมการให้นมมารดาแก่บุตรตั้งแต่แรกเกิดอย่างน้อย 6 เดือน

มาตรา 26 หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือภาคเอกชน ที่มีหน้าที่ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ต้องจัดสวัสดิการและให้บริการด้านการคุ้มครองสิทธิแก่เด็กปฐมวัย รวมทั้งติดตามดูแลเด็กปฐมวัย ให้ได้รับสวัสดิการและบริการด้านการคุ้มครองสิทธิอย่างทั่วถึง

มาตรา 27 นอกจากการดำเนินการตามมาตรา 24 มาตรา 25 และมาตรา 26 หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ที่มีหน้าที่ให้บริการสาธารณสุข จัดการศึกษา และจัดสวัสดิการและให้บริการด้านการคุ้มครองสิทธิแก่เด็กปฐมวัย ต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ให้ความรู้ ส่งเสริมทักษะ และสร้างเสริมเจตคติที่ดีแก่ผู้ดูแลเด็กปฐมวัยและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยในเรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างทั่วถึง

(2) จัดให้มีการคัดกรองที่เป็นระบบและได้มาตรฐานเพื่อค้นหาเด็กปฐมวัยที่พิการหรือมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม หรือสติปัญญา หรือเด็กปฐมวัยที่ไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส หรือเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการการพัฒนาเป็นพิเศษอย่างทันทั่วถึง และจัดให้เด็กปฐมวัยเหล่านี้เข้าถึงสิทธิและได้รับโอกาสในการพัฒนาที่มีคุณภาพเป็นพิเศษ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ และบริการ รวมทั้งความช่วยเหลืออื่นใดทางการพัฒนาและการศึกษาที่สอดคล้องเหมาะสมกับความจำเป็น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 28 เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน อาจดำเนินการแบบ

บูรณาการโดยจัดให้มีบริการสาธารณสุข จัดการศึกษาหรือจัดสวัสดิการ และให้บริการด้านการคุ้มครองสิทธิแก่เด็กปฐมวัยในหน่วยงานเดียวกันได้

สรุปได้ว่า พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 กำหนดให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง มีภารกิจร่วมกัน ดำเนินการเพื่อให้มีการพัฒนาเด็กปฐมวัย และดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานและแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามที่คณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย กำหนด ซึ่งคณะกรรมการฯ นอกจากจะมีหน้าที่ในการจัดทำนโยบายระดับชาติด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศแล้วนั้น ยังมีหน้าที่ในการบูรณาการการพัฒนาเด็กปฐมวัย แต่งตั้งคณะกรรมการบูรณาการการพัฒนาเด็กปฐมวัยเพื่อกำหนดแนวทางการทำงานร่วมกันของหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ รับผิดชอบงานธุรการ งานประชุม งานวิชาการ การศึกษาข้อมูลและกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ และใช้กระบวนการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาค

ประชาสังคม เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการตามแผนพัฒนา
เด็กปฐมวัย สำหรับการพัฒนาเด็กปฐมวัยนั้น ให้เป็นหน้าที่
ร่วมกันของทุกภาคส่วนทั้งสถานพยาบาลและหน่วยงานของ
รัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือภาคเอกชน อาทิ
การบริการสาธารณสุขและสุขภาพ การจัดสวัสดิการและ
ให้บริการด้านการคุ้มครองสิทธิแก่เด็กปฐมวัย การจัดการ
การศึกษา เป็นต้น

2.9 พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ได้นิยาม
ความหมายของคำว่า “นวัตกรรมการศึกษา” หมายถึง แนวคิด วิธีการ
กระบวนการ สื่อการเรียนการสอน หรือการบริหารจัดการรูปแบบใหม่ ซึ่งได้
มีการทดลองและพัฒนาจนเป็นที่น่าเชื่อถือว่าสามารถส่งเสริมการเรียนรู้
ของผู้เรียนและการจัดการศึกษา และให้หมายความรวมถึงการนำสิ่ง
ดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาด้วย (มาตรา 3) โดยการ
จัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการ (1) คิดค้น
และพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์
ทางการศึกษาของผู้เรียน รวมทั้งเพื่อดำเนินการให้มีการขยายผลไปใช้ใน
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่น (2) ลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา (3) กระจาย
อำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานำร่อง
ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารและ
การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และ (4) สร้างและ
พัฒนากลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เป็นการมุ่งเน้นความสำคัญของการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในการจัดการศึกษา โดยได้รับูปประเด็นสำคัญต่าง ๆ ไว้ดังนี้

มาตรา 6 คณะรัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการนโยบาย มีอำนาจกำหนดให้จังหวัดใดเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการนโยบายพิจารณาความเหมาะสมของการเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยคำนึงถึงความพร้อมตลอดจนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง และโอกาสที่จะประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนประกอบด้วย โดยอย่างน้อยจะต้องคำนึงถึงผลการดำเนินการที่ผ่านมาของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาอื่นที่มีการจัดตั้งอยู่ก่อนแล้ว

มาตรา 7 จังหวัดใดประสงค์จะเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ให้คณะผู้เสนอโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายเพื่อดำเนินการตามมาตรา 6 โดยแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง และแสดงให้เห็นว่าจังหวัดนั้นมีความพร้อมที่จะดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

มาตรา 9 ในกรณีที่คณะกรรมการนโยบายเห็นว่าจังหวัดใดมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะพัฒนานวัตกรรมการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ คณะกรรมการนโยบายอาจให้คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดสำรวจความพร้อมของภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการขอเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามมาตรา 7 และมาตรา 8 ในกรณีที่มีความพร้อมตามมาตรา 6 ให้คณะกรรมการนโยบายเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อประกาศให้จังหวัดนั้นเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 20 เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ตามมาตรา 5 ให้คณะกรรมการขับเคลื่อนมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดยุทธศาสตร์และแผนการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

(2) ประสานให้หน่วยงานทางการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานอื่นของรัฐและเอกชน ดำเนินการร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามยุทธศาสตร์และแผนการดำเนินงานตาม (1)

(3) ประสานให้หน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะให้การสนับสนุนทางเทคนิคในการจัดทำสื่อการสอน จัดการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ พัฒนาบุคลากร จัดระบบการประเมินและวัดผล และการอื่นที่จำเป็นสำหรับพัฒนานวัตกรรมการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

(4) นำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติไปปรับใช้กับการจัดการศึกษาในสถานศึกษานำร่องให้เหมาะสมกับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

(5) ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษานำร่องอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพและเหมาะสมกับสภาพในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

(6) จัดให้มีการออกแบบการทดสอบผู้เรียนเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

(7) ส่งเสริม สนับสนุน ให้ความช่วยเหลือ และติดตามสถานศึกษานำร่องเพื่อให้จัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและเกิดการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา

(8) เสริมสร้างและเตรียมความพร้อมให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในการเป็นสถานศึกษานำร่องหรือในการนำนวัตกรรมการศึกษาไปใช้ในการจัดการศึกษา

(9) เพิ่มขีดความสามารถให้แก่หน่วยงานทางการศึกษาในพื้นที่
นวัตกรรมการศึกษา เพื่อการพัฒนา นวัตกรรมการศึกษาหรือนำนวัตกรรมการ
การศึกษาไปใช้

(10) จัดให้มีการประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
นาร่อง

(11) แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำการแทนหรือปฏิบัติงาน
ตามที่คณะกรรมการขับเคลื่อนมอบหมาย

(12) รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษารวมทั้งปัญหาและอุปสรรค
ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาต่อคณะกรรมการนโยบาย

(13) หน้าที่และอำนาจที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นกำหนด
ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการขับเคลื่อน

(14) ปฏิบัติงานอื่นตามที่คณะกรรมการนโยบายมอบหมาย

มาตรา 25 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับการปรับ
เพื่อนำไปใช้ตามมาตรา 20 (4) ต้องครอบคลุมสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ โดยต้องจัด
สาระการเรียนรู้รายวิชาให้หลากหลายและสอดคล้องกับความสามารถ
ความถนัดหรือความสนใจของผู้เรียน และสภาพภูมิสังคม

มาตรา 26 ในการดำเนินการตามมาตรา 25 คณะกรรมการ
ขับเคลื่อน หรือสถานศึกษานาร่อง แล้วแต่กรณี ต้องจัดให้มีการรับฟัง
ความคิดเห็นจากผู้เรียน ผู้ปกครอง ครูและบุคลากรทางการศึกษา องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนภาคเอกชน และผู้แทนภาคประชาสังคม ในพื้นที่
นวัตกรรมการศึกษาด้วย

มาตรา 34 ในการจัดการเรียนการสอน สถานศึกษานำร่องอาจดำเนินการร่วมกับหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน หรือภาคประชาสังคม ทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ตามที่เห็นสมควร

สรุปได้ว่า พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 มีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในทุกพื้นที่ของประเทศ ผ่านการกำหนดพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และสถานศึกษานำร่องเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายดังกล่าว ให้ความสำคัญกับการสร้างและพัฒนากลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ได้แก่ การรับฟังความคิดเห็นจากผู้เรียน ผู้ปกครอง ครู และบุคลากรทางการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนภาคเอกชน และผู้แทนภาคประชาสังคม ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา การให้อิสระในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน หรือภาคประชาสังคม ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เป็นต้น การกำหนดให้มีพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาซึ่งเป็นพื้นที่ปฏิบัติการบริหารจัดการศึกษาเพื่อสร้างนวัตกรรมศึกษานำร่อง มีการกระจายอำนาจ และให้อิสระแก่หน่วยงานในพื้นที่บริหารจัดการสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่

2.10 นโยบายรัฐบาล

นโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ที่แถลงต่อรัฐสภา วันพฤหัสบดีที่ 24 กรกฎาคม 2562 คณะรัฐมนตรี ได้กำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินที่ยึดมั่นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งมีความสอดคล้องกับ หมวด 5 หน้าที่ยังของรัฐ และหมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ตลอดจนยุทธศาสตร์ชาติ พุทธศักราช 2561 – 2580 ผ่านวิสัยทัศน์ในการขับเคลื่อนประเทศที่ว่า “มุ่งมั่นให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในศตวรรษที่ 21” โดยได้ระบุประเด็นการปฏิรูปที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมสมาชิกการศึกษาไว้ดังนี้

นโยบายหลักด้านการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งจากฐานราก ให้ความสำคัญกับชุมชนในการนำความรู้และทรัพยากรในพื้นที่มาผลิตเป็นสินค้าและบริการ เพื่อเพิ่มศักยภาพของเศรษฐกิจฐานรากให้สามารถสร้างรายได้ กระจายรายได้สู่ชุมชน สนับสนุนสินค้าชุมชนและยกระดับวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง พัฒนาช่องทางการตลาดเชื่อมโยงกับระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และสร้างพลังทางสังคม พลังชุมชน รวมทั้งสร้างการเรียนรู้ ฝึกอาชีพกลุ่มอิสระในการร่วมขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศ ผ่าน (1) การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้วยกระบวนการสร้างผู้นำชุมชน ยกย่องปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นวิทยากรในการขับเคลื่อน และสร้างกลไกการทำงานร่วมกันของภาคส่วนต่าง ๆ ในการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการพัฒนา กิจกรรมสาธารณประโยชน์ที่ส่งผลต่อการสร้างสังคมที่เข้มแข็ง สร้างพลังในชุมชนส่งเสริมให้เกิดการสร้างพลังทางสังคม ภาคีเครือข่าย การรวมตัวของภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชนมาเป็นกำลังในการพัฒนา เพื่อส่วนรวม สร้างเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็ง ส่งเสริมและสนับสนุนให้

ประชาชนทุกภาคส่วนเข้าร่วมในกระบวนการตัดสินใจกำหนดนโยบายและมาตรการของภาครัฐ อีกทั้ง (2) ส่งเสริมบทบาทภาคเอกชนในการช่วยพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจฐานราก โดยการสร้าง “คุณค่าร่วม” ระหว่างภาคธุรกิจสังคม และผู้บริโภค ส่งเสริมให้เกิดวิสาหกิจเพื่อสังคมในด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่คนในชุมชน เพื่อช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและความสุขของคนในชุมชน

นโยบายหลักด้านการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัย ในการ (1) พัฒนาอาชีพ พัฒนาคุณภาพวิชาชีพ และพัฒนาแรงงานรองรับ อุตสาหกรรม 4.0 โดยการจัดระบบและกลไกความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ชัดเจนเป็นระบบ ในการพัฒนากำลังคนที่มีทักษะขั้นสูงให้สามารถนำความรู้และทักษะมาใช้ในการแก้ไขปัญหา รวมถึงการสร้างและพัฒนานวัตกรรม มุ่งเน้นการ (2) ดึงดูดคนเก่งจากทั่วโลกเข้ามาร่วมทำงานกับคนไทย และส่งเสริมผู้มีความสามารถสูง ให้ความสำคัญกับการดึงดูดนักวิจัย ผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศมาร่วมวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีขั้นแนวหน้าในสาขาอุตสาหกรรมเป้าหมาย รวมทั้งมีพื้นที่ให้กลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษที่มีศักยภาพสูงได้ทำงานร่วมกัน หรือร่วมกับเครือข่ายอื่น ๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้กับประเทศ (3) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมที่ตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ ด้วยกระบวนการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขั้นสูง ส่งเสริมความร่วมมือและการเป็นหุ้นส่วนของทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ ภาคการศึกษา ชุมชน และภาคเอกชนในทุกสาขาการผลิตและบริการ สร้างสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบของระบบวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมให้เข้มแข็ง รวมทั้งบูรณาการการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมกับการนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ สร้างเครือข่ายการทำวิจัยระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ส่งเสริมกระบวนการทำงานของภาครัฐและภาคเอกชน

ในการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรมให้เป็นระบบเปิด และมีการบูรณาการการทำงานกันอย่างมีประสิทธิภาพ (4) ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะทุกช่วงวัย มุ่งเน้นการพัฒนาโรงเรียนควบคู่กับการพัฒนาครู เพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับบนพื้นฐานการสนับสนุนที่คำนึงถึงความจำเป็นและศักยภาพของสถาบันการศึกษาแต่ละแห่ง พัฒนาช่องทางให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยการส่งเสริมให้ภาคเอกชน ชุมชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบการศึกษาในพื้นที่ ส่งเสริมหลักคิดที่ถูกต้อง ตลอดจนส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนประเทศ (5) จัดทำระบบปริญญาร่วมและการจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้น เน้นออกแบบหลักสูตรระยะสั้นตามความสนใจ พัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันและทักษะอาชีพของคนทุกช่วงวัยในพื้นที่และชุมชนเป็นหลัก

นโยบายหลักด้านการปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐ มุ่งเน้นการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเกิดประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม ผ่านกระบวนการ (1) เปิดเผยข้อมูลภาครัฐสู่สาธารณะ เพื่อให้ทุกภาคส่วนมีความเข้าใจถึงสถานการณ์และแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของประเทศที่มีความซับซ้อน ปรับเปลี่ยนให้เป็นการทำงานเชิงรุก เน้นการยกระดับไปสู่ความร่วมมือกันของทุกภาคส่วนอย่างจริงจัง (2) พัฒนากลไกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาบริการสาธารณะและการตรวจสอบภาครัฐ เพื่อให้ชุมชน วิสาหกิจเพื่อสังคม องค์กรภาคประชาสังคม และเอกชน สามารถเข้ามาดำเนินกิจกรรมสาธารณประโยชน์และมีบทบาทในการพัฒนาบริการสาธารณะในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งมีส่วนในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

ในทุก ๆ ด้าน (3) กระจายอำนาจ ความรับผิดชอบ และเพิ่มบทบาทการปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่งเสริมบทบาทของเอกชนและชุมชนในการให้บริการสาธารณะ พร้อมทั้งส่งเสริมบทบาทของเอกชนและชุมชนท้องถิ่นและภาคอื่น ๆ ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ รวมถึงการจัดให้มีบริการสาธารณะต่าง ๆ ให้ตรงกับความต้องการของประชาชน

สรุปได้ว่า การบริหารราชการแผ่นดินโดยคณะรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี มุ่งเน้นการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งจากฐานรากผ่านการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้วยกระบวนการสร้างผู้นำชุมชน ยกย่องปราชญ์ชาวบ้าน ส่งเสริมบทบาทภาคเอกชนในการช่วยพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจฐานราก การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัย พัฒนาอาชีพ พัฒนาคุณภาพวิชาชีพ และพัฒนาแรงงานรองรับอุตสาหกรรม 4.0 โดยการจัดระบบและกลไกความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ชัดเจน การดึงดูดคนเก่งจากทั่วโลกเข้ามาร่วมทำงานกับคนไทย การส่งเสริมความร่วมมือและการเป็นหุ้นส่วนของทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ ภาคการศึกษา ชุมชน และภาคเอกชนในทุกสาขาการผลิตและบริการ สร้างสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบของระบบวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมให้เข้มแข็ง การพัฒนาช่องทางให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต การออกแบบหลักสูตรระยะสั้นตามความสนใจ พัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำรง

ชีวิตประจำวันและทักษะอาชีพของคนทุกช่วงวัยในพื้นที่และชุมชนเป็นหลัก การปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐ มุ่งเน้นการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นำไปสู่การขับเคลื่อนประเทศตามวิสัยทัศน์ “มุ่งมั่นให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในศตวรรษที่ 21”

2.11 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 วางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ อาศัยกลไกการมีส่วนร่วมและการยอมรับของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในกระบวนการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 เพื่อการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติประสบความสำเร็จ โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” และได้ระบุประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม समाजการศึกษาไว้ในสาระสำคัญดังต่อไปนี้

แนวคิดการจัดการศึกษา (Conceptual Design) ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ยึดหลักสำคัญประการหนึ่ง คือ 4) หลักการมีส่วนร่วม

ของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) การจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพให้กับประชาชนทุกคน เป็นพันธกิจที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของสังคมทุกภาคส่วน เนื่องจากรัฐต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากในการจัดการศึกษาที่ต้องครอบคลุมทุกช่วงวัย ทุกระดับการศึกษาและทุกกลุ่มเป้าหมาย ด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย สนองความต้องการและความจำเป็นของแต่ละบุคคล และสนองยุทธศาสตร์ชาติและความจำเป็นในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ รัฐจึงต้องให้ความสำคัญและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในการจัดการศึกษา โดยบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรต่าง ๆ จะได้รับการส่งเสริมให้เข้าร่วมจัดการศึกษา เสนอแนะ กำกับติดตาม และสนับสนุนการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ตามความพร้อมเพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม

เป้าหมายของการจัดการศึกษา (Aspirations) ที่สำคัญ คือ ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย (Efficiency) โดยมีกลไกส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษา

ยุทธศาสตร์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด แผนการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์หลักที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยได้ระบุประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ มุ่งเน้นการพัฒนาโดยยกระดับคุณภาพและส่งเสริมโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาในพื้นที่พิเศษ ผ่านการสร้างและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ให้กับเด็ก เยาวชน ประชาชนในพื้นที่พิเศษ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ มุ่งเน้นการพัฒนาโดยส่งเสริมการผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นเลิศเฉพาะด้าน ผ่านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกระบวนการผลิตและพัฒนากำลังคน โดยสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประชาชน ภาครัฐ ผู้ประกอบการ (ประชารัฐ) ทั้งระหว่างองค์กรภายในและต่างประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ รัฐมีหน้าที่ดำเนินการให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพและความสามารถของแต่ละบุคคลตามความถนัด ความต้องการและความสนใจ เพื่อให้มีอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยการให้การศึกษาและการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทุกช่วงวัย

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนทุกช่วงวัยจึงเป็นพันธกิจสำคัญร่วมกันของรัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในการกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษา มาตรฐานการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ สื่อ แหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลของผู้เรียน ในทุกระดับการศึกษา ทุกกลุ่มเป้าหมาย และทุกช่วงวัย เพื่อสร้างและพัฒนาพลเมืองที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถศึกษา เรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของตนจนถึงขีดสูงสุดตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจ เพื่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขร่วมกับผู้อื่นในสังคม และการปรับปรุงระบบการผลิตและพัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาในทุกระดับ และประเภทการศึกษาเพื่อให้ได้ครูดี มีความรู้ ทักษะ และความสามารถในการจัดการเรียนการสอน และมีจิตวิญญาณของความเป็นครูเข้าสู่ระบบ

การศึกษาของประเทศในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดสูงสุดของศักยภาพของแต่ละบุคคลต่อไปด้วยแนวทางการพัฒนา

(1) ส่งเสริม สนับสนุนให้คนทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ความสามารถ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเหมาะสม เต็มตามศักยภาพในแต่ละช่วงวัย ผ่านการเร่งสร้างความเข้มแข็งกลไกความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา สมาคม วิชาชีพ สถานประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนา และจัดทำระบบการทดสอบวัดและประเมินผล การสะสมและเทียบโอน ผลการเรียนรู้จากการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย รวมทั้ง ประสพการณ์จากการทำงาน

(2) ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียน และสื่อ การเรียนรู้ต่าง ๆ ให้มีคุณภาพมาตรฐาน และประชาชนสามารถเข้าถึง แหล่งเรียนรู้ได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ด้วยกระบวนการ

(2.1) พัฒนาแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนการผลิตสื่อการเรียน การสอน และสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพมาตรฐาน จำแนกตามระดับ/ ประเภทการศึกษา ด้วยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม

(2.2) ส่งเสริมสนับสนุนการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการผลิตสื่อ ตำรา สื่อวีดิทัศน์ สื่อดิจิทัลที่มีคุณภาพมาตรฐาน และ จัดการเรียนรู้ตามอัธยาศัย

(2.3) ส่งเสริมการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชน ผ่าน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่มีมาตรฐานและหลากหลาย อาทิ พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ของชุมชน ฯลฯ สอดคล้องกับความสนใจและวิถีชีวิต ของผู้เข้ารับบริการแต่ละกลุ่มเป้าหมาย และสามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง

(2.4) ส่งเสริมการเรียนรู้และถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงวัย และพัฒนาระบบสารสนเทศ/สื่อที่เหมาะสมที่เอื้อกับการเรียนรู้และการ ถ่ายทอดภูมิปัญญาสำหรับผู้สูงวัย

(2.5) พัฒนาระบบและกลไกการส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตและพัฒนาสื่อทุกประเภทที่มีคุณภาพและมาตรฐาน ภายใต้กลไกการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม

(2.6) ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล และเครือข่ายสังคมรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนทุกช่วงวัย

(3) สร้างเสริมและปรับเปลี่ยนค่านิยมของคนไทยให้มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ผ่านกระบวนการส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของนักเรียน/ นักศึกษาในการเผยแพร่ สืบสาน สร้างสรรค์ค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีงาม และเฝ้าระวังค่านิยมและวัฒนธรรมที่ไม่พึงประสงค์

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา โดยการพัฒนาสถานศึกษาทุกแห่งให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เท่าเทียม และจัดให้มีระบบสนับสนุน และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมที่มีศักยภาพและความพร้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบันในการบริหารจัดการและการตัดสินใจเชิงนโยบายที่ส่งผลต่อกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม ทั้งผู้เรียนและสถานศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการและการจัดการศึกษาที่เปิดช่องทางการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างไร้ขีดจำกัด เพื่อสร้างความเสมอภาคในการศึกษาเรียนรู้โดยไม่จำกัดรูปแบบ เวลา และสถานที่ การลดความแตกต่างด้านคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วน การส่งเสริมการใช้ประโยชน์ของเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา รวมทั้งการมีระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีความถูกต้อง สมบูรณ์ และเป็นปัจจุบัน สามารถบูรณาการ

เชื่อมโยงกับระบบฐานข้อมูลของกระทรวงและหน่วยงานต่าง ๆ ที่ครอบคลุมด้านสาธารณสุข สังคม ภูมิสารสนเทศ และการศึกษา ผ่านการเพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ด้วยกระบวนการ (1) ส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบ และการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจ และวิถีชีวิตของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย (2) เร่งพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีความหลากหลาย และสามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง (3) สนับสนุนให้ท้องถิ่นและเอกชนร่วมมือพัฒนาและจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา มุ่งเน้นการส่งเสริมบทบาทให้ประชาชน ชุมชน และสังคมพร้อมที่จะเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น ด้วยการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนของสังคม อาทิจุฬาราชมนตรี บุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม ภาคเอกชน สถานประกอบการ มูลนิธิ วัด สถาบันและองค์กรต่างๆ ในสังคมที่มีศักยภาพและความพร้อมสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย โดยมีกฎหมาย กฎ ระเบียบ กติกาที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และมีนโยบายและมาตรการจูงใจทั้งที่เป็นตัวเงินและสิทธิประโยชน์อื่น เช่น การลดหย่อนภาษี เพื่อส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อีกทั้งการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาที่ปิดตัวลงให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และบริบทที่เปลี่ยนแปลงของสังคมและประเทศ ด้วยแนวทางการพัฒนา

(1) ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการ มุ่งเน้นการส่งเสริม สนับสนุนให้พื้นที่และสถานศึกษามีความเข้มแข็ง ให้สามารถบริหารจัดการ การศึกษาด้วยตนเอง (นิติบุคคลในกำกับ) สอดคล้องกับบริบทและความ ต้องการของพื้นที่ ภูมิภาค และประเทศ

(2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ผ่านกระบวนการ (1) สร้างการรับรู้ ความเข้าใจและการยอมรับจากทุก ภาคส่วนของสังคม โดยปรับเปลี่ยนกระบวนการต้นของการจัดการศึกษา จากการเป็นผู้จัดการศึกษาโดยรัฐมาเป็นการจัดการศึกษาโดยทุกภาคส่วน ของสังคม (2) ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการจูงใจ และเอื้อให้เกิดการระดมทุน และร่วมสนับสนุนการจัดการศึกษาในรูปแบบ ต่าง ๆ (3) พัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการเครือข่าย รวมทั้งรูปแบบ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในประเทศ/ ต่างประเทศ เพื่อให้เกิดความ ร่วมมือและสร้างเครือข่าย ความเป็นภาคีหุ้นส่วนกับองค์กรทุกภาคส่วน อย่างมีประสิทธิภาพ (4) ส่งเสริม สนับสนุนการจัดตั้ง การพัฒนาและการมี ส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทางการศึกษา (5) ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามา จัดการศึกษาในบางพื้นที่หรือกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ โดยคำนึงถึงคุณภาพ มาตรฐานการจัดการศึกษาตามเกณฑ์การประเมินศักยภาพและความพร้อม ของสถานศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามาร่วมจัดและพัฒนาคุณภาพ การจัดการศึกษา (6) ส่งเสริมและพัฒนาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน ให้มีความรู้ความเข้าใจและเข้ามาร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาได้ อย่างมีประสิทธิภาพ (7) พัฒนาระบบและกลไกการส่งเสริมสนับสนุนให้ ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตและพัฒนาสื่อทุกประเภท ที่มีคุณภาพและมาตรฐาน ภายใต้กลไกการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม

สรุปได้ว่า แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) ซึ่งรัฐจะต้องให้ความสำคัญและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ในการจัดการศึกษา โดยบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรต่าง ๆ จะได้รับการส่งเสริมให้เข้าร่วมจัดการศึกษา เสนอแนะ กำกับ ติดตาม และสนับสนุนการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ตามความพร้อมเพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม และได้รับ ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไว้ ดังนี้

(1) การพัฒนาโดยยกระดับคุณภาพและส่งเสริมโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาในพื้นที่พิเศษผ่านการสร้างและพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้ให้กับเด็ก เยาวชน ประชาชนในพื้นที่พิเศษ

(2) การพัฒนาโดยส่งเสริมการผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นเลิศเฉพาะด้านผ่านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกระบวนการผลิตและพัฒนากำลังคน โดยสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประชาชน ภาครัฐ ผู้ประกอบการ (ประชารัฐ) ทั้งระหว่างองค์กรภายในและต่างประเทศ

(3) การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ผ่านการ (3.1) ส่งเสริม สนับสนุนให้คนทุกช่วงวัย มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และการพัฒนาคุณภาพชีวิต

อย่างเหมาะสม เต็มตามศักยภาพในแต่ละช่วงวัย เร่งสร้างความเข้มแข็งกลไกความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา สมาคมวิชาชีพ สถานประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (3.2) ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียน และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้มีคุณภาพมาตรฐาน และประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ส่งเสริมการเรียนรู้และถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงวัย และพัฒนาระบบสารสนเทศ/สื่อที่เหมาะสมที่เอื้อกับการเรียนรู้และการถ่ายทอดภูมิปัญญาสำหรับผู้สูงวัย ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลและเครือข่ายสังคมรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนทุกช่วงวัยด้วยระบบและกลไกการส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วม (3.3) ส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของนักเรียน/ นักศึกษาในการเผยแพร่ สืบสาน สร้างสรรค์ ค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีงาม และเฝ้าระวังค่านิยมและวัฒนธรรมที่ไม่พึงประสงค์

(4) การพัฒนาสถานศึกษาทุกแห่งให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เท่าเทียม และจัดให้มีระบบสนับสนุน และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมที่มีศักยภาพและความพร้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อาทิ ส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบ และการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจ และวิถีชีวิตของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย เร่งพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีความหลากหลาย และสามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง สนับสนุนให้ท้องถิ่นและเอกชนมา

ร่วมมือพัฒนาและจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

(5) การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา ด้วยการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีศักยภาพและความพร้อมสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย (5.1) ส่งเสริม สนับสนุนให้พื้นที่และสถานศึกษามีความเข้มแข็ง ให้สามารถบริหารจัดการการศึกษาด้วยตนเอง (นิติบุคคล/ ในกำกับ) สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของพื้นที่ ภูมิภาค และประเทศ (5.2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ผ่านกระบวนการปรับเปลี่ยนกระบวนการตัดสินใจของการจัดการศึกษา จากการเป็นผู้จัดการศึกษาโดยรัฐมาเป็นการจัดการศึกษาโดยทุกภาคส่วนของสังคม ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้อง พัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการเครือข่าย รวมทั้งรูปแบบความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในประเทศ/ ต่างประเทศ ส่งเสริม สนับสนุนการจัดตั้ง การพัฒนาและการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทางการศึกษา ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ในบางพื้นที่หรือกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ส่งเสริมและพัฒนาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน ให้มีความรู้ความเข้าใจและเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบและกลไกการส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตและพัฒนาสื่อทุกประเภทที่มีคุณภาพและมาตรฐาน

2.12 มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

มาตรฐานการศึกษาของชาติ หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับ คุณลักษณะ คุณภาพ ที่พึงประสงค์ของคนไทย เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่ง ยึดเป็นกรอบสำหรับสร้างคนไทย 4.0 ที่แตกต่างตามบริบทของท้องถิ่น และของสถานศึกษา แต่มีจุดหมายร่วมคือ “ธำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก” สามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งในมิติ เศรษฐกิจ มิติสังคม และมิติการเมืองต่อไปได้ โดยกำหนดผ่านกรอบ (framework) ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ได้แก่ ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วม สร้างสรรค์นวัตกรรม พลเมืองที่เข้มแข็ง เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพและความสามารถ สูง พัฒนตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งยังคาดหวังให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันทางการศึกษา สามารถเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อเป้าหมายของการพัฒนาสู่ ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่ง ยึดเป็น แนวทางสำหรับการพัฒนาผู้เรียนไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดใช้เป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษา และทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม การกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษา

ได้ระบุประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมสมาชิกการศึกษาไว้ใน แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาสู่การปฏิบัติโดยมอบหมายให้สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา จะเป็นหน่วยประสานงานในการดำเนินงานของ หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการแปลงกรอบผลลัพธ์ที่ พึงประสงค์ของการศึกษา สู่การจัดทำ กำกับ ติดตาม และประเมินมาตรฐาน

การศึกษาขั้นต่ำที่จำเป็นสำหรับแต่ละระดับและประเภทการศึกษา กระบวนการดำเนินงานดังกล่าว ควรใช้การทำงานแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และใช้การวิจัยเป็นฐาน ซึ่งการนำมาตรฐานสู่การปฏิบัติยึดหลักการสำคัญ คือ การจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของผู้เรียน พื้นที่ ชุมชน และสังคม รวมทั้งให้อิสระกับสถานศึกษาในฐานะหน่วยปฏิบัติในการกำหนดอัตลักษณ์ และทิศทางการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น และยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ภายใต้การสนับสนุนของรัฐในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยยึดหลักความเสมอภาคและความเท่าเทียม เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสดำเนินการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม เปิดโอกาสให้ทุกคนและทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ทั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีแนวทางปฏิบัติในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกัน นำไปสู่การสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ขึ้นกับผู้เรียนทั้งในระหว่างที่กำลังศึกษา วางรากฐานให้ผู้เรียนในระหว่างที่กำลังศึกษาและเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์หลังจากสำเร็จการศึกษา ถือเป็น “คุณลักษณะของคนไทย 4.0” ที่สามารถสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ให้กับประเทศ

2.13 แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) มีหลักการสำคัญคือ “ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” ภายใต้วิสัยทัศน์ “มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในสังคม” ซึ่งกระบวนการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์สำคัญเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ โดยได้ระบุประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการมี

ส่วนร่วมไว้ อาทิ เป้าหมายหลักของแผนพัฒนาการศึกษาฯ ที่มุ่งพัฒนาระบบบริหารจัดการการศึกษามีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน การเกิดขึ้นของ “คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด” (กลไกหลักในการประสานงานร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ) สถานภาพของกระทรวงศึกษาธิการด้านส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา แนวโน้มการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการในอนาคต (ในการทำงานร่วมกันกับภาคส่วนต่าง ๆ) และยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาระบบบริหารจัดการ และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีรายละเอียดสำคัญของแต่ละประเด็น ดังนี้

คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 10/2559 เรื่อง การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนพิเศษ 68 ง 21 มีนาคม 2559) โดยได้ระบุเหตุผลข้อเท็จจริงถึงสภาพปัญหาสำคัญในการจัดการศึกษาของประเทศไทยว่า เกิดจากการสั่งการและการบริหารจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพและไม่เป็นเอกภาพ ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปการศึกษาให้สามารถขับเคลื่อนได้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาประเทศ หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติจึงมีคำสั่งฯ ให้แต่ละจังหวัดให้มีคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) มีอำนาจหน้าที่ตามที่ได้รับโอนมาจากคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา การกำหนดยุทธศาสตร์ แนวทางการจัดการศึกษา และการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท ประสานและส่งเสริมการบริหารและการจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายในจังหวัด พิจารณาและให้ความเห็นชอบ

แผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัด กำกับ เร่งรัด ติดตาม และประเมินผล การปฏิบัติงานของส่วนราชการหรือหน่วยงานและสถานศึกษาสังกัด กระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด และวางแผนการจัดการศึกษาในจังหวัด และพิจารณาเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณให้แก่สถานศึกษา

สถานภาพของกระทรวงศึกษาธิการด้านส่งเสริมการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ด้านการบริหารจัดการการศึกษา การมี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยจัดให้มีโครงการปฏิรูปการเรียนรู้สู่ผู้เรียน เพื่อต้องการส่งเสริมการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา รongรับนโยบายการปฏิรูปการศึกษาเป็นเวลา 3 ปีต่อเนื่อง (พ.ศ. 2559 - 2560) ในโรงเรียนนำร่องจำนวน 300 แห่ง และส่งเสริมภาคเอกชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับ อาชีวศึกษา รวมทั้งขยายความร่วมมือด้านการศึกษา โดยจัดทำยุทธศาสตร์ ความร่วมมือด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทาง ในการดำเนินความร่วมมือกับประเทศกัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และเวียดนาม ของมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษา

แนวโน้มการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการในอนาคต (ในการทำงานร่วมกันกับภาคส่วนต่าง ๆ) การผลิตและพัฒนากำลังคน รongรับการพัฒนาประเทศ มีแนวทางและวิธีในการดำเนินโครงการ ได้แก่ การริเริ่มจัดทำฐานข้อมูลความต้องการด้านแรงงาน โดยร่วมกับหน่วยงาน ภาครัฐและเอกชน การเร่งประสานงานกับภาคเอกชนเข้ามาร่วมสนับสนุน การจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอนทวิภาคี การบูรณาการการเรียนรู้ ควบคู่กับการทำงานร่วมกับสถานประกอบการ การพัฒนาระบบตรวจสอบ และประเมินคุณภาพการศึกษา มีแนวทางและวิธีในการดำเนินโครงการ ได้แก่ จัดตั้งคณะทำงานร่วมกับสำนักงานรับรองคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวัดผล

ร่วมกันให้มีมาตรฐาน มีความครอบคลุม มีความเที่ยงตรง เชื่อถือได้ และมีกระบวนการประเมินฯ ที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน รวมทั้งดำเนินการวิเคราะห์ผลการประเมินการแข่งขันด้านการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศต่าง ๆ เพื่อนำมาพัฒนาเครื่องมือวัดผลที่ได้มาตรฐานสากล ที่สำคัญคือการส่งเสริมความเข้มแข็งของคณะกรรมการสถานศึกษาให้มีบทบาทในการตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มากขึ้น ปรับปรุงระบบการนิเทศครูและสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และเพิ่มการกำกับตรวจสอบคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาให้เข้มข้นและเป็นรูปธรรม การยกระดับระบบสื่อสารและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีแนวทางและวิธีในการดำเนินโครงการ ได้แก่ พัฒนาและจัดทำระบบฐานข้อมูลด้านการศึกษาที่เชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม ส่งไปยังสถานศึกษาโดยตรงเพื่อเร่งรัดยกระดับการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน การพัฒนาระบบบริหารจัดการการศึกษา เพื่อให้การบริหารจัดการในกระทรวงศึกษาธิการเกิดเอกภาพ มีแนวทางและวิธีในการดำเนินโครงการ ได้แก่ การปรับปรุงโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการที่ยึดประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดทำกลไกการบริหารจัดการการศึกษาในระดับพื้นที่ที่เหมาะสม เร่งรัดการกระจายอำนาจการบริหารจัดการการศึกษาลงไปในพื้นที่อย่างแท้จริง ทั้งในด้านวิชาการ บริหารงบประมาณ และการบริหารงานบุคลากร รวมทั้งการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างภาครัฐและเอกชน การสร้างการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา มีแนวทางและวิธีในการดำเนินโครงการ ได้แก่ จัดตั้งศูนย์ครูผู้สูงอายุภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นแหล่งสร้างองค์ความรู้ของชุมชนและท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยมุ่งหวังให้ระบบบริหารจัดการมีความคล่องตัวในการบริหารงานการศึกษามากยิ่งขึ้น มีความโปร่งใส และเป็นที่ยอมรับของผู้รับบริการ โครงสร้างของกระทรวงได้รับการปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพโดยการกระจายอำนาจลงไปสู่ส่วนภูมิภาคและสถานศึกษา และมีกลไกการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา สถานศึกษาทุกระดับทุกประเภทมีธรรมาภิบาลในการบริหาร รวมทั้งผู้เรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น มีศักยภาพเพื่อไปประกอบอาชีพในท้องถิ่นได้ ผ่านการส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัด/พัฒนาและส่งเสริมการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ด้วยกระบวนการ (1) ปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการการศึกษาให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล โดยเน้นด้านคุณธรรม ความโปร่งใส ทั้งในระดับส่วนกลาง และในพื้นที่ระดับภาค/จังหวัด (2) เร่งส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา รวมทั้งสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา (3) เสริมสร้างภาพลักษณ์หน่วยงานให้เกิดความร่วมมือ และสร้างเครือข่าย/ความเป็นภาคีหุ้นส่วนกับองค์กรทั้งภายในและต่างประเทศ

สรุปได้ว่า ด้วยปัญหาการจัดการศึกษาของประเทศ ด้านการสั่งการและการบริหารจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพ และไม่เป็นเอกภาพที่สั่งสมมาเป็นระยะเวลานาน ประกอบกับคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 10/2559 เรื่อง การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ในภูมิภาคที่ให้แต่ละจังหวัดให้มีคณะกรรมการการศึกษาธิการ จังหวัด (กศจ.) เป็นกลไกหลักในการประสานงานร่วมกับ

ภาคเอกชน สถานประกอบการ และภาคประชาสังคมได้แก่ ครอบครัว ชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา และสถาบันทางสังคมอื่น ๆ เพื่อให้เป็นไปตามแนวนโยบายประชารัฐ ในการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการภายใต้แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) จึงมุ่งเน้นการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ผ่านการดำเนินโครงการต่าง ๆ ได้แก่ การริเริ่มจัดทำฐานข้อมูลความต้องการด้านแรงงาน โดยร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน การเร่งประสานงานกับภาคเอกชนเข้ามาร่วมสนับสนุนการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอนทวิภาคี การบูรณาการการเรียนรู้ควบคู่กับการทำงานร่วมกับสถานประกอบการ การจัดตั้งคณะทำงานร่วมกับสำนักงานรับรองคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวัดผลร่วมกันให้มีมาตรฐาน การพัฒนาและจัดทำระบบฐานข้อมูลด้านการศึกษาที่เชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม ส่งไปยังสถานศึกษาโดยตรงเพื่อเร่งรัดยกระดับการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน การปรับปรุงโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการที่ยึดประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดทำกลไกการบริหารจัดการการศึกษาในระดับพื้นที่ที่เหมาะสม การเร่งรัดการกระจายอำนาจการบริหารจัดการการศึกษาลงไปในพื้นที่อย่างแท้จริง รวมทั้งการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างภาครัฐและเอกชน และการจัดตั้งศูนย์ครูผู้สูงอายุ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นแหล่งสร้างองค์ความรู้ของชุมชน และท้องถิ่น ทั้งนี้ได้มีการกำหนดให้การพัฒนากระบวนการจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนการทำงานของ กระทรวงศึกษาธิการ โดยมุ่งหวังให้ระบบบริหารจัดการ มีความคล่องตัวในการบริหารงานการศึกษามากยิ่งขึ้น มีความ โปร่งใส และเป็นที่ยอมรับของผู้รับบริการ

2.14 กฎกระทรวงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

(1) กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิของบุคคลในการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียนรู้ พ.ศ. 2554

กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิของบุคคลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในศูนย์การเรียนรู้ พ.ศ. 2554 ได้ระบุประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม สมัชชาการศึกษา ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อาทิ ข้อ 1 การกำหนดนิยามของศูนย์การเรียนรู้และครูภูมิปัญญา ข้อ 2 การกำหนดแนวทาง/เป้าหมายในการจัดการศึกษา และข้อ 3 การกำหนด คุณสมบัติของบุคคลผู้มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ข้อ 1

“ศูนย์การเรียนรู้” หมายความว่า สถานที่เรียนที่บุคคลจัดตั้งขึ้น เพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยไม่แสวงหากำไรตามกฎหมายนี้

“ครูภูมิปัญญา” หมายความว่า ผู้ทรงภูมิปัญญาด้านหนึ่ง ด้านใดซึ่งเป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน

ข้อ 2 บุคคลอาจจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในรูปแบบการศึกษา นอกระบบ หรือการศึกษาตามอัธยาศัย โดยจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้สำหรับผู้ซึ่งขาดโอกาสในการเข้าศึกษาในระบบโรงเรียนปกติ ทั้งนี้ เพื่อให้มีความ ยืดหยุ่น คล่องตัว และสนองตอบวัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนนั้น

ข้อ 3 ผู้มีสิทธิจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในรูปแบบศูนย์การเรียน ต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย ซึ่งไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่อง ในศีลธรรมอันดี และต้องเป็นบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใด ดังนี้ (1) ผู้ซึ่งมีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์และมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี หรือเทียบเท่า (2) ผู้ซึ่งได้รับการประกาศยกย่องเป็นครูภูมิปัญญาจาก หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรอื่นตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประกาศกำหนด หรือ (3) บุคคลอื่นนอกเหนือจาก (1) และ (2) ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษา

สรุปได้ว่า การจัดตั้งศูนย์การเรียนเป็นการเปิดโอกาสให้ บุคคลอาจเป็นครูภูมิปัญญาหรือผู้มีความรู้ความสามารถ ในการจัดการศึกษาที่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งในรูปแบบการศึกษานอกระบบ หรือการศึกษาตามอัธยาศัย รวมถึงผู้ซึ่งขาดโอกาสในการ เข้าศึกษาในระบบโรงเรียนปกติ ให้สามารถได้รับโอกาส ในการศึกษาอย่างทั่วถึงและตอบโจทย์ความต้องการของ ตนเองและบริบทพื้นที่อย่างแท้จริง

(2) กฎกระทรวงว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญารูปแบบวิทยาลัยชุมชน พ.ศ. 2546

กฎกระทรวงว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญารูปแบบวิทยาลัยชุมชน พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้มีวิทยาลัยชุมชนซึ่งบริหารจัดการโดยชุมชน เพื่อให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ได้ระบุประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อาทิ ข้อ 2 จุดมุ่งหมายของวิทยาลัยชุมชน ข้อ 3 แนวทางการบริหารจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชน ข้อ 5 การสนับสนุนด้านงบประมาณให้แก่วิทยาลัยชุมชน ข้อ 8 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการวิทยาลัยชุมชน และข้อ 10 การกำหนดให้มีสภาวิทยาลัยที่มาจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยมีรายละเอียดสำคัญดังนี้

ข้อ 2 ให้วิทยาลัยเป็นสถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาซึ่งบริหารจัดการโดยชุมชน มีวัตถุประสงค์ในการให้การศึกษาและฝึกอบรมด้านวิชาการและด้านวิชาชีพตามหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และส่งเสริมให้มีการพัฒนาอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลในชุมชน และให้วิทยาลัยเป็นส่วนราชการในสำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชน สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ข้อ 3 ภายใต้วัตถุประสงค์ตามข้อ 2 วิทยาลัยต้องจัดระบบเครือข่ายในการบริหารการจัดการศึกษาโดยมุ่งเน้นการจัดการศึกษาและการฝึกอบรมในหลักสูตรที่หลากหลายและมีความยืดหยุ่น เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมทั้งการเชื่อมโยงความรู้ด้านวิชาการและการใช้ทรัพยากรระหว่างวิทยาลัย หน่วยจัดการศึกษาและหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ข้อ 5 ให้กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจัดสรรงบประมาณให้แก่วิทยาลัยตามที่เห็นสมควรเพื่อดำเนินกิจการของวิทยาลัย และ (4) เงินอุดหนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเงินอุดหนุนอื่นที่วิทยาลัยหรือสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้รับเพื่อใช้ในการดำเนินกิจการของวิทยาลัย

ข้อ 8 ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ (3) กำหนดแนวทางประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนให้วิทยาลัยจัดระบบเครือข่ายในการบริหารการจัดการศึกษา

ข้อ 10 ในวิทยาลัยให้มีสภาวิทยาลัยเพื่อทำหน้าที่คณะกรรมการสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนสถาบันอุดมศึกษา ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมจังหวัด ผู้แทนหน่วยจัดการศึกษา ผู้แทนหอการค้าจังหวัด และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการอื่นรวมกัน เป็นกรรมการ

สรุปได้ว่า วิทยาลัยชุมชน สะท้อนให้เห็นถึงการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ส่งเสริมให้มีการพัฒนาอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลในชุมชน โดยมุ่งเน้นการจัดการศึกษาและการฝึกอบรมในหลักสูตรที่หลากหลาย และมีความยืดหยุ่น เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

(3) กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการส่งเสริม และสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของส่วนราชการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภาคีเครือข่าย พ.ศ. 2555

กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการส่งเสริม และสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของส่วนราชการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภาคีเครือข่าย พ.ศ. 2555 ได้ระบุประเด็นสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อาทิ ข้อ 1 การกำหนด บทบาทของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือภาคีเครือข่ายในการส่งเสริม และสนับสนุนในการจัดการศึกษา ข้อ 2 และข้อ 3 แนวทางในการส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยมีรายละเอียดสำคัญดังนี้

ข้อ 1 ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือภาคีเครือข่ายใด ประสงค์จะให้การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย อาจดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนในเรื่อง ดังต่อไปนี้

(1) สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่จำเป็นสำหรับ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยและการช่วยเหลือด้าน การเงินเพื่อการจัดการศึกษานอกระบบ

(2) การจัดการศึกษา การพัฒนาวิชาการและบุคลากร รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเพื่อการศึกษา

(3) การสร้างและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนของการศึกษาตามอัธยาศัยสามารถเข้าถึงได้ตามความเหมาะสม

(4) ทรัพยากรอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเพื่อให้ บุคคลและชุมชนได้เรียนรู้ตามความสนใจและความต้องการที่สอดคล้องกับ ความจำเป็นในสังคมของการศึกษาตามอัธยาศัย

ข้อ 2 การรับการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ให้สำนักงาน สำนักงานกศน. กทม. สำนักงาน กศน. จังหวัด และสถานศึกษา คำนึงถึงเรื่องดังต่อไปนี้

(1) ประโยชน์ที่สถานศึกษา ผู้เรียน ผู้จัดการเรียนรู้ และผู้จัดแหล่งการเรียนรู้จะพึงได้รับ

(2) ภาระที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา ผู้เรียน ผู้จัดการเรียนรู้ และผู้จัดแหล่งการเรียนรู้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

(3) ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

ข้อ 3 ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือภาคีเครือข่ายใด ประสงค์จะให้การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ให้แจ้งความประสงค์ต่อสำนักงาน สำนักงานกศน. กทม. สำนักงาน กศน. จังหวัด หรือสถานศึกษา แล้วแต่กรณี

สรุปได้ว่า ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือภาคีเครือข่าย สามารถให้การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผ่านการส่งเสริมและสนับสนุน อาทิ สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่จำเป็น การจัดการศึกษา การพัฒนาวิชาการและบุคลากร การสร้างและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย การสนับสนุนทรัพยากรอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่สถานศึกษา ผู้เรียน ผู้จัดการเรียนรู้และผู้จัดแหล่งการเรียนรู้จะพึงได้รับ ภาระที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา ผู้เรียน ผู้จัดการเรียนรู้และผู้จัดแหล่งการเรียนรู้ และไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและ

ศีลธรรมอันดีของประชาชน ทั้งนี้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือภาคีเครือข่ายใดประสงค์จะให้การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาอบรมและการศึกษาตามอัธยาศัย สามารถแจ้งความประสงค์ต่อสำนักงาน สำนักงาน กศน. กทม. สำนักงาน กศน. จังหวัด หรือสถานศึกษา

2.15 นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 กำหนดทิศทางการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานภายใต้สังกัดให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ เป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ วัตถุประสงค์ของแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และนโยบายของรัฐบาล โดยเฉพาะนโยบายเร่งด่วนเรื่องการเตรียมคนสู่ศตวรรษที่ 21 โดยยึดหลักการสำคัญนอกเหนือจากการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาในทุกมิติแล้วนั้น ยังมุ่งเน้น “การบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างส่วนราชการหลัก องค์การมหาชนในกำกับของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการให้มีความคล่องตัว รวมทั้งหน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในพื้นที่ภูมิภาคให้สามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้ เพื่อดำเนินการปฏิรูปการศึกษาร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ตามนโยบายประชารัฐ” อีกด้วย ซึ่งจุดเน้นของการเตรียมคนในแต่ละระดับมีความแตกต่างกันออกไป ระดับก่อนอนุบาล เน้นประสานงานกับส่วนราชการ และชุมชน ในการเตรียมความพร้อมผู้เรียนในด้านสุขภาพและโภชนาการ และจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ที่เชื่อมโยงกับระบบโรงเรียนปกติ ระดับอนุบาล เน้นสร้างความร่วมมือกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อออกแบบกิจกรรมการพัฒนาทักษะที่สำคัญด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะทางสมอง ทักษะความคิดความจำ ทักษะการควบคุมอารมณ์ ทักษะการรู้จักและประเมินตนเอง ระดับประถมศึกษา มุ่งคำนึงถึงพหุปัญญาของผู้เรียนรายบุคคลที่หลากหลายตามศักยภาพ ระดับมัธยมศึกษา มุ่งต่อยอดระดับประถมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา มุ่งจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำและสร้างนวัตกรรมตามความต้องการของพื้นที่ชุมชน ภูมิภาคหรือประเทศ รวมทั้งการเป็นผู้ประกอบการเอง และการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มุ่งสร้างโอกาสให้ประชาชนผู้เรียนที่สำเร็จหลักสูตร สามารถมีงานทำ ในส่วนของการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัตินั้น มีแนวทางในการดำเนินการ ได้แก่ การปรับปรุงแผนปฏิบัติการให้มี ความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล (ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ) การจัดทำฐานข้อมูล (Big Data) ของกระทรวงศึกษาธิการ การใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการพัฒนางาน การปรับปรุงโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการให้เกิดความคล่องตัว การให้หน่วยงานระดับกรมกำหนดแผนงานสนับสนุนทรัพยากร งบประมาณ อัตราค่าจ้างตามความต้องการจำเป็นให้แก่หน่วยงานในพื้นที่ภูมิภาค การใช้กลไกกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษามายุทธนาการการดำเนินงานร่วมกับหน่วยจัดการศึกษา การเร่งทบทวน (ร่าง) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ... การสื่อสารความเข้าใจที่ชัดเจนกับชุมชนในกรณีเกิดปัญหาขณะปฏิบัติงาน การวางแผนการใช้อัตราค่าจ้างครู การให้ศึกษาธิการจังหวัดจัดทำแผนการจัดการศึกษาของแต่ละจังหวัด นำเสนอต่อคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด และขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม การติดตามประเมินผลในระดับนโยบายของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการและศึกษาธิการภาค

สรุปได้ว่า นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนในทุก ระดับและประเภทของการศึกษา โดยอาศัยหลักการบูรณาการ การทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภายใต้กระทรวง ศึกษาธิการ หน่วยงานอื่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การขับเคลื่อนด้าน การศึกษาร่วมกัน

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า กฎหมาย นโยบาย แผน ยุทธศาสตร์ส่งเสริม สนับสนุน การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและ การจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ของไทยในปัจจุบันนั้น ได้ให้เสรีภาพแก่บุคคล ในการรวมตัวกันในประเด็นต่าง ๆ การให้สิทธิแก่ทุกภาคส่วนในการ อนุรักษ์ ฟื้นฟู ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม จารีต และประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ การมีส่วนร่วมของ ทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในรูปแบบที่หลากหลาย การระดม ทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษา การสร้างและพัฒนากลไกความร่วมมือ ในการจัดการศึกษา การปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม เพิ่มมากยิ่งขึ้น การให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่พัฒนา ชุมชนให้มีความเข้มแข็งและเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เป็นต้น สะท้อนให้เห็นถึงการเปิดโอกาส การให้อิสระแก่ทุกภาคส่วนเข้ามา มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพิ่มมากขึ้น นำไปสู่การพัฒนาและยกระดับ คุณภาพการศึกษาร่วมกันจากทุกภาคส่วน แต่ในความเป็นจริงกลับพบว่า คุณภาพของการจัดการศึกษาของไทยสวนทางกับเป้าหมายการศึกษาที่วาง ไว้ในกฎหมาย ระเบียบ และแผนฯ ต่างๆ การร่วมมือ การมีส่วนร่วมยังไม่

สามารถเกิดผลและเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม เมื่อศึกษาถึงลงไปถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นพบว่า การศึกษาไทย “ไม่มีใครเป็นเจ้าของการศึกษา รัฐไม่มีหน้าที่ควบคุม หรือสั่งการ แต่มีหน้าที่สนับสนุน เพราะการศึกษาเป็นเรื่องของทุกคน” (อานันท์ ปันยารชุน, 2561) ด้วยเหตุนี้ ทำให้ไม่สามารถหาผู้รับผิดชอบหลักเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นถึงแม้กฎหมาย ระเบียบ และแผนฯ ต่าง ๆ ในปัจจุบัน ได้มีการระบุแนวทางการมีส่วนร่วมและการคำนึงถึงความพร้อมของภาคส่วนต่าง ๆ ก่อนดำเนินการปฏิรูปการศึกษาให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนากลไกการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา แต่ไม่ได้มีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องไว้อย่างครอบคลุมและชัดเจน ประเด็นต่อมา แม้จะมีการให้อำนาจหน่วยงานในพื้นที่สามารถบริหารและจัดการศึกษาของตนเองได้อย่างอิสระ การสร้างแรงจูงใจในการรับบทบาทหลักของพื้นที่ในการขับเคลื่อนและปฏิรูปการศึกษาแต่ในความเป็นจริงกลับพบว่า ศักยภาพของพื้นที่มีไม่เพียงพอที่จะดำเนินบทบาทหลักในการขับเคลื่อนและปฏิรูปการศึกษาได้ด้วยตนเอง เนื่องจากขาดทักษะในการต่อยอด ถ่ายทอด และพัฒนาการดำเนินการต่าง ๆ ไปสู่เป้าหมายของพื้นที่ที่วางไว้ได้ อีกทั้ง หากภาครัฐยังคงบทบาทหลักในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ การจัดการหรือการขับเคลื่อนด้านการศึกษาของพื้นที่จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ ภาครัฐจำเป็นต้องที่จะต้องเปลี่ยนบทบาทของตนเองอย่างจริงจังจากผู้ดำเนินการหลักไปสู่การเป็น “ผู้อำนวยความสะดวก” “ผู้บริหารจัดการ” ให้แก่พื้นที่ สนับสนุน พร้อมเปิดกว้างให้ทุกภาคส่วนเข้าร่วมและรับผิดชอบ สร้างพื้นที่กลางที่ปลอดภัยให้ทุกภาคส่วนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกัน อีกหนึ่งปัญหา

ที่พบนั้นคือ การไม่ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับงบประมาณด้านการมีส่วนร่วมของพื้นที่ในการจัดการศึกษา และการชี้ให้เห็นถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นหากทุกภาคส่วนสามารถบริหารจัดการศึกษาให้ไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้ สุดท้ายนี้ กฎหมาย นโยบาย แผนยุทธศาสตร์ส่งเสริม สนับสนุน การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ของไทยในปัจจุบันได้มีการปรับปรุงและพัฒนาให้เห็นความสอดคล้อง เชื่อมโยง และมุ่งความสำคัญไปที่การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่ ภาคส่วนต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมา เหลือเพียงการดึงให้ทุกภาคส่วนมองเห็นเป้าหมายเดียวกัน การปฏิบัติให้เป็นไปตามแนวทางที่วางไว้อย่างเป็นรูปธรรมและเกิดผลในเชิงปฏิบัติให้มากที่สุด เพื่อยกระดับและพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน

กฎหมาย นโยบาย แผนยุทธศาสตร์ส่งเสริม สนับสนุน

เป้าหมาย : สหกรณ์มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ของไทยในปัจจุบัน
เป้าหมาย : สหกรณ์มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน เอกชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วม
 ในการจัดการศึกษาทั้งในด้านการบริหาร บุคคล และองค์ความรู้ เพื่อให้ประชาชนและทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วม
 ในการพัฒนาประเทศในด้านการศึกษา

รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560

มาตรา 42 43 45 57 257

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

พระราชบัญญัติการพัฒนา

เด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562

มาตรา 6 9 17 18 19 24 26 27 28

พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรม

การศึกษา พ.ศ. 2562

แผนยุทธศาสตร์ชาติ

(พ.ศ. 2561 - 2580)

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

(พ.ศ. 2561 - 2580)

ประเด็น 12 การพัฒนาการเรียนรู้

☆ เสริมภาพในการรวมตัวกัน ☆ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ☆ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ
วัฒนธรรม ชุมชนธรรมเนียมและจารีต ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ

☆ ไม่สืบทอดในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่ รัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กร
วิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันทางสังคมอื่น ในรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา

☆ การจัดทำสำมะโนครัวของครัวเรือนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

☆ การส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน

☆ กระบวนการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา นำประสบการณ์ ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนมาใช้

☆ กระบวนการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ด้านการเกษตร การเงิน และทรัพยากร การเงิน และทรัพยากรส่วนมาใช้ในการศึกษา

☆ ให้นโยบายของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันดำเนินการพัฒนาเด็กปฐมวัย ภูมิปัญญา
ได้มาตรฐาน และมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

☆ ร่วมและพัฒนาศักยภาพในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในพื้นที่นวัตกรรม
การศึกษา

☆ จัดชุมชนเป็นฐานเพื่อปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม ☆ การมีส่วนร่วมจากภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ในการเพิ่มประสิทธิภาพระบบ
บริหารจัดการศึกษา ☆ ให้องค์กรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและรักษาคุณค่าภูมิปัญญาพิเศษของพื้นที่ชุมชนแต่ละประเภท การมีส่วนร่วม
จากทุกภาคส่วน ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ภูมิปัญญา/ พัฒนาทักษะของท้องถิ่น จัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสม

☆ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา ☆ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ การพัฒนาระบบ
การเรียนรู้ด้วยอดีต ☆ ความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้ชุมชนให้เข้าถึงได้ทุกที่ ทุกเวลา

บทที่ 3

พัฒนาการของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในประเทศไทย ตั้งแต่ อดีต – ปัจจุบัน

การศึกษาพัฒนาการของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ในประเทศไทยเป็นการศึกษาโดยอาศัยวิธีการวิจัยทางประวัติศาสตร์ (Historical research) ด้วยการศึกษ เอกสาร (Documentary research) และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการด้านการมีส่วนร่วมและการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่

เป็นที่ทราบกันดีว่าการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามีมาตั้งแต่อดีตที่เรียกกันว่า “การศึกษาประชาบาล” หรือ “โรงเรียนประชาบาล” เป็นการจัดการศึกษาที่ให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาโดยกระทรวงมหาดไทยในสมัยนั้น ภายหลังเลิกและโอนการจัดการศึกษาประชาบาลไปให้กระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้ พัฒนาการของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในประเทศไทยได้เริ่มต้นอย่างเด่นชัดจากแนวคิดการปฏิรูปการศึกษา เมื่อปี พ.ศ. 2542 เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งสะท้อนการดำเนินการสร้างการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นจากกฎหมาย ดังนั้นพัฒนาการของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ที่จะกล่าวต่อไปนี้จะพัฒนาการที่มีขอบเขตหลังจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เป็นต้นไปจนถึง

ปัจจุบัน อันจะเป็นองค์ความรู้และข้อมูลพื้นฐานเพื่อการสังเคราะห์และจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายต่อไปในอนาคต

จากการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2543 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ตลอดระยะเวลา 20 ปี มีการพัฒนาจากก้าวแรกสู่ปัจจุบัน โดยมีการถือกำเนิดของคณะบุคคล กลุ่ม สมัชชา ที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจากส่วนกลาง และจากพื้นที่ที่มีการตื่นตัวและเริ่มรวมกลุ่มเพื่อมีส่วนร่วมและปฏิรูปการศึกษาในรูปแบบและชื่อเรียกที่แตกต่างกัน อันสะท้อนความจริงที่ว่า แต่ละพื้นที่ต่างมีบริบทที่แตกต่างกัน แต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ การมีส่วนร่วมในการปฏิรูปและยกระดับคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีพัฒนาการและความเป็นมา ดังนี้

3.1 ยุคก่อกำเนิด

ยุคก่อกำเนิดเป็นยุคของการถือกำเนิดแนวคิดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยมีจุดเริ่มต้นจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งมีแนวคิดในการกระจายอำนาจและบทบาทด้านการศึกษา และส่งเสริมให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งยังมีแนวคิดยกระดับการศึกษาและปฏิรูปการเรียนรู้ด้วย โดยมีการก่อกำเนิดและการรวมตัวของกลุ่ม คณะ สมัชชาที่ดำเนินการสอดคล้องตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เพื่อการปฏิรูปการศึกษา ทั้งนี้ สมัชชาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เป็นการเริ่มต้นดำเนินการจากส่วนกลางที่เป็นหน่วยงานของรัฐ ดังนี้

3.1.1 สมัชชาผู้ปกครอง ครู ผู้บริหาร (พ.ศ. 2543)

สมัชชาผู้ปกครอง ครู ผู้บริหาร เป็นการจัดสมัชชาที่เป็นเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาพิเศษ เริ่มขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2543 โดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ในขณะนั้น เพื่อให้ผู้บริหาร ครูผู้สอนและผู้ปกครอง ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เสนอแนวคิด ตลอดจนร่วมมือร่วมใจในการจัดการศึกษาพิเศษร่วมกัน

1) ความเป็นมา

ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนประถมศึกษา มาตั้งแต่ปี 2529 และสามารถขยายการจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วม จำนวน 4,223 แห่ง มีเด็กพิเศษเรียนร่วม จำนวน 69,644 คน โดยเป็น เด็กพิเศษประเภทต่าง ๆ ได้แก่ เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ เด็กออทิสติก และเด็กพิการซ้ำซ้อน ซึ่งโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจัดเรียนร่วมกระจายอยู่ในทุกกลุ่มโรงเรียน ซึ่งถือว่าได้สนองนโยบายกระทรวงศึกษาธิการในขณะนั้นที่ว่า “เด็กพิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน” อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนร่วมยังมีปัญหาหลายประการ ดังนั้นเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และผู้ปกครอง ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เสนอแนวคิด ตลอดจนร่วมมือร่วมใจในการจัดการศึกษาพิเศษร่วมกัน จึงได้มีการประชุมสมัชชาผู้ปกครอง ครู ผู้บริหาร เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาพิเศษ ปี 2000 ขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543)

2) แนวคิดสำคัญและวิธีดำเนินการ

การจัดประชุมสมัชชาผู้ปกครอง ครู ผู้บริหารมีแนวคิดสำคัญ คือ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในขณะนั้น ประกอบกับมีแนวคิดในการสร้างความรู้และสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเรียนร่วมแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้ปกครอง ครูผู้สอน ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งยังมีแนวคิดในการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการพัฒนางานด้านการศึกษาพิเศษ

รูปแบบและวิธีการดำเนินการเป็นการจัดประชุมสมัชชาจำนวน 1,400 คน โดยเป็นรูปแบบของการประชุมสมัชชาทั้งการอภิปราย การประชุมสมัชชากลุ่มย่อย และการระดมความคิดเห็นเสนอแนวคิดร่วมกันในการจัดการศึกษาเพื่อเด็กพิเศษ

3) ผลที่เกิดขึ้น บทเรียน และความสำเ็จ

(1) ได้ข้อเสนอความต้องการในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 3 ด้าน พบว่า ด้านรูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษ ผู้ปกครอง ครูผู้สอน และผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่าควรจัดการเรียนร่วมกับเด็กปกติ เพราะเด็กจะได้สามารถปรับตัวอยู่ร่วมกันในสังคมปกติได้ ด้านคุณลักษณะของครูผู้สอน ผู้ปกครองเห็นว่าต้องการครูที่จบด้านการศึกษาพิเศษ หรือครูที่ได้รับการอบรมด้านการศึกษาพิเศษ และด้านการให้บริการและเครื่องมืออุปกรณ์พิเศษ พบว่าต้องการหลักสูตรการจัดการศึกษาพิเศษ คู่มือครู สื่อการเรียนการสอน เครื่องมือการคัดแยก การจัดหาอุปกรณ์การศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพความบกพร่อง ฯลฯ

(2) ได้ข้อเสนอแนะของผู้ปกครอง ครูผู้สอน และผู้บริหารเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษ เพื่อให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่อไป

(3) การสร้างเครือข่ายในการช่วยเหลือเด็กพิเศษนอกจากกลุ่มคน 3 กลุ่ม ได้แก่ ครู ผู้บริหาร และผู้ปกครอง ยังได้เครือข่ายความร่วมมือเพื่อช่วยเหลือดูแลเด็ก เช่น หน่วยงานต้นสังกัด องค์กรเอกชน มูลนิธิ นักวิชาการ/นักวิชาชีพต่าง ๆ

3.1.2 สมัชชาการศึกษาท้องถิ่นเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ (พ.ศ. 2543)

สมัชชาการศึกษาท้องถิ่นเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ เป็นการจัดสมัชชาตามแนวความคิดการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เริ่มขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2543 โดยความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐ 3 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อระดมพลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการผลักดันให้การปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติให้ประสบความสำเร็จ

1) ความเป็นมา

สืบเนื่องจากเจตนารมณ์และสาระสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ในหมวด 1 มาตรา 6-8 และหมวด 4 แนวการจัดการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ถือเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา เพราะเป็นเรื่องที่ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด นั่นคือการปฏิรูปการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุด ซึ่งการปฏิรูปการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกคนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้ระบุบทบาทในการจัดการศึกษาของท้องถิ่นไว้ในมาตรา 41 คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิในการจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่ง หรือทุกระดับ

ตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่นที่ผ่านมา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้แสดงบทบาทที่เข้มแข็งในการจัดการศึกษา จนมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ของสังคมไทย ดังจะเห็นได้จากผลงานของ โรงเรียนเทศบาลทั่วประเทศ ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักบริหาร การศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง และ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ต่างมี ประสบการณ์ในการจัดการศึกษามายาวนาน อย่างไรก็ตามภายหลัง การประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แล้ว ทั้งสอง หน่วยงานและโรงเรียนในสังกัดต้องปฏิรูปการจัดการศึกษาของตนเอง ให้สอดคล้องและเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังนั้น สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการ ศึกษาแห่งชาติ จึงจัดการประชุมสมัชชาการศึกษาท้องถิ่นเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ขึ้น เพื่อระดมพลังขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทุกส่วน ในการผลักดันให้ การปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติของโรงเรียน ในสังกัดให้ประสบความสำเร็จต่อไป

2) แนวคิดสำคัญและวิธีดำเนินการ

การจัดการประชุมสมัชชาการศึกษาท้องถิ่นเพื่อการปฏิรูป การเรียนรู้เกิดจากนโยบายของคณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ซึ่งมี ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี เป็นประธาน ได้เล็งเห็นว่าองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้กำหนดให้องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นมีสิทธิและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชาติ รวมทั้ง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นมีสิทธิในการจัดการศึกษาระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตาม

ความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการในท้องถิ่นและยังได้กำหนดแผนและขั้นตอนกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ

การปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นหัวใจสำคัญที่สุดของการปฏิรูปการศึกษาเพราะผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การที่จะปฏิรูปการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน จึงเกิดความร่วมมือระหว่างสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรีจัดสมัชชาการศึกษาท้องถิ่นเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ขึ้นเพื่อกระตุ้นและปลุกกระแสการตื่นตัวในเรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติแก่ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของท้องถิ่น รวมทั้งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ระหว่างหน่วยงานการศึกษาท้องถิ่น และหน่วยงานอื่น สร้างเอกภาพในการจัดการศึกษาและการปฏิรูปการเรียนรู้ระหว่างสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร สำนักบริหารศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง และหน่วยงานอื่น ตลอดจนเผยแพร่ประชาสัมพันธ์คุณภาพการจัดการศึกษาและนำเสนอตัวอย่างที่ประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในท้องถิ่น

รูปแบบและวิธีการดำเนินการจัดสมัชชา ประกอบด้วย การประชุมสมัชชาการศึกษา การประชุมสมัชชาผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดนิทรรศการ การประชุมวิชาการและประชุมเชิงปฏิบัติการ ระหว่างวันที่ 10 - 12 พฤษภาคม 2543 ณ ศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร (ไทย - ญี่ปุ่น) และโรงเรียนวิชาการ กรุงเทพมหานคร

3) ผลที่เกิดขึ้น บทเรียน และความสำเ็จ

(1) เป็นเวทีของการรวมตัวของผู้บริหาร ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากทุกภูมิภาคทั่วประเทศ ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมได้ร่วมประกาศเจตจำนงเพื่อแสดงความตั้งใจอันแน่วแน่ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

(2) เป็นการประชุมที่ประสบความสำเร็จในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษา ตลอดจนแนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การถ่ายโอนภารกิจในการจัดการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งภารกิจ งบประมาณ และบุคลากร สิทธิขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และเอกภาพด้านมาตรฐานกับความหลากหลายในการปฏิบัติ

(3) ได้ข้อเสนอแนะในการบริหารและจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การจัดการศึกษาในระบบจะต้องคำนึงถึงความพร้อม เอกภาพเชิงนโยบาย และความหลากหลายในการปฏิบัติ การจัดการศึกษาเด็กก่อนเกณฑ์ การศึกษาภาคบังคับในรูปศูนย์เด็กเล็ก การจัดการศึกษานอกระบบจะต้องดูแลการฝึกอาชีพให้แก่ประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

3.1.3 สมัชชาปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ (พ.ศ. 2544)

สมัชชาปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ เป็นเครือข่ายการศึกษาเพื่อการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ตาม “โครงการประชุมสมัชชาปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้” เริ่มขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2544

โดยสำนักงานปฏิรูปการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา และทบวงมหาวิทยาลัย ในขณะนั้น เพื่อเป็นการจัดเวทีที่ตอบสนองการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยจัดขึ้นเป็นครั้งแรกและครั้งเดียว

1) ความเป็นมา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มุ่งมั่นปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในกระบวนการจัดการศึกษานับได้ว่าการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถเรียนรู้และพัฒนาตัวเองได้ เป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา ในขณะที่มีการจัดระบบโครงสร้างองค์กร การจัดระบบครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการจัดระบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา มีความสำคัญในการสร้างฐานรากและโครงสร้างของระบบการศึกษาที่เอื้อและสนับสนุนการปฏิรูปการเรียนรู้ให้บังเกิดผลสมตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ จากการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในบรรดางานทั้งหมด 9 หมวดของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินั้น หมวด 4 การปฏิรูปการเรียนรู้เป็นเรื่องที่ได้รับการยอมรับ ได้รับความสนใจ และถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติมากที่สุดในการปฏิรูปการศึกษาที่ดำเนินการอยู่ โดยเน้นหมวด 4 ที่ว่าด้วยเรื่องการเรียนรู้ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญที่สุดในการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยในครั้งนี้ เป็นหัวใจที่จะทำให้คนไทยเป็นคนดีและเป็นคนเก่งได้ ดังนั้นจึงเน้นเฉพาะการเรียนรู้

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา ซึ่งรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดโครงสร้างองค์กร การแบ่งส่วนงาน (หมวด 5) การจัดระบบครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา (หมวด 7) และการจัดระบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา (หมวด 8) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย ได้ดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาตามภารกิจของหน่วยงาน นับแต่วันประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยมีความก้าวหน้าและผลงานในระดับหนึ่งที่สมควรแถลงและรายงานให้สาธารณชนและผู้มีส่วนได้เสียได้รับทราบและแสดงความคิดเห็นต่อผลงานดังกล่าว เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานให้เหมาะสมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป หน่วยงานดังกล่าวข้างต้นจึงได้จัดประชุมสมัชชาการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ขึ้น ทั้งนี้ การก่อตัวก่อนการจัดสมัชชามีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการจัดสมัชชา และมีการระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องบทบาทและยุทธศาสตร์ที่เห็นว่ายังเป็นปัญหาอยู่ 12 ประเด็นซึ่งเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ในหมวดที่ 4 ว่าด้วยเรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้

2) แนวคิดสำคัญและวิธีดำเนินการ

การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุดเป็นหัวใจสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมและจริยธรรมการปฏิรูปการเรียนรู้จะสำเร็จได้ จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของสังคมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะจากบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น การมีส่วนร่วมดังกล่าวหมายถึงการมีส่วนร่วมทั้งในกระบวนการบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ต่อการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป การจัดสมัชชาครั้งนี้มีผู้รับผิดชอบ คือ สำนักงานปฏิรูปการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัย จุดมุ่งหมายหลักเพื่อรายงานผลการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาตามภารกิจให้แก่สาธารณชนและรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งจะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยจัดขึ้นเมื่อวันที่ 5 - 6 กุมภาพันธ์ 2544 ณ ห้องบางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์ ศูนย์การค้าเซ็นทรัล ลาดพร้าว การจัดสมัชชามีวัตถุประสงค์เพื่อรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงาน สำคัญและข้อเสนอแนวทางการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ต่อผู้เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป รับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิรูปการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทและยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิรูปการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 รวมทั้งเสริมสร้างประสิทธิภาพเครือข่ายการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการสนับสนุนการดำเนินการปฏิรูปการศึกษา โดยมีภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย ประชาชน สาขาอาชีพต่าง ๆ นักเรียน นักศึกษา ผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน ครู ผู้บริหารการศึกษา ผู้แทนจากมูลนิธิ สมาคม องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการ นักการเมือง สื่อมวลชน บุคลากรทางศาสนา ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่าง ๆ ประมาณ 1,000 คน

การจัดสมัชชาใช้รูปแบบการประชุมระดมความคิดเห็น มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. นำเสนอสาระสำคัญและข้อเสนอแนวทางการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ด้วยสื่อผสมและสื่อบุคคล
2. การอภิปรายบทบาทของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการปฏิรูปการศึกษา คือ ผู้เรียน กลุ่มที่สองที่สำคัญไม่น้อยกว่ากลุ่มแรก คือ กลุ่มของพ่อแม่ และผู้ปกครอง ซึ่งเข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญ โดยมีกลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครองที่ต้นตอจะเข้ามาร่วมในการปฏิรูปการศึกษาค่อนข้างมาก รูปแบบที่เห็นเด่นชัด เช่น การจัดการศึกษาที่บ้าน ไปจนถึงการมีส่วนร่วมและมีบทบาทในโรงเรียน กลุ่มที่สาม สถาบันศาสนา ซึ่งเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น กลุ่มที่มีกลุ่มผู้นำ ชุมชน และกลุ่มสุดท้ายที่มีส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ในครั้งนี้ คือ สื่อมวลชนในสาขาต่าง ๆ
3. การระดมพลังระดมความคิด เรื่อง บทบาทและยุทธศาสตร์ในเรื่องที่ยังเป็นปัญหาอยู่ 12 ประเด็น โดยแบ่งกลุ่มย่อยอภิปรายแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ของการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ได้แก่

ประเด็น	ชื่อประเด็น
ประเด็นที่ 1	บทบาทและยุทธศาสตร์ของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการปฏิรูปการเรียนรู้
ประเด็นที่ 2	บทบาทและมุมมองในการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้นำชุมชน
ประเด็นที่ 3	บทบาทสื่อมวลชนในการส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิรูปการเรียนรู้
ประเด็นที่ 4	บทบาทของครูกับการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด
ประเด็นที่ 5	บทบาทของผู้เรียนในการปฏิรูปการเรียนรู้
ประเด็นที่ 6	บทบาทและยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของสถาบันอุดมศึกษาในการปฏิรูปการเรียนรู้
ประเด็นที่ 7	ศาสนากับการจัดการศึกษาและการปฏิรูปการเรียนรู้
ประเด็นที่ 8	บทบาทและยุทธศาสตร์ขององค์กรเอกชนต่อการปฏิรูปการเรียนรู้
ประเด็นที่ 9	การประเมินผลผู้เรียน : ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการปฏิรูปการเรียนรู้ : ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะช่วยให้ได้อย่างไร
ประเด็นที่ 10	แนวทางการประเมินผลและการจัดสรรโอกาสในการเข้าศึกษาต่อ (ระดับชั้น ป.1 ม.1 ม.4 และอุดมศึกษา)
ประเด็นที่ 11	ยุทธศาสตร์ให้ผู้เรียนใช้การวิจัยเป็นกระบวนการหนึ่งของการเรียนรู้
ประเด็นที่ 12	ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ

4. สรุปผลการประชุมกลุ่มย่อยต่อที่ประชุมใหญ่
5. นิทรรศการแสดงความก้าวหน้า ผลงาน สารสำคัญ
ข้อเสนอแนะทางการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้

3) ผลที่เกิดขึ้น บทเรียน และความสำเ็จ

จากการดำเนินการทำให้ได้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเกิดผลดังนี้

(1) มีการระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง 12 ประเด็น โดยมีประเด็นการประชุมกลุ่มย่อยเกี่ยวข้องกับบทบาทของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษา โดยที่ผู้เข้าร่วมประชุมสมัชชาส่วนใหญ่เป็นผู้แทนของหน่วยงาน/องค์กรและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

(2) เป็นการตอบสนองต่อนโยบายการปฏิรูปการศึกษาและการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

(3) มีการแถลงผลการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และรับฟังความคิดเห็นเพิ่มเติม 12 ประเด็นที่เป็นปัญหาสำคัญ

(4) ความท้าทายของการจัดสมัชชาครั้งนี้ เนื่องจากการจัดสมัชชาระดับชาติเพียงระดับเดียว ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่ถึงแม้จะเป็นตัวแทนของหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องก็จริง แต่ผลลัพธ์ที่ได้อาจเกิดจากความคิดเห็นของบุคคลเฉพาะกลุ่มเท่านั้น หรือในระดับเดียว

3.1.4 สมัชชาการศึกษานานาชาติแห่งประเทศไทย (พ.ศ. 2548)

สมัชชาการศึกษานานาชาติแห่งประเทศไทยเกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2548 เป็นลักษณะของสมัชชาที่หน่วยงานของรัฐระดับนโยบายจัดขึ้น เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของชาติให้มีคุณภาพทัดเทียมกับสากล ด้วยการจัดกิจกรรมการส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาเนื่องในวันครูโลก (5 ตุลาคมของทุกปี)

1) ความเป็นมา

องค์การยูเนสโกได้กำหนดให้วันที่ 5 ตุลาคมของทุกปีเป็นวันครูโลกมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1994 (พ.ศ.2537) เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองการลงนามใน “ข้อเสนอแนะว่าด้วยสถานภาพครู” (1966 Recommendation concerning the status of teachers) เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 1966 (พ.ศ. 2509) โดยองค์การยูเนสโกและองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labor Organization - ILO) จึงนับได้ว่าวันครูโลกเกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2537 ในการประชุมสัมมนาทางการศึกษานานาชาติ โดยองค์การยูเนสโกได้จัดงานวันครูโลกต่อเนื่องทุกปีเพื่อประกาศยกย่องครูให้เป็นบุคคลสำคัญ เนื่องจากมีบทบาทในการขับเคลื่อนการศึกษาให้มีความเจริญก้าวหน้า และเพื่อให้ครูทั่วโลกได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบของตนที่มีต่อสังคม ตลอดจนเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีในการช่วยเหลือมนุษยชาติ

สำหรับประเทศไทย ครูสภาได้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการเฉลิมฉลองในวันครูโลก ตั้งแต่ปี 2539 เป็นต้นมา และคัดเลือกครูผู้มีจรรยาบรรณยอดเยี่ยม รับเครื่องหมายเชิดชูเกียรติ “ครูสุตติ” โดยสมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทยร่วมกับสำนักงานเลขาธิการครูสภา ได้เริ่มจัดงานวันครูโลกขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2547 (วันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2547) โดยได้รับ

พระมหากษัตริย์คุณจากสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ทรงเป็นประธานในพิธีเปิดงาน มีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาในระดับโลกมาบรรยายให้ความรู้ ซึ่งการจัดงานดังกล่าวประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ดังนั้นคณะกรรมการจัดงานฯ จึงมีมติให้จัดงานวันครูโลกขึ้นเป็นประจำทุกปีอย่างต่อเนื่อง จากการประชุมในงานวันครูโลกเมื่อปี 2547 มีผลสืบเนื่องให้เกิด “สมัชชาการศึกษาแห่งประเทศไทย” โดยมีวัตถุประสงค์มุ่งส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้สามารถปรับตัวเข้ากับโลกปัจจุบันที่เทคโนโลยีและวิทยาการด้านต่าง ๆ เจริญรุดหน้าไปอย่างฉับไว การศึกษาในโลกยุคใหม่ ต้องอาศัยความสามารถในการรับความรู้ข้อมูลข่าวสาร การจัดการความรู้ การสร้างสรรค์องค์ความรู้ ตลอดจนนวัตกรรมใหม่ ๆ เป็นสำคัญ

การจัดประชุมสมัชชาการศึกษานานาชาติแห่งประเทศไทย จัดขึ้นครั้งแรกของไทยเริ่มในปี พ.ศ. 2548 โดยในครั้งแรกเป็นการเรียกว่า “สมัชชาการศึกษาแห่งประเทศไทย” เพื่อเฉลิมพระเกียรติในโอกาสที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ 50 พรรษา จึงได้มีการจัดประชุมสมัชชาการศึกษาแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 1 เนื่องในโอกาสวันครูโลกขึ้น ต่อมาการจัดงานครั้งที่ 2 เป็นต้นไปได้เปลี่ยนชื่อเรียกว่า “สมัชชาการศึกษานานาชาติแห่งประเทศไทย”

2) แนวคิดสำคัญและวิธีดำเนินการ

ด้วยตระหนักว่าการศึกษามีบทบาทในการพัฒนาคนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การพัฒนาการศึกษาจึงส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาประเทศ ในการพัฒนาการศึกษาให้สามารถดำเนินการพัฒนาคนให้ไปเป็นไปตามแนวทางดังกล่าว จำเป็น

ต้องได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ระหว่างผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ และให้เกิดความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการและคุรุสภา รวมทั้งหน่วยงานที่เป็นภาคี สมัชชาการศึกษาแห่งประเทศไทย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ จึงจัดให้มีการประชุมการสมัชชาการศึกษานานาชาติแห่งประเทศไทยขึ้นเนื่องในโอกาสวันครูโลก และเป็นการจัดสมัชชาเนื่องในวันครูโลกในวันที่ 5 ตุลาคม ของทุกปี มีองค์กรหน่วยงานระดับนานาชาติเข้าร่วมมากมาย เช่น สหพันธ์ครูโลก ธนาคารโลก และประเทศสมาชิกต่าง ๆ

จุดมุ่งหมายของการจัดงานเพื่อให้เกิดความร่วมมือจากทุกฝ่าย ในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และคุรุสภา รวมทั้งหน่วยงานที่เป็นภาคีสมัชชาการศึกษาแห่งประเทศไทย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ จึงจัดให้มีการประชุมการสมัชชาการศึกษานานาชาติแห่งประเทศไทยขึ้น เนื่องในโอกาสวันครูโลก โดยมีวัตถุประสงค์และภารกิจ ในแต่ละปีจะมีความแตกต่างกัน แต่ภารกิจโดยรวมมุ่งสร้างนวัตกรรมคุณภาพเพื่อการเรียนการสอน แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน ซึ่งมีการรวมตัวกันของครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ และเป็นการจัดพร้อมกับวันครูโลกในทุก ๆ ปี ทำให้เกิดประโยชน์หลายด้าน และสะดวกในการรวมกลุ่ม สำหรับกลุ่มเป้าหมาย ผู้เข้าร่วมประชุม จำนวนประมาณ 2,000 คน จากต่างประเทศ ประมาณ 300 คน และชาวไทย ประมาณ 1,700 คน ประกอบด้วยนักวิชาการ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ผู้แทน 5 องค์กรหลัก และหน่วยงานต่าง ๆ เป็นการประชุมเพื่อให้ได้ข้อสรุปเชิงวิชาการ เพื่อพัฒนาครูในหลากหลายมิติ สำหรับกิจกรรมวันครูโลกในประเทศไทย พบว่า ในปีที่ผ่านมา ๆ มามากจะมีการจัดประชุมทางการศึกษา เนื่องในโอกาสวันครูโลก

การจัประชุมสมัชาการศีกษานานาชาตเ้แห่งประเศไทย จดัซ้ันหลายคร้้ง โดยจะม่หน่วยงานและองค้กรหลัของกรทรวง ศีกษาธิการหมุนเวีญเป็นเจ้าภาพไนการจัการจกรมอย่างต่อเน้องมาเป็น จันวน 6 คร้้ง ด้งนี้

- คร้้งที่ 1 สันักงานเลขาธิการครุสการ่วมกับ มหาวิทาลัยราชภัฏสวนดุสิต จดัประชุมไนหวัข้อ “การปฏฐาปครุและ บุคลากรทางการศีกษา” ระหว่งวันที่ 1 - 3 พฤษจิกายน 2548 ณ ศูนย์ ประชุมอิมแพค เมืองทองธานี จ้งหวัดนนทบุรี

- คร้้งที่ 2 มหาวิทาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จดัประชุมไนหวัข้อ “การศีกษาและการฝีกอบรมเพือการเปล่ยนแปลง ของโลก” ระหว่งวันที่ 5 - 7 ตุลาคม 2549 ณ ศูนย์แสดงสินค้และการ ประชุมอิมแพค เมืองทองธานี

- คร้้งที่ 3 สันักงานเลขาธิการครุสการ่วมกับ มหาวิทาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จดัประชุมไนหวัข้อ “การศีกษากับ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ระหว่งวันที่ 20 - 22 พฤษจิกายน 2550 ณ ศูนย์การประชุมนอิมแพค เมืองทองธานี จ้งหวัดนนทบุรี

- คร้้งที่ 4 สันักงานคณะกรรมการการศีกษาซ้ันพ้ันฐาน ร่วมกับมหาวิทาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จดัประชุมไนหวัข้อ “นวัตกรรม คุณภาพเพือการเรีญการสอน” ระหว่งวันที่ 23 - 25 มีนาคม 2552 ณ ศูนย์การประชุมนอิมแพค เมืองทองธานี จ้งหวัดนนทบุรี

- คร้้งที่ 5 สันักงานคณะกรรมการการอาชีวศีกษา จดัประชุมไนหวัข้อ “การศีกษาเพือโลกอาชีพ” ระหว่ง วันที่ 26 - 28 สิงหาคม 2553 ณ ศูนย์การประชุมนอิมแพค เมืองทองธานี จ้งหวัดนนทบุรี

- คร้้งที่ 6 กรทรวงศีกษาธิการโดยสันักงานปลัด กรทรวงศีกษาธิการ ด้รับมอบหมายให้ป็นเจ้าภาพหลั จดัประชุม

ในหัวข้อ “บทบาทของครูกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต” ระหว่างวันที่ 17 – 18 ตุลาคม 2554 ณ ศูนย์การประชุม อิมแพ็คเมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี

3) ผลที่เกิดขึ้น บทเรียน และความสำเร็จ

ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดสมัชชาการศึกษานานาชาติแห่งประเทศไทยมีบทเรียนและความสำเร็จที่เกิดขึ้นในภาพรวม ได้แก่

(1) มีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดการศึกษาที่เป็นองค์รวม รูปแบบการประชุมมี 2 ลักษณะ คือ การประชุมใหญ่ และการเสนอผลการศึกษา/งานวิจัยของสถาบันการศึกษามีการนำเสนอสาระสำคัญและการประกาศปณิญาการศึกษานานาชาติ

(2) มีกระทรวงศึกษาธิการและคุรุสภารองรับในรื่องนโยบายและการปฏิบัติ

(3) มีการรวมตัวกันของครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ ภาควิชาต่างๆ ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ และเป็นการจัดพร้อมกับวันครูโลกในทุก ๆ ปี ทำให้เกิดประโยชน์หลายด้าน และสะดวกในการรวมกลุ่ม

(4) เป็นสมัชชาในระดับนานาชาติที่จัดในบริบทประเทศไทยที่คนไทยมีส่วนร่วมและมีโอกาสเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ผลที่เกิดขึ้น บทเรียนและความสำเร็จในแต่ละครั้ง สรุปได้ดังนี้

สมัชชาการศึกษาแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 1 (พ.ศ. 2548)

การจัดสมัชชาครั้งที่ 1 เรียกว่า “สมัชชาการศึกษาแห่งประเทศไทย” จัดขึ้นเนื่องในโอกาสวันครูโลก ในหัวข้อ “การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา” เมื่อวันที่ 1 - 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 โดยคณะกรรมการอำนวยการจัดการประชุมสมัชชาการศึกษาแห่งประเทศไทย จัดขึ้นเป็นครั้งแรก การประชุมครั้งที่ 1 นี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากการประชุมในงานวันครูโลกเมื่อปี พ.ศ. 2547 ทำให้เกิด “สมัชชาการศึกษา

แห่งประเทศไทย” ผลจากการจัดสมัชชาทำให้เกิดการมุ่งส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษาปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นอยู่ในพื้นที่ใด ควรมีโอกาสรับความรู้และข้อมูลข่าวสาร เพื่อจะได้พัฒนาตนเองให้ก้าวทันยุคทันสมัย

สมัชชาการศึกษานานาชาติแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2549)

การจัดสมัชชาครั้งที่ 2 เป็นการพัฒนาจาก “สมัชชาการศึกษาแห่งประเทศไทย” ไปสู่ “สมัชชาการศึกษานานาชาติแห่งประเทศไทย” เป็นครั้งแรก โดยจัดขึ้นเนื่องในโอกาสวันครูโลกในหัวข้อ “การศึกษาและฝึกอบรมเพื่อตามทันโลกที่เปลี่ยนแปลง” เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2549 ผลจากการจัดสมัชชาทำให้ทุกฝ่ายต่างเห็นตรงกันว่า สถานการณ์โลกมีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมากในทุก ๆ ด้าน ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชากรโลก การจัดการศึกษาเพื่อให้ทันกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกจึงมีความสำคัญยิ่ง ครูในฐานะเป็นผู้มีบทบาทโดยตรงในการถ่ายทอดความรู้จึงควรพัฒนาตนให้เป็นผู้มีความรอบรู้ ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก และถ่ายทอดความรู้ให้เยาวชนพัฒนาในสรรพวิทยาต่าง ๆ พร้อมกับคุณธรรม จริยธรรม นอกจากครูควรจะต้องปรึกษาหารือร่วมกันวางแผนการศึกษาที่เหมาะสม และส่งเสริมการฝึกอบรมครูให้เป็นผู้มีความรอบรู้ทันสมัย เพื่อให้ดำรงอยู่ได้ในกระแสการเปลี่ยนแปลงที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องของโลก

สมัชชาการศึกษานานาชาติแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 3 (พ.ศ. 2550)

การจัดสมัชชาครั้งที่ 3 เนื่องในโอกาสวันครูโลกในหัวข้อ “การศึกษากับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อเฉลิมพระเกียรติในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

โดยสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา กระทรวงศึกษาธิการ และมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จัดประชุมสมัชชาการศึกษานานาชาติแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 3 เนื่องในโอกาสวันครูโลก เมื่อวันที่ 20-22 พฤศจิกายน 2550 ที่ประชุมมีการประกาศอุดมการณ์วิชาชีพครู มีครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาในประเทศและต่างประเทศ เข้าร่วมประชุมประมาณ 1,500 คน โดยกิจกรรมในงานจะมีทั้งการประชุมสัมมนา และนิทรรศการแสดงผลงานครูและนักเรียนทั่วประเทศที่ครอบคลุมหัวข้อการจัดงานทั้งหมดด้วย

สมัชชาการศึกษานานาชาติแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 4

(พ.ศ. 2552)

การจัดสมัชชาครั้งที่ 4 เนื่องในโอกาสวันครูโลกและการประชุมนานาชาติ ด้านการศึกษา UNESCO – APEID ครั้งที่ 12 ในหัวข้อ “นวัตกรรมคุณภาพเพื่อการเรียนการสอน” โดยความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ร่วมกับยูเนสโก และมศว. เมื่อวันที่ 24-26 มีนาคม 2552 เพื่อพัฒนานวัตกรรมและคุณภาพการเรียนการสอน รวมถึงสร้างความเข้มแข็งให้กับวิชาชีพครูการศึกษาเพื่อลดช่องว่างทางสังคม ผลจากการประชุมครั้งนี้เป็นส่วนสำคัญให้เกิดการอภิปรายในการประชุมในการหาวิธีมุ่งสู่จุดมุ่งหมายองค์รวมสำหรับการพัฒนาแบบยั่งยืน การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการพัฒนาเด็กและเยาวชน

สมัชชาการศึกษานานาชาติแห่งประเทศไทยครั้งที่ 5

(พ.ศ. 2553)

การจัดสมัชชาครั้งที่ 5 เนื่องในวันครูโลกในหัวข้อ “การศึกษาเพื่อโลกอาชีพ : Education for ของครูและนักศึกษา”

โดยกระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) เป็นเจ้าภาพ เมื่อวันที่ 26-28 สิงหาคม พ.ศ. 2553 ผลการจัดสมัชชามีการประกาศนโยบายรัฐในการมุ่งปฏิรูปการศึกษา รวมถึงการพัฒนาครู เพื่อไปสู่ความก้าวหน้าทางการศึกษา พัฒนาสวัสดิภาพของครู สอดคล้องกับประเด็นที่รัฐบาลให้ความสำคัญนโยบายการบริหารการศึกษา เพื่อให้ประชาชนได้รับการศึกษาตลอดชีวิต เพราะมีความจำเป็นว่าการศึกษามีส่วนสำคัญในชีวิตของมนุษย์ เพื่อนำความรู้หารายได้และมีส่วนส่งเสริมสังคมโดยรวม

สมัชชาการศึกษานานาชาติแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 6 (พ.ศ. 2554)

การจัดสมัชชาครั้งที่ 6 เนื่องในโอกาสวันครูโลกจัดขึ้นในหัวข้อ “บทบาทของครูกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต” กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้รับมอบหมายให้เป็นเจ้าภาพหลักในการจัดประชุม ระหว่างวันที่ 17 – 18 ตุลาคม 2554 ผลจากการจัดประชุมสมัชชาในครั้งนั้นเป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ของครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาในระดับประเทศและนานาชาติให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของชาติให้มีความทัดเทียมกับสากล เปิดโอกาสในการนำเสนอผลงานและนวัตกรรมทางวิชาการ รวมทั้งได้รับรู้ความเคลื่อนไหวและพลวัตความก้าวหน้าทางการศึกษาของโลก

3.1.5 สมัชชาพัฒนาคุณภาพการศึกษา (พ.ศ. 2550)

สมัชชาพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นลักษณะของสมัชชาที่หน่วยงานของรัฐระดับนโยบายจัดขึ้น เพื่อสนองตอบต่อแนวนโยบายที่รัฐบาลแถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คือ นโยบายข้อที่ 3 เรื่องคุณภาพ

และมาตรฐานการศึกษาทุกระดับด้วยการให้ทุกภาคส่วนได้ตระหนักถึงความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งระบบ โดยมีกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้รับผิดชอบหลัก และมีหน่วยงานในกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมสนับสนุนการจัดสมัชชาแต่สมัชชาพัฒนาคุณภาพการศึกษายังคงเป็นการจัดสมัชชาในพื้นที่ส่วนกลางเป็นหลัก

1) ความเป็นมา

คณะรัฐมนตรี ในสมัยพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ได้แถลงนโยบายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2549 โดยมีประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับการศึกษาและคุณธรรมจริยธรรม คือ “เร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้จะขยายโอกาสทางการศึกษาของประชาชนให้กว้างขวางและทั่วถึง เสริมสร้างความตระหนักในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา จัดการศึกษาที่เน้นการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชน”

นอกจากนี้การทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่มีคุณภาพได้นั้นต้องพัฒนาไปพร้อมกันทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาพฤติกรรม พัฒนาจิตใจ และพัฒนาปัญญา ซึ่งการพัฒนาทั้ง 3 ด้านนี้ต้องเสริมซึ่งกันและกันแยกออกจากกันไม่ได้ ในกระบวนการพัฒนามนุษย์กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดนโยบายข้อที่ 3 เรื่องคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับไว้และเพื่อให้นโยบายบรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรม ทุกภาคส่วนได้ตระหนักถึงความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นวาระแห่งชาติที่ต้องเร่งดำเนินการ กระทรวงศึกษาธิการ

โดยสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา จึงจัดประชุมสมัชชาคุณภาพการศึกษา ให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขวิกฤตการศึกษา เพื่อให้สร้าง บุคลากรของชาติที่มีคุณภาพ มีคุณธรรมและเจตคติที่ดี คำนึงถึงผลประโยชน์ ส่วนร่วม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2) แนวคิดสำคัญและวิธีดำเนินการ

สมัชชาพัฒนาคุณภาพการศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ เพื่อสร้างบุคลากรของชาติ ที่มีคุณภาพ มีคุณธรรมและเจตคติที่ดี คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนร่วม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยมีวัตถุประสงค์การดำเนินการ ที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่

(1) เพื่อให้กระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และทุกภาคส่วนของสังคม ได้รวมพลัง ร่วมมือผลักดัน ขับเคลื่อน แสวงหา แนวทางแก้ไขวิกฤตการศึกษา และประกาศปณิญาความร่วมมือในการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยให้แก่รัฐบาลปัจจุบันและรัฐบาลสมัยหน้า

(2) เพื่อระดมความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทุกภาคส่วน ในสังคมไทย ได้แก่ สถาบันครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา เด็กและเยาวชน โดยจัดเวทีเสวนาหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย ให้บุคลากร ของชาติมีคุณภาพ มีคุณธรรมและเจตคติที่ดี คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ภารกิจของการจัดสมัชชาในครั้งนี้เป็นการจัดสมัชชาที่มี การกำหนดปณิญาการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้เกิดการร่วมแรง ร่วมใจและร่วมมือกันทำ สนับสนุนผลักดันสู่การพัฒนาและยกระดับ คุณภาพการศึกษาไทย โดยมีกลุ่มเป้าหมายและผู้มีส่วนร่วมหลายภาคส่วน ได้แก่

(1) ผู้ร่วมจัดสัมมนา มี 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ คือ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2) หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (3) ภาคีเครือข่ายด้านการศึกษา เช่น เครือข่ายด้านสถาบันการเมือง เครือข่ายพ่อแม่ เครือข่ายครูและบุคลากรทางการศึกษา เครือข่ายผู้เรียน เครือข่ายชุมชน เครือข่ายด้านผู้นำความคิด และเครือข่ายสื่อมวลชน

(2) ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้แก่ นักวิชาการ ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง นักเรียน นักศึกษา นักธุรกิจ และประชาชนทั่วไป จากทุกภาคส่วนของสังคม จำนวนประมาณ 2,000 คน

การจัดสัมมนาประกอบด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่ 1) การแสดง การปาฐกถาพิเศษ การเสวนาทางวิชาการ 2) การประชุมกลุ่มย่อย 10 ประเด็น ดังนี้

ประเด็น	ชื่อประเด็น
ประเด็นที่ 1	ถอดรหัสยุทธศาสตร์พัฒนาคุณภาพการศึกษา
ประเด็นที่ 2	คุณภาพการศึกษาสร้างภูมิคุ้มกันและความเสี่ยงของสังคม
ประเด็นที่ 3	การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก ในมิติใหม่อาชีวศึกษา
ประเด็นที่ 4	หนทางสู่การผลิตบัณฑิตในฝัน
ประเด็นที่ 5	คุณภาพการศึกษานอกโรงเรียนมุมมองของประชาชน
ประเด็นที่ 6	ยกระดับผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนวิชาวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์ ในสถานศึกษา
ประเด็นที่ 7	ลูกเสียกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
ประเด็นที่ 8	การศึกษาเอกชนจัดอย่างไร ทำอย่างไรจึงมีคุณภาพ
ประเด็นที่ 9	ปัจจัยสู่คุณภาพโรงเรียนพระปริยัติธรรม
ประเด็นที่ 10	สันติวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งในสถานศึกษา

3) การประกาศปฏิญญาร่วมกันทุกภาคส่วนเพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย และ 4) นิทรรศการเกี่ยวกับแบบปฏิบัติและกรณีศึกษาที่เป็นเลิศ (best practice) ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3) ผลที่เกิดขึ้น บทเรียน และความสำเเร็จ

ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดสมัชชา 4 ประการ ได้แก่ (1) มีการร่วมกันพิจารณายุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 2) การพัฒนาคุณภาพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา 3) การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการพัฒนาคุณภาพ 4) การพัฒนาการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา

5) การสร้างความเข้มแข็งของสถานศึกษา 6) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม (2) มีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษากับเศรษฐกิจพอเพียง (3) การนำเสนอการปฏิบัติที่เป็นเลิศ หรือได้ผลดี (best practice) ในวงการการศึกษา (4) การประกาศเจตนารมณ์และการประกาศปฏิญญาร่วมกัน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย

ความสำเร็จของการจัดสมัชชาพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่น่าสนใจ ได้แก่ (1) การมีนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและมีสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษารองรับ (2) เกิดจากความร่วมมือของหน่วยงานระดับนโยบายหลักและหน่วยงานสนับสนุนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษารวมทั้งภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมไทย ได้ร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการศึกษา แสดงเจตนารมณ์และประกาศปฏิญญาร่วมกันเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย (3) ตอบสนองนโยบายของรัฐ (4) มีการประชุมในประเด็นย่อย 10 ประเด็นที่ครอบคลุมมิติด้านการศึกษาทุกระบบ (5) มีการกำหนดปฏิญญาและกล่าวปฏิญญาร่วมกัน ด้านความท้าทายและจุดที่ควรพัฒนา คือ แม้จะเป็นการจัดสมัชชาระดับชาติก็จริง แต่สมาชิกที่เข้าร่วมสมัชชายังไม่ครอบคลุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกระดับทุกพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับปฏิบัติ

3.2 ยุคพัฒนา

ยุคพัฒนาเป็นยุคของการเปลี่ยนผ่านรูปแบบการมีส่วนร่วมจากระดับพื้นที่ส่วนกลางไปสู่การมีส่วนร่วมเชิงพื้นที่ ทำให้เกิดการรวมตัวของภาคประชาชน ภาคประชาสังคมและภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่ให้ตอบสนองกับปัญหาหรือประเด็นความต้องการของพื้นที่อย่างแท้จริง ดังนี้

3.2.1 สภาการศึกษาจังหวัด (พ.ศ. 2553)

คำว่า “สภาการศึกษา” ไม่ได้เป็นคำใหม่แต่ประการใด หากแต่เป็นคำที่คุ้นเคยและปรากฏในเอกสารหรือชื่อของหน่วยงานของรัฐ มาตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบัน เช่น สภาการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2501) สภาการศึกษา (พ.ศ. 2546 - ปัจจุบัน) แต่ “สภาการศึกษาจังหวัด” ซึ่งเป็นคำที่สื่อถึงแนวคิดของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ปรากฏครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2556 โดยการริเริ่มและจากการรวมตัวของภาคประชาชน ภาคประชาสังคม ภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ของจังหวัดกระบี่

1) ความเป็นมา

สภาการศึกษาจังหวัดกระบี่มีจุดเริ่มต้นมาจากสภากาแฟ หรือเรียกตามภาษาได้ว่า “กินโกปี” กัน ร้านกาแฟ หรือร้านโกปี เป็นสถานที่ที่ผู้คนในกระบี่จะนั่งกินกาแฟกันไปคุยกันไปในทุกเรื่องราวของ จังหวัดกระบี่ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา ปัญหาในท้องถิ่น ฯลฯ จากสภากาแฟได้กลายเป็นคณะที่ปรึกษาด้านนโยบายการพัฒนาจังหวัด กระบี่ ซึ่งเป็นตัวแทนบุคคลทุกภาคส่วน เป็นผู้มีประสบการณ์และเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาของประชาชน คนกลุ่มนี้ได้รับมอบหมายจากผู้ว่าราชการ จังหวัดกระบี่ ให้เป็นผู้รับฟังปัญหา หาแนวทางแก้ไข และให้คำปรึกษา แก่ผู้ว่าราชการจังหวัดกระบี่ ได้มาร่วมพูดคุยวิเคราะห์ปัญหา วิเคราะห์ สถานการณ์ของจังหวัดกระบี่อยู่เป็นประจำ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา

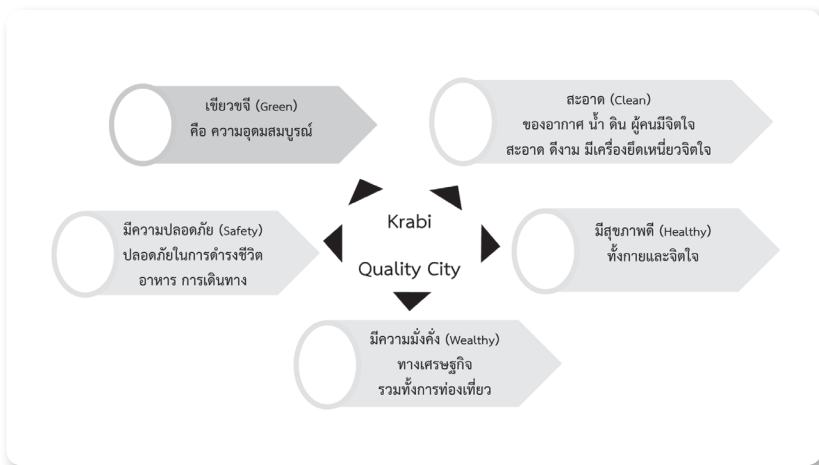
ในปี พ.ศ. 2552 ในห้องที่เรียกว่า วอร์รูม เป็นห้อง ขนาดเล็ก เป็นที่นั่งคุยสบายๆ ของคนกลุ่มหนึ่งที่เป็นคณะที่ปรึกษาด้าน นโยบายการพัฒนาจังหวัดกระบี่ ได้เล็งเห็นว่า การศึกษาในจังหวัดกระบี่ มีปัญหาหลายประการ เช่น ผลการประเมินคุณภาพของโรงเรียนและ นักเรียนยังไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของประเทศเป็นจำนวนมาก การบริหาร

จัดการไม่เป็นเอกภาพ โรงเรียนขาดทรัพยากรที่จำเป็น เช่น ครู และ อุปกรณ์การศึกษา เด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งมีพฤติกรรมที่ควรแก้ไข ผู้สำเร็จการศึกษาระดับต้นไม่มีสถานศึกษาระดับสูงรองรับ ผู้สำเร็จการศึกษาระดับสูงที่เข้าสู่ตลาดแรงงานไม่มีคุณสมบัติที่จะสนองตอบ ความต้องการของภาคธุรกิจของจังหวัดได้ จะต้องมีการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในทุกกระดับ โดยความร่วมมือขององค์กรภาครัฐและภาคเอกชน อีกทั้งนโยบายของจังหวัดต้องการพัฒนาให้จังหวัดกระบี่เป็นเมืองน่าอยู่ ผู้คนน่ารัก เป็นเมืองแห่งคุณภาพ และด้วยเล็งเห็นจุดเด่นทางด้านภูมิศาสตร์ซึ่งจังหวัดกระบี่มีทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่งดงามเป็นฐานของการเป็นเมืองท่องเที่ยวผั่งอันดามัน ตลอดจนความต้องการพัฒนาคนกระบี่ให้มีคุณภาพชีวิตและความมั่นคงทางสังคม สร้างโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูล ยกกระตือรือร้นมีส่วนร่วม ส่งเสริมองค์กรแห่งการเรียนรู้ อีกทั้งพบว่าการศึกษาของจังหวัดกระบี่ยังไม่มีผู้รับผิดชอบโดยองค์รวม ดังนั้น องค์กรสภาการศึกษาจังหวัดกระบี่จึงถือกำเนิดขึ้น

2) แนวคิดสำคัญและวิธีดำเนินการ

แนวคิดการจัดตั้งสภาการศึกษาจังหวัดกระบี่เกิดจากการเห็นพ้องต้องกันของคณะที่ปรึกษาด้านนโยบายการพัฒนาจังหวัดกระบี่ว่า การศึกษาในจังหวัดกระบี่มีปัญหาหลายประการ เช่น ผลการประเมินคุณภาพของโรงเรียนและนักเรียนยังไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนขาดทรัพยากร ผู้สำเร็จการศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงานไม่มีคุณสมบัติที่จะสนองความต้องการของภาคธุรกิจของจังหวัดได้ จึงจำเป็นต้องมีการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในทุกกระดับ โดยความร่วมมือขององค์กรภาครัฐและเอกชน อีกทั้งนโยบายของจังหวัดต้องการพัฒนาให้จังหวัดกระบี่เป็นเมืองน่าอยู่ ผู้คนน่ารัก เป็นเมืองคุณภาพ (Krabi Quality City= Green Clean Safety Heathy Wealthy) ตามแนวคิดของรองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ

ชณะวงศ์ รวมทั้งจุดเด่นด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่งดงาม การเป็นเมืองท่องเที่ยว และความต้องการพัฒนาคนกระบี่ให้มีคุณภาพชีวิต และความมั่นคง การเล็งเห็นปัญหาการศึกษาของจังหวัดที่ไม่มีผู้รับผิดชอบ ในภาพรวม และไม่มีเอกภาพ ดังนั้นองค์รสภาการศึกษาจังหวัดกระบี่ จึงถือกำเนิดขึ้น

แนวคิดของรองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ชณะวงศ์

ที่มา: มัณฑนา นวลเจริญ (2557)

สภาการศึกษาจังหวัดกระบี่จัดตั้งเป็นองค์กรภาคประชาสังคม ไม่ได้ขึ้นอยู่กับหน่วยราชการใด ๆ ถึงแม้จะมีนามพ้องกับสภาการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา การจัดตั้งสภาการศึกษาจังหวัดกระบี่ได้เป็นไปตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 หมวด 5 ส่วนที่ 10 ที่กำหนดเกี่ยวกับแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในมาตรา 87 ว่ารัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชน

ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วางแผนและตัดสินใจด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมทั้งในระดับชาติ และระดับท้องถิ่น

ในขั้นตอนกระบวนการจัดตั้งสภาการศึกษา มณฑลนา นวลเจริญ (2557) กล่าวว่า คณะผู้ก่อตั้งได้เชิญชาวกระบี่ที่สำเร็จการศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต จำนวน 30 คน มาปรึกษาหารือเรื่องการก่อตั้ง สภาการศึกษาจังหวัดกระบี่ ช่วยร่างธรรมนูญขึ้นเป็นฉบับแรก และได้แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารชุดก่อตั้ง (ชั่วคราว) เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2553 จัดงานแถลงข่าวการจัดตั้งเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2553 จากนั้น ได้จัดให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2554 เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2554 ซึ่งสมาชิกมีมติให้ นายชวน ภูเก้าล้วน เป็นนายกสภาการศึกษา จังหวัดกระบี่คนแรก และได้ประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารชุดแรก ขึ้นเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2554 ใช้ทฤษฎี ประกอบ 3 ทฤษฎี ได้แก่

1. ทฤษฎีผู้นำเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management)

เป็นการบริหารเชิงกลยุทธ์ โดยมีกระบวนการพยายามตัดสินใจดำเนินงาน และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น มีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ ประการแรก เป็นการจัดการตลอดทั่วทั้งองค์การ ประการที่สอง เป็นการพัฒนาจุดเด่นต่าง ๆ ให้ปรากฏขึ้นกลายเป็นจุดแข็งที่เหนือกว่าคู่แข่งในทุกด้าน ประการสุดท้าย เป็นการกำกับให้องค์การบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้สูงสุดตลอดในทุก ๆ สถานการณ์ ซึ่งสมบัติ อารังธัญวงศ์ (2548: 80) ได้ให้ความหมายของการบริหารเชิงกลยุทธ์ หมายถึง การวางแผนกิจกรรมเกี่ยวข้องกับการคาดการณ์ สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตโดยใช้ข้อมูลในการวินิจฉัยเหตุการณ์ต่าง ๆ และการกำหนดชุดกิจกรรมที่จะนำไปปฏิบัติให้เหมาะสมเพื่อให้องค์การอยู่ในฐานะที่ดีที่สุด มีความพยายามพร้อมและมีสมรรถนะที่จะตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนอุทิศ ขาวเขียว (2549: 17) ได้ให้นิยามว่า เป็นเครื่องมือ

ช่วยชี้นำการบริหารองค์การ กระบวนการระดมสมองของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมีส่วนร่วม เพื่อกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ อีกทั้งเป็นการตัดสินใจในปัจจุบัน และพิจารณาถึงระบบที่มีผลกระทบต่อองค์การในอนาคต

2. ทฤษฎีการมองอนาคต (Foresight) คือ กระบวนการที่เปิดเผยให้เห็นทางสู่ออนาคตที่พึงปรารถนา และการมองอนาคตเป็นกระบวนการวิเคราะห์ ยุทธศาสตร์ที่อาศัยข้อมูลทั้งในแง่ของแรงผลักดันทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แรงดึงดูดจากความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งวิเคราะห์โอกาส ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น เพื่อค้นหาภาพอนาคตที่พึงประสงค์และเป็นจริงได้ ตลอดจนยุทธศาสตร์ที่เป็นรูปธรรมในการนำสังคมไปสู่ภาพอนาคต กล่าวคือ กระบวนการมองภาพอนาคตนั้นไม่เป็นเพียงแต่การรอคอยหรือเตรียมตัวรอรับอนาคตที่เกิดขึ้น หากเป็นการวางแผนสร้างอนาคตที่ต้องการให้เกิดขึ้น

3. ทฤษฎีวัฒนธรรมองค์การ (Corporate Culture) สามารถสร้างความสำเร็จให้แก่องค์การ การยึดวัฒนธรรมแบบใดหรือผสมผสานมาน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับจุดเน้นด้านกลยุทธ์ขององค์การและความจำเป็นของเงื่อนไขแวดล้อมภายนอกเป็นสำคัญ และเป็นความรับผิดชอบโดยตรงของผู้นำที่ต้องมีให้องค์การหยุดชะงักอยู่กับวัฒนธรรมเดิม

วัตถุประสงค์ของสภาการศึกษาจังหวัดกระบี่สภาการศึกษาจังหวัดกระบี่ ได้แก่ (1) เป็นองค์กรกลางในการสนับสนุน พัฒนากิจกรรมการจัดการศึกษาทุกระดับ ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตการเปลี่ยนแปลงของจังหวัด สามารถพัฒนาตนเองไปสู่สังคมโลกได้อย่างมีเป้าหมายและทิศทางที่ถูกต้อง (2) ส่งเสริมเผยแพร่กิจกรรมทางการศึกษา ด้านการวิจัย และฟื้นฟู รวมถึงเสนอแนะข้อคิดเห็น ด้านการศึกษา และการพัฒนาไปยังผู้ที่เกี่ยวข้อง (3) อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต ประเพณีท้องถิ่น ในจังหวัดกระบี่ให้

คงอยู่และเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ให้รู้จักอย่างแพร่หลายและจัดเป็นกิจกรรมในการส่งเสริมอาชีพ รายได้และการท่องเที่ยว (4) เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และแนวคิดในการดำเนินงานด้านการศึกษาที่เหมาะสม (5) เป็นศูนย์กลางเครือข่ายในการดำเนินงานการขับเคลื่อนจังหวัดกระบี่ให้เป็นเมืองคุณภาพโดยมุ่งเน้นในการพัฒนาคน และ (6) เพื่อดำเนินงานอื่น ๆ ตามที่หน่วยงานอื่นขอความร่วมมือ

3) ผลที่เกิดขึ้น บทเรียน และความสำเ็จ

(1) การจัดทำยุทธศาสตร์สภาการศึกษาจังหวัดกระบี่ สภาการศึกษาจังหวัดกระบี่นำเสนอยุทธศาสตร์มาตรการการพัฒนาคน ชุมชนของจังหวัดกระบี่ 6 ด้าน และมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาระบบการขับเคลื่อนจังหวัด กระบี่ให้เป็นเมืองคุณภาพ โดยมีการกำหนดยุทธศาสตร์ 6 ด้าน

(2) การจัดทำธรรมนูญสภาการศึกษา ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2553) และมีการปรับปรุงแก้ไขได้ธรรมนูญสภาการศึกษาจังหวัดกระบี่ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2554)

(3) การระดมทุนในการจัดตั้งสภาการศึกษา โดยการรับบริจาคจากภาคเอกชน การจำหน่ายหนังสือ จำหน่ายเสื้อ ของที่ระลึก และจัดกิจกรรมเพื่อระดมทุนอื่น ๆ เช่น งานกาชาด จัดคอนเสิร์ต จัดทอล์คโชว์

(4) สภาการศึกษาจังหวัดกระบี่ สามารถจดทะเบียนเป็นองค์กรของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และได้รับงบประมาณจากหน่วยงานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทุกปี รวมทั้งสามารถขอรับบริจาคจากเอกชนได้ด้วยตามธรรมนูญสภาการศึกษา

(5) สภาการศึกษาจังหวัดกระบี่ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2553 มีสมาชิก 1,247 คน จากทุกสาขาอาชีพ โดยมีโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมการศึกษาและคุณภาพชีวิตของคนกระบี่ตามพันธกิจและ

วัตถุประสงค์การจัดตั้งสภาการศึกษา เช่น โครงการเด็กกระบี่ จบ ป.6 ตกน้ำไม่ตาย ดำน้ำได้ วัยน้าเป็น เล่นน้ำปลอดภัย โครงการณรงค์และส่งเสริมเยาวชน “คนกระบี่พันธุ์ดี” โครงการส่งเสริมอาชีพธนาครแพะ โครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยของฝั่งทะเลอันดามันในพื้นที่จังหวัดกระบี่ ฯลฯ

3.2.2 สมัชชาการศึกษาจังหวัด (พ.ศ. 2554)

สมัชชาการศึกษาเป็นคำที่สะท้อนแนวคิดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของภาคส่วนต่าง ๆ และเป็นการจัดสมัชชาในระดับที่แตกต่างจากที่เคยมีมาก่อน โดยสมัชชาการศึกษาเป็นการจัดสมัชชาในระดับพื้นที่หรือจังหวัด ซึ่งแนวคิดนี้ปรากฏในการดำเนินการของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในปี พ.ศ. 2554

1) ความเป็นมา

“สมัชชาการศึกษา” เป็นคำที่ไม่แน่ชัดว่าเริ่มใช้มาตั้งแต่เมื่อใดหรือผู้ใดใช้เป็นคนแรก แต่จากการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ พบว่าเป็นคำที่เคยปรากฏในเอกสารและใช้ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2543¹ ในการจัด “สมัชชาการศึกษาท้องถิ่น” ดังที่กล่าวมาแล้ว แต่คำว่า “สมัชชาการศึกษา” ที่เป็นแนวคิดของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ยังไม่เคยมีปรากฏมาก่อน และการจัดสมัชชาเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนก่อนหน้านี้จะเป็นการจัดสมัชชาในระดับชาติหรือนานาชาติที่จัดในพื้นที่ส่วนกลางเท่านั้น แต่ “สมัชชาการศึกษาระดับจังหวัด” ที่สะท้อนบริบทของพื้นที่ยังไม่เคยมีการจัดมาก่อน ดังนั้นสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554) ได้นำแนวคิดและคำว่า “สมัชชาการศึกษา” ที่สะท้อนการจัด

¹ ทั้งนี้ข้อมูลการสันนิษฐานดังกล่าวในอนาคตอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ หากมีข้อมูลและเอกสารต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นอาจพบหลักฐานและข้อมูลเปลี่ยนไปจากเดิมก็ได้

สมัชชาระดับพื้นที่หรือจังหวัดมาใช้ โดยปรากฏในรายงานการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบสมัชชาการศึกษา เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน” ที่นำเสนอรูปแบบสมัชชาการศึกษาที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และทดลองนำร่องจัดสมัชชาการศึกษาระดับจังหวัด

ดังนั้นในปี พ.ศ. 2554 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และคณะนักวิจัยได้ใช้แนวคิดและคำว่าสมัชชาการศึกษามาศึกษาวิจัย เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระยะเร่งด่วน และเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติได้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาและออกแบบสมัชชาการศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัด/จังหวัดในมิติของขนาดและภูมิสังคม เพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง และการนำแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559) ไปสู่การปฏิบัติ (2) เพื่อนำร่องการจัดสมัชชาการศึกษาตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นและนำผลการนำร่องมาปรับปรุงรูปแบบการจัดสมัชชาให้มีประสิทธิภาพ (3) เพื่อจัดทำข้อเสนอนโยบายการจัดสมัชชาที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและเหมาะสมสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัด/จังหวัดในมิติของขนาดและภูมิสังคม ซึ่งจะ เป็นกลไกขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554) ได้นิยามคำว่า “สมัชชาการศึกษา” หมายถึง กระบวนการที่ให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องได้ร่วมมือรวมพลังแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และเรียนรู้อย่างสมานฉันท์ เพื่อนำไปสู่การเสนอนโยบายสาธารณะด้านการศึกษาหรือการเรียนรู้ของประชาชน โดยจัดให้มีการประชุมอย่างเป็น

ระบบอย่างมีส่วนร่วมและต่อเนื่องเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาและ
นำแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติ

2) แนวคิดสำคัญและวิธีดำเนินการ

แนวคิดเชิงทฤษฎีในการวิจัยมี 2 แนวคิด ได้แก่ แนวคิด
เครือข่ายการวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศแบบบูรณาการ² และแนวคิด
การพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพของสมัชชาสุขภาพ³

(1) กรอบแนวคิดเครือข่ายการวิจัยเพื่อการพัฒนา
ประเทศแบบบูรณาการ เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันแบบร่วมมือ
รวมพลังอย่างมีระบบ รูปแบบเครือข่ายประกอบด้วยเครือข่ายระดับ
มหภาค และเครือข่ายระดับจุลภาค

(2) กรอบแนวคิดการพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อ
สุขภาพของสมัชชาสุขภาพ เป็นกระบวนการที่ให้ประชาชนและหน่วยงาน
ของรัฐที่เกี่ยวข้องได้ร่วมแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และเรียนรู้อย่างสมานฉันท์
เพื่อนำไปสู่การเสนอแนะนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ หรือความมี
สุขภาพของประชาชน โดยจัดให้มีการประชุมอย่างเป็นระบบอย่างมีส่วนร่วม

² พงษ์ธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ (2548). การจัดตั้งเครือข่ายการวิจัยทางการศึกษาเพื่อ
พัฒนาประเทศแบบบูรณาการ. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

³ พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550

3) ผลที่เกิดขึ้น บทเรียน และความสำเเร็จ

- (1) ได้รูปแบบของสมัชชาการศึกษา
- (2) การนำร่องจัดสมัชชาการศึกษาระดับจังหวัด

รูปแบบของสมัชชาการศึกษา

ที่มา: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554)

(3) ได้ข้อเสนอนโยบายสาธารณะและยุทธศาสตร์ด้านการศึกษา จากการประชุมสมัชชาการศึกษาจังหวัดทั้ง 8 จังหวัด ได้ข้อเสนอนโยบายสาธารณะและยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาที่สำคัญ 4 ด้าน

(3.1) ด้านคุณภาพการศึกษา มีข้อเสนอแนะนโยบายสาธารณะและยุทธศาสตร์การพัฒนาครูให้ครูมืออาชีพได้รับการดูแลยกย่อง เชิดชูเกียรติ เพิ่มขวัญและกำลังใจจากรัฐมากขึ้น การพัฒนา

หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โดยควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับท้องถิ่น เศรษฐกิจและสังคม และพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีที่มีอยู่ให้มีความทันสมัย ทัวถึง

(3.2) ด้านการมีส่วนร่วม มีข้อเสนอนโยบายสาธารณะและยุทธศาสตร์บุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ควรมีการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่หน่วยงาน องค์กร ชุมชน และครอบครัวในการมีส่วนร่วมพัฒนาคุณภาพการศึกษา และควรส่งเสริมยกย่องคนทำดีทุกระดับ ทั้งระดับตำบล อำเภอ จังหวัด

(3.3) ด้านการขยายโอกาสทางการศึกษา มีข้อเสนอ นโยบายสาธารณะและยุทธศาสตร์การจัดระบบเทียบโอนความรู้และประสบการณ์เพื่อเพิ่มคุณวุฒิทางวิชาสามัญและวิชาชีพ

(3.4) ด้านกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษา มีข้อเสนอ นโยบายสาธารณะและยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ และควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการขับเคลื่อนกิจกรรมสหวิชาการศึกษาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

(4) ปฏิญญาสหวิชาการศึกษา สารสำคัญของปฏิญญา มีความสอดคล้องกัน 3 ประเด็น ได้แก่ พัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐาน และส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาทุกวิถีทาง ทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษา และร่วมมือร่วมใจผนึกกำลังกัน ระดมทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อพัฒนาการศึกษาให้ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน

3.2.3 ภาศิปฏีรูปการศีกษา (พ.ศ. 2556)

ภาศิปฏีรูปการศีกษาถือเป้นอีกรูปแบบหนึ่งของการรวมตัวกัน เพื่อการมีส่วนร่วมในการปฏีรูปการศีกษาและยกระดับคุณภาพการศีกษา ในระดับพื้นที่ โดยเกิดขึ้นครั้งแรกที่จังหวัดเชียงใหม

1) ความเป็นมา

จากข้อมูลคุณภาพการศึกษาของเด็กไทยที่หน่วยงานทั้งภาคในและภายนอกประเทศได้ประเมิน ประกอบกับข้อมูลที่ปรากฏตามสื่อช่องทางต่าง ๆ รวมทั้งความเห็นของนักวิชาการและผู้เกี่ยวข้องกับคุณภาพการจัดการศึกษาของไทยต่างยอมรับว่าคุณภาพของการศึกษาไทยอยู่ในขั้นวิกฤต ดังนั้นองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดูแลพื้นที่ทั้งจังหวัด มีหน้าที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การจัดการศึกษาและดูแลคุณภาพชีวิตของประชาชน จากข้อมูลการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งในระบบและนอกระบบของจังหวัดเชียงใหม่ เมื่อปีการศึกษา 2556 มีจำนวนนักเรียนทุกสังกัด 346,148 คน สถานศึกษา จำนวน 1,727 แห่ง ครูและบุคลากรทางการศึกษา 21,124 คน สถานศึกษาดังกล่าว แยกเป็นสังกัดได้จำนวน 18 สังกัด ซึ่งแต่ละแห่งต่างก็บริหารตามนโยบายจากส่วนกลางของแต่ละสังกัดทั้งสิ้น ผู้บริหารแต่ละสังกัดไม่ได้มาพูดคุยเรื่องการศึกษาของเด็กเชียงใหม่ เนื่องจากโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาของไทยไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบการศึกษาในภาพรวมของจังหวัด

ด้วยเหตุนี้สำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ จึงได้จัดเวทีเพื่อเป็นพื้นที่ในการพูดคุยเกี่ยวกับการศึกษาเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2556 โดยมีผู้เข้าร่วม 300 คน ทุกภาคส่วนมีความเห็นร่วมกันว่าชาวเชียงใหม่ต้องช่วยกันดูแลเด็กเชียงใหม่ จำนวน 346,148 คน สำนักงานการศึกษา จึงได้เรียนเชิญผู้บริหารการศึกษาทุกสังกัดทุกประเภท และผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวน 80 คน มาประชุมพูดคุยเรื่องปัญหาการศึกษาของเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2557 ผลการประชุมสรุปว่า ให้ขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาเชียงใหม่ให้เป็นรูปธรรม ยึดเด็กเชียงใหม่ 346,148 คน และพื้นที่เชียงใหม่เป็นตัวตั้ง มอบหมายให้สำนักงานการศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ไปจัดทำ

ร่างการปฏิรูปการศึกษาของเซียงใหม่ไน 2 มิติ คือ องค์การการขับเคลื้อนและเนื้อหาการปฏิรูป โดยแยกเนื้อหาเร่งด่วนและระยะยาว เสร็จแล้วให้นำเสนอเวทีปฏิรูปการศึกษา 80 คนอีกครั้ง หลังจากนั้นให้จัดสมัชชาการศึกษาเซียงใหม่ เพื่อรับฟังความคิดเห็นอย่างหลากหลายก่อนที่จะประกาศปฏิรูปการศึกษาเซียงใหม่ต่อไป จึงเป็นที่มาของการถือกำเนิดภาคีเพื่อการปฏิรูปการศึกษาของเซียงใหม่ในชื่อ “ภาคีเซียงใหม่เพื่อการปฏิรูปการศึกษา”

2) แนวคิดสำคัญและวิธีดำเนินการ

แนวคิดสำคัญที่ใช้ในการสร้างการมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่ของเซียงใหม่ คือ แนวคิดการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ การปฏิรูปการศึกษาเซียงใหม่เรียกได้ว่าเป็น “นวัตกรรมกลไกใหม่ทางการศึกษา” โดยเป็นการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เซียงใหม่ที่เกิดจากความตระหนักร่วมกันของทุกภาคส่วนต่อสถานการณ์ปัญหาการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียนและสังคมโดยรวมในพื้นที่เซียงใหม่ จึงมีการถกทอ ก่อตัวรวมพลังทางสังคมและปัญญา ตลอดจนสร้างเครือข่ายที่มีมุมมองวิคิดและจินตนาการใหม่ ๆ ขึ้นมา ร่วมทำงานเป็น “ภาคีเซียงใหม่เพื่อการปฏิรูปการศึกษา” โดยเริ่มอย่างเป็นรูปธรรมเมื่อ พ.ศ. 2557 เป็นต้นมา มีความมุ่งมั่นบูรณาการทรัพยากรทุกภาคส่วนและการสร้างสรรค์ แสวงหาความรู้ใหม่ เพื่อไปให้ถึงอนาคตที่คาดหวังภายใต้บริบทของเซียงใหม่ อันจะเป็นการศึกษาที่มีเอกภาพเชิงเป้าหมายและอุดมการณ์และรวมตัวขับเคลื่อนร่วมกันเชิงพื้นที่ เพื่อมุ่งสู่ออนาคตเซียงใหม่ โดยมีปณิธาน “พลเมืองเซียงใหม่รักษ์วัฒนธรรม ท้นการเปลี่ยนแปลง แสวงสัมมาชีพ” เพื่อให้ก้าวไปสู่ตามปณิธานที่มุ่งหวังจึงมีหลักการปฏิรูปการศึกษา 4 ประการ ดังนี้

(1) การศึกษาตลอดชีวิตทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย

(2) พื้นที่กลุ่มเป้าหมายทั้งจังหวัดเชียงใหม่

(3) คนเชียงใหม่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมและรับผิดชอบ

(4) การกระจายอำนาจการบริหารจากส่วนกลางสู่จังหวัด

3) ผลที่เกิดขึ้น บทเรียน และความสำเ็จ

(1) ภาศเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูปการศึกษามีคณะทำงานหลักที่มีประสพการณ์ในการจัดการศึกษารูปแบบต่าง ๆ รวมตัวกันด้วยจิตอาสา มีภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง (จ้าวหมู) ประกอบด้วยภาศ 99 องค์ 26 ผู้ทรงคุณวุฒิ

(2) โครงการกองทุนปฏิรูปการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำหรือที่เรียกว่า “กองทุน 10 บาท” เป็นยุทธศาสตร์หลักในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่และเชื่อมโยงการมีส่วนร่วมของพลเมืองเชียงใหม่ทุกภาคส่วน ให้การช่วยเหลือและสนับสนุนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ ยากจน ด้อยโอกาส และช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาเชียงใหม่

(3) พัฒนาหลักสูตรต่างๆ ที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตกับผู้เรียน เช่น มีการพัฒนาเนื้อหาหลักสูตรรักษ์เชียงใหม่เพื่อเป็นแกนในการส่งเสริมความรักบ้านเกิด

3.2.4 จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้ (พ.ศ. 2557)

จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้เป็นการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่เกิดขึ้นจากโครงการ “จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้” ดำเนินการตั้งแต่มิถุนายน 2557 - กุมภาพันธ์ 2560 เป็นโครงการนำร่องตัวแบบการจัดการเชิงพื้นที่เพื่อการปฏิรูปการศึกษาที่อาจเป็นหนึ่งในคำตอบของการปฏิรูปที่ประสพ

ความสำเร็จด้วยการจัดการเชิงพื้นที่เป็นการย่อส่วนปัญหาการศึกษา การพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยการจัดการระดับพื้นที่ของสำนักงาน ส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.)

1) ความเป็นมา

คณะกรรมการปฏิรูป (คปร.) สำนักงานปฏิรูป (สปร.) ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2553 ได้เสนอให้มีการปฏิรูปแนวทางการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและเท่าเทียมผ่านการจัดการเชิงระบบใหม่ที่รัฐลดบทบาทการจัดการศึกษาลง และมีมติในการประชุมสมัชชาปฏิรูประดับชาติ ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2555 ให้ทำการปฏิรูประบบการศึกษาในมิติที่สำคัญ คือ การแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มบทบาทและอำนาจขององค์กรชุมชนและภาคประชาสังคมให้องค์กรอิสระต่าง ๆ ที่มีส่วนร่วมกับการศึกษาและการเรียนรู้ ประสานและสนับสนุนการพัฒนาและดำเนินการสร้างเครือข่ายประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่นและองค์กรภาคีต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ขับเคลื่อนให้การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้มีความต่อเนื่องและให้คณะกรรมการสมัชชาปฏิรูปสนับสนุนให้มีการจัดสมัชชาปฏิรูปเฉพาะประเด็นเรื่องการศึกษาเพื่อให้ทุกภาคส่วนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนออย่างเท่าเทียมกัน

ข้อเสนอดังกล่าวถือเป็นมาตรการที่สอดคล้องกับผลการศึกษาขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) และแนวทางในการปฏิรูประบบการศึกษาในโลกสากลที่นานาประเทศเลือกใช้เป็นกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จในการยกระดับคุณภาพการศึกษาในระบบของตน จนเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ นั่นคือ มาตรการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่ระดับพื้นที่และสถานศึกษา และทิศทางการปฏิรูปด้านการศึกษาของคณะกรรมการการยกย่อง

รัฐธรรมนูญ ซึ่งระบุสาระสำคัญให้กระจายอำนาจการจัดการศึกษาโดยลดบทบาทของรัฐจากการเป็นผู้จัดการศึกษาให้เป็นผู้จัดให้มีการศึกษา ส่งเสริมสนับสนุน รวมทั้งกำกับนโยบาย แผน มาตรฐาน และติดตาม ประเมินผลการจัดการศึกษา และส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการ การศึกษาได้อย่างมีอิสระ มีประสิทธิภาพ และรับผิดชอบต่อผล การจัดการศึกษาโดยให้ออกชน ชุมชนและองค์กรบริหารท้องถิ่นมีส่วนร่วม อย่างเหมาะสมด้วย

สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) เป็นหนึ่งในหน่วยงานที่ร่วมขับเคลื่อนหลักการดังกล่าวสู่การปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสนับสนุนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองให้ก้าวหน้าไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีผลตรงไปสู่เด็กเยาวชน และสังคม โดยมียุทธศาสตร์ในการสนับสนุนให้เกิดรูปธรรม การจัดการ การศึกษาและการเรียนรู้ที่พื้นที่เป็นผู้กำหนดเองทั้งในระดับตำบลและ จังหวัดอย่างต่อเนื่อง หรือ “การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่” ซึ่งได้รับการพัฒนา โดยความร่วมมือระหว่าง สสค. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

2) แนวคิดสำคัญและวิธีดำเนินการ

หลักคิดในการกำหนดยุทธศาสตร์ดังกล่าว มาจากข้อวิเคราะห์และข้อมูลพื้นฐานที่แสดงให้เห็นว่า ระบบการศึกษาไทยที่มีจำนวนโรงเรียนราว 30,000 โรง ครูประมาณ 600,000 คน ซึ่งถือว่า มีขนาดใหญ่กว่าประเทศที่ก้าวหน้าด้านการศึกษา อย่างเช่น สิงคโปร์ ฟินแลนด์ และนิวซีแลนด์ ถึง 10 เท่า ดังนั้น การที่จะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพระดับสูงเทียบเท่าประเทศเหล่านั้น จึงจำเป็นต้องลดขนาดการ จัดการลงเพื่อให้มีขนาดที่เหมาะสมเพื่อการบริหารงานที่มีคุณภาพ ดังเห็นได้จากภาพที่แสดงข้อมูลเปรียบเทียบปริมาณทรัพยากร ขนาดกลุ่ม

เป้าหมาย และพื้นที่ปฏิบัติการระหว่างการบริหารระดับประเทศกับระดับจังหวัด ที่ระดับหลังบริหารจัดการได้ง่ายกว่า ดังภาพ

“การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่” เป็นผลสืบเนื่องมาจากแนวคิดเรื่อง “การพัฒนาเชิงพื้นที่” (Area Based Collaborative Research - ABC) ซึ่งสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เป็นหน่วยงานริเริ่มพัฒนาขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 และได้ผ่านการทดลองปฏิบัติการจริงจนสามารถนำสู่การบูรณาการเพื่อการแก้ปัญหาความยากจนในระดับจังหวัดจนประสบผลสำเร็จ สสค.จึงได้นำแนวคิดดังกล่าวมาปรับและพัฒนาเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษา และได้ชักชวนผู้ที่มีความสนใจปฏิรูปการศึกษาในจังหวัดของตนเองเข้าร่วมภายใต้

โครงการ “จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้” (Area based Education - ABE) เป้าหมายของโครงการฯ คือ การทำให้จังหวัดมีขีดความสามารถที่จะดำเนินการปฏิรูปการศึกษาหรือจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชนได้เอง ในระยะยาว โดยสร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ให้เข้ามามีส่วนรับผิดชอบและสนับสนุนการแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษา สิ่งที่มีมุ่งหวัง คือ การทำให้เกิดกลไกเพื่อทำงานระยะยาว โดยเริ่มต้นจากประเด็นที่เป็นโจทย์ร่วมสามารถสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมได้ แล้วจึงขยายวงกว้างขึ้น ในการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน สสค. สกว. และ สสส. ได้ร่วมกันสนับสนุนให้ทุกจังหวัดที่เข้าร่วมโครงการดำเนินกระบวนการ 5 ส่วนหลัก ได้แก่

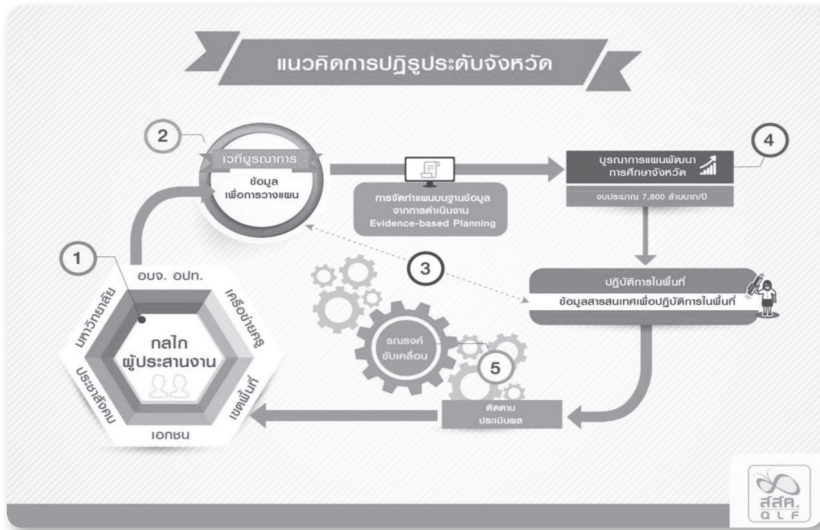
(1) สนับสนุนให้เกิดกลไกการจัดการในพื้นที่ เพื่อให้เกิดกลไกความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ให้มีการทำงานร่วมกันโดยยึดเป้าหมายการศึกษาหรือการดูแลเด็กและเยาวชนในจังหวัดเป็นตัวตั้ง กลไกความร่วมมือนี้จะพัฒนาต่อเนื่องเป็นโครงสร้างหรือระบบการทำงานในระยะยาว โดยในระยะเริ่มต้นนี้อาจเริ่มจากการมีองค์กรประสานงาน เช่น องค์กรบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) มหาวิทยาลัย เขตพื้นที่การศึกษา ทำงานร่วมกับภาคีอื่นในพื้นที่ เช่น หน่วยจัดการศึกษา หน่วยงานราชการ ภาคประชาสังคม ธุรกิจเอกชน เป็นต้น

(2) สนับสนุนให้เกิดเวทีบูรณาการ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงาน นำไปสู่การวางแผนการศึกษาจังหวัดร่วมกัน ตัวอย่างเวทีบูรณาการ เช่น สภาการศึกษาจังหวัด สมัชชาปฏิรูปการเรียนรู้ ภาควิชาความร่วมมือเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ เป็นต้น เวทีจะช่วยให้เกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันนำไปสู่การปฏิบัติการและจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดร่วมกันต่อไป

(3) การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อดูแลเด็กและเยาวชน ให้เป็นเครื่องมือบริหารจัดการ เพื่อเป็นเครื่องมือสนับสนุนการวางแผน การศึกษารวมถึงการปฏิบัติในระดับปฏิบัติในพื้นที่ในระยะยาว การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศที่บูรณาการข้อมูลจากหน่วยงานในพื้นที่เข้าด้วยกัน หรือรวมถึงการสำรวจข้อมูลเพิ่มเติม การจัดการกับองค์ความรู้เพื่อการดูแล เด็กและเยาวชนแต่ละกลุ่มอย่างเหมาะสม เพื่อให้กลไกทำงานและเวที บูรณาการที่เกิดขึ้นมีข้อมูลทั้งในระดับภาพรวม เพื่อการวางแผนและข้อมูล เด็กและเยาวชนรายกรณีสำหรับการปฏิบัติการในพื้นที่

(4) การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด ในภาพรวม ไทยจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาผ่านกระทรวงศึกษาธิการในแต่ละปี อยู่ที่ประมาณ 1 ใน 5 ของงบประมาณแผ่นดินหรือประมาณ 600,000 ล้านบาท/ปี (ประมาณ 7,800 ล้านบาท/จังหวัด) ซึ่งนับเป็นสัดส่วน งบประมาณเพื่อการศึกษาที่สูงเป็นอันดับ 2 ของโลก แต่ผลสัมฤทธิ์ทาง การศึกษาของไทยกับอยู่ในลำดับรั้งท้ายเมื่อเทียบกับหลายประเทศที่ สัดส่วนงบประมาณต่ำกว่า ดังนั้น การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จึงไม่อยู่ที่การเพิ่มงบประมาณแต่ทำได้โดยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร จัดการ ซึ่งเกิดขึ้นได้โดยการทำงานร่วมกันของกลไกจังหวัดผ่านเวทีบูรณาการ และระบบข้อมูลการศึกษาของจังหวัด

(5) การรณรงค์ขับเคลื่อน ซึ่งอาจดำเนินการโดยเครือข่าย สื่อมวลชนในพื้นที่หรือจากส่วนกลางช่วยให้เกิดการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความเคลื่อนไหว เกิดความตระหนัก ตระหนักในข้อมูลความรู้จาก การทำงานในพื้นที่ สร้างให้เกิดแนวร่วมทำงานทั้งในระดับจังหวัดและ ระดับประเทศ เพื่อไม่ให้เรื่องของการปฏิรูปการเรียนรู้เป็นเรื่องของคนกลุ่มน้อย แต่เป็นเรื่องที่คนทั่วไปในชุมชน จังหวัด หรือประเทศรับรู้และร่วมมือกัน

ที่มา: พัฒนะพงษ์ สุขมะดัน และเสาวลักษณ์ กมลนาวัน (2562)

ทั้งนี้ ในการดำเนินโครงการฯ ภายใต้กระบวนการหรือภารกิจทั้ง 5 ด้านดังกล่าว แต่ละจังหวัดจะได้รับการสนับสนุนจาก สสค. ด้านงบประมาณ การพัฒนาสมรรถนะทีมกลไกจังหวัด และการติดตามให้คำปรึกษาโดยคณะผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับพื้นที่ อีกทั้ง มีคณะกรรมการกำกับทิศทางในส่วนกลาง ร่วมกำกับดูแลทิศทาง และให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาและขยายผลที่คาดหวังว่าจะเกิดขึ้นจากการพัฒนาองค์ประกอบหลักแต่ละส่วน ได้ถูกเรียบเรียงให้เห็นเป็น “บันไดสู่ความสำเร็จ” บนเส้นทางการพัฒนาจังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งจำแนกเป็น 3 องค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

(1) กลไก/เวทีบูรณาการ เป็นเวทีความร่วมมือที่ประกอบด้วยหลายภาคส่วน มีความเชื่อมโยงจากจังหวัดสู่ตำบล โดยเริ่มจากแกนนำทางความคิด เวทีความร่วมมือในรูปไม่เป็นทางการสู่เวทีในรูปคณะกรรมการจังหวัดที่ทำงานต่อเนื่อง

(2) ระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษาเชิงพื้นที่ ที่จะช่วยชี้ปัญหา จัดลำดับความสำคัญ และติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงาน อาจเริ่มต้นจากการเชื่อมโยงข้อมูลที่มีหรือประเด็นปัญหาที่สนใจ การพัฒนาระบบข้อมูลในสถานศึกษา พัฒนาเป็นตัวชี้วัดเพื่อการวางแผนและติดตามพัฒนาปรับปรุงเชื่อมโยงสู่ส่วนกลาง

(3) แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด เพื่อบูรณาการความร่วมมือและทรัพยากรในการจัดการศึกษาร่วมกัน โดยแต่ละจังหวัดมีการดำเนินมาตรการจัดการเรียนรู้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา หรือดูแลเด็กและเยาวชนตามบริบทของจังหวัด ควบคู่ไปพร้อมกับเป้าหมายปลายทางที่มุ่งหมายว่าจะเป็นผลลัพธ์จากการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ผ่านโครงการฯ

จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้ในจังหวัดน่านร้อมมี 3 เรื่องสำคัญ ได้แก่ (1) การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (2) การยกระดับคุณภาพการศึกษา และ (3) การศึกษาเพื่อสั้มาชีพ โดยมีระยะดำเนินงานระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน 2557 ถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2560 ดำเนินการในพื้นที่ 15 จังหวัด หรือคิดเป็นร้อยละ 20 ของจังหวัดทั้งหมดในประเทศไทย โดยกระจายอยู่ในทุกภูมิภาค ได้แก่

ภาคเหนือ : เชียงใหม่ น่าน ลำปาง สุโขทัย และแม่ฮ่องสอน

ภาคกลาง : ชลบุรี ตราด พระนครศรีอยุธยา และกาญจนบุรี

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : นครราชสีมาอำนาจเจริญ
และ สุรินทร์

ภาคใต้ : ภูเก็ต ยะลา และ สุราษฎร์ธานี

3) ผลที่เกิดขึ้น บทเรียน และความสำเ็จ

การดำเนินการจังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้ประสบผลสำเ็จจนเป็นต้นแบบของการดำเนินการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของพื้นที่ จากบทสรุปการดำเนินงานและกรณีตัวอย่างการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพื้นที่ โครงการจังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้ สรุปได้ว่าก่อให้เกิดผลที่เห็นได้ชัดใน 3 ระดับ ดังนี้

ผลระดับที่ 1 - ก่อ แรงขับเคลื่อนสู่ทุกพื้นที่ “สิ่งใหม่” ที่เกิดขึ้นในทุกพื้นที่นาร่อง “จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้” คือ ชุดกิจกรรมและองค์ประกอบหลักที่จะช่วยนำพาให้เกิดแรงขับเคลื่อนในการปฏิรูปการศึกษาในจังหวัดของตนเองอย่างมีพลัง คมชัดในทิศทาง และที่สำคัญที่สุดคือ เกิดพลังขับเคลื่อนให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างมีคุณภาพบนฐานการบูรณาการข้อมูล การกิจ ทรัพยากร ความร่วมมือ และ “ปัญญา” จากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในพื้นที่ โดยมุ่งเป้าหมายให้เกิดการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อลูกหลานอย่างเหมาะสมกับบริบทของตนเอง ชุดกิจกรรมเป็นเสมือน “เชื้อไฟ” สำหรับจุดประกายพลังปฏิรูปการศึกษาให้เกิดขึ้นบนฐานของ “การพัฒนาเชิงพื้นที่” เพื่อนำไปสู่การเชื่อมโยงพลังจากทุกภาคส่วน ให้เข้าร่วมริเริ่ม สร้างสิ่งใหม่ให้เกิดขึ้นในระดับจังหวัดได้แก่ การจัดเวทีบูรณาการ การสำรวจและรวบรวมข้อมูล ในลักษณะของการ “เชื่อมและแชร์” ข้อมูลระหว่างหน่วยงาน การรณรงค์ขับเคลื่อนโดยเครือข่ายสื่อมวลชนในพื้นที่และส่วนกลาง การกำหนดเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษา และการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัด การจัดตั้งกลไกขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของจังหวัด ก่อรูปจากความร่วมมือระหว่าง

หน่วยงานในพื้นที่ที่อาสาทำงานร่วมกัน การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการวางแผน การศึกษารวมถึงระดับปฏิบัติในพื้นที่ในระยะยาว สิ่งเหล่านี้เป็นทั้ง “เสาหลัก” และ “แรงส่ง” ที่เหนี่ยวนำให้เกิดการขับเคลื่อนเพื่อสร้างกระแสความสนใจ และทิศทางจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ไปสู่การปฏิรูปการศึกษา บนพื้นฐานแห่งการพัฒนาเชิงพื้นที่ในทุกจังหวัดนาร่อง จนทำให้เกิดผล ความเปลี่ยนแปลงในอีก 2 ระดับถัดมา

ผลระดับที่ 2 - หยั่งราก “3 เสาหลัก” สู่การปฏิรูปฯ
ทุกพื้นที่ดำเนินงานโครงการ “จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้” ต่างก่อร่าง สร้างฐาน “3 เสาหลัก” ของการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับจังหวัด” ซึ่งเป็น องค์ประกอบที่เชื่อมโยงหนุนเสริมกันและกันเพื่อนำไปสู่การปฏิรูป การเรียนรู้ของพื้นที่ ประกอบด้วย (1) เป้าหมายและแผนปฏิรูปการศึกษา (2) กลไกขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา และ (3) ระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนกระบวนการทั้ง 3 ด้านที่เกิดขึ้นในพื้นที่ นาร่องสะท้อนให้เห็นภาพว่า การหยั่งรากแต่ละส่วนนั้นมีรูปแบบวิธีการ ในลักษณะใดบ้าง

(1) การพัฒนาเป้าหมายและแผนปฏิรูปการศึกษา
ในทุกจังหวัดนาร่องได้กำหนดเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ เพื่ออนาคตในระดับจังหวัด โดยอาศัยการรวมตัวภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ ผ่านชุดกิจกรรมหลากหลายลักษณะ ซึ่งได้เปิดโอกาสและพื้นที่ให้ภาคส่วน ต่าง ๆ ในจังหวัดได้มาร่วมคิด แลกเปลี่ยนข้อมูลและร่วมมือกัน เพื่อขับเคลื่อน งานจังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้และการศึกษา นำมาสู่การร่วมกันกำหนด เป้าหมายการพัฒนาการศึกษาของจังหวัดใน 2 ลักษณะ ได้แก่ เป้าหมาย ย่อย และ เป้าหมายใหญ่

การกำหนดเป้าหมายย่อย เช่น การอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนที่สุโขทัยและยะลา การแก้ไขปัญหาเด็กออกกลางคันและเด็กด้อยโอกาสที่สุรินทร์ สุราษฎร์ธานีและแม่ฮ่องสอน การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาที่น่าน ลำปางและกาญจนบุรี การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำที่ชลบุรี ตรารัต ภูเก็ต นครราชสีมา พระนครศรีอยุธยา เชียงใหม่และอำนาจเจริญ ในการที่จะคลี่คลายสถานการณ์ปัญหา แต่ละจังหวัดได้ริเริ่มและดำเนินมาตรการที่แตกต่างกันตามสภาพปัญหาและความพร้อมของพื้นที่ ต่อมาขยายผล กำหนด “เป้าหมายใหญ่” ในรูปวิสัยทัศน์หรือแผนการปฏิรูประบบการศึกษาของจังหวัด อาทิ เป้าหมายการจัดการศึกษา โครงสร้างการจัดการศึกษา ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน กลไกและเครื่องมือที่ควรมี เช่น ระบบฐานข้อมูล ระบบการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์ที่เหมาะสม และผลลัพธ์สำคัญจากระบบการศึกษาและการเรียนรู้ ทั้งที่เกี่ยวข้องคุณภาพบุคลากรในระบบการศึกษา หลักสูตรการเรียนการสอน เครื่องมือสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพของนักเรียน ตลอดจนพฤติกรรมเยาวชนที่ควรมี (ความรู้-ทักษะ) และควรเป็น (ทำได้-ทำเป็น) ที่นำไปสู่การมีความสามารถในการเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ ท้องถิ่น ผ่านวิสัยทัศน์ และแผนพัฒนาการศึกษา ที่จังหวัดต่างๆ จัดทำขึ้น ดังตัวอย่าง เช่น

- จ. ภูเก็ต “รักถิ่น ไม่ทิ้งที่ มีงานทำ”
- จ. อำนาจเจริญ “การศึกษาอำนาจเจริญมีคุณภาพ คุณธรรม เป็นสากล เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้สู่เมืองธรรมเกษตร”
- จ. สุรินทร์ “เสริมสร้างคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนให้เป็นคนเก่ง ดี มีงานทำ”
- จ. เชียงใหม่ “พลเมืองเชียงใหม่ รักวัฒนธรรม ทนการเปลี่ยนแปลง แสวง समाชีพ” เป็นต้น

(2) การพัฒนากลไกจัดการปฏิบัติการเรียนรู้และการศึกษาในระดับพื้นที่ จุดเริ่มต้นของกลไกจัดการเชิงพื้นที่ของจังหวัดมีความแตกต่างกันในแต่ละจังหวัด แต่มีจุดร่วมที่คล้ายกัน คือ เริ่มต้นจากผู้ที่ต้องการเห็นความเปลี่ยนแปลงในการจัดการศึกษาของพื้นที่ มีผู้ที่สามารถประสานความร่วมมือเชิญชวนให้ภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่มาร่วมคิด แลกเปลี่ยนข้อมูลและดำเนินมาตรการจัดการศึกษาของพื้นที่ร่วมกัน โดยใน 15 จังหวัดมีแกนประสานความร่วมมือ ดังนี้

(1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เป็นหน่วยประสานความร่วมมือ ได้แก่ เชียงใหม่ น่าน กาญจนบุรี สุรินทร์ อำนาจเจริญ สุราษฎร์ธานี

(2) มหาวิทยาลัย เป็นหน่วยประสานความร่วมมือ ได้แก่ ลำปาง นครราชสีมา ยะลา

(3) เขตพื้นที่การศึกษา เป็นหน่วยประสานความร่วมมือ ได้แก่ สุโขทัย ชลบุรี

(4) ภาคเอกชน เป็นหน่วยประสานความร่วมมือ ได้แก่ พระนครศรีอยุธยา

(5) ภาคประชาสังคม เป็นหน่วยประสานความร่วมมือ ได้แก่ แม่ฮ่องสอน (สมาคมพัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอน) ภูเก็ต (สภาการศึกษาจังหวัดภูเก็ต) ตรวด (เครือข่ายประชาสังคม) ทุกจังหวัด นำร่องได้พัฒนากลไกการจัดการฯ บนหลักการมีส่วนร่วม ในระยะเริ่มแรกในรูปคณะกรรมการดำเนินงานที่มีผู้ว่าราชการจังหวัดหรือคำสั่งสำนักงานในพื้นที่รองรับ กระทั่งพัฒนาไปสู่รูปแบบการจัดการที่แตกต่างกันในแต่ละจังหวัด เช่น

- จ. ภูเก็ต จัดตั้ง “สภาการศึกษาจังหวัดภูเก็ต” และ “มูลนิธิสภาการศึกษาจังหวัดภูเก็ต” เพื่อประสานความร่วมมือการจัดการศึกษาในจังหวัด

- จ. เชียงใหม่ จัดตั้ง “ภาคีเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูปการศึกษา” มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่เป็นหน่วยงานประสานหลักและเชื่อมโยงเครือข่ายการทำงาน “99 องค์กร 26 บุคคล” ปัจจุบันมีเครือข่ายรวมกันมากกว่า 3,000 คน

- จ. สุรินทร์ จัดตั้ง “คณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้จังหวัดสุรินทร์ และคณะทำงานปัญญภาติระดับพื้นที่” ซึ่งประกอบด้วย 1) กลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครอง 2) หน่วยงานทางการศึกษา 3) กำนันผู้ใหญ่บ้าน 4) หน่วยสนับสนุน (อสม.สสจ. พมจ.) และ 5) ภาคเอกชน (มูลนิธิสยามคม)

- จ. อำนาจเจริญ จัดตั้ง “สภาการศึกษาจังหวัดอำนาจเจริญ” ที่ขับเคลื่อนด้วยความร่วมมือประสานการทำงานระหว่างบรรดาหน่วยงานรัฐ เอกชนและประชาสังคมในพื้นที่ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดอำนาจเจริญเป็นที่ปรึกษา

นอกจากนี้ ยังมีจังหวัดอีกจำนวนหนึ่งที่หลังจากได้จัดตั้งกลไกหลัก คือ คณะทำงานจังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้จังหวัดแล้ว กลไกดังกล่าวได้ทำหน้าที่เป็นแกนหลักในการจัดประชุม “สมัชชาการศึกษาจังหวัด” อย่างต่อเนื่อง เพื่อจัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์การศึกษาของจังหวัด โดยมีผู้แทนจากทุกภาคส่วนในจังหวัดเข้าร่วม ได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี น่าน นครราชสีมา

(3) การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ระบบข้อมูลสารสนเทศเป็นเครื่องมือสำคัญที่แต่ละจังหวัดใช้ในการระบุปัญหาและติดตามการแก้ไขปัญหาในรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น

- จ. เชียงใหม่ และสุราษฎร์ธานี รวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่พัฒนาเป็นฐานข้อมูลสถานการณ์การศึกษาของเด็กเยาวชนในพื้นที่ที่ภาคีใช้ประโยชน์ร่วมกัน

- จ. สุโขทัย และยะลา พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการอ่านในระดับประถมศึกษาและข้อมูลสารสนเทศ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านภาษาไทย ตามลำดับ

- จ. สุรินทร์ มีระบบข้อมูลเด็กและเยาวชนสำหรับใช้ในการป้องกัน เฝ้าระวังเด็กและติดตามเยาวชนที่เสี่ยงออกจากระบบการศึกษากลางคัน สิ่งที่ยังเป็นเรื่องท้าทายในการพัฒนาข้อมูลและสารสนเทศ คือ การทำงานด้านการพัฒนาข้อมูลสารสนเทศนั้น ไม่สามารถทำงานโดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง แต่ต้องใช้การทำงานร่วมกันเพื่อกำหนดประเภทข้อมูลและเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกัน เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องเป็นปัจจุบัน ใช้งานได้จริง อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดเหล่านี้สามารถทำให้ลดน้อยลงได้ด้วยกระบวนการทำงานในรูปแบบลักษณะการขอความร่วมมือของหน่วยจัดการ (การจัดการความสัมพันธ์) ที่เป็นการทำงานร่วมระหว่างหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานนอกภาครัฐ ซึ่งประกอบด้วยภาคประชาสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ซึ่งจะทำให้การทำงานด้านข้อมูลสารสนเทศมีความก้าวหน้าและเกิดประสิทธิภาพมากกว่าการให้หน่วยงานตามโครงสร้างเพียงหน่วยงานเดียวเป็นผู้จัดการ เพื่อเป็นการสนับสนุนระบบสารสนเทศของพื้นที่ในอีกทางหนึ่ง สสค. ได้ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยนเรศวรและมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตพัฒนาระบบข้อมูลหลักประกันโอกาสทางการเรียนรู้และข้อมูลความต้องการตลาดแรงงาน ซึ่งมีการขยายผลในพื้นที่ คือ

- ระบบหลักประกันโอกาสทางการศึกษา โดยมหาวิทยาลัยนเรศวร นำไปใช้ใน 3 จังหวัด ได้แก่ ภูเก็ต นครราชสีมาและน่าน โดยระบบดังกล่าวเป็นเครื่องมือจัดการในระดับสถานศึกษา จัดเก็บข้อมูลใน 3 ส่วน คือ (ก) ประสิทธิภาพการศึกษา เช่น ร้อยละของครูที่สอนไม่ตรงสาขา จำนวนครูที่ขาดแคลนในแต่ละระดับ งบประมาณสนับสนุน

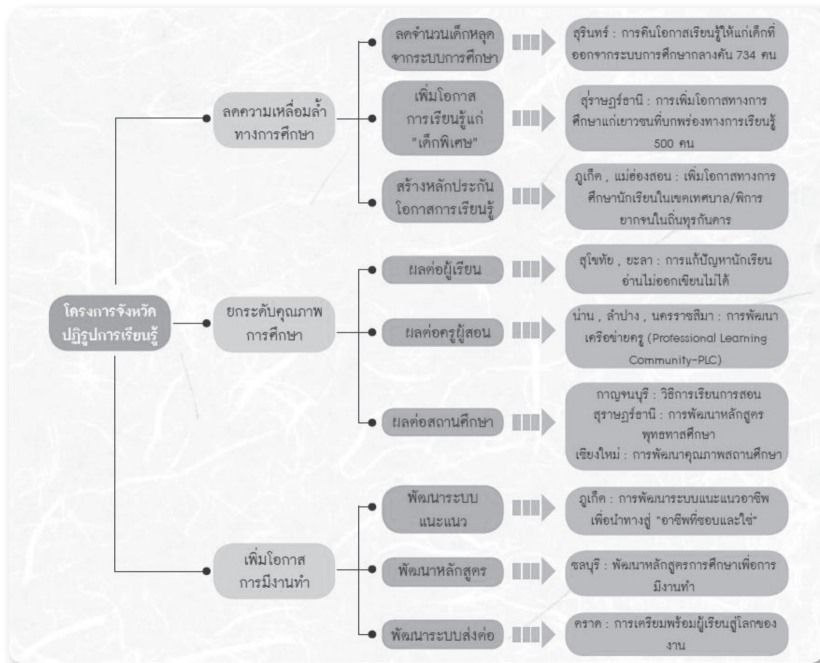
การศึกษาของ อปท./รัฐบาลกลาง เป็นต้น (ข) คุณภาพการศึกษา เช่น คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ค่าสติปัญญาเฉลี่ยของเด็ก (IQ) (ค) โอกาสทางการศึกษา เช่น ร้อยละเด็กที่เข้าถึงการเรียน ป.1 จำนวนเด็กหลุดออกนอกระบบ การเข้าถึงคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต

● ข้อมูลตลาดแรงงาน โดยมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ เชื่อมโยงความต้องการตลาดแรงงานกับการจัดการศึกษา มีการทำงานใน จังหวัด ภูเก็ต เชียงใหม่ ตราด สุราษฎร์ธานีและ อำนาจเจริญ

ผลระดับที่ 3 “สร้างแรงสะท้อนสู่ “ความเปลี่ยนแปลง 2 ระดับ” ผลสืบเนื่องจากการขับเคลื่อนกิจกรรมหลัก 3 ส่วน ที่นำมาสู่ กำเนิด “3 เสาหลัก” ซึ่งเป็นฐานสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้เชิงพื้นที่ ในจังหวัดนาร่องของโครงการ “จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้” ทั้ง 15 จังหวัด ในช่วงเวลาดำเนินโครงการประมาณ 3 ปีที่ผ่านมา ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง 2 ระดับ นั่นคือ ความเปลี่ยนแปลงระดับพื้นที่ และความเปลี่ยนแปลง ระดับนโยบายชาติ

ระดับที่ 1 ความเปลี่ยนแปลงระดับพื้นที่

ผลความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากโครงการฯ แบ่งได้ เป็น 3 กลุ่มใหญ่ ดังแผนภาพ

ที่มา: พัฒนะพงษ์ สุขมะดัน และเสาวลักษณ์ กมลนาวัน (2562)

จังหวัด	ผลลัพธ์การทำงาน
สุรินทร์	มีฐานข้อมูลเด็กเยาวชนในจังหวัด 1.8 แสนคน โดยมุ่งเป้าหลักไปที่เด็กนอกระบบการศึกษา ที่จำนวนมากกว่า 10,000 คน ติดตามช่วยเหลือในปี 2558 ได้ 734 คน • ขยายเครือข่ายผ่านกลไก “ปัญญาชาติ” ในการเก็บกู้เด็กนอกระบบเข้าเรียน กศน.และอาชีวศึกษา
เชียงใหม่	ภาคีเครือข่ายพื้นที่ 99 แห่ง รวมตัวกันเกิดเป็น “องค์กรภาคีเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูปการศึกษา” (ปัจจุบันมีเครือข่ายกว่า 300 แห่ง) • ดำเนินโครงการตามแผนงาน จำนวนกว่า 200 โครงการ • มีแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด 4 ปี พ.ศ. 2559- 2562
ชลบุรี	• ขับเคลื่อนหลักสูตรการศึกษาเพื่อการมีงานทำจากสถานศึกษา 23 แห่ง นำร่องไปยังสถานศึกษาทุกสังกัด 521 แห่งตั้งแต่ปฐมวัยถึงมัธยม (สามัญ+อาชีวะ) • ปีการศึกษาที่ผ่านมานักเรียนอาชีวะสูงขึ้น จากร้อยละ 53 เป็นร้อยละ 58
ภูเก็ต	• ขับเคลื่อนเรื่องการศึกษาเพื่อการมีอาชีพ ส่งผลให้ในปีการศึกษา 2559 มีเด็กจบ ม.3 ร้อยละ 57 เข้าเรียนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาภูเก็ต • การขับเคลื่อนโครงการ “เด็กตงห่อ คนดีมีปัญญา” ร่วมกับ สพป. • มีระบบข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ซึ่งเกิดจากความร่วมมือของโรงเรียนสังกัด สพฐ. และ เทศบาลนครภูเก็ต นำร่องใน 14 โรงเรียน

จังหวัด	ผลลัพธ์การทำงาน
ตราด	ขับเคลื่อนเรื่องการศึกษาเพื่อการมีงานทำผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ โดยเน้น 3 อาชีพหลัก เกษตร การค้าขายแดน และท่องเที่ยว ร่วมกับ สพม.17
อำนาจเจริญ	- มีการรวมกลุ่มองค์กรชุมชน ภาคประชาสังคม ข้าราชการบำนาญ โดยมีอบจ.เป็นแกนประสานรวมเป็น สมัชชาการศึกษาจังหวัดในรูปแบบ “สภาการศึกษา” - การร่วมกันร่างธรรมนูญจังหวัด “เมืองธรรมเกษตร”
สุราษฎร์ธานี	- ขยายเครือข่ายสมัชชาไปยังพื้นที่รอบนอกผ่าน กศน. - ขยายผล PLC เพิ่มอีก 10 โรง - ช่วยเหลือเด็กพิเศษได้ 524 คนจาก 2,000 คน และมีแนวทางขยายผลต่อเนื่อง
สุโขทัย	เกิดเครือข่ายผู้บริหาร สพป. สถานศึกษา ท้องถิ่น และเอกชน ร่วมยกระดับสมรรถนะการอ่านของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ให้สามารถอ่านออกเขียนได้ทั้งจังหวัด
ยะลา	เกิดเครือข่ายร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา สพป. อบท. ในการส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ของเด็กปฐมวัยถึงป.3
น่าน	ขับเคลื่อนเรื่องการศึกษาเพื่อการมีงานทำ โดยเน้นกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในอำเภออำเภอทุ่งช้าง และอำเภอสันติสุข
ลำปาง	- ขับเคลื่อนกลไกสมัชชาการศึกษาควบคู่การทำงานกับ กศจ. - ขับเคลื่อนการทำงานระดับพื้นที่ใน อ.เสริมงาม และ อ.เกาะคา

จังหวัด	ผลลัพธ์การทำงาน
นครราชสีมา	พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อสร้างหลักประกันโอกาสทางการศึกษา และโรงเรียนสังกัด อบจ. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเขตพื้นที่การศึกษา รวม 14 แห่ง เพื่อใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการกำหนดนโยบายการศึกษาในระดับพื้นที่
กาญจนบุรี	- พัฒนาวิธีจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้เหมาะสมกับบริบทของจังหวัด เพื่อเตรียมผู้เรียนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (AEC) ดำเนินการแล้วใน 22 โรงเรียน จาก 13 อำเภอ - ขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อการมีงานทำใน 10 อาชีพหลัก เป็นการทำงานรัฐร่วมเอกชน
แม่ฮ่องสอน	เสนอ กศจ. ให้แต่ละอำเภอมิโรงเรียนต้นแบบ เรื่องการศึกษาเพื่อการมีงานทำ
พระนครศรีอยุธยา	มีการทำคลังข้อมูลทางการศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อเป็นข้อมูลในการขับเคลื่อนสมัชชาการศึกษาจังหวัด

ที่มา: พัฒนะพงษ์ สุขมะดัน และเสาวลักษณ์ กมลนาวิน (2562)

ระดับที่ 2 ความเปลี่ยนแปลงระดับนโยบายชาติ

นอกจากการสร้างความเปลี่ยนแปลงในพื้นที่แล้วกลุ่มจังหวัดนาร่องฯ ยังขยายผลการทำงานไปเชื่อมโยงกับภายนอก โดยให้ความสำคัญต่อการขยายผลการทำงาน ให้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายและสร้างการรับรู้ต่อความก้าวหน้าของการปฏิรูปการเรียนรู้เชิงพื้นที่สู่กลไกระดับชาติ เช่น

● **การทำงานร่วมกับคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.)** หลังจากกระทรวงศึกษาธิการ ให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) ในปี 2559 ทุกจังหวัดนำร่องต่างเร่งจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดเพื่อเสนอต่อ กศจ. โดยจังหวัดที่นำเสนอแผนต่อ กศจ.แล้ว คือ จังหวัดเชียงใหม่ สุรินทร์ อำนาจเจริญ ชลบุรี ตรatat ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี และยะลา

● **การเชื่อมโยงสู่กลไกระดับชาติเพื่อสร้างโอกาสในการต่อยอดการทำงาน** เช่น (1) การนำเสนอบทเรียนจากพื้นที่นำร่องสู่สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) คณะกรรมาธิการการศึกษา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ จัดให้มีเวทีเสวนาเรื่องการทำงานของ กศจ. ในวันที่ 25 สิงหาคม 2559 โดยเวทีดังกล่าวได้เชิญผู้แทนจังหวัดนำร่องในโครงการจังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้มาด้วย 2 จังหวัดคือ ชลบุรี และภูเก็ต เพื่อนำเสนอกรณีตัวอย่างบทบาทของผู้ว่าราชการจังหวัดในการปฏิรูปการศึกษาของจังหวัดศึกษาธิการจังหวัดในฐานะผู้ประสานการทำงานกศจ. กับโครงการจังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้ รวมทั้งการตั้งคณะอนุกรรมการ/คณะทำงานด้านข้อมูลสารสนเทศ และด้านแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด (2) การทำงานร่วมกับสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปแห่งชาติเชิญชวนจังหวัดสุรินทร์ เป็นพื้นที่นำร่อง โครงการระบบการคลังอุปสงค์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำสำหรับเด็กด้อยโอกาสเด็กและเด็กกลุ่มเสี่ยงมาตรฐานศูนย์เด็กเล็ก การแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก การสอนภาษาเพื่อเตรียมกำลังคนรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และ (3) ร่วมกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในการพัฒนา “สมัชชาการศึกษา” จากการที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ริเริ่มการพัฒนา “สมัชชาการศึกษา” โดยทดลองนำร่องในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี สตูล ตาก และหนองคาย ในปี 2559 ทางสำนักงานฯ ได้เชิญจังหวัดนำร่องโครงการ

จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้ เข้าร่วมการสัมมนาเพื่อหาข้อสรุปในการจัดตั้ง
สมัชชาการศึกษาทั่วประเทศ เพื่อนำไปเป็นแนวทางดำเนินการระดับชาติ
ต่อไป

3.2.5 สมัชชาเครือข่ายปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ. 2557)

สมัชชาเครือข่ายปฏิรูปการศึกษาเป็นสมัชชา
เครือข่ายที่ประกอบด้วยบุคคลจาก 9 ภาคส่วน
ที่มีเจตนารมณ์ร่วมกันในการปฏิรูปและแก้ไขปัญหา
การศึกษา ซึ่งริเริ่มโดยสมาคมสภาการศึกษาทางเลือก
(สกล.)

1) ความเป็นมา

สมัชชาเครือข่ายปฏิรูปการศึกษาเป็นสมัชชาเครือข่าย
ที่ริเริ่มด้วยองค์กรภาคประชาสังคม เมื่อปี พ.ศ. 2557 โดยสมาคม
สภาการศึกษาทางเลือก (สกล.) ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุน
การสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และภาคีเครือข่าย 9 ภาคส่วน จัดเวที
สมัชชาเพื่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา เพื่อเสนอแนวทางปฏิรูป
การศึกษา

2) แนวคิดสำคัญและวิธีดำเนินการ

ด้วยระบบการศึกษาไทยมีปัญหาและเป็นปัญหาที่เรื้อรัง
กัดกร่อนสังคมไทยมาเป็นเวลายาวนาน ทั้ง ๆ ที่ประเทศไทยใช้งบประมาณ
ด้านศึกษามากที่สุดของงบประมาณแผ่นดิน นอกจากนี้ การศึกษาไทย
ที่พยายามกระจายให้เกิดความเท่าเทียมและเข้าถึงในการศึกษานั้น แท้จริง
แล้วกลับยังมีกลุ่มคนที่ด้อยโอกาสจำนวนมากไม่สามารถเข้าถึง
การศึกษาได้ โรงเรียนใหญ่ ๆ ที่มีคุณภาพตามการประเมินก็กลายเป็นพื้นที่
แข่งขันของเด็ก ๆ มากกว่าพื้นที่เรียนรู้ ขณะที่โรงเรียนเล็ก ๆ กลับมี

การประเมินที่ต่ำ บุคลากรและงบประมาณไม่เพียงพอ เกิดเป็นปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาในสังคมตามมา ทั้งมีปัญหាការกระจุกตัวของการศึกษาที่อยู่เฉพาะในเขตเมือง และเป็นสาเหตุให้เด็กหนุ่มสาวมุ่งหน้าจากบ้านเข้าสู่เมือง เข้าสู่ระบบการศึกษาที่ศูนย์กลาง ซึ่งเป็นการศึกษาที่มุ่งผลิตคนเข้าสู่ตลาดแรงงาน เข้าสู่ภาคบริการ ภาคอุตสาหกรรม ขณะเดียวกันการศึกษาในระบบยังไม่เปิดพื้นที่สำหรับการเรียนรู้อย่างรอบด้านและเป็นไปตามศักยภาพของผู้เรียน ที่ส่งผลทำให้เกิดปัญหานักเรียนเบื่อโรงเรียน เบื่อห้องเรียน และหลุดออกจากระบบการศึกษาเป็นจำนวนมาก

ระบบการศึกษาไทยจึงเป็นการศึกษาลู่เดียว โดยเป็นลู่เดียวที่มีเป้าหมายปลายทางหลักเพื่อผลิตคนเข้าสู่ตลาดแรงงานเข้าสู่ภาคเมืองและภาคอุตสาหกรรม เป็นการศึกษาที่มุ่งสอนให้เด็ก “เอาตัวรอด” แต่ไม่ได้สอนให้เด็ก “เอาชีวิตรอด” ความรู้ในห้องเรียนจึงคับแคบไม่ต่างไปจากสภาพของห้องเรียนสี่เหลี่ยมที่กักขังความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเอาไว้ จึงไม่แปลกที่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบการศึกษา หลายคนมีชีวิตอยู่กับการเรียนอย่างหนักทั้งเรียนในโรงเรียน เรียนพิเศษกวดวิชา หลายคนขาดทักษะในการใช้ชีวิต ขาดความมีชีวิตชีวาในการเรียนรู้ และหลายคนต้องหลุดออกจากการศึกษากลางคัน แขนงชีวิตไว้กับความเสี่ยงทั้งการเสพติด การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร แต่เด็กและเยาวชนเหล่านี้กลับตอบไม่ได้ว่าเป้าหมายในอนาคตที่พวกเขามุ่งหวังอยากเป็นคืออะไร หรือมีความสุขในการไปโรงเรียนมากน้อยเพียงใด คำถามคือการศึกษาลู่เดียวเช่นนี้ เป็นคำตอบของสังคมไทยจริงหรือไม่

ท่ามกลางสถานการณ์ปัญหาการศึกษาที่เรื้อรัง ท่ามกลางสถานการณ์ความขัดแย้งในสังคม และข้อเรียกร้องให้มีการปฏิรูปประเทศไทยจากหลายภาคส่วนของสังคม กลุ่ม องค์กร ศูนย์การเรียนรู้ สถานศึกษา

สถาบัน และเครือข่ายที่มีการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ ตามอัธยาศัย และทางเลือก ตระหนักถึงความสำคัญที่ว่า การปฏิรูปประเทศไทยนั้น จำเป็นต้องตั้งต้นแก้ไขจัดการจากรากเหง้าของปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการศึกษาไทย ที่วิกฤติสะสมมาอย่างยาวนานและเป็นรากเน่าที่ส่งผลก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา

ด้วยเหตุนี้ทำให้ กลุ่ม องค์กร ศูนย์การเรียนรู้ สถานศึกษา สถาบัน และเครือข่าย จำนวน 9 เครือข่าย ประกอบด้วย (1) กลุ่มโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น (2) กลุ่มโรงเรียน/วิทยาลัย ที่จัดโดยภาคธุรกิจเอกชน (3) กลุ่มสมาคม/ชมรมผู้ประกอบการ (4) กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สพฐ. (5) กลุ่มเครือข่ายการศึกษาทางเลือก (6) กลุ่มเด็กและเยาวชน (7) กลุ่มนักบริหารและนักวิชาการด้านการศึกษา (8) กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนเอกชน (9) กลุ่มสื่อมวลชนที่สนใจด้านการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน จึงได้รวมตัวกันเพื่อขับเคลื่อนจัดทำข้อเสนอเพื่อการปฏิรูปการศึกษาโดยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในนาม “สมัชชาเครือข่ายปฏิรูปการศึกษา” โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ ปฏิรูปการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองที่มีความสุขทั้งมิติของกาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณ มีวิถีชีวิตที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์กันในตัวมนุษย์และสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพและสังคม และมีความสามารถเชิงการแข่งขันในเวทีโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรีบนปรัชญาและเจตจำนงที่เชื่อมั่นว่า “การศึกษาที่แท้จริงนั้น ต้องเป็นการศึกษาที่พัฒนาคนให้เป็นผู้มีความสุข”

3) ผลที่เกิดขึ้น บทเรียน และความสำเร็จ

ผลจากการรวมตัวเป็นสมัชชาเครือข่ายปฏิรูปการศึกษา ประสบความสำเร็จในการสร้างพื้นที่หรือเวทีเพื่อการมีส่วนร่วม เช่น การจัดเวทีขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา โดยการจัดเวที “คืนการศึกษาให้สังคม ให้ประชาชนปฏิรูปการศึกษา” ในการประชุมวิชาการ “สานพลัง

เรียนรู้ครูนักปฏิบัติ: คื่นความสุขสู่ผู้เรีย” ระหว่างวันที่ 2 - 3 เม.ย. 2558 ที่อาคารอิมแพค ฟอรั่ม เมืองทองธานี สมัชชาเครือข่ายปฏิรูปการศึกษา ซึ่งเป็นการรวมตัวของ 9 เครือข่าย องค์กรด้านการศึกษา แลกองค์ประกาศจากภาคสังคม 9 ข้อในการขับเคลื่อนการศึกษาไทย หลังได้ร่วมกันสะท้อนถึงปัญหา และเสนอแนะแนวทางแก้ไข ทุกฝ่ายต่างเห็นพ้องต้องกันว่าการศึกษไทยในปัจจุบันมีเพียงแบบแผนเดียวสำหรับคนทุกกลุ่ม แต่ด้วยความแตกต่างในชาติพันธุ์ ภาษา วิถีชีวิต และวัฒนธรรม จึงควรปฏิรูปการศึกษาของไทย เพื่อให้เหมาะกับคนแต่ละกลุ่ม รวมถึงกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาไปสู่ทุกภาคส่วนของสังคม ตามมาตรา 12 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

“นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

สำหรับคำประกาศจากภาคสังคม ระบุว่า ประชาชนภาคสังคม ผู้ปกครอง และเยาวชน พร้อมจะร่วมมือกันทำ ใน 9 ข้อ ดังนี้

1. ให้สมาชิกเครือข่ายทั่วประเทศที่สนใจจัดการศึกษา ยื่นจดทะเบียนเป็น “ศูนย์การเรียนรู้” และ “บ้านเรียน” และ “ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเชิงพหุสังคม”

2. จัดการองค์ความรู้โดยชุมชนเป็นฐาน เพื่อสื่อสารในการขับเคลื่อนและผลักดันเชิงนโยบายในทุกระดับ

3. จัดตั้งศูนย์กลางประสานงานที่ทำหน้าที่เชื่อมร้อยเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง โดยใช้เครื่องมือการวิจัยการจัดการองค์ความรู้เพื่อขับเคลื่อนเชิงนโยบาย

4. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กโดย
กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

5. เสนอกฎหมายว่าด้วยการจัดการการศึกษาของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6. โรงเรียนเอกชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการผลิตและ
พัฒนาบุคลากรทางการศึกษา เริ่มที่ภาคอีสานก่อน ภายในปีการศึกษา
2558

7. จัดเวทีสาธารณะที่ว่าด้วยการกระบวนการจัดการศึกษา
ในระดับตำบลและระดับจังหวัดทันที

8. สร้างเวทีเชื่อมโยงเพื่อผลักดันการเรียนรู้และ
การจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง ภายใน 3 เดือน และ

9. ตั้งเครือข่ายนักเคลื่อนไหวเยาวชน

3.2.6 จังหวัดประชาคมปฏิรูปการเรียนรู้ (พ.ศ. 2558 - 2559)

จังหวัดประชาคมปฏิรูปการเรียนรู้เป็นการดำเนินการ
เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ซึ่งดำเนินการโดย
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.)

1) ความเป็นมา

จังหวัดประชาคมปฏิรูปการเรียนรู้ (Empowering
Reform Provinces) เป็นการดำเนินการเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการ
จัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ซึ่งดำเนินการโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
โดยดำเนินการต่อยอดจากการดำเนินงานโครงการ “จังหวัดปฏิรูป
การเรียนรู้” ของสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพ
เยาวชน (สสค.)

2) แนวคิดสำคัญและวิธีดำเนินการ

ในปี พ.ศ. 2558 - 2559 ได้จัดทำโครงการนำร่อง จังหวัดประชาคมปฏิรูปการเรียนรู้ใน 4 พื้นที่/จังหวัด ได้แก่ นนทบุรี สตูล ชอนแก่น เชียงใหม่ และจัดประชุมเพื่อระดมความคิดการดำเนินการ ส่งเสริมสมัชชาการศึกษาหลายครั้ง โดยมีแนวความคิดให้จังหวัดร่วมกัน วางพัฒนาคุณภาพการศึกษาของจังหวัด มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากลไก การจัดการเชิงพื้นที่และสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือที่นำไปสู่จังหวัด จัดการตนเองและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด ที่สอดคล้องกับบริบททางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมของจังหวัดที่เกิด จากความร่วมมือของภาคีเครือข่าย ถอดบทเรียนรูปแบบการจัดการ เชิงพื้นที่ ปัจจัยเงื่อนไขเชิงระบบและโครงสร้างที่เอื้อและเป็นอุปสรรค ต่อการจัดการเชิงพื้นที่ในระดับจังหวัด

3) ผลที่เกิดขึ้น บทเรียน และความสำเ็จ

ผลที่ได้จากการดำเนินโครงการจังหวัดประชาคมปฏิรูป การเรียนรู้ได้สรุปสาระเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับ “แนวทางการดำเนินงาน สมัชชาการศึกษา” ใช้เป็นแนวคิดพื้นฐานต่อยอดการดำเนินงานสนับสนุน ส่งเสริมให้เกิด “เครือข่าย/สมัชชาการศึกษา” ที่จะช่วยขับเคลื่อนแผน การศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579) นำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูป ธรรมและมีประสิทธิภาพ โดยแนวทางการดำเนินงานสมัชชาการศึกษา ประกอบด้วย 3 ระยะ ได้แก่ (1) ระยะก่อตัว โดยมีแกนนำรวมกลุ่มตัวแทน จากทุกภาคส่วน ทั้งภาคประชาชน ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน สภาอุตสาหกรรมจังหวัด สภาหอการค้า สภาวัฒนธรรม องค์การทางศาสนา องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด พุดคุยหารือ ตั้งเป้าหมายการศึกษาและคุณลักษณะของเด็กที่พื้นที่ต้องการ โดยฟังพา และจัดการตนเองร่วมกัน (2) ระยะขับเคลื่อน นำข้อหารือไปดำเนินการ

อย่างเป็นระบบ เช่น จัดตั้งเป็นชมรม สภาศึกษา ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำเข้าสู่วาระของหน่วยงาน เช่น การประชุมระดับจังหวัด มีการรวบรวมข้อมูลและจัดทำฐานข้อมูลที่จำเป็น จัดทำแผนและสรรหาทรัพยากรสนับสนุน และ (3) ระยะพัฒนา ดำเนินการต่อเนื่องโดยใช้บทเรียนจากการขับเคลื่อนงานเพื่อความยั่งยืน

3.2.7 เครือข่ายการศึกษาพระราชรัฐ (พ.ศ. 2560)

เครือข่ายการศึกษาพระราชรัฐเป็นการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่ดำเนินการต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เป็นจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล รับรู้และตระหนักถึงปัญหาการศึกษาที่ไม่สามารถตอบโจทย์ของคนในพื้นที่ใน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดลพบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เลย และนครพนม

1) ความเป็นมา

จากการดำเนินงานสร้างเครือข่ายความร่วมมือและสมัชชาการศึกษาในระดับจังหวัดในปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2558 -2559) โดยในปี พ.ศ. 2560 จึงเปลี่ยนไปใช้คำว่า “เครือข่ายการศึกษาพระราชรัฐ” โดยมีเป้าหมายการทำงานร่วมกับสำนักงานศึกษาธิการภาค (กศจ.) ทั้ง 18 ภาค เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการจัดตั้งเครือข่ายการศึกษาพระราชรัฐ ร่วมกำหนดกรอบแนวทางในการจัดการศึกษาพระราชรัฐ โดยเชิญตัวแทนจากจังหวัดที่มีความพร้อมและเป็นตัวแทนของสำนักงานศึกษาธิการภาคที่ยังไม่มีการจัดตั้งเครือข่ายการศึกษาพระราชรัฐ ได้แก่ จังหวัดลพบุรี (ภาค 2) ประจวบคีรีขันธ์ (ภาค 5) เลย (ภาค 10) และนครพนม (ภาค 11) และตัวแทนจากจังหวัดที่มีประสบการณ์ในการดำเนินงานด้านการศึกษาพระราชรัฐมาแล้ว ได้แก่ ตัวแทนจากจังหวัดนนทบุรี สุราษฎร์ธานี ชัยภูมิ และ

ศรีสะเกษ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างกระบวนการรับรู้ เชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษาในระดับพื้นที่

2) แนวคิดสำคัญและวิธีดำเนินการ

ในปี พ.ศ. 2560 ได้ดำเนินโครงการ “เครือข่ายการศึกษาพระราชรัฐ” เป็นการดำเนินงานต่อเนื่องจากปีงบประมาณ 2559 โดยมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเครือข่ายการศึกษาพระราชรัฐใน 2 พื้นที่ ได้แก่ จังหวัดสระแก้วและนครสวรรค์

3) ผลที่เกิดขึ้น บทเรียน และความสำเ็จ

ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน “เครือข่ายการศึกษาพระราชรัฐ” มีข้อค้นพบที่น่าสนใจ 3 ประการ ดังนี้ (1) การดำเนินงานสมัชชาการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จควรมีการประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจกับผู้ปฏิบัติและผู้บริหารโรงเรียน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่และภาระงาน การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ และมีการกำหนดเป้าหมายทั้งระยะสั้นและระยะยาว และลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจริงจัง (2) องค์ประกอบของสมัชชาการศึกษาระดับจังหวัดควรประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม (3) หากพื้นที่มีการรวมตัวของเครือข่ายทุกภาคส่วน และได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากรัฐอย่างเป็นรูปธรรมจะช่วยส่งเสริมให้เครือข่ายเกิดความเข้มแข็งส่งผลให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ โดยในจังหวัดสระแก้วและนครสวรรค์ได้มีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระดับจังหวัดที่มีจุดเน้นของแผนต่างกันตามบริบทของพื้นที่ด้วย

นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาเครือข่ายการศึกษาพระราชรัฐ โดยระดมความคิดเห็นเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์เครือข่ายการศึกษาพระราชรัฐ ใน 4 พื้นที่ ได้แก่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดเลย จังหวัด

ลพบุรี และจังหวัดนครพนม โดยมีกิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจ สร้างเวที ระดมความคิดร่วมกันเกี่ยวกับความต้องการด้านการศึกษาในแต่ละพื้นที่ บนหลัก “การมีส่วนร่วมจากล่างสู่บน (Bottom up)” ซึ่งได้ข้อสรุปว่า ปัจจัยสำคัญที่ช่วยผลักดันให้เครือข่ายการศึกษาประชาชนดำเนินการประสบผลสำเร็จ คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด/ผู้นำในพื้นที่ให้ความสำคัญ และการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อกำหนดประเด็นเร่งด่วนเป้าหมาย คุณลักษณะของการศึกษาที่เหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งจะได้ประเด็นแตกต่างกันไปตามบริบทของพื้นที่ เช่น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้ความสำคัญกับการสื่อสารภาษาอังกฤษ จังหวัดเลยให้ความสำคัญกับการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เป็นต้น บางจังหวัดมีการจัดตั้งกองทุนพัฒนาการศึกษาระดับจังหวัด หรือจัดตั้งสภาการศึกษา จังหวัดที่มีองค์ประกอบโครงสร้างจากผู้แทนทุกภาคส่วน นอกจากนี้จากการสรุปบทเรียนการทำงานยังพบว่า ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินการไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร คือ การไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง การเปลี่ยนผู้บริหาร ความไม่ต่อเนื่องของนโยบาย ส่งผลให้การดำเนินงานส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของภาคีเครือข่ายไม่มีการขับเคลื่อนต่อ

3.3 ยุคปัจจุบัน

ยุคปัจจุบันเป็นยุคการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของพื้นที่ ทั้งส่วนกลางเน้นการจัดเวทีเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนและส่วนภูมิภาคที่โดยยึดเอาประเด็น/ความต้องการของพื้นที่เป็นตัวตั้ง เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่ให้ตอบสนองกับปัญหาหรือประเด็นความต้องการของพื้นที่อย่างแท้จริง ดังนี้

3.3.1 ภาคีเพื่อการศึกษาไทย (พ.ศ. 2560)

ภาคีเพื่อการศึกษาไทย (TEP) เป็นภาคีเครือข่ายด้านการศึกษาที่เกิดจากการรวมตัวกันขององค์กร และเครือข่ายคนทำงานด้านการศึกษาที่ต้องการเห็นความเปลี่ยนแปลงการศึกษาของประเทศไทย ที่มุ่งไปสู่การพัฒนาศักยภาพคน โดยเชื่อว่า “การศึกษาที่ดีเกิดจากมีส่วนร่วมของคนทุกคนในสังคม” และเชื่อว่าการผสมพลังของผู้ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงการศึกษาในทุกพื้นที่จะทำให้เกิดพลังของการเปลี่ยนแปลง และเกิดเป็นเครือข่ายการทำงานร่วมกันที่จะสามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงการศึกษาไทยได้จริง

1) ความเป็นมา

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 ได้มีการประชุมระดมสมอง (Think Tank) อย่างไม่เป็นทางการเป็นประจำทุกเดือนโดยผู้เข้าร่วมเป็นบุคคล องค์กรจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคสังคม ที่มีส่วนสำคัญและมุ่งมั่นปฏิรูปการศึกษาไทย จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2560 ได้ก่อตั้งขึ้นเป็น “ภาคีเพื่อการศึกษาไทย” หรือ “Thailand Education Partnership (TEP)” จากการรวมตัวกันของบุคคล องค์กรจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคสังคม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาโอกาสเชิงยุทธศาสตร์และเชื่อมโยงภาคีทุกระดับเพื่อการปฏิรูปการศึกษา โดยเชื่อว่า “ระบบการศึกษาที่ดีเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกคนในสังคม” ทั้งร่วมคิด ร่วมออกแบบ ร่วมลงมือทำ ร่วมวัดและประเมินผล ร่วมสร้างการเปลี่ยนแปลง เพราะไม่ว่าอย่างไร เราทุกคนต่างได้รับผลกระทบจากระบบการศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม

2) แนวคิดสำคัญและวิธีดำเนินการ

“ภาคิเพื่อกการศึกษาไทย” เรียกสั้น ๆ ว่า “TEP” มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ มุ่งมั่นปฏิรูปการศึกษาไทย ภายใต้ความเชื่อที่ว่า “ระบบการศึกษาที่ดีเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกคนในสังคม” มีพันธกิจที่สำคัญ คือ เปลี่ยนการศึกษาไทย โดยมีพันธกิจหลักในการดำเนินการที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ (1) สร้างเครือข่ายและพื้นที่การทำงานร่วม (Platform) เพื่อให้องค์กร หน่วยงาน หรือบุคคลที่ทำงานหรือสนใจงานด้านการศึกษา เกิดการสานพลังพัฒนาการศึกษาไทยอย่างเชื่อมโยงเป็นระบบ (2) เปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ทางสังคม (Social Paradigm Movement) เพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องการศึกษาและการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง รวมถึงการตระหนักรู้ถึงพลังและความสามารถในการร่วมเปลี่ยนแปลงการศึกษา (3) เชื่อมโยงการทำงานกับภาคนโยบาย โดยทำหน้าที่รวบรวมความคิดเห็นจากประชาชนทุกภาคส่วนเพื่อเป็นเสียงสะท้อนความต้องการจากผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้ที่ได้เผชิญกับปัญหาจริงไปยังผู้กำหนดนโยบาย และสังเคราะห์ความคิดเห็นเหล่านั้นบนฐานวิชาการเพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่จะสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงระบบได้จริง มีรูปธรรม

เพื่อให้บรรลุพันธกิจจึงเกิดการจัดงาน “TEP Forum” เป็นประจำทุกปี โดยเริ่มครั้งแรกในปี พ.ศ. 2561 “ถึงเวลาเปลี่ยน

การศึกษาไทย” ในวันที่ 5 - 6 พฤษภาคม 2561 ณ องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย เพื่อเป็นเวทีใหญ่ให้ภาคีเพื่อการศึกษาไทยทุกคนได้แลกเปลี่ยนแนวคิด นำเสนอองค์ความรู้ ประสบการณ์ ถอดบทเรียนเพื่อยกระดับการทำงาน ระดมสมองเพื่อหาแนวทางใหม่ และสื่อสารกับสังคมในวงกว้าง

3) ผลที่เกิดขึ้น บทเรียน และความสำเเร็จ

ผลที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้บรรลุพันธกิจหลัก คือ การจัดงาน TEP Forum ทุกปี เพื่อเป็นเวทีใหญ่ให้ภาคีเพื่อการศึกษาไทยทุกคนได้แลกเปลี่ยนแนวคิด นำเสนอองค์ความรู้ ประสบการณ์ ถอดบทเรียนเพื่อยกระดับการทำงาน ระดมสมองเพื่อหาแนวทางใหม่ และสื่อสารกับสังคมในวงกว้าง โดยเริ่มครั้งแรกภายใต้ชื่อ TEP Forum 2018 “ถึงเวลาเปลี่ยนการศึกษาไทย” ซึ่งจัดขึ้นในวันที่ 5 - 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2561 ณ องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai PBS) โดยได้จัดเวทีใน 3 รูปแบบ คือ (1) เวทีสัมมนา (2) เวทีระดมสมอง และ (3) เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ภายใต้การทำงานขับเคลื่อน 7 ประเด็น ได้แก่ (1) ปฐมวัย (2) เด็กเยาวชน (3) ครู (4) โรงเรียน (5) พ่อแม่ผู้ปกครอง (6) การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ และ (7) พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ต่างใช้องค์ความรู้เป็นฐานสนับสนุนการปฏิรูปการศึกษาไทย

3.3.2 การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (พ.ศ. 2562)

การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาดำเนินการต่อจากแนวคิดการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ของสสค. ปัจจุบันดำเนินการโดยกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) เป็น

หน่วยงานของรัฐที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561 มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู ในปี พ.ศ. 2562 กสศ. จึงได้ดำเนินโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาโดยมีเป้าหมายเพื่อให้จังหวัดมีขีดความสามารถที่จะดำเนินมาตรการจัดการศึกษาหรือสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาได้เองในระยะยาว

1) ความเป็นมา

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) จัดตั้งขึ้นตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และตามประกาศพระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561 โดยกฎหมายกำหนดให้สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) แปรสถานะไปเป็นกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) โดยมีวัตถุประสงค์ (1) ส่งเสริมเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการสมวัยและพร้อมเข้าสู่ระบบการศึกษา (2) ช่วยเหลือและสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์และผู้ด้อยโอกาสให้สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน (3) สนับสนุนและช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์และผู้ด้อยโอกาสทุกช่วงวัย ให้ได้รับการศึกษาและพัฒนาศักยภาพ ทักษะในการประกอบอาชีพตามความถนัด (4) ส่งเสริมสถานศึกษาให้มีการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน ตามความถนัดและศักยภาพของตน (5) เสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพครูให้มีความสามารถจัดการเรียนการสอน พัฒนาเด็กและเยาวชนตามพื้นฐานศักยภาพที่แตกต่างกัน (6) ศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาครูต้นแบบที่มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน สามารถพัฒนาผู้เรียนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา (7) ศึกษาวิจัยและพัฒนา

องค์ความรู้เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา
 สนองความต้องการทางด้านกำลังแรงงานและยกระดับความสามารถของ
 คนไทย ดังนั้น การดำเนินการให้ไปสู่เป้าหมายและบรรลุวัตถุประสงค์ได้
 อย่างเป็นรูปธรรม ต้องใช้นโยบายที่มุ่งสร้างความเสมอภาค โดย กสศ. เป็น
 องค์กรที่มีบทบาทในการพัฒนาตัวแบบและองค์ความรู้ เพื่อหน่วยงานหลัก
 ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ขยายผล อันจะนำไปสู่ผลลัพธ์เปลี่ยนแปลงชีวิตเด็กและ
 เยาวชนได้อย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้น จากผลการดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จอย่าง
 เป็นรูปธรรมจากประสบการณ์การขับเคลื่อนงานปฏิรูปการศึกษาโดยอาศัย
 พื้นที่เป็นตัวตั้งหรือ Area-Based Education หรือ การศึกษาเชิงพื้นที่
 ยุทธศาสตร์ที่เป็นหนึ่งในนวัตกรรมสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้การปฏิรูป
 การศึกษาก้าวหน้าไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลโดยตรงไปสู่การพัฒนา
 “มนุษย์” ความสำเร็จจากกรณีศึกษา “จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้” 15 แห่ง
 ในปี พ.ศ. 2557 - 2559 ของสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และ
 คุณภาพเยาวชน เป็นบทพิสูจน์ที่
 แสดงให้เห็นถึงปรัชญาการดำเนินงาน
 “คิดใหญ่ ทำเล็ก สำเร็จได้จริง”
 (คิดใหญ่ Macro ทำเล็ก Micro) ผลที่
 เกิดขึ้นพบว่า การที่จะจัดการศึกษา
 ให้มีคุณภาพจำเป็นต้องลดขนาด
 การจัดการลง เพื่อให้มีขนาดที่เหมาะสม
 เพื่อการบริการจัดการที่คุณภาพ โดย
 หากย่อโจทย์การปฏิรูปแก้ปัญหา
 ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจาก
 ระดับประเทศสู่ระดับจังหวัด จะลด

ความซับซ้อนและขนาดของปัญหาลงมาราว 100 เท่า วิธีการนี้ยังทำให้จำนวนหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องอยู่ในระดับที่สามารถจัดการปัญหา ควบคุมปัจจัยการบริหารคุณภาพ และร่วมกันดูแลกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกันตามลักษณะของพื้นที่ได้อย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ นวัตกรรม การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาโดยใช้พื้นที่เป็นฐานเกิดขึ้นแล้วในหลายจังหวัดทั่วประเทศไทย เช่น สมัชชาการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี สุรินทร์ ลำปาง นครราชสีมา น่าน สภาการศึกษาจังหวัดภูเก็ต กาญจนบุรี อำนาจเจริญ และภาคีปฏิรูปการศึกษาเชียงใหม่ ระยอง จากแนวความคิดและการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จดังกล่าว กสศ. จึงได้ดำเนินโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาขึ้น

2) แนวคิดสำคัญและวิธีดำเนินการ

โครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาเกิดจากการรับรู้และยอมรับว่า ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นหนึ่งในมิติปัญหาของการปฏิรูปการศึกษาไทยที่ครอบคลุมเด็กและเยาวชนมากกว่า 10 ล้านคน มีความเกี่ยวข้องกับหน่วยจัดการศึกษา เช่น โรงเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกว่า 40,000 แห่ง และครู ผู้ดูแลเด็กอีกกว่า 5 แสนคน ด้วยขนาดของปัญหาที่มหาศาล และเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับคนและหน่วยงานจำนวนมาก ดังนั้น ทำอย่างไรที่จะทำให้ประเทศไทยก้าวข้ามปัญหาเหล่านี้ได้โดยเร็วและยั่งยืน กสศ. จึงมีแนวความคิดและมีความเชื่อว่าหากย่อโจทย์การปฏิรูปการศึกษาจากระดับประเทศมาไว้ในระดับจังหวัด จะช่วยให้ลดความซับซ้อนและขนาดของปัญหาลงมา และบริหารจัดการได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพกว่า จึงได้นำแนวความคิดหรือยุทธศาสตร์การทำงานโดยอาศัยพื้นที่เป็นตัวตั้งหรือ การศึกษาเชิงพื้นที่ (Area-Based Education) ที่ดำเนินการประสบความสำเร็จมาแล้วมาดำเนินการต่อ

2.1) วัตถุประสงค์การดำเนิน

(1) เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของกลไกสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาระดับจังหวัด ในการดูแลช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่จังหวัดสนใจ ด้วยเครือข่ายความร่วมมือบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ให้เห็นผลความเข้มแข็งภายใน 3 ปี เพื่อที่จังหวัดจะดำเนินงานต่อเอง

(2) พัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการวางแผนลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา รวมถึงระบบข้อมูลสำหรับปฏิบัติการดูแลเด็กกลุ่มเป้าหมาย อาทิ เด็กปฐมวัยในครอบครัวที่ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา

(3) พัฒนาระบบตัวอย่างเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาตามกลุ่มเป้าหมายที่จังหวัดให้ความสนใจ

2.2) แนวทางการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์

(1) การพัฒนาความเข้มแข็งของกลไกสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาระดับจังหวัด มีองค์ประกอบสำคัญดังนี้

- พัฒนาให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือการจัดการศึกษาในพื้นที่หรือสนับสนุนเครือข่ายความร่วมมือที่มีอยู่แล้วให้มีความเข้มแข็ง เกิดกลไกความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม โดยยึดเป้าหมายการสร้างเสมอภาคทางการศึกษาของจังหวัด

- สนับสนุนให้เกิดเวทีบูรณาการเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ระหว่างหน่วยงานเพื่อนำไปสู่การวางแผนการสร้างเสมอภาคทางการศึกษาของจังหวัด

- การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการดูแลกลุ่มเป้าหมาย เป็นเครื่องมือในการวางแผนและปฏิบัติการติดตามช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายเป็นรายบุคคล

■ การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาหรือสร้างความเสมอภาคการศึกษาของจังหวัดเพื่อให้เกิดบูรณาการความร่วมมือและทรัพยากรในพื้นที่ในการทำงานสู่เป้าหมายร่วมกัน

■ การรณรงค์ขับเคลื่อนเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่รับรู้รับทราบสภาพการณ์ในพื้นที่ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาของจังหวัด

(2) การพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการวางแผนลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เป็นเครื่องมือบูรณาการการให้บริการของหน่วยงานในพื้นที่ อาทิ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย หน่วยจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงอื่นที่มีในพื้นที่ รพ.สต. หรือสถานพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข หน่วยงานภายใต้กระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

(3) การพัฒนาระบบตัวอย่างเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่มแรก ได้แก่ กลุ่มเด็กปฐมวัยในครอบครัวที่ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส และกลุ่มเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา

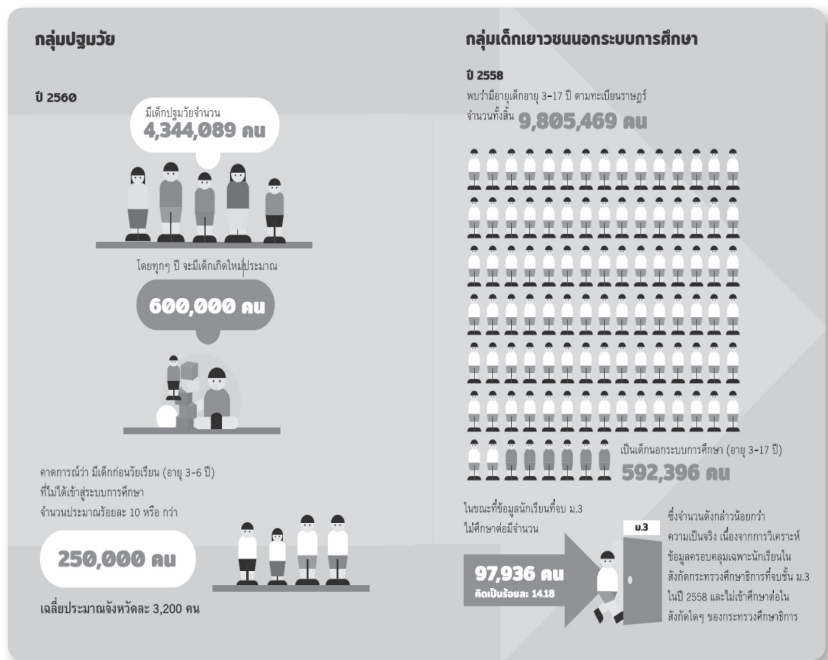
2.3) ขอบเขตการดำเนินงาน

ในการดำเนินการครั้งนี้ กสศ. สนับสนุนการทำงานกับกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่มแรก ได้แก่ กลุ่มปฐมวัยในครอบครัวที่ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส และกลุ่มเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ที่จะส่งผลกระทบสูงต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในพื้นที่ โดยมีวิธีการดำเนินงานที่ชัดเจนในการพัฒนาระบบตัวอย่างเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษา ดังนี้

(1) ระบบตัวอย่างเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการระดมความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน หรือประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง อาทิ รพ.สต. (สช.) ท้องที่/ท้องถิ่น (มท.) พมจ. (พม.) เพื่อการติดตามค้นหาเด็กปฐมวัยที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ หรือด้อยโอกาสที่ยังไม่ได้รับการศึกษาให้ได้เข้ารับบริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้รับการดูแลด้านสุขอนามัย (สูงดีสมส่วน) มีพัฒนาการดีขึ้น พร้อมสำหรับการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือรวมถึงเด็กปฐมวัยที่ขาดแคลนทุนทรัพย์

(2) ระบบตัวอย่างเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา เป็นการระดมความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน หรือประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง อาทิ ท้องที่/ท้องถิ่น (มท.) กศน. หน่วยจัดการศึกษาทุกสังกัด องค์กรเอกชน พัฒนาฝีมือแรงงาน เครือข่ายผู้ประกอบการ เพื่อการติดตามค้นหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่ได้รับการดูแลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ หรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง พร้อมสำหรับการกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา ทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบโรงเรียน การศึกษาที่เน้นพัฒนาทักษะชีวิตของกศน. หรือการพัฒนาทักษะอาชีพจากหน่วยฝึกต่าง ๆ

ที่มา: กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2563)

2.4) วิธีดำเนินการ

การดำเนินโครงการฯ กสศ.และจังหวัดที่สนใจ และมีความพร้อมเข้าร่วมต้องดำเนินการ ดังนี้

(1) กสศ. ประชาสัมพันธ์เปิดรับข้อเสนอโครงการจากจังหวัด เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกจังหวัดที่มีความประสงค์จะดำเนินงานตามแนวทางการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่สมัครเข้าร่วมโครงการ โดย กสศ. จะประกาศรับข้อเสนอโครงการผ่านเว็บไซต์ www.eef.or.th และมีหนังสือเชิญชวนให้ส่งข้อเสนอโครงการไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด

(2) จังหวัดที่สนใจเสนอโครงการความร่วมมือที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยผู้เสนอโครงการควรเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีบทบาทการบริหารจัดการในภาพรวม (เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด) หรือภาคประชาสังคมที่เป็นเครือข่ายความร่วมมือ มีบทบาทเกี่ยวข้อง สามารถทำงานร่วมกับเครือข่ายการทำงานที่กว้างขวาง เช่น สมัชชาการศึกษาจังหวัด สภาการศึกษาจังหวัด ภาคีเครือข่ายความร่วมมือในจังหวัดที่มีบทบาทด้านการศึกษา เป็นต้น โดยผู้เสนอโครงการต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัด โดยเสนอโครงการได้จังหวัดละ 1 โครงการ ทั้งนี้ ข้อเสนอโครงการจะต้องระบุแนวทางการดำเนินงานในประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

- พื้นที่ดำเนินงาน คือ ระดับจังหวัดถึงระดับตำบลหรือหน่วยจัดการศึกษา โดยดำเนินงานเป็นเครือข่ายความร่วมมือของทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาสังคมที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์/กลุ่มเป้าหมาย

- กลุ่มเป้าหมายอย่างน้อย 2 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มเด็กปฐมวัยในครอบครัวที่ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส และกลุ่มเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา

- การดำเนินงานต้องกำหนดพื้นที่ดำเนินงานอย่างน้อย 1 อำเภอ และครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้ (1) กลุ่มเด็กปฐมวัยยากจนและด้อยโอกาส (อายุ 2-6 ปี) จำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของกลุ่มเป้าหมายทั้งจังหวัด (2) กลุ่มเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา (อายุ 3-21 ปี) จำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของกลุ่มเป้าหมายทั้งจังหวัด

(3) กสศ. คัดเลือกข้อเสนอโครงการโดยคณะผู้ทรงคุณวุฒิจากหลากหลายสาขาวิชาชีพเพื่อให้ได้จังหวัดที่มีศักยภาพ

สูงสุดเข้าร่วมโครงการไม่เกิน 15 จังหวัด โดยพิจารณาจากหลักเกณฑ์สำคัญ อาทิ

- สถานการณ์ปัญหาที่มีข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ
- แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของจังหวัดที่จะขับเคลื่อนการปฏิรูปสร้างโอกาสทางการศึกษา

- ข้อวิเคราะห์สภาพปัญหาของเด็กปฐมวัย และเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัด และแนวทางดำเนินงานเพื่อสำรวจค้นหาติดตามและช่วยเหลือที่เหมาะสม

- แสดงแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจนมีคุณภาพสามารถตอบโจทย์สำคัญ

- การสมทบงบประมาณหรือทรัพยากรอื่นจากภาคส่วนต่าง ๆ ตามศักยภาพ (ถ้ามี)

(4) หลังจากจังหวัดที่มีศักยภาพสูงสุดได้รับคัดเลือกแล้ว กสศ. จะเชิญจังหวัดที่ได้รับคัดเลือกหาหรือเพื่อปรับปรุงแผนปฏิบัติงานให้เหมาะสมบนพื้นฐานวิชาการและแนวทางการคิดริเริ่มและบริบทเฉพาะของแต่ละจังหวัด และจัดทำสัญญาสนับสนุนโครงการ

**กสศ. จะสนับสนุนองค์ความรู้และงบประมาณ
ดำเนินงานให้กับจังหวัดต้นแบบที่สนใจร่วมพัฒนา
3 เรื่องสำคัญได้แก่**

1

ระบบและข้อมูลสารสนเทศในรูปแบบ Application ที่ใช้ในการติดตามช่วยเหลือเด็กปฐมวัย เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา และเพื่อประโยชน์ในการจัดทำแผนการศึกษาของจังหวัด

2

เครื่องมือและแนวทางเพื่อสนับสนุนการติดตามช่วยเหลือและยกระดับมาตรฐานการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา

3

งบประมาณหรือทรัพยากรส่วนที่จำเป็นเพื่อกลุ่มเป้าหมายเข้าศึกษาที่มีคุณภาพ

ที่มา: กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2563)

(5) กสศ. สนับสนุนองค์ความรู้และงบประมาณดำเนินงานให้แก่จังหวัดต้นแบบที่สนใจร่วมพัฒนา 3 เรื่องสำคัญ ได้แก่

- ระบบและข้อมูลสารสนเทศในรูปแบบ Application ที่ใช้ในการติดตามช่วยเหลือเด็กปฐมวัย เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา และเพื่อประโยชน์ในการจัดทำแผนการศึกษาของจังหวัด

- สนับสนุนเทคนิควิชาการ เครื่องมือ แนวทางแก่จังหวัดเพื่อพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อปฏิบัติการและบูรณาการ

เชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สามารถใช้และปรับปรุง ข้อมูลกลุ่มเป้าหมายรายบุคคล จัดฝึกอบรมบุคลากรของจังหวัด ให้บริการ ติดตามช่วยเหลือยกระดับมาตรฐานการจัดการเรียนรู้ และควบคุมคุณภาพ

■ งบประมาณหรือทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อ กลุ่มเป้าหมายเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ จังหวัดละ ไม่เกิน 5.5 ล้านบาท

นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนด้านต่าง ๆ เช่น การจัดให้มีเวทีร่วมเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้นำและระบบงาน โดยเน้นเพิ่มพูน ทักษะในการวิเคราะห์ การวางแผนการทำงานระหว่างภาคีเครือข่าย และการขยายผล ตลอดจนการประเมินผลเพื่อป้อนกลับสู่การพัฒนา (Formative Assessment) การสนับสนุนการสื่อสารรณรงค์เพื่อสร้างความตระหนัก ของพ่อแม่ผู้ปกครอง บุคลากรทางการศึกษา และประชาสังคมในพื้นที่ให้ เข้าใจสภาพปัญหา และมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม

(6) จังหวัดดำเนินการ ดังนี้

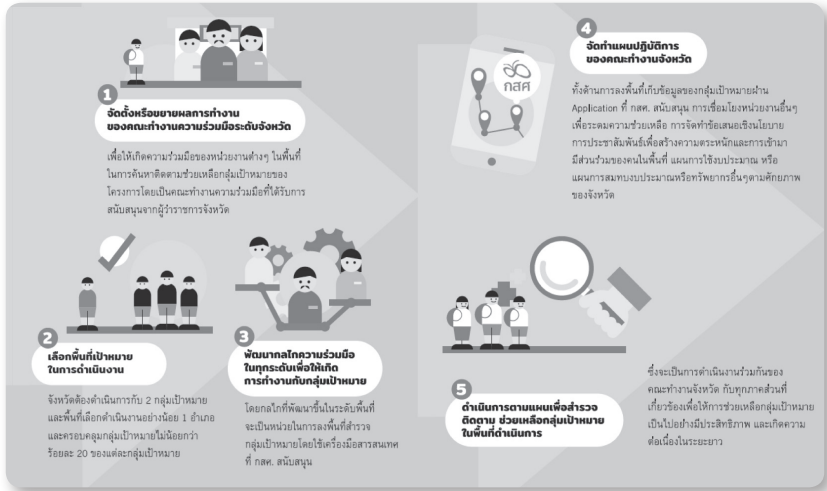
■ จัดตั้งหรือขยายผลการทำงานของคณะ ทำงานความร่วมมือระดับจังหวัด

■ เลือกพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงาน

■ พัฒนากลไกความร่วมมือในทุกกระดับเพื่อ ให้เกิดการทำงานกับกลุ่มเป้าหมาย

■ จัดทำแผนปฏิบัติการของคณะทำงาน จังหวัด

■ ดำเนินการตามแผนเพื่อสำรวจติดตาม ช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ดำเนินการ

ที่มา: กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2563)

3) ผลที่เกิดขึ้น บทเรียน และความสำเ็จ

การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาเป็นโครงการที่อยู่ระหว่างดำเนินการ โดยมี 20 จังหวัดต้นแบบการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ได้แก่ กาญจนบุรี ขอนแก่น เชียงใหม่ นครนายก นครราชสีมา น่าน พิษณุโลกแพร่ ภูเก็ต มหาสารคาม แม่ฮ่องสอน ยะลา ระยอง ลำปาง สงขลา สุโขทัย สุราษฎร์ธานี สุรินทร์ อำนาจเจริญ อุบลราชธานี มีจุดหมายปลายทางของความสำเ็จที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่ (1) เด็กปฐมวัยได้รับการเรียนรู้ ส่งเสริมพัฒนาการที่ดีและมีคุณภาพพร้อมเข้าสู่ระบบการศึกษาตลอดจนสร้างกลไกเพื่อส่งต่อข้อมูลให้เกิดการดูแลเด็กอยู่ในระบบจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ (2) เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาสามารถกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาอีกครั้งหรือได้รับการพัฒนาฝีมือ ทักษะอาชีพ เพื่อเป็นแรงงานที่มีคุณภาพให้กับประเทศได้

การช่วยเด็กนอกระบบ

เข้าสู่ระบบการศึกษาและพัฒนาอาชีพ

การคัดกรองเบื้องต้น

เด็กวัยเรียนทั้งหมดจากทะเบียนราษฎร์ • เด็กในระบบการศึกษา • เด็กนอกระบบการศึกษา

เด็กในระบบการศึกษา

มีรายได้มากขึ้นเมื่อได้งาน

เด็กนอกระบบการศึกษา

อยู่ในวังวนความยากจน

สร้างความร่วมมือใน

20

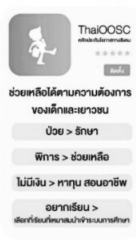
จังหวัด

เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง น่าน แพร่
สุโขทัย พิษณุโลก พิจิตร อุตรดิตถ์
สุรินทร์ อำนาจเจริญ อุบลราชธานี
นครราชสีมา กาญจนบุรี นครนายก ระยอง
สุราษฎร์ธานี ภูเก็ต ยะลา และสงขลา

สำรวจข้อมูลผ่าน Application

Thai OOSC (Thai out of school children)

ช่วยเหลือนักเรียนที่ต้องการ
ของดีเยี่ยมเยี่ยม

ด้วย > ศึกษา

พิจารณา > ช่วยเหลือ

ไม่มีเงิน > หาทุน ขออาชีพ

อยากเรียน >
สมัครเรียนโดยสมัครเรียนฟรี

ดาวน์โหลดบน Google play

ดาวน์โหลดบน App Store

ดาวน์โหลดบน Android และ iOS

ประโยชน์

- แก้ปัญหารายบุคคล
- เห็นภาพรวมทั้งพื้นที่

ที่มา: <https://www.eef.or.th/thaloosc>

ที่มา: กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2563)

อย่างไรก็ตามถึงแม้ขณะนี้ทุกจังหวัดต่างก็อยู่ในระหว่าง
ดำเนินการแต่มีความก้าวหน้าที่สำคัญ ดังนี้

จังหวัด	ความก้าวหน้า/การดำเนินงานที่สำคัญ
กาญจนบุรี	นำร่อง 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองกาญจนบุรี อำเภอศรีสวัสดิ์ อำเภอทองผาภูมิ และอำเภอหนองปรือ สํารวจข้อมูลยืนยันตัวตนเด็กนอกระบบ
ขอนแก่น	สํารวจข้อมูลเด็กปฐมวัยของศูนย์เด็กเล็ก และประชุม ทีมระบบและกลไกการดูแลเด็กและเยาวชนนอกระบบ รายการนี้
เชียงใหม่	ตรวจสอบ คัดกรอง และจัดทำแผนการช่วยเหลือ โดยทีมสหวิชาชีพ และหน่วยที่เกี่ยวข้อง ตามความจำเป็น และความต้องการ เพื่อให้เด็กกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา หรือไปประกอบสัมมาชีพตามความสนใจและความถนัด
นครนายก	ใช้กลไก คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพพัฒนาคุณภาพชีวิต ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล ในการขับเคลื่อน การดำเนินโครงการฯ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา
นครราชสีมา	เดินทางค้นหาเด็กปฐมวัยและเด็กนอกระบบ คืบโอกาส สร้างความเสมอภาคทางการศึกษา
น่าน	ขับเคลื่อน 20 อำเภอค้นหาเด็กปฐมวัยและเด็กนอกระบบ เข้าสู่การศึกษา
พิษณุโลก	พลิกกลยุทธ์ออนไลน์สู้ COVID-19 เตรียมส่งเด็กกลับเข้าสู่ การศึกษาและฝึกอาชีพ อีกทั้งมอบทุนช่วยเหลือเด็กปฐมวัย เด็กนอกระบบการศึกษา ทุนพัฒนาศูนย์เด็กเล็กและ ทุนฝ่าวิกฤต COVID-19

จังหวัด	ความก้าวหน้า/การดำเนินงานที่สำคัญ
แพร่	จัดโครงการเตรียมความพร้อมก่อนศึกษาต่อ ผักทักษะอาชีพและทักษะชีวิตแก่เยาวชนนอกระบบการศึกษา
ภูเก็ต	สำรวจข้อมูลเด็กนอกระบบ พร้อมจัดทีมพี่เลี้ยงดูแลใกล้ชิด
มหาสารคาม	สำรวจข้อมูลพบเด็กนอกระบบโรงเรียน อายุ 2 - 21 ปี ของจังหวัดมหาสารคาม ในระยะที่ 1 ทั้งหมด 7,385 คน พบว่า กลุ่มเป้าหมาย 2 - 21 ปี ที่ต้องการได้รับการช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ จำนวน 1,403 คน ซึ่งได้ดำเนินการส่งต่อให้ทีมช่วยเหลือ (Case Manager : CM) เพื่อจัดทำแผนความช่วยเหลือรายกรณี (Care plan)
แม่ฮ่องสอน	จัดประชุมคณะกรรมการเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา เพื่อรายงานข้อมูลผลการสำรวจเด็กปฐมวัย
ยะลา	สร้างองค์ความรู้นำกระบวนการไปช่วยการคัดกรองเด็กนอกระบบเข้าสู่ระบบการศึกษาและพัฒนาอาชีพ
ระยอง	การติดตามให้ความช่วยเหลือเด็กนอกระบบในพื้นที่ให้กลับมาเรียนหนังสือหรือฝึกทักษะอาชีพ เพื่อให้เขาสามารถนำไปประกอบอาชีพ มีงาน มีรายได้ ปรับแผนสร้างกลไกระดับตำบลค้นหาเด็กในพื้นที่
ลำปาง	- ประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาจังหวัดลำปาง - ขับเคลื่อนโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ฯ ในพื้นที่ 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเสริมงาม อำเภอแม่เกาะ อำเภอแจ้ห่ม และอำเภองาว
สงขลา	การช่วยเหลือกลุ่มเด็กและเยาวชนนอกระบบและกลุ่มเด็กพิการที่รับบริการที่บ้าน

จังหวัด	ความก้าวหน้า/การดำเนินงานที่สำคัญ
สุโขทัย	• สํารวจช่วยเหลือคนออกระบบ ผนึกกำลังท้องถิ่น เช่น กศน. อสม. อบพร. ชรบ. อพม. ฯลฯ ดึงเยาวชนเข้าระบบการศึกษา • ระดมกำลังวางแผนรองรับ มุ่งฝึกอาชีพระยะสั้นก่อนมองถึงการกลับสู่ระบบการศึกษา • ค้นพบเด็กและเยาวชนที่หลุดจากระบบการศึกษา จำนวน 1,072 คน พร้อมนำเด็กเข้ามาอยู่ในความดูแลได้แล้วในเบื้องต้น 500 คน
สุราษฎร์ธานี	• ลงพื้นที่เก็บข้อมูลของกรณีศึกษากลุ่มเป้าหมายเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา เพื่อช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่ม คือ เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีฐานะยากจน เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา และการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2561
สุรินทร์	• ลงพื้นที่สำรวจและนำเด็กเข้าสู่การดูแลในเบื้องต้นได้เป็นจำนวน 30 คน พร้อมส่งเด็กชุดแรกเข้าสู่ระบบการศึกษา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ไปแล้ว 17 คน ในรูปแบบการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) โดยเน้นที่การจัดการศึกษาพิเศษและกิจกรรมส่งเสริมด้านอาชีพที่เหมาะสมตามความถนัดของเด็กแต่ละคน
อำนาจเจริญ	• จัดประชุมทีมระบบและกลไกการดูแลรายกรณี (Case Management System) ระดับพื้นที่ เพื่อกำหนดแผนการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาของจังหวัดอำนาจเจริญ

จังหวัด	ความก้าวหน้า/การดำเนินงานที่สำคัญ
อุบลราชธานี	สำรวจกลุ่มเด็กที่อาจต้องหลุดจากระบบการศึกษา ในกรณีนี้เพิ่มเติมอย่างเร่งด่วน ผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด โดยแบ่งความช่วยเหลือเป็น 2 กลุ่มหลัก เรียนเพื่อวุฒิการศึกษา และฝึกทักษะอาชีพ เฉพาะทาง

หมายเหตุ: วันที่ค้นข้อมูล/ข้อมูล ณ วันที่ 21 กรกฎาคม 2563

3.3.3 การจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ (พ.ศ. 2563)

การจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรม “การศึกษาสภาวการณ์การจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในบริบทประเทศไทย” ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการสร้างการมีส่วนร่วมในการศึกษาของพื้นที่ ดำเนินการในปี พ.ศ. 2563 โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

1) ความเป็นมา

“การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน” เป็นแนวคิดสำคัญที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประกอบกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) ได้กำหนดเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 และสังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิตไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์ในทุกมิติและในทุกช่วงวัยสามารถได้รับการพัฒนาและยกระดับได้เต็มศักยภาพและเหมาะสม โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ดังนี้ (1) การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกกระดับ ทุกประเภท โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษาการพัฒนา ระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำเป็นต้องพัฒนาระบบการเรียนรู้ในชุมชนให้ เข้าถึงความรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา และ (2) การส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วม ของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัวและชุมชน ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างบรรทัดฐานที่ดี ในสังคม การสร้างกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของประชากรให้ สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต สร้างความตระหนักถึง ความสำคัญของการพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วม เพื่อเป็นการสร้าง สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเป็น การขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ที่อิงบริบทพื้นที่ (Area-based education) ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้อง ทำให้เกิดขึ้นตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ดังนั้น แผนยุทธศาสตร์ระดับที่ 2 ได้แก่ (1) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) แผนที่ 11 การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต และแผนที่ 12 การพัฒนาการเรียนรู้ จึงได้กำหนดประเด็นการสร้าง สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์และ การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษ ที่ 21 ซึ่งเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตที่มุ่งเน้นการสร้าง สภาพแวดล้อมตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน และประเทศที่เอื้อต่อการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ พัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและในทุก ช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพพร้อมขับเคลื่อน การพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล ด้านที่ 8 การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของคนไทย

ทุกช่วงวัย ประเด็นย่อยที่ 8.6 ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะทุกช่วงวัย (2) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ยังได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับ “การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้” ไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ โดยให้ความสำคัญกับเสริมสร้าง สถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา ชุมชนสื่อมวลชน และภาคเอกชน โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างคนทุกช่วงวัย มีทักษะ ความรู้ และความสามารถเพิ่มขึ้น คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลและมีความสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (3) แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ซึ่งผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2562 ได้กำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูป ซึ่งมีเป้าหมายเร่งด่วนในการปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศได้กำหนดแผนงานเพื่อการปฏิรูปการศึกษาที่สำคัญ คือ เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ และกฎหมายลำดับรอง ประเด็นปฏิรูปที่ 1.2 การสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนเพื่อการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ยุทธศาสตร์ที่ 6: การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา โดยการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนและพื้นที่

ดังนั้น ถือได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน จึงเป็นกระบวนการที่บุคคล องค์กร ทั้งภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคประชาชน ภาคศาสนา ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคสื่อมวลชนในพื้นที่ร่วมระดมความคิดเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมคิด

ร่วมปฏิบัติการ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมประเมิน และร่วมรับผลที่เกิดขึ้นในทุกระดับ ตั้งแต่หมู่บ้าน ชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัดและระดับชาติในประเด็นของการจัดการศึกษา ทำให้เกิดกลไกการทำงานเชิงพื้นที่ในการจัดการศึกษาร่วมกันของทุกภาคส่วนในพื้นที่เพื่อการพัฒนาคนทุกช่วงวัยและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ นอกจากนี้ทิศทางการพัฒนาการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้จำเป็นต้องพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และสภาวการณ์ในปัจจุบันพบว่าปัญหาคุณภาพในการจัดการศึกษาของไทย และการจัดการศึกษาในปัจจุบันไม่ตอบโจทย์การพัฒนาหรือความต้องการของประชาชนในพื้นที่ การจัดกระบวนการเรียนรู้ และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ไม่ยึดโยงเข้ากับสภาพทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิต และวัฒนธรรม รวมทั้งทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น ชุมชนและสังคมของพื้นที่ รวมทั้งการลงทุนงบประมาณด้านการศึกษาสูงแต่ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่ำ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในฐานะองค์กรนำขับเคลื่อนการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศมีการปฏิบัติงานจัดทำและขับเคลื่อนนโยบาย แผน และมาตรฐานด้านการศึกษา และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดทำและขับเคลื่อนด้านการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จึงได้จัดกิจกรรม “การศึกษาสภาวการณ์การจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในบริบทประเทศไทย” ขึ้นในปี 2563

2) แนวคิดสำคัญและวิธีดำเนินการ

กิจกรรมการศึกษาสภาวการณ์การจัดการรู้เชิงพื้นที่ในบริบทประเทศไทยตระหนักถึงการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่ จึงมีแนวคิดที่จะสร้างเวที พัฒนากลไกการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่/จังหวัด เพื่อให้จังหวัดมีขีดความสามารถที่จะดำเนิน

การปฏิรูปการเรียนรู้ได้ด้วยประเด็นของพื้นที่ คนของพื้นที่ และพัฒนาการศึกษาของพื้นที่ รวมทั้งศึกษาสภากรรมการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่/จังหวัด และศึกษาบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของภาคีรัฐภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยดำเนินการศึกษาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมใน 1 พื้นที่ คือ จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาร่วมกับจังหวัดชัยภูมิจัดขึ้น โดยมีรูปแบบ ดังนี้ (1) การจัดเวทีการเสวนา เรื่อง “การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ (2) การระดมความคิดเห็น โดยใช้วิธีสนทนากลุ่ม (Focus Group) (3) การศึกษาดูงานหรือเยี่ยมชม (site visit) “เครือข่ายการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ของจังหวัดชัยภูมิ” โดยมีประเด็นและกรอบการศึกษา ดังนี้

- (1) ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัด และข้อมูลพื้นฐานด้านการศึกษา
- (2) ประเด็นความต้องการด้านการศึกษา/ปัญหาด้านการศึกษาที่ต้องการพัฒนา/จุดเด่นด้านการศึกษาของพื้นที่
- (3) การรวมตัวและรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคนในพื้นที่
- (4) ข้อเสนอบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของภาคส่วนต่าง ๆ
- (5) แนวโน้มของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในอนาคต
- (6) ความเป็นไปได้ในการจัดตั้งรวมกลุ่มมูลนิธิ สมาพันธ์หรือสมาคมทางการศึกษาของพื้นที่
- (7) สภาพการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19)

3) ผลที่เกิดขึ้น บทเรียน และความสำเ้าเร็จ

(1) การสร้างเวทีเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม สร้างเครือข่ายด้านการจัดการเรียนรู้และกลไกการจัดการเรียนรู้ในพื้นที่ที่มีแนวทางในการดำเนินงานที่เข้มแข็ง รวมทั้งมีขีดความสามารถที่จะดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ได้ด้วยประเด็นของพื้นที่ คนของพื้นที่ และพัฒนาการศึกษาของพื้นที่ด้วยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยเป็นที่ปรึกษาและชี้แนะให้พื้นที่มีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง พัฒนา และจัดตั้ง รวมกลุ่มการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติ และอาจทำให้จังหวัดมีการจัดตั้ง “สภาการศึกษาจังหวัด” ต่อไป

(2) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรภาคประชาสังคม และประชาชนในการสร้างเวทีร่วมกัน การทำให้คนในพื้นที่เป็นเจ้าภาพและรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน แล้วพัฒนาประเด็นและความต้องการด้านการจัดการศึกษาของพื้นที่

จากผลการศึกษาข้างต้นสามารถจำแนกพัฒนาการของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในประเทศไทยออกเป็น 3 ยุค ได้แก่ ยุคก่อกำเนิด ยุคพัฒนา และยุคปัจจุบัน โดยอาศัยหลักเกณฑ์ในการแบ่งพัฒนาการตามเหตุการณ์และจุดเปลี่ยนสำคัญของการดำเนินการเป็นสำคัญ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเริ่มต้นมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มีเจตนารมณ์ที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม จึงทำให้มีการจัดสมัชชาการศึกษาที่เน้นสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาของชาติ มีการจัดเวทีสมัชชาการศึกษาขึ้น โดยมีจุดเริ่มต้นจากหน่วยงานของรัฐจัดขึ้นที่ส่วนกลางโดยมีประเด็นสำคัญในการจัดสมัชชา คือ การปฏิรูปการศึกษาและการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ ทั้งในภาพรวมและการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ของภาคส่วนต่าง ๆ ต่อมาแนวความคิดการจัดสมัชชาการศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนได้กระจายไปยังภูมิภาคทั่วประเทศ และด้วยความต้องการแก้ไขปัญหาที่สะท้อนความต้องการตามบริบทของพื้นที่อย่างแท้จริง รวมทั้งเป็นการนำแนวคิดการแก้ไขปัญหาจากจุดเล็กไปจุดใหญ่ จึงทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของพื้นที่ โดยมีการรวมตัวของประชาชน คณะบุคคล ภาคประชาสังคมต่าง ๆ ขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาและยกระดับการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่ เช่น สมัชชาการศึกษาจังหวัด สภากาการศึกษาจังหวัด จึงอาจเรียกได้ว่าเป็น “ยุคพัฒนา” ที่เกิดการรวมตัวของพื้นที่ในจังหวัดต่าง ๆ จนถึงยุคปัจจุบันมีภาคีเครือข่ายการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ทั้งในพื้นที่และกลุ่มภาคีเครือข่ายเฉพาะ และปัจจุบันเป็นยุคของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของพื้นที่โดย

ยึดเอาประเด็น/ความต้องการของพื้นที่เป็นตัวตั้ง เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่ให้ตอบสนองกับปัญหาหรือประเด็นความต้องการของพื้นที่อย่างแท้จริง

ทั้งนี้ จะสังเกตเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่มีการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องและมีวิวัฒนาการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการยกระดับการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่ อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่จะประสบความสำเร็จมากขึ้นในอนาคตหากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่หรือกฎหมายได้ส่งเสริม สนับสนุน เอื้ออำนวยให้เกิดการรวมตัวและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ในระดับพื้นที่เสมือนเป็นการตื่นตัวจากภายใน และกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้วยประเด็น บริบท และคนของพื้นที่ เพื่อการยกระดับและปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืน

พัฒนาการของ การมีส่วนร่วมจัดการศึกษา และการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ ในประเทศไทย อดีต - ปัจจุบัน

ตารางสรุปพัฒนาการของการมีส่วนร่วมในการจัดศึกษาและการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ อดีต- ปัจจุบัน

ปี พ.ศ.	ชื่อเรียก	หน่วยงาน/องค์กร/ กลุ่ม/จังหวัดผู้ดำเนินการ	แนวคิดสำคัญในการดำเนินงาน	ผลที่เกิดขึ้น/บทเรียน/ความสำเร็จ	สถานะ การดำเนินงาน/ ความคืบหน้า
2543	สมัชชา ผู้ประกอบการ ครู ผู้บริหาร	 สำนักงาน คณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ	พัฒนาคุณภาพการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และสร้างความรู้และสร้างความร่วมมือเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมกันกับผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้ปกครอง ครูผู้สอน ผู้บริหาร และผู้ที่สนใจ ทั้งยังมีแนวคิดในการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการพัฒนางานด้านการศึกษาพิเศษ	(1) ได้ข้อเสนอความต้องการในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 3 ด้าน ด้านรูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษ ด้านคุณลักษณะของครูผู้สอน ด้านคุณลักษณะของครูผู้สอน ผู้ประกอบการ (2) ได้ข้อเสนอแนะของผู้ปกครอง ครูผู้สอน และผู้บริหาร เกี่ยวกับ การจัดการศึกษาพิเศษ (3) การสร้างเครือข่ายในการช่วยเหลือเด็กพิเศษจากกลุ่มคน 3 กลุ่ม ได้แก่ ครู ผู้บริหาร และผู้ประกอบการ	เสร็จสิ้น การดำเนินการ

ปี พ.ศ.	ชื่อเรียก	หน่วยงาน/องค์กร/กลุ่ม/จังหวัดผู้ดำเนินการ	แนวคิดสำคัญในการดำเนินงาน	ผลที่เกิดขึ้น/บทเรียน/ความสำเร็จ	สถานะการดำเนินงาน/ความคืบหน้า
2543	สัมมนาการศึกษาท้องถิ่นเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้	 1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา 2) สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร 3) สำนักบริหารการศึกษาลำปาง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย	ด้วยคณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้เล็งเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชาติ รวมทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือต่ำกว่าตามความเหมาะสม และความต้องการในท้องถิ่น และยังได้กำหนดแผนและขั้นตอนกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ	(1) เป็นเวทีของการรวมตัวของผู้บริหาร ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากทุกภูมิภาคทั่วประเทศ (2) เป็นการประชุมที่ประสบความสำเร็จในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษา ตลอดจนแนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (3) ได้ข้อเสนอแนะในการบริหารและจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	เสร็จสิ้นการดำเนินการ

ปี พ.ศ.	ชื่อเรียก	หน่วยงาน/องค์กร/ กลุ่ม/จังหวัดผู้ดำเนินการ	แนวคิดสำคัญในการดำเนินงาน	ผลที่เกิดขึ้น/บทเรียน/ความสำเร็จ	สถานะ การดำเนินงาน/ ความคืบหน้า
2544	สมาชิก ปฏิรูปการศึกษา และการเรียนรู้	 สำนักงานปฏิรูปการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ สำนักงานยกย่องเชิดชูเกียรติ	จากพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 สำนักงาน ปฏิรูปการศึกษา สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เน้นหมวดที่ว่าด้วยเรื่องการศึกษา การปฏิรูป เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม จากบุคคล สังคม ครอบครัว ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น	(1) มีการระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับ บทบาทและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง 12 ประเด็น (2) เป็นการตอบสนองต่อนโยบาย การปฏิรูปการศึกษาและ การดำเนินการตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ (3) มีการแถลงผลงานการดำเนินการ ตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ และรับฟังความคิดเห็น 12 ประเด็นที่เป็นปัญหาสำคัญ	เสร็จสิ้น การดำเนินการ

ปี พ.ศ.	ชื่อเรียก	หน่วยงาน/องค์กร/ กลุ่ม/จังหวัดผู้ดำเนินการ	แนวคิดสำคัญในการดำเนินงาน	ผลที่เกิดขึ้น/บทเรียน/ความสำเร็จ	สถานะ การดำเนินงาน/ ความคืบหน้า
2548	สมัชชา การศึกษา นานาชาติ แห่งประเทศไทย	 กระทรวงศึกษาธิการ คุรุสภา	จัดขึ้นเนื่องในโอกาสวันครูโลก ด้วยตระหนักว่าการศึกษา มีบทบาทในการพัฒนาคน ซึ่งเป็น ทรัพยากรที่สำคัญที่สุด ของการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง วิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี การพัฒนาการศึกษา จึงส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนา ประเทศ ในการพัฒนาการศึกษา ให้สามารถดำเนินการพัฒนาคน ให้ไปเป็นไปตามแนวทางดังกล่าว จำเป็นต้องได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ระหว่าง ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ทั้งในประเทศและต่างประเทศ	(1) มีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกี่ยวกับกระบวนการจัดการศึกษา ที่เป็นองค์รวม รูปแบบการประชุม มี 2 ลักษณะ คือ การประชุมใหญ่ และการเสนอผลการศึกษา/ งานวิจัยของสถาบันการศึกษา มีการนำเสนอสาระสำคัญและ การประกาศปณิญาการศึกษา นานาชาติ (2) มีการทบทวนศึกษานิเทศศาสตร์ รองรับในเรื่องนโยบายและการปฏิบัติ (3) มีการรวมตัวกันของครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ ภาคีเครือข่าย ทั้งในประเทศไทย และต่างประเทศ และเป็นการจัด พร้อมกับวันครูโลกในทุก ๆ ปี	เสร็จสิ้น การดำเนินการ

ปี พ.ศ.	ชื่อเรียก	หน่วยงาน/องค์กร/ กลุ่ม/จังหวัดผู้ดำเนินการ	แนวคิดสำคัญในการดำเนินงาน	ผลที่เกิดขึ้น/บทเรียน/ความสำเร็จ	สถานะ การดำเนินงาน/ ความคืบหน้า
			และให้เกิดความร่วมมือจากทุกฝ่าย ในการพัฒนาครูและบุคลากร ทางการศึกษา	ทำให้เกิดประโยชน์หลายด้าน และสะดวกในการรวมกลุ่ม (4) เป็นสมัชชาในระดับนานาชาติ ที่จัดในบริบทประเทศไทยที่คนไทย มีส่วนร่วมและมีโอกาสเข้าร่วม จำนวน 6 ครั้ง	
2550	สมัชชา พัฒนาคุณภาพ การศึกษา	 กระทรวงศึกษาธิการ	พัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาทุกระดับ เพื่อสร้าง บุคลากรของชาติที่มีคุณภาพ มีคุณธรรมและเจตคติที่ดี คำนึงถึง ผลประโยชน์ส่วนร่วม สามารถ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรม นำความรู้ จะขยายโอกาสทางการศึกษา ของประชาชนให้กว้างขวางและ ทั่วถึง เสริมสร้างมาตรฐาน ในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจ	(1) มีการร่วมกันพิจารณายุทธศาสตร์ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ การพัฒนา คุณภาพผู้เรียน การพัฒนาคุณภาพ ครู คณาจารย์และบุคลากร ทางการศึกษา การใช้เทคโนโลยี เพื่อการศึกษาในการพัฒนาคุณภาพ การพัฒนาการจัดการศึกษา ที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา การสร้างความเข้มแข็ง ของสถานศึกษา และการส่งเสริม การมีส่วนร่วม	เสร็จสิ้น การดำเนินการ

ปี พ.ศ.	ชื่อเรียก	หน่วยงาน/องค์กร/ กลุ่ม/จังหวัดผู้ดำเนินการ	แนวคิดสำคัญในการดำเนินงาน	ผลที่เกิดขึ้น/บทเรียน/ความสำเร็จ	สถานะ การดำเนินงาน/ ความคืบหน้า
			พอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย พัฒนาคน โดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐาน ของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยง ความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบัน การศึกษา จัดการศึกษาที่เน้น การกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่ การศึกษา สถานศึกษา และท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชน	(2) มีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การศึกษากับเศรษฐกิจพอเพียง (3) การนำเสนอการปฏิบัติที่เป็นเลิศ หรือได้ผลดี (best practice) ในวงการศึกษา (4) มีการประกาศเจตนารมณ์และ การประกาศปฏิญญาร่วมกัน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย (5) การมีนโยบายของกระทรวง ศึกษาธิการและมีสำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา ซึ่งตอบสนองนโยบายของรัฐ (6) เกิดจากความร่วมมือของหน่วยงาน ระดับนโยบายหลักและหน่วยงาน สนับสนุนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การศึกษา รวมทั้งภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมไทย ได้ร่วมกันหาแนวทาง	

ปี พ.ศ.	ชื่อเรียก	หน่วยงาน/องค์กร/ กลุ่ม/จังหวัดผู้ดำเนินการ	แนวคิดสำคัญในการดำเนินงาน	ผลที่เกิดขึ้น/บทเรียน/ความสำเร็จ	สถานะ การดำเนินงาน/ ความคืบหน้า
2553	สภาการศึกษา จังหวัด	 จังหวัดกระบี่	สภาการศึกษาจังหวัดกระบี่ เกิดจากการเห็นพ้องต้องกัน ของคณะที่ปรึกษาด้านนโยบาย การพัฒนาจังหวัดกระบี่ว่า การศึกษาในจังหวัดกระบี่มีปัญหา หลายประการ เช่น ผลการประเมิน คุณภาพของโรงเรียนและนักเรียน ยังไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียน ขาดทรัพยากร ผู้สำเร็จการศึกษา	ในการแก้ไขปัญหการศึกษา แสดงเจตนาารมณ์และประกาศ ปณิญาาร่วมกันเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาไทย (7) มีการประชุมในประเด็นย่อย 10 ประเด็นที่ครอบคลุมมิติ ด้านการศึกษาทุกระบบ (1) การจัดทำยุทธศาสตร์ สภาการศึกษาจังหวัดกระบี่ สภาการศึกษาจังหวัดกระบี่ นำเสนอยุทธศาสตร์มาตรการ การพัฒนาคนชุมชนของจังหวัดกระบี่ 6 ด้าน และมีเป้าหมายเพื่อพัฒนา ระบบการขับเคลื่อนจังหวัดกระบี่ ให้เป็นเมืองคุณภาพ โดยมีการ กำหนดยุทธศาสตร์ 6 ด้าน	ดำเนินการ อยู่ในปัจจุบัน

ปี พ.ศ.	ชื่อเรียก	หน่วยงาน/องค์กร/กลุ่ม/จังหวัดผู้ดำเนินการ	แนวคิดสำคัญในการดำเนินงาน	ผลที่เกิดขึ้น/บทเรียน/ความสำเร็จ	สถานะการดำเนินงาน/ความคืบหน้า
			ที่เข้าสู่ตลาดแรงงานไม่ได้คุณสมบัติที่จะสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจของจังหวัดได้ จึงจำเป็นต้องมีการยกระดับสมรรถนะทางการศึกษาในทุกระดับ โดยความร่วมมือขององค์กรรัฐและเอกชน อีกทั้งนโยบายของจังหวัดต้องการพัฒนาให้จังหวัดกระบี่เป็นเมืองน่าอยู่ ผู้คนน่ารัก เป็นเมืองคุณภาพ (Krabi Quality City= Green Clen Safety Heathy Wealthy) ตามแนวคิดของส.ตร.สมบัติ ชื่นณรงค์ รวมทั้งจุดเด่นด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมทั้งทางและทะเล การเป็นเมืองท่องเที่ยว และความต้องการพัฒนาคนกระบี่ ให้มีคุณภาพชีวิตและความมั่นคง และการเล็งเห็นปัญหาการศึกษา	(2) การจัดทำธรรมนูญสภาการศึกษา ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2553) และมีการปรับปรุงแก้ไขได้ธรรมนูญสภาการศึกษาจังหวัดกระบี่ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2554) (3) การระดมทุนในการจัดตั้ง สภาการศึกษา โดยการบริหารจากภาคเอกชน การจำหน่ายหนังสือ จำหน่ายสื่อ ของที่ระลึก และจัดกิจกรรมเพื่อระดมทุนอื่น ๆ เช่น งานกาชาด จัดคอนเสิร์ต จัดทอดผ้าป่า (4) สภาการศึกษาสามารถจดทะเบียนเป็นองค์กรของสภาพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และได้รับงบประมาณจากหน่วยงานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทุกปี รวมทั้งสามารถขอรับบริจาคจากเอกชน ตามธรรมนูญสภาการศึกษา	

ปี พ.ศ.	ชื่อเรียก	หน่วยงาน/องค์กร/ กลุ่ม/จังหวัดผู้ดำเนินการ	แนวคิดสำคัญในการดำเนินงาน	ผลที่เกิดขึ้น/บทเรียน/ความสำเร็จ	สถานะ การดำเนินงาน/ ความคืบหน้า
2554	สัมมนา การศึกษา จังหวัด	 สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา (สศท.)	ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การศึกษาระยะเร่งด่วน และ เพื่อนำไปสู่ขับเคลื่อนแผนการศึกษา แห่งชาติไปสู่การปฏิบัติได้บรรลุผล อย่างมีประสิทธิภาพ โดยศึกษา และออกแบบสมัชชาการศึกษา ที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริม การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และสอดคล้องกับแผนพัฒนา การศึกษากลุ่มจังหวัด/จังหวัด ในมิติของขนาดและภูมิสังคม เพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนการปฏิรูป การศึกษาในทศวรรษที่สอง และ การนำแผนการศึกษาแห่งชาติ	(1) ได้รูปแบบของสมัชชาการศึกษา (2) การนำร่องจัดสมัชชาการศึกษา ระดับจังหวัด (3) ได้ข้อเสนอแนะนโยบายสาธารณะ และยุทธศาสตร์ด้านการศึกษา จากการประชุมสมัชชาการศึกษา จังหวัดทั้ง 8 จังหวัด ได้ข้อเสนอ นโยบายสาธารณะและยุทธศาสตร์ ด้านการศึกษาที่สำคัญ 4 ด้าน (4) ปฏิญญาสมัชชาการศึกษา สาระสำคัญของปฏิญญา มีความสอดคล้องกัน 3 ประเด็น	เสร็จสิ้น การดำเนินการ

ปี พ.ศ.	ชื่อเรียก	หน่วยงาน/องค์กร/ กลุ่ม/จังหวัดผู้ดำเนินการ	แนวคิดสำคัญในการดำเนินงาน	ผลที่เกิดขึ้น/บทเรียน/ความสำเร็จ	สถานะ การดำเนินงาน/ ความคืบหน้า
			ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559) ไปสู่การปฏิบัติ นำร่องการจัด สมัชชาการศึกษาตามรูปแบบ ที่พัฒนาขึ้นและนำผลการนำร่อง มาปรับปรุงรูปแบบการจัดสมัชชา ให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งจัดทำ ข้อเสนอแนะนโยบายการจัดสมัชชา ที่มีประสิทธิภาพ		
2556	ภาคีปฏิรูป การศึกษา	 จังหวัดเชียงใหม่	แนวคิดการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่ การปฏิรูปการศึกษาเชิงใหม่ เรียกได้ว่าเป็น “นวัตกรรมกลไกใหม่ ทางการศึกษา” โดยเป็นการจัด การศึกษาเชิงพื้นที่เชิงใหม่ที่เกิด จากความตระหนักร่วมกันของ ทุกภาคส่วนต่อสถานการณ์ปัญหา การศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อ คุณภาพของผู้เรียนและสังคม โดยรวมในพื้นที่เชียงใหม่ จึงมีการ	(1) ภาคีเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูป การศึกษามีคณะกรรมการหลัก ที่มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษา รูปแบบต่าง ๆ รวมตัวกันด้วย จิตอาสา มีการระดมผู้นำที่เข้มแข็ง (จ้าวหมู่) ประกอบด้วย ภาคี 99 องค์ 26 ผู้ทรงคุณวุฒิ (2) โครงการกองทุนปฏิรูปการศึกษา เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ หรือ ที่เรียกว่า “กองทุน 10 บาท”	ดำเนินการ อยู่ในปัจจุบัน

ปี พ.ศ.	ชื่อเรียก	หน่วยงาน/องค์กร/ กลุ่ม/จังหวัดผู้ดำเนินการ	แนวคิดสำคัญในการดำเนินงาน	ผลที่เกิดขึ้น/บทเรียน/ความสำเร็จ	สถานะ การดำเนินงาน/ ความคืบหน้า
			ถักทอ ก่อตัว รวมพลังทางสังคม และปัญญา ตลอดจนสร้าง เครือข่ายที่มีมุมมองวิถีชีวิตและ จินตนาการใหม่ ๆ โดยมีหลักการ ดังนี้ (1) การศึกษาตลอดชีวิตทั้ง ในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย (2) พื้นที่กลุ่มเป้าหมาย ทั้งจังหวัดเชียงใหม่ (3) คนเชียงใหม่ทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมและรับผิดชอบ (4) การกระจายอำนาจการบริหาร จากส่วนกลางสู่จังหวัด	เป็นยุทธศาสตร์หลักในการ ขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่และเชื่อมโยง การมีส่วนร่วมของพลเมือง เชียงใหม่ทุกภาคส่วน ให้การช่วยเหลือ และสนับสนุนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ ยากจน ด้อยโอกาส และช่วย ยกระดับคุณภาพการศึกษาเชียงใหม่ (3) พัฒนาหลักสูตรต่าง ๆ ที่ช่วย พัฒนาคุณภาพชีวิตกับผู้อยู่ใน เช่น มีการพัฒนาเนื้อหาหลักสูตร รักษ์เชียงใหม่ เพื่อเป็นแกนในการ ส่งเสริมความรักษึ้นบ้านเกิด	

ปี พ.ศ.	ชื่อเรียก	หน่วยงาน/องค์กร/กลุ่ม/จังหวัดผู้ดำเนินการ	แนวคิดสำคัญในการดำเนินงาน	ผลที่เกิดขึ้น/บทเรียน/ความสำเร็จ	สถานะการดำเนินงาน/ความคืบหน้า
2557	จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้	 สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.)	“การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่” เป็นผลสืบเนื่องมาจากแนวคิดเรื่อง “การพัฒนาเชิงพื้นที่” (Area Based Collaborative Research - ABC) ซึ่งสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เป็นหน่วยงานริเริ่มพัฒนาขึ้นตั้งแต่ปี 2550 และได้ผ่านการทดลองปฏิบัติการจริงจนสามารถนำสู่การบูรณาการเพื่อการแก้ปัญหาความยากจนในระดับจังหวัดจนประสบความสำเร็จ สศศ.จึงได้นำแนวคิดดังกล่าวมาปรับและพัฒนาเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษา และได้ชักชวนผู้ที่มีความสนใจปฏิรูปการศึกษาในจังหวัดของตนเองเข้าร่วมภายใต้โครงการ “จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้” (Area based Education - ABE)	ผลระดับที่ 1 - ก่อ แรงขับเคลื่อนสู่พื้นที่ที่ “สิ่งใหม่” ที่เกิดขึ้นในทุกพื้นที่ที่นำร่อง “จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้” คือ ชุดกิจกรรมและองค์ประกอบหลักที่จะช่วยนำพาให้เกิดแรงขับเคลื่อนในการปฏิรูปการศึกษาในจังหวัดของตนเองอย่างมีพลัง ผลระดับที่ 2 - หยั่งราก “3 เสาหลัก” สู่การปฏิรูปฯ ทุกพื้นที่ดำเนินงานโครงการ “จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้” ต่างก่อร่างสร้างฐาน “3 เสาหลัก” ของการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับจังหวัด” ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่เชื่อมโยงหนุนเสริมกันและกันเพื่อนำไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ของพื้นที่ ผลระดับที่ 3 “สร้างแรงสะท้อนสู่ “ความเปลี่ยนแปลง 2 ระดับ” ระดับพื้นที่ และ ระดับความเปลี่ยนแปลงระดับนโยบายชาติ	เสร็จสิ้นการดำเนินการ

ปี พ.ศ.	ชื่อเรียก	หน่วยงาน/องค์กร/ กลุ่ม/จังหวัดผู้ดำเนินการ	แนวคิดสำคัญในการดำเนินงาน	ผลที่เกิดขึ้น/บทเรียน/ความสำเร็จ	สถานะ การดำเนินงาน/ ความคืบหน้า
2557	สมัชชาเครือข่าย ปฏิรูปการศึกษา	 สมาคมสภาการศึกษา ทางเลือกไทย (สกล.)	ปฏิรูปการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ที่มีความสุขทั้งมิติของกายใจ สังคม และจิตวิญญาณ มีวิถีชีวิต ที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน ในวัฒนธรรมและสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพและ สังคม และมีความสามารถเชิง การแข่งขันในเวทีโลกได้อย่างมี ศักดิ์ศรีกับปรัชญาและเจตจำนง ที่เชื่อมั่นว่า “การศึกษาที่แท้จริงนั้น ต้องเป็นการศึกษาที่พัฒนาคน ให้เป็นผู้มีความสุข	ผลจากการรวมตัวเป็นสมัชชา เครือข่ายปฏิรูปการศึกษาประสบ ความสำเร็จในการสร้างพื้นที่หรือเวที เพื่อการมีส่วนร่วม เช่น การจัดเวที ขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา	ดำเนินการ อยู่ในปัจจุบัน

ปี พ.ศ.	ชื่อเรียก	หน่วยงาน/องค์กร/กลุ่ม/จังหวัดผู้ดำเนินการ	แนวคิดสำคัญในการดำเนินงาน	ผลที่เกิดขึ้น/บทเรียน/ความสำเร็จ	สถานะการดำเนินงาน/ความคืบหน้า
2558	จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ปฏิรูปการเรียนรู้	 สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา (สกศ.)	จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีการเรียนรู้ (Empowering Reform Provinces) เป็นการดำเนินการเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ซึ่งดำเนินการโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ดำเนินการต่อยอดจากการดำเนินงานโครงการ “จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้” ของสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.)	ได้ “แนวทางการดำเนินงานสมัชชาการศึกษา” ใช้เป็นแนวคิดพื้นฐานต่อยอดการดำเนินงานสนับสนุนส่งเสริมให้เกิด “เครือข่าย/สมัชชาการศึกษา” นำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ โดยแนวทางการดำเนินงานสมัชชาการศึกษาประกอบด้วย 3 ระยะ ได้แก่ (1) ระยะก่อตั้ง โดยมีแกนนำรวมกลุ่มตัวแทนจากทุกภาคส่วนทั้งภาคประชาชน ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน สภาอุตสาหกรรมจังหวัด สภาหอการค้า สมาพันธ์ธรรม องค์การทางศาสนา องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด พุดคุยหรือตั้งเป้าหมายการศึกษาและคุณลักษณะของเด็กที่ต้องการของพื้นที่ โดยพึ่งพาและจัดการตนเอง	เสร็จสิ้น การดำเนินการ

ปี พ.ศ.	ชื่อเรียก	หน่วยงาน/องค์กร/ กลุ่ม/จังหวัดผู้ดำเนินการ	แนวคิดสำคัญในการดำเนินงาน	ผลที่เกิดขึ้น/บทเรียน/ความสำเร็จ	สถานะ การดำเนินงาน/ ความคืบหน้า
				ร่วมกัน (2) ระยะขับเคลื่อน นำข้อหารือไปดำเนินการอย่างเป็นระบบ เช่น จัดตั้งเป็นชมรม สภาการศึกษา ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำเข้าสู่กระบวนการของหน่วยงาน เช่น การประชุมระดับจังหวัด มีการรวบรวมข้อมูลและจัดทำฐานข้อมูลที่เป็น จัดทำแผนและ สรรหาทรัพยากรสนับสนุน และ (3) ระยะพัฒนา ดำเนินการต่อเนื่อง โดยใช้บทเรียนจากการขับเคลื่อนงาน เพื่อความยั่งยืน	

ปี พ.ศ.	ชื่อเรียก	หน่วยงาน/องค์กร/ กลุ่ม/จังหวัดผู้ดำเนินการ	แนวคิดสำคัญในการดำเนินงาน	ผลที่เกิดขึ้น/บทเรียน/ความสำเร็จ	สถานะ การดำเนินงาน/ ความคืบหน้า
2560	เครือข่าย การศึกษา ประชาชน	 สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา (สกศ.)	จากการดำเนินงานสร้างเครือข่าย ความร่วมมือและสมัชชาการศึกษา ในระดับจังหวัด ในปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2558 - 2559) โดยในปี 2560 จึงเปลี่ยนไปใช้คำว่า “เครือข่าย การศึกษาประชาชน” โดยมี เป้าหมายการทำงานร่วมกับ สำนักงานศึกษาธิการภาค (กศล.) ทั้ง 18 ภาค เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจในการจัดตั้งเครือข่าย การศึกษาประชาชน ร่วมกำหนด กรอบแนวทางการจัดการศึกษา ประชาชน	ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน “เครือข่ายการศึกษาประชาชน” มีข้อค้นพบที่น่าสนใจ 3 ประการ ดังนี้ (1) การดำเนินงานสมัชชาการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้ประสบผลสำเร็จควรมี การประชุมชี้แจงทำความเข้าใจ กับผู้ปฏิบัติและผู้บริหารโรงเรียน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ และภาระงาน การมีส่วนร่วมของ ภาคส่วนต่าง ๆ และมีการกำหนด เป้าหมายทั้งระยะสั้นและระยะยาว และลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจริง (2) องค์ประกอบของสมัชชาการศึกษา ระดับจังหวัดควรประกอบด้วยภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม (3) หากพื้นที่มีการรวมตัวของเครือข่าย ทุกภาคส่วนและได้รับการสนับสนุน	เสร็จสิ้น การดำเนินการ

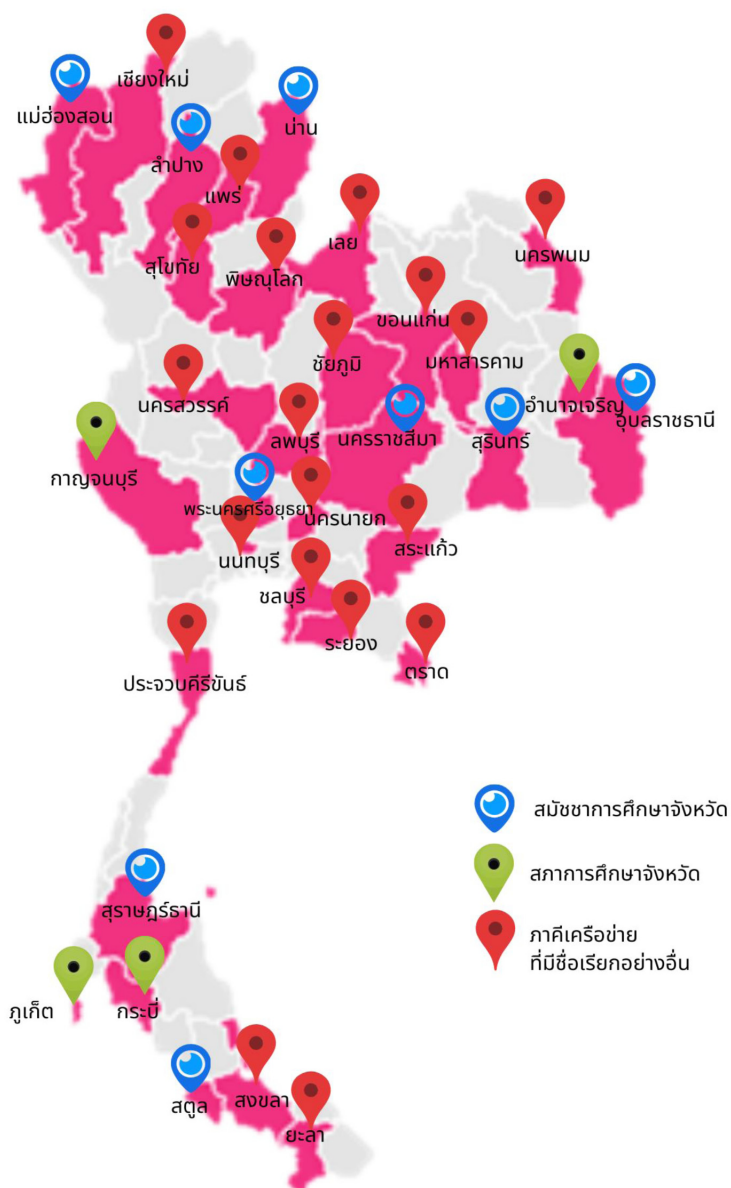
ปี พ.ศ.	ชื่อเรียก	หน่วยงาน/องค์กร/ กลุ่ม/จังหวัดผู้ดำเนินการ	แนวคิดสำคัญในการดำเนินงาน	ผลที่เกิดขึ้น/บทเรียน/ความสำเร็จ	สถานะ การดำเนินงาน/ ความคืบหน้า
2560	ภาคีเพื่อ การศึกษาไทย (TEP)	 องค์กร และเครือข่าย คนทำงานด้านการศึกษา	“ภาคีเพื่อการศึกษาไทย” เรียกสั้น ๆ ว่า “TEP” มีจุดมุ่งหมาย เดียวกัน คือ มุ่งมั่นปฏิรูป การศึกษาไทย ภายใต้ความเชื่อ ที่ว่า “ระบบการศึกษาที่ดี เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกคน ในสังคม” มีพันธกิจที่สำคัญ คือ เปลี่ยนการศึกษาไทย	และส่งเสริมจากรัฐอย่างเป็นรูปธรรม จะช่วยเหลือไม่ให้เครือข่ายเกิด ความเข้มแข็งส่งผลให้การจัดการ การศึกษาสอดคล้องกับบริบท ของพื้นที่ โดยในจังหวัดสระแก้ว และจังหวัดนครสวรรค์ได้มีการจัดทำ แผนพัฒนาการศึกษาในระดับจังหวัด ที่มีจุดเน้นของแผนต่างกันตาม บริบทของพื้นที่ด้วย	ดำเนินการ อยู่ในปัจจุบัน

ปี พ.ศ.	ชื่อเรียก	หน่วยงาน/องค์กร/ กลุ่ม/จังหวัดผู้ดำเนินการ	แนวคิดสำคัญในการดำเนินงาน	ผลที่เกิดขึ้น/บทเรียน/ความสำเร็จ	สถานะ การดำเนินงาน/ ความคืบหน้า
2562	การจัดการศึกษา เชิงพื้นที่ เพื่อความ เสมอภาค ทางการศึกษา	 สำนักงานกองทุน เพื่อความเสมอภาค ทางการศึกษา (กสศ.)	แนวความคิดและมีความเชื่อว่า หากอ้อยไทยการปฏิรูปการศึกษา จากระดับประเทศมาไว้ในระดับ จังหวัดจะช่วยให้ลดความซับซ้อน และขนาดของปัญหาลงมา และ บริหารจัดการได้รวดเร็วและ มีประสิทธิภาพกว่า จึงได้นำ แนวความคิดหรือยุทธศาสตร์ การทำงานโดยอาศัยพื้นที่เป็นตัวตั้ง หรือ การศึกษาเชิงพื้นที่ (Area-Based Education) ที่ดำเนินการประสบความสำเร็จ มาแล้ว ดำเนินการต่อโดย (1) พัฒนาความเข้มแข็งของกลไก สร้างความเสมอภาค ทางการศึกษาระดับจังหวัด ในการดูแลช่วยเหลือ กลุ่มเป้าหมายที่จังหวัดสนใจ	การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา เป็นโครงการที่อยู่ระหว่างดำเนินการ	ดำเนินการ อยู่ในปัจจุบัน

ปี พ.ศ.	ชื่อเรียก	หน่วยงาน/องค์กร/ กลุ่ม/จังหวัดผู้ดำเนินการ	แนวคิดสำคัญในการดำเนินงาน	ผลที่เกิดขึ้น/บทเรียน/ความสำเร็จ	สถานะ การดำเนินงาน/ ความคืบหน้า
			ด้วยเครือข่ายความร่วมมือบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ให้เห็นผลความเข้มแข็งภายใน 3 ปี เพื่อทั้งจังหวัดจะดำเนินงานต่อเนื่อง (2) พัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการวางแผนลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา รวมถึงระบบข้อมูลสำหรับปฏิบัติการดูแลเด็กกลุ่มเป้าหมาย อาทิ เด็กปฐมวัยในครอบครัวที่ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา (3) พัฒนาระบบตัวอย่างเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาตามกลุ่มเป้าหมายทั้งจังหวัดให้มีความสนใจ		

ปี พ.ศ.	ชื่อเรียก	หน่วยงาน/องค์กร/ กลุ่ม/จังหวัดผู้ดำเนินการ	แนวคิดสำคัญในการดำเนินงาน	ผลที่เกิดขึ้น/บทเรียน/ความสำเร็จ	สถานะ การดำเนินงาน/ ความคืบหน้า
2563	การจัด การเรียนรู้ เชิงพื้นที่	 สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา (สกศ.)	กิจกรรมการศึกษาสภาการณ์ การจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในบริบท ประเทศไทยตระหนักถึงการสร้าง การมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ของพื้นที่ จึงมีแนวคิดที่จะสร้าง เวที พัฒนากลไกการมีส่วนร่วม ในการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่/ จังหวัด เพื่อให้จังหวัดมีขีด ความสามารถที่จะดำเนินการ ปฎิบัติการเรียนรู้ได้ด้วยประเด็น ของพื้นที่ คนของพื้นที่ และพัฒนา การศึกษาของพื้นที่รวมทั้งศึกษา สภาการณ์การจัดการเรียนรู้ของ พื้นที่/จังหวัด และศึกษาบทบาท และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของภาครัฐ ภาคเอกชน และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	(1)การสำรวจเพื่อสร้าง การมีส่วนร่วม สร้างเครือข่าย ด้านการจัดการเรียนรู้และกลไก การจัดการเรียนรู้ในพื้นที่มีแนวทาง ในการดำเนินงานที่เข้มแข็ง รวมทั้ง มีขีดความสามารถที่จะดำเนินการ ปฎิบัติการเรียนรู้ได้ด้วยประเด็น ของพื้นที่ คนของพื้นที่ และพัฒนา การศึกษาของพื้นที่ด้วยการมีส่วนร่วม จากทุกภาคส่วน โดยเป็นที่ปรึกษา และชี้แนะให้พื้นที่มีการรวมตัวกัน อย่างเข้มแข็ง พัฒนา และจัดตั้ง รวมกลุ่มการมีส่วนร่วมในการจัด การเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติ และ อาจทำให้งจังหวัดมีการจัดตั้ง “สภาการศึกษาจังหวัด” ต่อไป	เสร็จสิ้น การดำเนินการ

ปี พ.ศ.	ชื่อเรียก	หน่วยงาน/องค์กร/ กลุ่ม/จังหวัดผู้ดำเนินการ	แนวคิดสำคัญในการดำเนินงาน	ผลที่เกิดขึ้น/บทเรียน/ความสำเร็จ	สถานะ การดำเนินงาน/ ความคืบหน้า
				(2)การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรภาคประชาสังคม และประชาชนในการสร้างเวทีร่วมกัน การทำให้คนในพื้นที่เป็นเจ้าภาพและรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน แล้วพัฒนาประเด็นและความต้องการด้านการจัดการศึกษาของพื้นที่	

การจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในประเทศไทย

บทที่ 4

สภาวการณ์การจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ ในประเทศไทย

ในบทนี้เป็นการนำเสนอสภาวการณ์ของการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ที่ดำเนินการในประเทศไทย เพื่อให้เห็นสภาพปัจจุบันของการดำเนินการว่าในแต่ละพื้นที่ของประเทศไทยมีการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ด้วยการขับเคลื่อนผ่านกลุ่ม หมู่คณะ ภาศึเครือข่ายใด และดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ด้วยประเด็นการศึกษาและการเรียนรู้เรื่องใด เพื่อให้ทราบถึงสภาวการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่ในปัจจุบัน โดยขอบเขตของการนำเสนอเป็นสภาวการณ์การจัดการเรียนรู้ของพื้นที่แต่ละจังหวัดที่สามารถสืบค้นได้ในปัจจุบัน (พ.ศ. 2563) หากในอนาคตมีการเปลี่ยนแปลงหรือมีข้อมูลเพิ่มเติม สภาวการณ์ของการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ก็สามารถเปลี่ยนแปลงไปได้เช่นกัน

จากการศึกษาสภาวการณ์การจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในประเทศไทยพบว่าหลายจังหวัดในประเทศไทยมีการรวมตัวของคณะบุคคล กลุ่มสมัชชา สภา ภาศึ หรือชื่อเรียกอื่น เพื่อดำเนินการขับเคลื่อนประเด็นปัญหาด้านการศึกษาและยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่ที่มีความหลากหลาย แตกต่าง และน่าสนใจ ดังนี้

4.1 สมัชชาการศึกษาจังหวัด

4.1.1 สุราษฎร์ธานี

ความเป็นมา

จังหวัดสุราษฎร์ธานีได้ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ด้วยการดำเนินการโดยภาคีการศึกษาที่เรียกว่า **“สมัชชาการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี”** ถือกำเนิดมาจากการดำเนินการของสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ร่วมกับ 20 จังหวัด ทดลองนำร่องโครงการจังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อให้จังหวัดจัดการตนเองเชิงพื้นที่ จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้ร่วมโครงการ โดยมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นหน่วยงานประสานงาน โครงการจังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้จังหวัดสุราษฎร์ธานี เริ่มโครงการตั้งแต่วันที่ 10 มิถุนายน 2557 โดยได้ดำเนินกิจกรรม 3 กิจกรรม คือ (1) การจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาและการมีงานทำของจังหวัดสุราษฎร์ธานี (2) การพัฒนาเด็กบกพร่องทางการเรียนรู้หรือเด็ก LD (3) การจัดทำหลักสูตรพุทธทาสศึกษา

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสมัชชาการศึกษา มีดังนี้ (1) เพื่อเป็นศูนย์รวมของบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกภาคส่วน เช่น ผู้จัดการศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน ผู้ใช้ผลผลิตทางการศึกษา ครู นักเรียน และบุคคลทั่วไป (2) เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษา (3) เพื่อเสนอแนะการจัดการศึกษาต่อระบบกลาง โดยมีหลักการเตรียมความพร้อมเพื่อให้จังหวัดมีศักยภาพที่จะจัดการศึกษาของตนเองได้ในระยะยาว ยึดหลักสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน จัดการศึกษาเพื่อสอดคล้องกับบริบทของจังหวัด เกิดขึ้นตามความพร้อม เห็นประโยชน์ส่วนรวม มิใช่เกิดจากการสั่งการ โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาการศึกษาจังหวัดเป็นรูปธรรมร่วมกัน บทบาทหน้าที่ของ

สมัชชาการศึกษา ได้แก่ (1) จัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนการศึกษาจังหวัด (2) การจัดการข้อมูลและความรู้เพื่อการวางแผนการศึกษาจังหวัด (3) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการศึกษาจังหวัด (4) เสนอแนะการจัดการศึกษาต่อระบบกลาง (5) จัดกิจกรรมพิเศษ/โครงการพิเศษเพื่อตอบโจทย์เฉพาะของพื้นที่ (6) ให้ความร่วมมือต่อหน่วยงานทางการศึกษาอื่น (7) ประสานความร่วมมือด้านงบประมาณระหว่างกระทรวงศึกษาธิการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (8) สร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน ประชาชน และท้องถิ่นเพื่อร่วมกันพัฒนาการศึกษาของจังหวัด และ (9) คัดเลือกและแต่งตั้งคณะกรรมการการศึกษาจังหวัด

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่

การดำเนินการขับเคลื่อนสมัชชาการศึกษาจังหวัด สุราษฎร์ธานีในปัจจุบัน คือ กิจกรรมพัฒนาครูโดยใช้พื้นที่เป็นฐานการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาผู้เรียน (PLC) การพัฒนาการจัดการศึกษาการจัดการศึกษาพิเศษเด็กบกพร่องทางการเรียนรู้ (LD) หลักสูตรพุทธศาสนศึกษา การขับเคลื่อนโครงการการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ความเสมอภาคทางการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี การศึกษาเพื่ออาชีพ การจัดตั้งมูลนิธิสมัชชาการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี การจัดตั้งกองทุน 10 บาท เพื่อเด็กจังหวัดสุราษฎร์ธานี การแต่งตั้งคณะกรรมการสมัชชาการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี และจะหมดวาระในวันที่ 13 ธันวาคม 2563 การปรับปรุงแผนพัฒนาสมัชชาการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี แผน 5 ปี 2559 - 2563 และเพิ่มเติมแผนพัฒนาช่วงแรก พ.ศ. 2564 - 2565 และต่อไป พ.ศ. 2566 - 2570 การขยายสมาชิกสมัชชาการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี และแนวทางการประชุมประจำปีสมัชชาการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประจำปี 2563

การดำเนินกิจกรรมสมัชชาการศึกษาและให้ความช่วยเหลือผู้ยากจนหรือผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี รวมทั้งปัจจุบันจังหวัดสุราษฎร์ธานียังเข้าร่วมโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) โดยมุ่งประเด็นเชิงพื้นที่ด้านเด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา มุ่งจัดการบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นผู้ดำเนินการในพื้นที่

ความสำเร็จและการดำเนินการที่ผ่านมา

(1) ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การศึกษาเชิงพื้นที่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2559 – 2563 ภายใต้ 3 ยุทธศาสตร์ คือ เพิ่มโอกาสเข้าถึงบริการการศึกษาให้ทั่วถึงครอบคลุม จัดการศึกษาทุกระดับอย่างมีคุณภาพโดยการมีส่วนร่วม ส่งเสริมความเข้มแข็งด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และที่ผ่านมาสมัชชาการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้เข้าร่วมโครงการและมีส่วนร่วม กับ สสค. สกศ. กสศ.

(2) ปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ผู้เรียนผ่าน “หลักสูตรพุทธทาสศึกษา” ความภูมิใจของชาวสมัชชาการศึกษาสุราษฎร์ธานี เดินหน้าไปถึงขั้นการจัดทำคู่มือครูร่วมกับศึกษานิเทศก์จากเขตพื้นที่การศึกษาทั้ง 4 เขตของจังหวัด และทดลองนำร่องใช้หลักสูตรในโรงเรียน 12 แห่ง

(3) พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เกิดการวางระบบกลไกหนุนเสริมผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน

10 แห่ง (โรงเรียนในสังกัดสพป. ทั้ง 3 เขต รวม 8 โรงเรียน) โดยกำหนดแนวทาง “พัฒนานำครูเก่ง ศึกษานิเทศก์มือดี” เป็นพี่เลี้ยงครู โดยหนึ่งใน “ครูเก่ง” ของสุราษฎร์ธานี ที่ร่วมเป็นพี่เลี้ยง

(4) ดูแลเด็กบกพร่องทางการเรียนรู้ กว่า 2,000 คน จึงได้จัดให้มีการอบรมคัดกรองเด็กโดยคณะแพทย์ ในโรงเรียน 23 แห่ง การอบรมวัดเชาว์ปัญญา จัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล เป็นต้น

4.1.2 สุรินทร์

ความเป็นมา

จังหวัดสุรินทร์ได้ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ด้วยการดำเนินการโดยภาคีการศึกษาที่เรียกว่า “สมัชชาการศึกษาจังหวัดสุรินทร์” เริ่มต้นในปี พ.ศ. 2554 จากโครงการ “ครูสอนดี” ของสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพ

เยาวชน (สสค.) โดยถือกำเนิดมาจากสมัชชาการศึกษาตำบลสู่การเป็นสมัชชาการศึกษาจังหวัดสุรินทร์ (พัฒนพงษ์ สุขมะดัน, 2559) การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่สุรินทร์หิยบายการแก้ปัญหาเด็กออกกลางคันเป็นโจทย์ร่วมการทำงานใช้กลไก “ปัญญาภาควิ” ที่ประกอบด้วย พ่อแม่ผู้ปกครอง หน่วยงานจัดการศึกษาท้องถิ่นท้องที่ หน่วยสนับสนุนการศึกษา และองค์กรเอกชน มูลนิธิสยามคม ช่วยกันติดตามเฝ้าระวังและออกแบบการเรียนรู้ให้เด็กเยาวชนลูกหลานคนสุรินทร์ ให้ได้รับการศึกษาจนจบภาคบังคับหรือได้รับการฝึกทักษะอาชีพสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่

จังหวัดสุรินทร์มีประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่ที่สำคัญ 2 ประการ คือ (1) การศึกษาเพื่อนักเรียน

ที่ขาดโอกาสหรือนักเรียนที่หลุดออกจากระบบการศึกษากลางคัน ซึ่งปัญหาเด็กออกกลางคันทำให้ประเทศเสียโอกาสทางการแข่งขัน จำเป็นที่คนสุรินทร์ต้องช่วยกันแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วน การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ (2) การจัดการศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชนสุรินทร์ เก่ง ดี มีงานทำ และเกิดสัมมาชีพ นอกจากนี้ปัจจุบันจังหวัดสุรินทร์ยังเข้าร่วมโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) โดยมุ่งประเด็นเชิงพื้นที่ด้านเด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์เป็นผู้ดำเนินการในพื้นที่

ความสำเร็จและการดำเนินการที่ผ่านมา

(1) การแก้ไขปัญหาค้นหาเด็กออกกลางคัน และการติดตามและเฝ้าระวังเพื่อแก้ปัญหาเด็กออกกลางคันจังหวัดสุรินทร์โดยความร่วมมือภาคีเครือข่ายในพื้นที่ 20 อบต. ในรูปแบบ “ปัญจภาคี” ดำเนินการช่วยเหลือและเฝ้าระวังเด็กที่หลุดออกนอกระบบกว่า 8,000 คน โดยกำหนดเป้าหมายว่า เด็กสุรินทร์ต้องได้รับการศึกษาภาคบังคับหรือได้รับการฝึกทักษะอาชีพให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

(2) ภาคีเครือข่าย “กระเทียมโมเดล” เป็นยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่ที่ขับเคลื่อนแนวร่วมแบบปัญจภาคีประกอบด้วย พ่อแม่ผู้ปกครอง หน่วยงานจัดการศึกษา ท้องถิ่นท้องที่ หน่วยงานสนับสนุนการศึกษา และองค์กรเอกชน/มูลนิธิ/สมาคม

(3) มีแกนนำที่เข้มแข็งและได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ โดยมีแกนนำที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการโดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลนาร่อง 25 แห่ง โดยมีการสนับสนุนงบประมาณจาก อบจ. สสค. กสศ. สสส.

4.1.3 ลำปาง

ความเป็นมา

จังหวัดลำปางได้ดำเนินการ
จัดการศึกษาเชิงพื้นที่ด้วยการดำเนินการ
โดยภาคีการศึกษาที่เรียกว่า “สมัชชา
การศึกษานครลำปาง”

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของจังหวัด

ลำปาง คือ การพัฒนาเครือข่ายครู (Professional Learning Community-PLC) และปัจจุบันจังหวัดลำปางเข้าร่วมโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา โดยมุ่งประเด็นเชิงพื้นที่ด้านเด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา มีสมัชชาการศึกษานครลำปางและภาคีเครือข่ายเป็นผู้ดำเนินการในพื้นที่

ความสำเร็จและการดำเนินการที่ผ่านมา

(1) การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ในพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาลำปางเขต 2 โดยเชื่อมโยงกับโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางในพื้นที่ให้เป็นเครือข่ายซึ่งกันและกัน ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษา เน้นการจัดกลุ่มระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนพี่เลี้ยงที่เป็นโรงเรียนขนาดกลางหรือโรงเรียนประจำอำเภอ

(2) การส่งเสริมการเรียนรู้สายอาชีพ และพัฒนาหลักสูตร SMEs เพื่อเตรียมผู้ประกอบการ โดยร่วมมือกับผู้ประกอบการภาคเอกชน ในจังหวัด กำหนดเป็นหลักสูตรพัฒนาการเรียนรู้ของผู้ประกอบการ

(3) การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Management - KM) การระดมความคิดเพื่อออกแบบกิจกรรมร่วมกันของโรงเรียน และขยายผลเป็นเครือข่าย PLC ครู (Professional Learning

Community) เพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประกันโอกาสทางการศึกษา และการพัฒนาด้านการบริหารสถานศึกษา

4.1.4 นครราชสีมา

ความเป็นมา

จังหวัดนครราชสีมาได้ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ด้วยการดำเนินการโดยภาคีการศึกษาที่เรียกว่า “สมัชชาการศึกษาจังหวัดนครราชสีมา”

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของจังหวัดนครราชสีมา คือ การพัฒนาเครือข่ายครู (PLC) ปัจจุบันจังหวัดนครราชสีมาเข้าร่วมโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) โดยชูประเด็น “เด็กปฐมวัยและเด็กนอกระบบ คืนโอกาสสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา” มุ่งองค์กรภาคประชาสังคมที่รับผิดชอบดำเนินการในพื้นที่ คือ สมาคมประชาคมโคราช

ความสำเร็จและการดำเนินการที่ผ่านมา

(1) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อสร้างหลักประกัน

โอกาสทางการศึกษา ทำงานร่วมกับมหาวิทยาลัยนเรศวร นำร่องระบบข้อมูลสารสนเทศดังกล่าวในโรงเรียนสังกัด อบจ.นครราชสีมา อบท. และ สพป. รวม 14 แห่ง เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่สามารถประมวลผลเพื่อใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการกำหนดนโยบายการศึกษาในระดับพื้นที่ เช่น ในระดับของ อบจ. เขตพื้นที่การศึกษาหรือภาพรวมของจังหวัด ทำให้เกิดคณะทำงานในพื้นที่ที่สามารถเป็น “พี่เลี้ยง” ให้กับสถานศึกษาอื่นต่อไป

(2) การพัฒนาการเรีญรู้เพื่อการม้เงนท้่า ม้การท้่าเงน ในฟ้้นท้ 3 ต้่าบล โดยความร้่วมม้ของเทศบาลและ อบต.ในฟ้้นท้ สถาบ้น การศ้กษา เครือช้ายผู้ประกอบการ เพื่อสบ้สนุนให้เก้ดการช้ข้อมูลอาช้พ การพัฒนาระบบครุณะแนว รวมถ้ถึงการจัการเรีญการสอนเพื่อกาพัฒนา ท้กะผู้เรีญให้เตรียมความพร้อมส้้าหรับการท้่าเงนในอนาคต

(3) การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศ้กษา เพื่อกาพัฒนา ระบบกลไกและแนวท้างหนุนเสริมชุนชนการเรีญรู้ท้างว้ชาช้พ (PLC) เพื่อกาพัฒนาผู้เรีญ น้ารอ้งในครุระต้บประณศ้กษาถ้ม้ธยมศ้กษาในร้เงน 13 แห่ง ส่เงผลให้ครุม้การรวมกลุ่่มในหลายล้กษณะตามบรืบทเพื่อกาพัฒนา การเรีญการสอน เช่น ร้เงนเทศบาล 4 (เพาะช้่า) ในส้เงกตเทศบาลนคร นครราชส้มาท้ช้้การพัฒนาคความช้่าใจเก้ยว้กบการพัฒนabtเรีญหรือ Lesson Study (LS) เป็นคร้ื่องม้ือช้วยให้ครุจัการเรีญการสอนของต่น การส้เงกตช้้นเรีญและการส่ท้อนผล (Reflect) เป็นต่น

4.1.5 น้่า

ความเป็นมา

จ้งหวัดน้่านได้ด้่าเนนการจัการศ้กษาเจ้่งฟ้้นท้ด้วยการ ด้่าเนนการโดยภาค้การศ้กษาท้้เรียกว้่า “ส่ม้ช้าการศ้กษาจ้งหวัดน้่าน”

ประเต้เนนการด้่าเนนการด้่านการจัการเรีญรู้ของฟ้้นท้

การจัการศ้กษาเจ้่งฟ้้นท้จ้งหวัดน้่านชุประเต้เนน “การจัการเรีญรู้เพื่อการม้เงนท้่า” เรีมจากคร้ื่องม้ือยระต้บท้องถ้้น ค้ือหมู้่บ้าน ในบรืบทของร้เงนช้้เงนเป็นร้เงนการศ้กษาภาคบ้งค้บ (ช้ยายโอกาส) ต้อช้้นมาสู่ระต้บต้่าบล ระต้บอำเงอและระต้บจ้งหวัด บ้จ้จ้บ้นจ้งหวัด ล้่าปางช้่าร้่วมคร้องการจัการศ้กษาเจ้่งฟ้้นท้เพื่อกาความส่ेमภาคท้าง การศ้กษา โดยมุ้งประเต้เนนเจ้่งฟ้้นท้ด้่านเต้กปฐมว้ัย และเต้กเยาวชนนอก

ระบบการศึกษา เมืองครุภาคประชาสังคมที่ดำเนินการในพื้นที่ คือ มูลนิธิ อักเมืองน่าน และหน่วยงานของรัฐ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน ดำเนินการครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่ม คือ (1) เด็กปฐมวัยใน ศพด. จำนวน 3,841 คน ในพื้นที่นาร่อง จำนวน 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง น่าน 11 ตำบล อำเภอบ้านหลวง 4 ตำบล อำเภอแม่จริม 5 ตำบล อำเภอ สันติสุข 3 ตำบล อำเภอเวียงสา เลือก 1 ตำบล ได้แก่ ตำบลแม่ขึง (รวม 24 ตำบล) และ (2) เด็กและเยาวชนนอกระบบ ในพื้นที่ 15 อำเภอ จำนวน 6,522 คน

ความสำเร็จและการดำเนินการที่ผ่านมา

(1) การจัดการเรียนรู้เพื่อการมีงานทำ ดำเนินการใน ปีการศึกษา 2559 ในกลุ่มเยาวชนชั้น ม.1 – ม.3 โรงเรียนนาร่อง 12 แห่ง ใน 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสันติสุข พังซาง ปัว และเมืองน่าน ด้วยความร่วมมือ ของ อบจ.น่าน สพป.น่านเขต 1 และ 2 อบต. เทศบาลวิทยาลัยสารพัดช่าง วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยการอาชีพปัว รวมถึงบุคลากรด้านวิชาการและ ภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กทั่วไป และ กิจกรรมเรียนรู้สำหรับเด็กด้อยโอกาสหรือจำเป็นต้องดูแลเป็นพิเศษ ตัวอย่าง กิจกรรม เช่น การเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ (โรงเรียนบ้านน้ำเลี้ยว) การปลูกและ แปรรูปกาแฟ (โรงเรียนมณีพุกภัย) การปลูกข้าวและแปรรูป (โรงเรียน ชุมชนศิลาแลง) เป็นต้น

(2) การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อพัฒนา ระบบกลไกและแนวทางหนุนเสริมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนดำเนินการนาร่องในครูระดับอนุบาล 1 – ม.6 จำนวน 218 คน ในโรงเรียน 5 แห่ง ส่งผลให้ครูรวมกลุ่มในหลายลักษณะตาม บริบทเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

4.1.6 สตุล

ความเป็นมา

จังหวัดสตุลได้ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ด้วยการดำเนินการโดยภาคการศึกษาที่เรียกว่า “สมัชชาการศึกษาจังหวัดสตุล”

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของจังหวัดสตุล คือ นวัตกรรมการศึกษาของจังหวัดสตุลผ่านโครงงานพื้นฐานวิจัยกับโรงเรียนนำร่องสู่การเปลี่ยนการเรียนการสอนแบบ Active Learning ในพื้นที่การเรียนรู้ มีครูสามเฒ่าและกลไกการจัดการ ซึ่งเป็นเป้าหมายของนวัตกรรมการศึกษา เพื่อพัฒนาเด็กให้เพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และสร้างกลไกการจัดการศึกษา ร่วมกับทุกภาคส่วนให้เด็กนักเรียนได้มีกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน

ความสำเร็จและการดำเนินการที่ผ่านมา

(1) การจัดเวที “สมัชชาการศึกษาจังหวัดสตุล ครั้งที่ 1: คนสตุลในศตวรรษที่ 21” เพื่อหามติร่วมของคนในพื้นที่ว่าการศึกษาของลูกหลานชาวสตุลในอนาคต เป็นเวทีที่ต้องการสร้างการมีส่วนร่วมในพื้นที่จากทุกภาคส่วนในการเข้ามามีการจัดการศึกษาตามความฝัน ออกแบบความฝันร่วมกันเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง

(2) นวัตกรรมการศึกษา ที่ใช้ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตุล เป้าหมายร่วมของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาอันปรากฏในพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 มี 4 ข้อ ได้แก่ อิสระ – ความเป็นอิสระในการบริหารจัดการโรงเรียน พัฒนา – พัฒนาศักยภาพ

การจัดการเรียนรู้และพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษา
 หลักสูตร – สร้างหลักสูตรการเรียนรู้ ตำรา การทดสอบของตัวเองได้ เพียง
 ให้สอดคล้องกับโจทย์การเรียนรู้ เชื่อมโยง – โรงเรียน ครูภูมิปัญญา
 ผู้ปกครอง หน่วยงานเอกชน หน่วยงานเหล่านี้ทำงานเชื่อมโยงกันอย่าง
 คล่องตัว โดยทำงานผ่าน “นวัตกรรมการศึกษา” 4 ปัจจัย ดังนี้

- **Active Learning:** ปรับการเรียนรู้เปลี่ยนการสอน
 โดยใช้โครงงานวิจัย 14 ขั้นตอน

- **พื้นที่การเรียนรู้:** ครูสร้างการเรียนรู้จากทุนเดิม
 โรงเรียนลดอำนาจและสร้างการมีส่วนร่วมในห้องเรียน ผู้อำนวยการ เด็ก
 ผู้ปกครอง และชุมชน ร่วมกันทำให้ทุกพื้นที่สร้างการเรียนรู้ได้

- **ครูสามเฒ่า:** ครูเพียงคนเดียวไม่สามารถสร้าง
 การเรียนรู้ พื้นที่นวัตกรรมจึงต้องพัฒนาหลักสูตร ‘ครูสามเฒ่า’ คือ
 ครูโรงเรียน (โรงเรียนนำร่อง 10 โรง) ครูผู้ปกครอง (100 คน) ครูชุมชน
 (200 คน) เพื่อให้เด็กมีสมรรถนะ คือ ทักษะ (attitude) ทักษะ (skill)
 และองค์ความรู้ (Knowledge)

- **กลไกการจัดการ:** โรงเรียนเป็นเพียงส่วนหนึ่งของ
 ระบบการศึกษาแต่ไม่ใช่ทั้งหมด สิ่งในพื้นที่นวัตกรรมคาดหวังคือ ทำให้
 โรงเรียนเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างระบบการศึกษาของพื้นที่

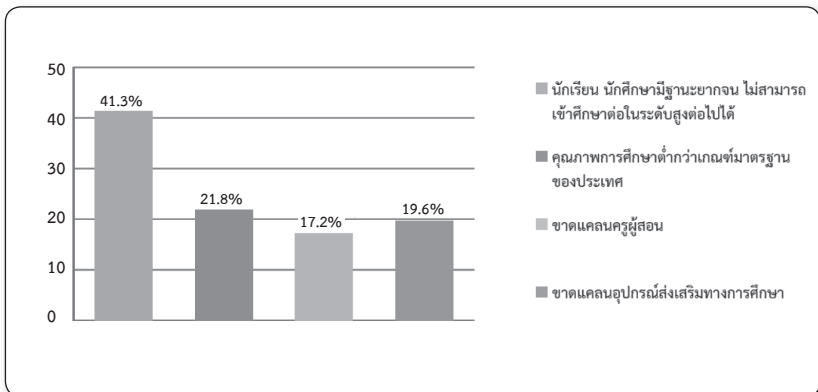
4.1.7 แม่ฮ่องสอน

ความเป็นมา

จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ด้วย
 การดำเนินการโดยภาคการศึกษาที่เรียกว่า “**สมัชชาการศึกษาจังหวัด
 แม่ฮ่องสอน**” โดยมีสมาคมพัฒนาการศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นส่วน
 สำคัญในการขับเคลื่อน ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่

ประเด็นการจัดการเรียนรู้ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน คือ การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาแก่นักเรียนที่พิการยากจนในถิ่นทุรกันดาร จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับประเด็นปัญหาและความต้องการในด้านการศึกษา ประชาชนมีความเห็นว่าปัญหาอันดับแรกคือ นักเรียน นักศึกษามีฐานะยากจน ไม่สามารถเข้าศึกษาต่อในระดับสูงต่อไปได้ คิดเป็นร้อยละ 41.3 รองลงมา คือ คุณภาพการศึกษาต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของประเทศ คิดเป็นร้อยละ 21.8 ขาดแคลนอุปกรณ์ส่งเสริมทางการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 19.6 และขาดแคลนครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 17.2 โดยอำเภอที่มีปัญหาความรุนแรงมากที่สุด ได้แก่ อำเภอสบเมย อำเภอแม่ลาน้อยและอำเภอปางมะผ้า ตามลำดับ โดยมีประเด็นที่ประชาชนต้องการให้ส่งเสริมและพัฒนา (แผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน 4 ปี พ.ศ. 2561-2564, 2563) ดังนี้

(1) ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในการประกอบอาชีพระหว่างเรียน และหาช่องทางให้นักเรียนหารายได้ระหว่างเรียน

(2) สำรวจโรงเรียนที่มีความขาดแคลนในด้านต่าง ๆ และหาช่องทางสนับสนุนให้โรงเรียนมีความพร้อมในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะสนับสนุนให้มีครูสอนพิเศษโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

(3) ต้องการให้ภาครัฐส่งเสริมด้านทุนการศึกษาให้กับนักเรียน โดยเฉพาะเรียนดีแต่ยากจนเพื่อให้นักเรียนมีโอกาสในการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษามากขึ้น

(4) ต้องการให้มีการเร่งแก้ปัญหาครูขาดแคลนในโรงเรียน

(5) ต้องการให้ผู้อำนวยการโรงเรียนแต่ละแห่ง ดึงภาคชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพิ่มมากขึ้น

(6) แก้ปัญหาคุณภาพการศึกษาที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน พัฒนาคุณภาพครู มีกิจกรรมเพื่อกระตุ้นพัฒนาการของนักเรียน

(7) ต้องการให้มีการกำกับดูแลบุคลากรทางการศึกษาให้ทุ่มเทการทำงานเพื่อพัฒนาเด็กอย่างแท้จริง

(8) ตั้งกองทุนให้เด็กเยี่ยมเรียนในอัตราดอกเบี้ยต่ำ เนื่องจากว่าปัจจุบันไม่เพียงพอต่อความต้องการศึกษาต่อของนักเรียน

(9) อยากให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักท้องถิ่นของตนเอง และเข้าใจในบริบททางสังคมที่ตนอาศัยอยู่

(10) อยากให้มีการส่งเสริมให้ทุนนักเรียนให้เรียนต่อในสายวิทยาศาสตร์ - สุขภาพและกลับมาทำงานในจังหวัดแม่ฮ่องสอน และส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

ปัจจุบันจังหวัดแม่ฮ่องสอนยังเข้าร่วมโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) โดยมุ่งประเด็นเชิงพื้นที่ด้านเด็กปฐมวัย และเด็ก

เยาวชนนอกระบบการศึกษา มีสมาคมพัฒนาการศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นผู้ดำเนินการในพื้นที่

ความสำเร็จและการดำเนินการที่ผ่านมา

(1) ระบบข้อมูลแม่ฮ่องสอนโมเดล ที่พัฒนาสู่การเกิดระบบหลักประกันโอกาสทางการศึกษา โดยเป็นการทำงานร่วมกันของมหาวิทยาลัยนเรศวร ศูนย์การศึกษาพิเศษแม่ฮ่องสอน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา ระบบดังกล่าวเป็นระบบสารสนเทศที่เชื่อมโยงและส่งต่อข้อมูลเด็กจากสถานพยาบาลสู่หน่วยจัดการศึกษาทั้งศูนย์การศึกษาพิเศษ โรงเรียนและพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กพิการ ยากจนและเด็กที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกล เพื่อให้เด็กเหล่านั้นได้รับการดูแลสวัสดิการและเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาตามที่พึงได้รับ ส่งผลให้เกิดการทำงานร่วมกันของหน่วยงานในพื้นที่ผ่านระบบสารสนเทศ และการเปิดศูนย์เรียนร่วมของเด็กกลุ่มดังกล่าวกับเด็กทั่วไป ซึ่งจะทำให้เกิดพัฒนาการในการใช้ชีวิตร่วมกัน

(2) แผนขับเคลื่อนการศึกษาของจังหวัด ที่เกิดจากการระดมความเห็นในเวทีระดับอำเภอสู่ระดับจังหวัด โดยมีประเด็นสำคัญได้แก่

2.1 การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ซึ่งจะเป็นการศึกษาที่ “กินได้” เด็กจบแล้วมีงานทำในบ้านเกิดผู้เรียนได้รับการปลูกฝังวินัยทัศนคติที่ดีต่อการทำงานความรับผิดชอบเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพและเป็นธรรม

2.2 การพัฒนาครูเพื่อให้เกิดครูต้นแบบที่มีคุณภาพมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ จัดกระบวนการเรียนรู้ มีจิตวิญญาณความเป็นครู ที่ผู้บริหารสถานศึกษาหรือฝ่ายนโยบายให้การสนับสนุนให้มีการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา

2.3 กำหนดนโยบายการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการท้องถิ่น จัดหลักสูตรท้องถิ่นที่ชุมชนมีส่วนร่วม ให้เด็กได้เลือกเรียน

(3) โครงการความร่วมมืออื่นๆ ในพื้นที่ อาทิ การใช้ นวัตกรรมระบบและพัฒนาสารสนเทศในโครงการ IT Valley หรือ โครงการ รักษ์แม่ฮ่องสอน ปลุกฝังวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นให้เด็กและเยาวชน ภาคภูมิใจและรักในความเป็นแม่ฮ่องสอน โครงการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยเทคนิค PLC หรือการเรียนการสอนแบบ Project-Based Learning เป็นต้น ทั้งนี้ ทุกโครงการดำเนินงานโดยหน่วยงานในพื้นที่ซึ่งจะเสนอขอรับรองประมาณจากผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอน สนับสนุนต่อไป

4.1.8 พระนครศรีอยุธยา

ความเป็นมา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ด้วยการดำเนินการโดยภาคการศึกษาที่เรียกว่า “สมัชชาการศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือ การพัฒนากำลังคนและส่งเสริมศักยภาพของเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี มีสมรรถนะที่พึงประสงค์สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ และการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณภาพพหิวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีตามมาตรฐาน สสวท.

ความสำเร็จและการดำเนินการที่ผ่านมา

(1) การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด โดยการเชิญชนหน่วยงานด้านการศึกษาทั้งภาครัฐ เอกชน ผู้สนใจ เข้าร่วมจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัด โดยได้รับการสนับสนุนจากผู้ว่าราชการจังหวัด พระนครศรีอยุธยา และศึกษาธิการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งนี้ในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดได้มีการศึกษาประสบการณ์และบทเรียนการจัดทำแผนจากจังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้จำนวน 4 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ (ภาคีเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูปการศึกษา) จังหวัดภูเก็ต (สภากาการศึกษาจังหวัดภูเก็ต) จังหวัดนครราชสีมา (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีและสมัชชาการศึกษาจังหวัดนครราชสีมา) จังหวัดชลบุรี (ศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี) จากนั้นได้นำประสบการณ์จากทั้ง 4 จังหวัดมาปรับใช้ในการพัฒนากลไกความร่วมมือและจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด

(2) การดำเนินงานและขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณภาพ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี ตามมาตรฐาน สสวท. เน้นการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี โดย สสวท. นำเครื่องมือและประสบการณ์ของ สสวท. ที่ผ่านการวิจัยและพัฒนา ได้ผลดีแล้ว ได้แก่ หลักสูตร หนังสือเรียน คู่มือครู สื่อการเรียนรู้ ชุด การสอนเสริมสร้างการปฏิบัติการทั้งในและนอกห้องปฏิบัติการเข้าสู่ การเรียนการสอนของโรงเรียน ให้ครูและนักเรียนทำด้วยตัวเอง (Do-it yourself approach) ส่งเสริมการเรียนการสอนทางด้าน computing science ทั้งในชั้นเรียนและ on-line ส่งเสริมการเรียนการสอน STEM EDUCATION ในโรงเรียน

4.1.9 อุบลราชธานี

ความเป็นมา

จังหวัดอุบลราชธานีได้ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ด้วยการดำเนินการโดยภาคการศึกษาที่เรียกว่า “สมัชชาการศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี” ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2553

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่

ปัจจุบันจังหวัดอุบลราชธานีดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ด้วยประเด็นด้านเด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนจนอกระบบการศึกษา โดยเข้าร่วมโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มีองค์กรภาคประชาสังคมที่ขับเคลื่อนการดำเนินงานในพื้นที่ คือ มูลนิธิพิทักษ์ธรรมชาติเพื่อชีวิต

ความสำเร็จและการดำเนินการที่ผ่านมา คือ สำรวจกลุ่มเด็กที่อาจต้องหลุดจากระบบการศึกษาในกรณีนี้เพิ่มเติมอย่างเร่งด่วน ผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด โดยแบ่งความช่วยเหลือเป็น 2 กลุ่มหลัก เรียนเพื่อวุฒิการศึกษา และฝึกทักษะอาชีพเฉพาะทาง

4.2 สภาการศึกษาจังหวัด

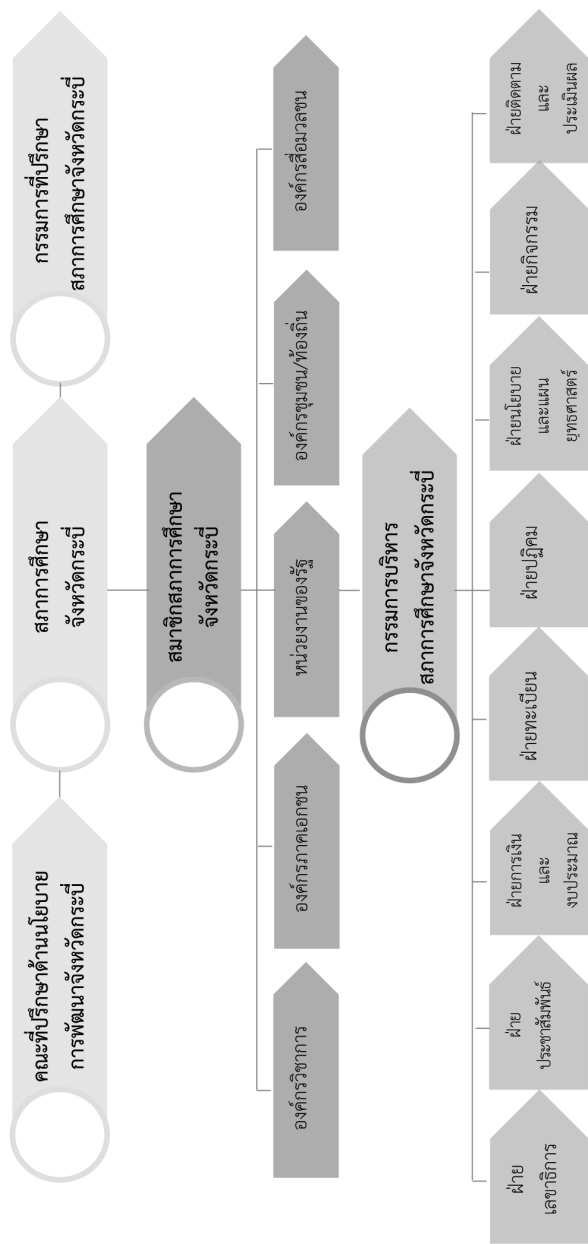
4.2.1 กระบี่

ความเป็นมา

จังหวัดกระบี่ได้ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ด้วยการดำเนินการโดยภาคการศึกษาที่เรียกว่า “สภาการศึกษาจังหวัดกระบี่” ซึ่งเป็นจังหวัดแรกที่ใช้คำว่า “สภาการศึกษา” ที่เป็นองค์กรที่ประกอบด้วย

คณะบุคคลทั้งภาครัฐและเอกชนทุกภาคส่วนที่มีเจตจำนงจะสร้างสรรค์พัฒนาการศึกษาของจังหวัดกระบี่ ถือกำเนิดมาจากสภากาแพ หรือที่เรียกตามภาษาใต้ว่า กีนโกปีกัน ร้านกาแพหรือร้านโกปี เป็นสถานที่ที่ผู้คนในกระบี่นั่งกินกาแพกันคุยกันไปในทุกเรื่องราวของจังหวัดกระบี่ทั้งเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา หรือปัญหาในท้องถิ่น ฯลฯ จากสภากาแพในขณะนั้น ได้พัฒนาไปสู่คณะที่ปรึกษาด้านนโยบายการพัฒนาจังหวัดกระบี่ ซึ่งมีตัวแทนบุคคลทุกภาคส่วน โดยในปี 2552 คณะที่ปรึกษาด้านนโยบายการพัฒนาจังหวัดได้เล็งเห็นว่า การศึกษาในจังหวัดกระบี่มีปัญหามากประการ เช่น ผลการประเมินคุณภาพโรงเรียน ผู้สำเร็จการศึกษาไม่ตอบสนองต่อตลาดแรงงาน ประกอบกับแนวคิดและนโยบายของจังหวัดต้องการพัฒนาให้จังหวัดกระบี่เป็นเมืองน่าอยู่ ผู้คนน่ารัก เป็นเมืองแห่งคุณภาพ รวมทั้งต้องการพัฒนาคนกระบี่ให้มีคุณภาพชีวิตและความมั่นคงทางสังคม จึงเกิดองค์การสภาการศึกษาจังหวัดกระบี่ขึ้น ในปี พ.ศ. 2553 โดยจัดตั้งอาศัยอำนาจและกรอบของกฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น ระเบียบกระทรวงวัฒนธรรมว่าด้วยสภาวัฒนธรรม พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ฯลฯ ขั้นตอนและกระบวนการจัดตั้งสภาการศึกษา คณะผู้ก่อตั้งได้เชิญชาวกระบี่ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต 30 คน มาปรึกษาหารือและร่างธรรมนูญขึ้นเป็นฉบับแรก และแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารชุดก่อตั้ง เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2553 จากนั้นจัดให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2554 เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2554 ซึ่งสมาชิกมีมติให้ นายชวน ภูเก้าล้วน เป็นนายกสภาการศึกษากระบี่คนแรก

โครงสร้างของสภาการศึกษาจังหวัดกระบี่
ที่มา: มัณพนา นวลเจริญ (2557)

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่

ประเด็นการพัฒนาและดำเนินการจัดการเรียนรู้ของจังหวัดกระบี่ คือ การพัฒนาเมืองกระบี่ให้เป็น “เมืองน่าอยู่ ผู้คนน่ารัก และเป็นเมืองคุณภาพ” โดยวิธีการบริหารงานเชิงยุทธศาสตร์ การปรับทัศนคติบุคคลให้เห็นความสำคัญต่อการจัดการความรู้ ระบบการเรียนรู้และการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อสร้างขวัญกำลังใจและสร้างแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงคน และการพัฒนาศักยภาพ องค์กรพัฒนางาน รวมถึงการพัฒนาท้องถิ่นให้พัฒนา และครอบคลุมอย่างสมบูรณ์ในทุกมิติ โดยมีแนวคิดในการพัฒนาคนของสภาการศึกษาจังหวัดกระบี่และประเด็นการดำเนินการ มี 4 มิติ คือ

มิติที่ 1 มิติด้านประสิทธิผลตามแผนพัฒนา จังหวัดกระบี่ มุ่งเน้นให้เกิดผลสำเร็จตามนโยบายของ จังหวัด และมุ่งเน้นให้มีการดำเนินงานที่เกิดประโยชน์ อย่างแท้จริงในการพัฒนาจังหวัดมากที่สุด

มิติที่ 2 มิติด้านคุณภาพการให้บริการ มุ่งเน้นการดำเนินงานเพื่อให้ผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน โดยการส่งเสริมการให้บริการที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานด้านบริการ ทั้งของร้านอาหาร สถานที่ท่องเที่ยว ที่พักมีคุณภาพให้ได้มาตรฐานยิ่งขึ้น และมีภาพลักษณ์ทั้งด้านความสะอาด ความสวยงาม รวมถึงมีมาตรการป้องกันความปลอดภัย ในด้านการให้คุณภาพและครบทั้งระบบ

มิติที่ 3 มิติด้านประสิทธิภาพการสนับสนุนและการส่งเสริม กลุ่มอาหารจากภาคการเกษตร กลุ่มผู้ประกอบการภาคอุตสาหกรรม มุ่งเน้นในคุณภาพและการพัฒนามาตรฐานคุณภาพการให้บริการประชาชน โดยให้ความสำคัญต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์ คุณภาพด้านองค์การอาหารและยา (อย.) การบรรจุผลิตภัณฑ์ที่สวยงาม ได้มาตรฐานสากลและมีคุณภาพ

มติที่ 4 มิติด้านการพัฒนาการศึกษาทุกระบบ มุ่งเน้นการเสริมสร้างและสนับสนุนขีดความสามารถของภาคประชาชน ให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ การพัฒนาเมือง โดยการเตรียมความพร้อมบุคลากรทุกระดับทางด้านการศึกษา มีการจัดการความรู้เพื่อสนับสนุน การบริหารจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ สนับสนุนการบูรณาการหลักสูตรให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด และความต้องการของท้องถิ่น ส่งเสริมการเปิดหลักสูตรระยะสั้นเกี่ยวกับการผลิต อาหาร - ขนม การให้บริการการนวดที่มีคุณภาพ การสอนภาษาไทยและต่างประเทศอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานสากล

ความสำเร็จและการดำเนินการที่ผ่านมา

(1) **การจัดทำธรรมนูญสภาการศึกษาจังหวัดกระบี่ 2 ฉบับ** ได้แก่ ฉบับแรก คือ ธรรมนูญสภาการศึกษาจังหวัดกระบี่ พ.ศ. 2553 และฉบับที่ 2 คือ ธรรมนูญสภาการศึกษาจังหวัดกระบี่ พ.ศ. 2554

(2) **การระดมทุนในการจัดตั้งสภาการศึกษา** ด้วยการระดมทุนหลายวิธี ทั้งการรับบริจาค การประชาสัมพันธ์ให้บริษัทเอกชนร่วมบริจาค การจัดจำหน่ายหนังสือที่ระลึก การจำหน่ายเสื้อกิจกรรมงานกาชาด จัดคอนเสิร์ต จัดทอล์คโชว์ ฯลฯ

(3) **แนวทางที่ประสบความสำเร็จของจังหวัดกระบี่** คือ สภาการศึกษาจังหวัดกระบี่สามารถจดทะเบียนเป็นองค์กรในส่วนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ส่งผลให้ได้รับงบประมาณจากหน่วยงานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทุกปี รวมทั้งสามารถของรับบริจาคจากภาคเอกชนได้ด้วย ซึ่งเป็นไปตามธรรมนูญสภาการศึกษาที่เขียนไว้ (มณฑนา นวลเจริญ, 2557)

(4) **การดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่** สภาการศึกษาจังหวัดกระบี่ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2553 มีสมาชิก 1,247 คน จากทุกสาขาอาชีพ โดยมีโครงการและกิจกรรม

ที่ส่งเสริมการศึกษาและคุณภาพชีวิตของคนกระบี่ ตามพันธกิจและวัตถุประสงค์การจัดตั้งสภาการศึกษา เช่น โครงการเด็กกระบี่จบ ป.6 ตกน้ำไม่ตาย ดำน้ำได้ วัยน้ำเป็น เล่นน้ำปลอดภัย โครงการณรงค์และส่งเสริมเยาวชน “คนกระบี่พันธุ์ดี” โครงการเสริมอาชีพธนาคารแพะ โครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยของฝั่งทะเลอันดามันในพื้นที่จังหวัดกระบี่ ฯลฯ

4.2.2 ภูเก็ต

ความเป็นมา

จังหวัดภูเก็ตได้ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ด้วยการดำเนินการโดยภาคีการศึกษาที่เรียกว่า “สภาการศึกษาจังหวัดภูเก็ต” ก่อตั้ง ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2556 ถือกำเนิดมาจากมติของที่ประชุมประชาคมเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ.2556 ด้วยเงินรางวัลจากสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) มอบให้สำหรับจังหวัดที่จัดการคัดเลือกครูสอนดีได้ดีเด่น และได้ก่อตั้งมูลนิธิสภาการศึกษาจังหวัดภูเก็ตในเวลาต่อมา ด้วยเงินรายได้จากการจัดคอนเสิร์ต “พีร็อกให้น้องได้เรียน” จากเวทีประชาพิจารณ์รับฟังความคิดเห็นของคนภูเก็ตเพื่อร่วมกันฉายภาพถึงทิศทางการพัฒนาการศึกษาของจังหวัด เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2556 จัดโดยคณะกรรมการเพื่อการคัดเลือกครูสอนดีและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจังหวัดภูเก็ต ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) นับเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างความตื่นตัวของคนภูเก็ตทั้งภาครัฐ ท้องถิ่น เอกชน

และภาคประชาสังคมที่มีต่อการจัดการศึกษาด้วยสมองและสองมือของ คนภูเก็ตเอง ผลจากเวทีประชาพิจารณ์ด้านการศึกษาของคนภูเก็ตในครั้งนั้น ส่งผลให้เกิดการก่อตั้ง “สภาการศึกษาจังหวัดภูเก็ต” ขึ้น พร้อมกับแนวคิด ในการสร้างเด็กภูเก็ตให้เป็นคน “ตงห่อ” มีคุณธรรม สำนึกรักถิ่นเกิด และ สื่อสารได้หลายภาษา

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของจังหวัด ภูเก็ต คือ “เด็กตงห่อ มีคุณธรรม สำนึกรักถิ่นเกิด และสื่อสารได้หลาย ภาษา” คำว่า “ตงห่อ” ภาษาถิ่นของจังหวัดภูเก็ต หมายถึง การเป็นคนดี ในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ และกตัญญู การสร้าง เด็กภูเก็ตให้เป็นคน “ตงห่อ” หรือเป็นคนดี ภายใต้อาณัติ “สร้างเด็ก ภูเก็ตให้ตงห่อ เพียงพอด้วยหลักคิด ไกล่ลี้ชิตวิวัฒนธรรมประเพณี รักศักดิ์ศรี พุดจาภาษาถิ่น” จึงเริ่มจากการดึงผู้นำนักเรียนในแต่ละโรงเรียนกว่า 53 คน มาทำงานร่วมกัน โดยสภาการศึกษาจังหวัดภูเก็ต ได้จัดประชุมเพื่อให้ แนวคิด จากนั้นได้เปิดโอกาสให้ผู้นำนักเรียนได้ร่วมกันคิดกิจกรรมสู่การสร้าง เด็กภูเก็ตตงห่อ ทั้งในโรงเรียนของตนเองและนอกโรงเรียน จนเกิดเป็น ปฏิญญาว่าด้วยเด็กภูเก็ตขึ้น

ปัจจุบันจังหวัดภูเก็ตยังเข้าร่วมโครงการจัดการศึกษา เชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาของกองทุนเพื่อความเสมอภาค ทางการศึกษา (กสศ.) โดยมุ่งประเด็นเชิงพื้นที่ด้านเด็กปฐมวัย และเด็ก เยาวชนนอกระบบการศึกษา มีสภาการศึกษาจังหวัดภูเก็ตเป็นผู้ดำเนินการ ในพื้นที่

ความสำเร็จและการดำเนินการที่ผ่านมา

(1) พัฒนาคอนหลากหลายกลุ่มอันเป็นการสนับสนุนให้ เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีผลงานดังนี้ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของ

พ่อแม่และผู้ปกครองในการเลี้ยงดูบุตรหลานให้มีคุณธรรมและจริยธรรม การอบรมครูผู้สอนวิชาสาระท้องถิ่นจากโรงเรียนทุกสังกัดในจังหวัดภูเก็ต เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ ที่ทำให้นักเรียนสามารถสื่อสารความเป็น ภูเก็ตได้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางการทำงานของสถานสงเคราะห์เด็ก และเยาวชนผู้ด้อยโอกาสจังหวัดภูเก็ต การจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพผู้นำ นักเรียนจากโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภูเก็ตที่ได้ร่วมกันจัดทำปฏิญญา ว่าด้วยเด็กภูเก็ต “ต่งห่อ” การจัดทำเอกสารให้ความรู้ประชาชนแต่ละกลุ่ม ได้แก่ นิทานพื้นบ้านภูเก็ต ปลูกลูกให้งอกงาม พักก็มีความสุข และชวนแม่ พั่นทุกซ์ ร่วมกับมหาวิทยาลัยนเรศวร ในการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ ใช้নার่องในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาภูเก็ต (สพป.ภูเก็ต) และโรงเรียน อบจ.เมืองภูเก็ต รวม 13 โรงเรียน ร่วมกับสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพ เยาวชน (สสค.) จัดให้โรงเรียนนาร่องจำนวน 10 แห่ง เข้าร่วมโครงการวิจัย พัฒนาเครื่องมือความคิดสร้างสรรค์ ร่วมกับเทศบาลนครภูเก็ต และ อาชีวศึกษาจังหวัดภูเก็ตจัดกิจกรรม “เปิดโลกสัมผัสอาชีพ Learn for Life 2015” การจัดงานวิชาการ 2017 และเปิดโลกสัมผัสอาชีพไทยแลนด์ 4.0 ที่ทำให้มีจำนวนผู้สมัครเข้าเรียนสายอาชีพในจังหวัดภูเก็ตมากขึ้นมา เป็นลำดับ จัดทำเอกสารระบบการแนะแนวเพื่อเตรียมความพร้อมของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสู่โลกของการทำงานจังหวัดภูเก็ต และ จัดทำสื่อ วีดิโอ แนะนำอาชีพโดยวิทยากรมืออาชีพ จำนวน 70 อาชีพ เพื่อเป็นแนวทางให้กับครูแนะแนวใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียน สามารถเลือกเรียนได้ตามความสนใจและความถนัด

(2) การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาอาชีพจังหวัดภูเก็ต

ที่สนับสนุนแผนยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาการศึกษาจังหวัดภูเก็ต - จัดตั้ง ศูนย์ประสานงานกิจการสัมผัสอาชีพ จัดทำโปรแกรมเพื่อรองรับการประสานงาน

จากโรงเรียนที่สนใจให้วิทยากรไปชี้แจงอาชีพต่าง ๆ และการจองเข้าเยี่ยมชมและฝึกงานกับสถานประกอบการ

(3) การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ – ลานปลดปล่อยศักยภาพ สำหรับกิจกรรมการดำเนินงานของสภาการศึกษาจังหวัดภูเก็ต ประกอบด้วย โครงการพ่อแม่เลี้ยงดูลูกให้เป็นคนดี โดยร่วมกับแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด จัดเวทีพ่อแม่เลี้ยงดูลูกให้มีคุณธรรม การพัฒนาศักยภาพครูสอนดี การแก้ปัญหาแม่วัยรุ่นในจังหวัดภูเก็ต การดูแลกลุ่มเด็กด้อยโอกาสร่วมกับมูลนิธิเด็กโสสะ นักพัฒนาชุมชนและนักสังคมสงเคราะห์ เก็บข้อมูลเด็กด้อยโอกาสและให้ความช่วยเหลือโดยส่งต่อไปยังสถานสงเคราะห์ การส่งเสริมสาระท้องถิ่นในโรงเรียน

(4) ความสำเร็จจากการระดมทุน “กองทุนพี่ร้อง ให้น้องได้เรียน” ที่ได้จากการเปิดคอนเสิร์ตระดมทุน จึงมีการวางแผนการทำงานโดยปกรองเรื่องการสร้างเด็กภูเก็ตให้มีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งในปี 2557 จะเน้นเรื่องการสร้างสรรค์ผ่านงานศิลปะ โดยนายจุมพล หรือ โกไข่ เป็นหัวเรือใหญ่ในการดึงกลุ่มศิลปินที่มีชื่อเสียงด้านงานศิลปะ เช่น สีน้า การแกะสลักพระจีน มาเปิดลานสอนศิลปะให้แก่เด็กและเยาวชนภูเก็ตที่สนใจ ณ ตลาดนัดหน้าเดินตลาดใหญ่

4.2.3 อำนาจเจริญ

ความเป็นมา

จังหวัดอำนาจเจริญได้ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ด้วยการดำเนินการโดยภาคการศึกษาที่เรียกว่า “สภาการศึกษาจังหวัดอำนาจเจริญ” ปัจจุบันมีนายไพศาล อาจระชั้น เลขานุการสภาการศึกษาจังหวัดอำนาจเจริญ

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่ เน้นพัฒนาการเรียนรู้ของครูและผู้เรียน 4 ประเด็น ได้แก่ (1) พ่อแม่ ครูปฐมวัย ร่วมใจพัฒนา (2) สื่อสารสากล (3) ยุวชนวิจัย และ (4) กิจกรรม ผู้นำก้าวหน้าพัฒนาท้องถิ่น สำนักirkบ้านเกิด และการเรียนรู้เพื่อสัมผัส สร้างคนให้เป็นงาน และปัจจุบันจังหวัดอำนาจเจริญเข้าร่วมโครงการ จัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา โดยมุ่งประเด็น เชิงพื้นที่ด้านเด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดอำนาจเจริญเป็นผู้ดำเนินการในพื้นที่ ศึกษา จัดระบบ และกลไกการดูแลรายกรณี (Case Management System) ระดับพื้นที่ เพื่อวางแผนการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาของจังหวัด อำนาจเจริญ

ความสำเร็จและการดำเนินการที่ผ่านมา

(1) พัฒนาการเรียนรู้ของครูและผู้เรียนใน 7 ตำบล ได้แก่ ตำบลนาม ปาก่อ โนนงาม พนา เปื่อย สร้างถ่อน้อย และ เสนางคนิคม ใน 5 ประเด็นการเรียนรู้ ได้แก่

- พ่อแม่ ครูปฐมวัย ร่วมใจพัฒนา อบรมผู้ปกครอง ครู พี่เลี้ยงเด็ก หญิงตั้งครรภ์ รวม 180 คนให้มีความรู้ในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย เฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการได้เป็นอย่างดี

- สื่อสารสากล จัดอบรมครูผู้สอนภาษาอังกฤษระดับ ปฐมวัยถึงมัธยมศึกษาตอนต้นทุกสังกัดโรงเรียนละ 1 คน 5 รุ่น รวม 250 คน

- ยุวชนวิจัย ใส่ใจท้องถิ่น นำเยาวชนจิตอาสาที่สนใจ ศึกษาเรียนรู้พื้นที่ตนเอง พื้นที่ละ 20 คน รวม 140 คน จัดอบรมการศึกษา วิจัยเบื้องต้น

● กิจกรรมผู้นำก้าวหน้าพัฒนาท้องถิ่น สำนึกรักบ้านเกิด และการเรียนรู้เพื่อสามัคคีสร้างคนให้เป็นงาน สร้างงานให้เป็นเงิน สร้างเงินให้เป็นบุญ อยู่ระหว่างดำเนินการ

(2) การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการศึกษา รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจาก 23 โรงเรียนในสังกัด สพป. อำนาจเจริญ โดยประสานความร่วมมือกับภาคีที่เกี่ยวข้องจัดทำเป็นระบบข้อมูลสนับสนุนการเรียนการสอนนักเรียนในสถานศึกษา ร่วมกับมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ วิเคราะห์และจัดทำข้อมูลสนับสนุนการศึกษาเพื่อการมีงานทำ เพื่อยกร่างเป็นแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด เพื่อนำเสนอต่อเวทีสมัชชาการศึกษาจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัดและศึกษาธิการจังหวัดในที่ประชุม กศจ. อำนาจเจริญ

(3) การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา มุ่งสร้างกลไกพัฒนาครูของตนเองพร้อมกับการสร้างฐานข้อมูลบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่ เริ่มต้นผ่านการทำงานในโรงเรียน 8 แห่ง และจะขยายผลสู่โรงเรียนอีก 11 แห่ง

4.2.4 กาญจนบุรี

ความเป็นมา

จังหวัดกาญจนบุรีได้ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ด้วยการดำเนินการโดยภาคีการศึกษาที่เรียกว่า “สภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี” ถือกำเนิดมาจากสภาองค์กรชุมชนในระดับตำบล โดยศิวโรดม จิตนิยม เลขาธิการสถาบันสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี เล่าถึงการทำงานก่อนหน้านี้ว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 ได้เชิญผู้นำในภาคส่วนต่าง ๆ ในจังหวัดมาคุยกัน จนเกิดสภาองค์กรชุมชนในระดับตำบล และเมื่อปี พ.ศ. 2551 ก็มาถึงระดับจังหวัด ซึ่งทำให้กระบวนการพูดคุยกันระหว่างประชาชนด้วยกันกับประเด็นงานต่าง ๆ ชัดเจนมากขึ้น เพื่อนำปัญหาและความต้องการ

มาพูดคุยกับระดับจังหวัด ทำให้รู้ข้อมูลพื้นฐานเพื่อเป็นต้นทุนในการทำงานต่อไปได้ โดยมีการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในหลายประเด็น เช่น เรื่องเด็กด้อยโอกาส เด็กต่างภาษา เผ่าพันธุ์ หรือเด็กตามชายแดนชายดอย ซึ่งมีอยู่ในกาญจนบุรีจำนวนมาก โดยนำเสนอแผนและโครงการต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานของจังหวัดกาญจนบุรีที่เป็นหน่วยงานหลักที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และ สศค. ซึ่งในสามส่วนนี้ได้ผนึกกำลังในการขับเคลื่อนแรงหนุนที่สำคัญในพื้นที่ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี เป็นกลไกที่ช่วยเหลือด้านงบประมาณ โดยได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นเองและมีการปรับรูปแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการกับอาชีพคนถิ่นและจังหวัดใกล้เคียง เพื่อแก้ปัญหการเคลื่อนย้ายแรงงาน ขณะเดียวกันเพื่อตอบโจทย์ความหลากหลายของคนในพื้นที่ โรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคมก็ได้คิดค้น “ศรีสวัสดิ์โมเดล” หลักสูตรไตรภาคีสร้างงานเพื่อรองรับการเรียนรู้และอาชีพที่หลากหลายด้วยเช่นกัน

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่

จังหวัดกาญจนบุรีมีประเด็นดำเนินการจัดการเรียนรู้ คือ การจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ การพัฒนาวิธีการเรียนการสอน และปัจจุบันจังหวัดกาญจนบุรีเข้าร่วมโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาโดยมุ่งประเด็นเชิงพื้นที่ด้านเด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา มีสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี และสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรีเป็นผู้ดำเนินการในพื้นที่

ความสำเร็จและการดำเนินการที่ผ่านมา

(1) จังหวัดกาญจนบุรีเป็น 1 ใน 10 จังหวัดนำร่องที่มีขีดความสามารถขับเคลื่อนการดำเนินการปฏิรูปการศึกษา และจัดการเรียนรู้ด้านอาชีพสำหรับเด็กและเยาวชน โดยมีเครือข่ายสภาการศึกษา ดำเนินงานที่สอดคล้องตามแผน “ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดกาญจนบุรี” ที่เป็นไปตามทิศทางยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

(2) แผนขับเคลื่อนการศึกษาของจังหวัด ภายหลังการสิ้นสุดการดำเนินงานระยะแรก ซึ่งเป็นการทำงานผ่านเวทีหารือในระดับอำเภอ 12 อำเภอ และเวทีกลางระดับจังหวัด กำหนดแผนทำงานร่วมกันในประเด็นสำคัญ ได้แก่ การสร้างความเข้มแข็งแก่เครือข่ายครูและบุคลากรทางการศึกษาของจังหวัด การเรียนรู้สู่วิชาชีพสู่ประชาคมอาเซียน และเปิดประตูสู่ทวาย การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา ซึ่งเป็นระบบกลางของจังหวัด การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นต้น โดย อบจ.กาญจนบุรี และมูลนิธิสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี จะได้นำเสนอแผนดังกล่าวต่อ กศจ.กาญจนบุรี ต่อไป

(3) การวิจัยและปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ของเด็กเยาวชนกาญจนบุรี โดยความร่วมมือระหว่าง อบจ.กาญจนบุรี และ ม.ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ดำเนินการในโรงเรียน 22 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 13 อำเภอ มีนักเรียนที่ร่วมโครงการประมาณ 1,000 คน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของเยาวชนสู่ประชาคมอาเซียน AEC โดยใช้งบประมาณสนับสนุนจาก อบจ.กาญจนบุรี

(4) การเชื่อมโยงโครงการความร่วมมือของเครือข่ายในพื้นที่ ผ่านเวทีความร่วมมือจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ เช่น โครงการส่งเสริมการอ่านในเด็กเยาวชน “โครงการตั้งหนังสือในบ้านเด็ก” โดยมูลนิธิสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี โครงการ ICT เพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน

นัคคเษาและปะระชาชน คอรการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทเศเพ่อลดความเหล่อมล้าทางการศึกษาในพื้นที่ 3 อำเภอนำร่อง เป้นต้น

4.3 ภาคึปฏฐูปการคศึกษา

4.3.1 เชยงใหม่

ความเป็นมา

จัหวัดเชยงใหม่ได้ดำเนินการจัการคศึกษาเชงพื้นที่ด้วยการดำเนินการโดยภาคการศึกษาที่เรยกว่า “ภาคึเชยงใหม่เพ่อการปฏฐูปการศึกษา” อาจกล่าวได้ว่า “การปฏฐูปการศึกษาเชยงใหม่” คื่อ นวัตรกรรมกลไกใหม่ทางการศึกษาโดยเป้นการจัการคศึกษาเชงพื้นที่เชยงใหม่เกิดจากความตระหนักร่วมกันของทุกภาคส่วนต่อสถานการณ์ปัญหาการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรยนและสังคมโดยรวมในพื้นที่เชยงใหม่ จังมีการถักทอ ก่อตัวรวมพลังทางสังคมและปัญญา สร้างเครือขายภาคึที่มีมุมมองวศคคและจันตนาการใหม่ ๆ จันมาร่วมทำงานเป้น “ภาคึเชยงใหม่เพ่อการปฏฐูปการศึกษา” โดยเรมอย่างเป้นรูปธรรมเมือปี พ.ศ. 2557 เป้นต้นมา มีความมุ่งมั่นบูรณาการทรัพยากรทุกภาคส่วนและการสร้างสรรค์แสวงหาความรู้ใหม่ เพ่อไปให้ถึงอนาคตที่คาคหวังภายใต้บรบพของเชยงใหม่ อันจะเป้นการศึกษาที่มี เอกภาพเชงเป้าหมายและอุดมการณ์ และรวมตัวขับเคลื่อนร่วมกันเชงพื้นที่ เพ่อมุ่งสู่อนาคตเชยงใหม่ โดยมีวศคค คื่อ “มุ่งจัการคศึกษาของจัหวัดเชยงใหม่ ให้มีคุณภาพตามศคยภาพที่หลากหลาย”

ตราสัญลักษณ์ ภาติเชียงใหม่เพื่อปฏิรูปการศึกษา

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่

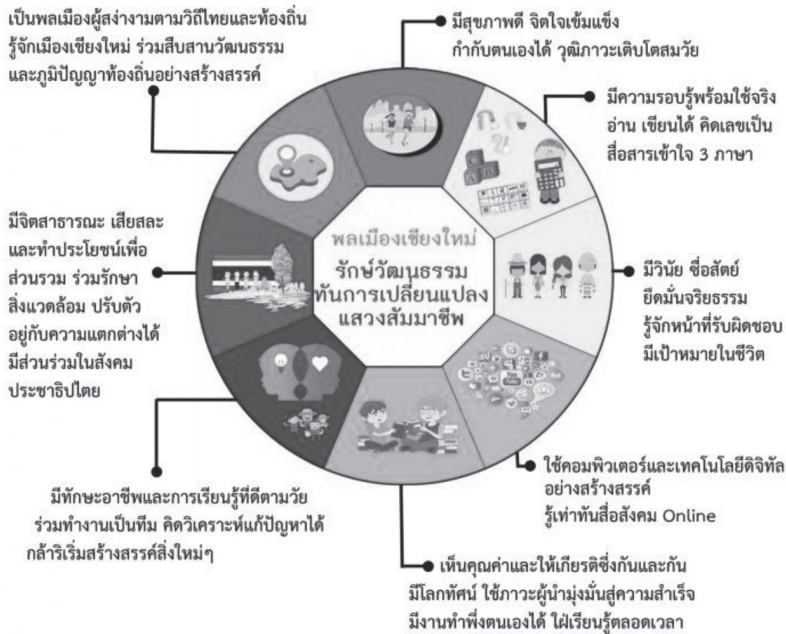
จังหวัดเชียงใหม่ คือ พลเมืองเชียงใหม่ รักษ์วัฒนธรรม ทันทการเปลี่ยนแปลง
แสวงสัมาชีพ โดยมีเป้าหมายการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่ ดังนี้

เป้าหมาย

การปฏิรูปการศึกษาเชียงใหม่ (พ.ศ.2559 – 2562)
(การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่)

ทักษะและคุณลักษณะ อนุสัย
เด็ก เยาวชน พลเมืองเชียงใหม่

ปัจจุบันจังหวัดเชียงใหม่ยังเข้าร่วมโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) โดยมุ่งประเด็นเชิงพื้นที่ด้านเด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่และภาคีเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูปการศึกษาเป็นผู้ดำเนินการในพื้นที่

ความสำเร็จและการดำเนินการที่ผ่านมา

(1) มีกลไกการขับเคลื่อนและผู้นำที่เข้มแข็ง (จำวหมู๋)

ภาคีเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูปการศึกษามีคณะทำงานหลักที่มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษารูปแบบต่าง ๆ รวมตัวกันด้วยจิตอาสา มีภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง (จำวหมู๋) ประกอบด้วยภาคี 99 องค์ 26 ผู้ทรงคุณวุฒิ

(2) การเรียนรู้เพื่ออาชีพ เพื่อต่อยอดสิ่งที่มีอยู่โดยคัดเลือกโรงเรียน 10 แห่ง จาก 9 อำเภอ ที่มีการดำเนินการอยู่เดิมมาพัฒนาหลักสูตรอาชีพระดับม.ต้น ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ถอดบทเรียนและสังเคราะห์เป็นตัวแทนหลักสูตรสัมาชีพที่สามารถเผยแพร่ให้โรงเรียนทั้งจังหวัดใช้เป็นแนวทางจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาของตนเองได้ โดยสามารถระบุงบคูปองของเนื้อหาการทำงาน การมีรายได้ คุณลักษณะของคนทำงานเป็นและคุณลักษณะของคนทำงานในทศวรรษใหม่

(3) โครงการกองทุนปฏิรูปการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ หรือที่เรียกว่า “กองทุน 10 บาท” เป็นยุทธศาสตร์หลักในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่และเชื่อมโยงการมีส่วนร่วมของพลเมืองเชียงใหม่ทุกภาคส่วน ให้การช่วยเหลือและสนับสนุนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ ยากจน ด้อยโอกาส และช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาเชียงใหม่

4.3.2 ระยอง

จังหวัดระยองได้ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ด้วยการดำเนินการโดยภาคการศึกษาที่เรียกว่า “ภาคิปฏิรูปการศึกษาระยอง” (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2563)

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่

ปัจจุบันจังหวัดระยองดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ด้วยประเด็นด้านเด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา โดยเข้าร่วมโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มี “ศูนย์ประสานงานยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดระยอง” เป็นผู้ดำเนินการในพื้นที่

ความสำเร็จและการดำเนินการที่ผ่านมา คือ การติดตามให้ความช่วยเหลือเด็กนอกระบบในพื้นที่ ให้กลับมาเรียนหนังสือหรือฝึกทักษะอาชีพเพื่อให้เขาสามารถนำไปประกอบอาชีพ มีงาน มีรายได้ ปรับแผนสร้างกลไกระดับตำบลค้นหาเด็กในพื้นที่

4.4 ภาาเครืออ่าย คณะบุคคล ทีมีชื่อเรียกออย่างอื่น

4.4.1 ชลบุรี

ความเป็นมา

จังหวัดชลบุรีได้ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ด้วยการดำเนินการโดยภาาเครืออ่าที่เรียกอว่า “คณะกรรมาการจังหวดปฏิรูปการเรียนรู้” อาจกล่าวได้ว่าเริ่มต้นมาจากสำนัการงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ในปี พ.ศ. 2557 ได้ดำเนินการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาโดยใช้จังหวัดชลบุรีเป็นฐาน มุ่งสนับสนุนพร้อมในการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างยั่งยืน อันเป็นการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนซึ่งจังหวัดชลบุรีเป็น 1 ใน 10 จังหวัดนำร่องที่ สสค. คัดเลือกให้จัดทำโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาทางด้านการศึกษา โดยได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐภาคเอกชน เพื่อตอบสนองนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของรัฐบาล ตามหลักการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เป็นฐาน (Areas Based Education Management) เพื่อเพิ่มศักยภาพ และขีดความสามารถของประชากรวัยเรียนให้มีสัมมาชีพ

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่

พื้นที่จังหวัดชลบุรีเริ่มต้นกำหนดประเด็นการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่ เริ่มจากจุดเด่นไม่ใช่ปัญหา โดยในช่วงแรกได้เริ่มจุดประกายความคิดในด้านการพัฒนา (ไม่ใช่ปัญหา) โดยชู “การศึกษาเพื่อการมีงานทำ” เป็นโอกาสในการได้ทำเพื่อจังหวัด โดยมีการวิจัย ติดตาม และประเมินผล พร้อมทั้งทำสื่อประชาสัมพันธ์ในช่องทางต่าง ๆ เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลสารสนเทศและการประสานงาน และดำเนินการประเด็น “การศึกษาเพื่อการมีงานทำ” มาจนถึงปัจจุบัน

ความสำเร็จและการดำเนินการที่ผ่านมา

(1) ยุทธวิธี “กลไกแมงมุม” กลไกที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนเครือข่าย คณะกรรมการจังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้ จังหวัดชลบุรี โดยการจัดตั้งคณะอนุกรรมการ 5 คณะ เพื่อกระจายแกนนำไปเป็นอนุกรรมการซึ่งก่อให้เกิดความสะดวกในการประสานงานเชื่อมโยงกันเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูป โดยเป็นการประสานเชื่อมโยงจังหวัด การมีส่วนร่วมของสถาบันการศึกษา และกิจกรรมให้ประสานสอดคล้องกัน จนเกิดแผนปฏิบัติที่ชัดเจน นำไปสู่การสัมฤทธิ์ผลและการบรรลุเป้าหมาย

(2) “ชลบุรีโมเดล” ระบบข้อมูลสนับสนุนการศึกษาเพื่อการมีงานทำ มุ่งเน้นการปลูกฝังและเสริมสร้างคุณลักษณะนิสัยอุตสาหกรรมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนทุกระดับเพื่อเตรียมพร้อมผู้เรียนเข้าสู่การทำงานในภาคอุตสาหกรรมในอนาคตได้อย่างมีคุณภาพ

(3) การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดในด้านการศึกษาเพื่อการมีงานทำและหลักสูตรการศึกษาเพื่อการมีงานทำ โดยขับเคลื่อนหลักสูตรการศึกษาเพื่อการมีงานทำจากสถานศึกษา 23 แห่ง นำร่องไปยังสถานศึกษาทุกสังกัด 521 แห่ง ตั้งแต่ปฐมวัยถึงมัธยมศึกษา (สามัญ บวก อาชีวะ) โดยที่ผ่านมามีนักเรียนอาชีวะสูงขึ้นเป็นร้อยละ 58

4.4.2 ตราด

ความเป็นมา

จังหวัดตราดได้ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ด้วยการดำเนินการโดยภาคีการศึกษาที่เรียกว่า “คณะกรรมการจังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้” เริ่มต้นและพัฒนามาจากจังหวัดตราดเป็นหนึ่งในจังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้เชิงพื้นที่ของสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ให้การสนับสนุนเพื่อให้จังหวัดตราดมีศักยภาพ

ในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายในการยกระดับพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของจังหวัด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 ตั้งเป้าไปที่การมี “สัมมาชีพ” ทันทิเมื่อจบการศึกษา ภายใต้แนวคิด “มั่นใจไม่จบปริญญาตรี ก็เป็นเศรษฐีได้”

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่ในปัจจุบัน

การเตรียมพร้อมผู้เรียนสู่โลกของการทำงานเดินหน้าปฏิรูปการเรียนรู้มุ่งสู่การมี “สัมมาชีพ” นำแนวทางการจัดการศึกษา “ทวิศึกษา” บูทักษะพื้นฐานเด็กตราดสู่โลกของการทำงาน พร้อมปรับหลักสูตรให้ “จบแล้วต้องมืงาน” เพื่อสอดคล้องกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษไทย - กัมพูชา ตั้งเป้าเปลี่ยนทัศนคติคนตราด “ไม่จบปริญญาตรี ก็เป็นเศรษฐีได้” เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ เตรียมความพร้อมสู่การเป็นเจ้าของธุรกิจ

ความสำเร็จและการดำเนินการที่ผ่านมา

(1) การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดตราด คณะทำงานได้เริ่มขับเคลื่อนในมิติการศึกษาเพื่อการมีงานทำ โดยอาศัยการรวมตัวกันของภาคประชาสังคม มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดตราดเป็นหน่วยงานสนับสนุน มุ่งเน้นที่การพัฒนาหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และอาชีวศึกษาเพื่อเตรียมคนเข้าสู่โลกของการมีงานทำใน 3 สาขาหลัก คือ กลุ่มอาชีพธุรกิจและการค้าขายแดน กลุ่มอาชีพด้านการท่องเที่ยวและกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม และได้ยกร่างเป็นแผนพัฒนาการศึกษาเสนอต่อ กศจ.ตราด เพื่อขับเคลื่อนต่อไป

(2) การเตรียมความพร้อมของนักเรียน ม.ต้นสู่โลกของการทำงาน ผ่านการพัฒนาศักยภาพครู เน้นแนวให้มีความรอบรู้และสามารถนำแนวทางการศึกษาต่อตามความถนัดและความสนใจ โดย

ขับเคลื่อนเรื่องการศึกษาเพื่อการมีงานทำผ่านลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ โดยเน้น 3 อาชีพหลัก เกษตร การค้าขายแดน และท่องเที่ยว

(3) การพัฒนาผู้เรียนผ่านหลักสูตรระยะสั้น โดยวิทยาลัยชุมชนตราดเปิดหลักสูตรระยะสั้นเวลา 30 - 40 ชั่วโมง สอนให้แก่ผู้สนใจ โดยได้รวบรวมหลักสูตรไว้กว่า 100 หลักสูตร เพื่อส่งเสริมอาชีพให้กับท้องถิ่นและชุมชนและหลักสูตรอนุปริญา

4.4.3 ยะลา

ความเป็นมา

จังหวัดยะลาได้ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ด้วยการดำเนินการโดยภาคการศึกษาที่เรียกว่า “จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้” โดยมีคณะกรรมการยกระดับการพัฒนาการเรียนรู้จังหวัดยะลาเป็นผู้ขับเคลื่อนการดำเนินการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่

ด้วยสถานการณ์ความไม่สงบที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนส่งผลให้มีผู้ด้อยโอกาสที่ประกอบด้วยเด็กกำพร้า เด็กพิการ เด็กถูกทอดทิ้งคนพิการกว่า 4,000 คน และด้วยปัญหายาเสพติดและการพนันในสถานศึกษา จังหวัดยะลาจึงต้องการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ โดยให้ความสำคัญกับ “การพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน” โดยการประกาศให้เป็นวาระของจังหวัด ปัจจุบันมีประเด็นการพัฒนาเชิงพื้นที่ คือ “เด็กยะลา Berilmu รักการอ่าน สืบสาน” รวมทั้งเข้าร่วมโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาของกองทุนเพื่อความเสมอภาค

ทางการศึกษา (กสศ.) โดยมุ่งประเด็นเชิงพื้นที่ด้านเด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาเป็นผู้ดำเนินการในพื้นที่

ความสำเร็จและการดำเนินการที่ผ่านมา

(1) การจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ขับเคลื่อนผ่านแผนบูรณาการที่กำหนดเป้าหมายพัฒนาอัตลักษณ์ “เด็กยะลา BERILMU” ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ รักการอ่านและสื่อสารได้ ด้วยการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ทักษะด้านการอ่านออกเขียนได้ สำหรับเด็กปฐมวัยและประถมศึกษา ผ่านโรงเรียนเครือข่าย 16 แห่ง โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับอุทยานการเรียนรู้ยะลา (TKPark) มรภ.ยะลา เทศบาลนครยะลา และสพป.ยะลา เขต 1 นำไปสู่การพัฒนาและใช้ชุดฝึกการอ่าน (พัฒนาต่อยอดจากเครือข่ายพหุภาษา 15 แห่ง จากโรงเรียนใน 3 จังหวัดภาคใต้) เครื่องมือประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านภาษาสำหรับเด็กปฐมวัยและ ป.3 และกระบวนการติดตามนิเทศครู

(2) การพัฒนาระบบผลิตครูและพัฒนาศักยภาพครูประจำการ ผ่านการพัฒนาศักยภาพนักศึกษาวิชาชีพครู ส่งเสริมความสามารถด้านภาษาสำหรับเด็กในจังหวัดยะลา โดยความร่วมมือระหว่างคณะครุศาสตร์มรภ.ยะลากับสถานศึกษา และการพัฒนาศักยภาพครูประจำการหรือครูที่รับผิดชอบระดับการศึกษาปฐมวัยและ ป.1 - ป.3 สำหรับการสอนวิชาภาษาไทย โดยการดำเนินการของศูนย์ศึกษาการพัฒนา ศักยภาพครูและนวัตกรรมการศึกษา มรภ.ยะลา ด้วยหลักสูตรก่อร่างสร้างคำและต่อประโยคด้วยการสื่อสาร

(3) การจัดทำสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการอ่านและความสามารถด้านภาษา เป็นข้อมูลสภามหาวิทยาลัยครูและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในด้านทักษะการอ่านและการสื่อสารภาษาไทยใน 16 โรงเรียนนำร่อง

ในระดับปฐมวัยและช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นอนุบาล 2 และ ป.3) ซึ่งเป็นผล การเรียนที่เทียบกับเกณฑ์กลางและเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงานต้นสังกัด

4.4.4 สุโขทัย

ความเป็นมา

จังหวัดสุโขทัยได้ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ด้วย การดำเนินการโดยภาคีการศึกษาที่เรียกว่า “จังหวัดปฏิบัติการเรียนรู้”

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่

ระเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของจังหวัด สุโขทัย คือ การแก้ไขปัญหาการอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ และปัจจุบันเข้าร่วม โครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ของ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) โดยมุ่งประเด็นเชิงพื้นที่ ด้านเด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา มีสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดสุโขทัยเป็นผู้ดำเนินการในพื้นที่

ความสำเร็จและการดำเนินการที่ผ่านมา

(1) การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดสุโขทัย

เพื่อยกระดับสมรรถนะการอ่าน แก่นักเรียนระดับประถมศึกษา โดยใช้ การประชุมปฏิบัติการ ที่จัดด้วยความร่วมมือระหว่าง สพพ. สุโขทัย เขต 1 และเขต 2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษา 347 แห่ง ครูผู้เชี่ยวชาญการสอนภาษาไทย นักเรียนและผู้ปกครอง ด้วยเป้าหมาย ยกระดับสมรรถนะการอ่านของนักเรียนระดับประถมศึกษาทั้งจังหวัด ประกอบไปด้วย แผนพัฒนาคุณภาพการอ่าน แผนการบริหารบุคคล แผนการนิเทศติดตาม และแผนการจัดการด้านข้อมูลที่ผ่านมาได้เสนอต่อ ผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะประธาน กศจ. แล้ว

(2) การพัฒนาศักยภาพการอ่าน โดยจัดทำระบบข้อมูลสนับสนุนการวางแผนและติดตามการเสริมสร้างสมรรถนะการอ่าน และโปรแกรมประเมินการอ่านของนักเรียนระดับประถมศึกษา เพื่อเป็นเครื่องมือประกอบการเรียนการสอนของนักเรียนและครูในชั้นเรียน และจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้แก่ครูและภาคีเครือข่าย เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการอ่านของนักเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดสุโขทัย เช่น การใช้ Best Practice/DLTV การสังเคราะห์กระบวนการทำงานให้เป็นตัวแบบเสริมสร้างสมรรถนะการอ่านของนักเรียนประถมศึกษา การคัดสรรครูดี และให้รางวัลครูดี การจัดทำสื่อนวัตกรรมเพื่อเป็นเครื่องมือการจัดการเรียนการสอนของครู เช่น บัญชีคำพื้นฐาน คู่มือครู กิจกรรม และแบบฝึก เป็นต้น

4.4.5 ชัยภูมิ

ความเป็นมา

จังหวัดชัยภูมิได้ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ด้วยการดำเนินการโดยภาคการศึกษาที่เรียกว่า “สภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ” โดยเกิดขึ้นจากโครงการครูสอนดี ของ สสค. ตามที่รัฐบาลมีนโยบายในการจัดทำแผนปฏิรูปประเทศไทยเพื่ออนาคตคนไทยที่เท่าเทียมกันและเป็นธรรม มุ่งเน้นการสร้างอนาคตของชาติด้วยการพัฒนาคน เด็กและเยาวชน โดยได้ดำเนินงานโครงการสังคมไทยร่วมกัน คืบครูดให้ศิษย์ เชิดชูยกย่อง ครูสอนดี และโครงการสร้างโอกาสทางการศึกษาและพัฒนาทักษะอาชีพให้กลุ่มเด็กและเยาวชนให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ซึ่งได้มอบหมายให้สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) เป็นหน่วยงานหลักในการประสานการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่น และจัดตั้งคณะกรรมการที่มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนรวม 10 จังหวัดเพื่อนำไปสู่การยกระดับสู่ “จังหวัดจัดการตนเอง” ด้านการปฏิรูปการศึกษา

จังหวัดชัยภูมิได้ดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวประสบผลสำเร็จ จนได้รับการคัดเลือกเป็นจังหวัดดีเด่นตามโครงการสังคมไทยร่วมกันคืนครูดีให้ศิษย์ และเพื่อให้การดำเนินงานตามแผนปฏิรูปการศึกษาในส่วนของจังหวัดชัยภูมิเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามเจตนารมณ์ในการสร้างอนาคตของชาติด้วยการพัฒนาคน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน จังหวัดชัยภูมิจึงได้ประกาศยกระดับการศึกษา ที่บ่งบอกถึงความยั่งยืน อันเกิดจากความต้องการความร่วมมือของคนในพื้นที่ทุกภาคส่วนในจังหวัด ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำ ทางศาสนา และครูสอนดีรวมทั้งสื่อมวลชน สร้างเครือข่ายในการสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานตามโครงการยกระดับการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เริ่มต้นจากการก่อตั้ง “สภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ” เรียกคำย่อว่า สรช. เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2556 โดยมีคณะกรรมการสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ได้รับการแต่งตั้งจากผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ มีคณะกรรมการรวม 27 คน ประกอบด้วย เครือข่ายทุกภาคส่วน โดยมีนายทองอินทร์ เพี้ยชัยภูมิ เป็นประธานสภา มีนายผดุงศักดิ์ แสงเพชร เป็นกรรมการและเลขานุการ

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่

จังหวัดชัยภูมิเป็นจังหวัดที่มีต้นทุนทางธรรมชาติค่อนข้างสูง มีทรัพยากรป่าไม้สมบูรณ์ จึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะทุ่งดอกกระเจียว ป่าหินงาม น้ำตกตาดโตน และมอหินขาว เป็นต้น ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ฐานะค่อนข้างยากจน ในด้านการศึกษาพบว่าเด็กและเยาวชนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ อีกทั้งมีเด็กและเยาวชนจำนวนหนึ่งยังขาดทักษะชีวิต การคิดวิเคราะห์ การอ่าน การเขียน เช่นเดียวกับจังหวัด

อื่น ๆ จึงมีประเด็นการดำเนินงาน “การศึกษาเพื่อการมีงานทำ” โดยมี วิสัยทัศน์ “เมืองชัยภูมิ เมืองคนดี มีปัญญา พึ่งพาตนเองได้”

ความสำเร็จและการดำเนินการที่ผ่านมา

(1) การจัดกิจกรรมส่งเสริมวิชาการสถานสัมมาชีพ “สัมมาชีพ เพศทางเลือก” โดยมีเด็กและเยาวชนเพศทางเลือกที่สมัครใจเข้ารับการอบรม จำนวน 150 คน จัดอบรมรุ่นละประมาณ 30 คน รวม 5 รุ่น ระยะเวลาการอบรมเป็นหลักสูตรระยะสั้น จำนวน 40 ชั่วโมง รวม 4 หลักสูตร ได้แก่ การจัดดอกไม้ใบตอง ร้อยมาลัย ผูกผ้าตกแต่งสถานที่ และเสริมสวย มีวิทยากรให้การอบรมได้รับความร่วมมือจากวิทยาลัย การอาชีพกาญจนาภิเษก และคุณครูจากวิทยาลัยเทคโนโลยีชัยภูมิบริหาร ธุรกิจ โครงการครั้งนี้มีใช้เป็นการส่งเสริมให้กลุ่มเพศทางเลือกขยายจำนวนมากขึ้น แต่เป็นการเปิดเผยตัวตนอันแท้จริงให้สังคมยอมรับในความเป็น คนดี ทั้งนี้มีผู้ใหญ่ในจังหวัดหลายท่าน สื่อมวลชน ให้ความสำคัญเยาวชน เพศทางเลือกเด็ก ๆ คงมีความสุข มีความภาคภูมิใจในตนเองที่สังคมร่วม รับรู้ เปิดใจกว้าง ยอมรับความมีคุณค่า ความสามารถที่เด็กกลุ่มนี้สามารถ ทำได้ เป็นได้ เหมือนกลุ่มเด็กปกติทั่วไป

(2) การจัดกิจกรรมพลังบวร “รวมพลังบวร ยกระดับ การเรียนรู้ เชิดชู ครูสอนดี” คำนึงความสุขสู่ครอบครัวและสังคม ชาวบ้าน ประมาณ 20 คน พร้อมนักเรียน ประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษาอีกประมาณ 50 คน ปฏิบัติธรรม สวดมนต์ นั่งสมาธิและฟังธรรมท่ามกลางธรรมชาติ แมกไม้ อ้นสงบบรมเย็น มีผู้นำ หมู่บ้านทำพิธีบายศรีสู่ขวัญ ผูกข้อมือเรียก ขวัญให้เด็ก ๆ เป็นการสร้างความผูกพันความรู้สึกที่ดีที่ได้พบกัน หลังจากนั้นพระไพศาล วิสาโลนำ เด็ก ๆ และชาวบ้านบวชป่า (นำ ผ้าจีวร ผูกต้นไม้) เป็นกุศโลบายสอนคนในชุมชนให้รักป่าชุมชน ไม่ตัดต้นไม้ ทำลายป่าและยังช่วยกันปลูกป่าต้นสัก ประดู่และไม้พันธุ์อื่น ๆ อีกจำนวนมาก ฯลฯ

4.4.6 พิษณุโลก

ความเป็นมา

จังหวัดพิษณุโลกมีองค์กรภาคประชาสังคมที่ดำเนินการด้านการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ คือ “สมาคมสุขปัญญา” เป็นผู้รับผิดชอบโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาของจังหวัดพิษณุโลก จากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่

จังหวัดพิษณุโลกมีประเด็นการดำเนินการจัดการเรียนรู้ คือ การยกระดับมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการดำเนินการดูแลช่วยเหลือ/เยียวยาฟื้นฟู เด็กนอกระบบในพื้นที่ โดยปัจจุบันจังหวัดสุรินทร์เข้าร่วมโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) โดยมุ่งประเด็นเชิงพื้นที่ด้านเด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา มีองค์กรภาคประชาสังคมที่ดำเนินการในพื้นที่ คือ สมาคมสุขปัญญา

ความสำเร็จและการดำเนินการที่ผ่านมา

การดำเนินการของจังหวัดพิษณุโลกอยู่ในระหว่างดำเนินการจัดทำระบบกลไกการดูแลเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา (Case Management System: CMS) และจัดทำแผนการดูแลเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาจังหวัดพิษณุโลกรายกรณี (Care plan)

4.4.7 นครนายก

ความเป็นมา

จังหวัดนครนายกได้ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ โดยมี “คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับจังหวัดและอำเภอ” เป็นผู้ขับเคลื่อนการดำเนินงาน

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่

ปัจจุบันจังหวัดนครนายกดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ด้วยประเด็นด้านเด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา โดยเข้าร่วมโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มี “คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับจังหวัดและอำเภอ” เป็นผู้ดำเนินการในพื้นที่

ความสำเร็จและการดำเนินการที่ผ่านมา คือ มีกลไกคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพ พัฒนาคุณภาพชีวิตระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล ในการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

4.4.8 แพร่

ความเป็นมา

จังหวัดแพร่ได้ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ โดยมี “วิทยาลัยชุมชนแพร่” เป็นผู้ขับเคลื่อนการดำเนินงาน

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่

ปัจจุบันจังหวัดแพร่ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ด้วยประเด็นด้านเด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา โดยเข้าร่วมโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มี “วิทยาลัยชุมชนแพร่” เป็นผู้ดำเนินการในพื้นที่

ความสำเร็จและการดำเนินการที่ผ่านมา คือ จัดโครงการเตรียมความพร้อมก่อนศึกษาต่อ ฝึกทักษะอาชีพ และทักษะชีวิตแก่เยาวชนนอกระบบการศึกษา

4.4.9 มหาสารคาม

ความเป็นมา

จังหวัดมหาสารคามได้ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ โดยมี “สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม” เป็นผู้ขับเคลื่อนการดำเนินงาน

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่

ปัจจุบันจังหวัดมหาสารคามดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ด้วยประเด็นด้านเด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา โดยเข้าร่วมโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มี “สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม” เป็นผู้ดำเนินการในพื้นที่

ความสำเร็จและการดำเนินการที่ผ่านมา คือ สสำรวจข้อมูลพบเด็กนอกระบบโรงเรียน อายุ 2 - 21 ปี ของจังหวัดมหาสารคาม ในระยะที่ 1 ทั้งหมด 7,385 คน พบว่า กลุ่มเป้าหมาย 2 - 21 ปี ที่ต้องการได้รับการช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ จำนวน 1,403 คน ซึ่งได้ดำเนินการส่งต่อให้ทีมช่วยเหลือ (Case Manager : CM) เพื่อจัดทำแผนความช่วยเหลือรายกรณี (Care plan)

4.4.10 สงขลา

ความเป็นมา

จังหวัดสงขลาได้ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ โดยมี “องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา” เป็นผู้ขับเคลื่อนการดำเนินงาน

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่

ปัจจุบันจังหวัดสงขลาดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ด้วยประเด็นด้านเด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา โดยเข้าร่วมโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

ของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มี “องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา” เป็นผู้ดำเนินการในพื้นที่

ความสำเร็จและการดำเนินการที่ผ่านมา คือ การสำรวจและช่วยเหลือกลุ่มเด็กและเยาวชนนอกระบบและกลุ่มเด็กพิการที่รับบริการที่บ้าน

4.4.11 นนทบุรี

ความเป็นมา

จังหวัดนนทบุรีได้ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ด้วยการเข้าร่วมโครงการ “**จังหวัดประชาคมปฏิรูปการเรียนรู้**” ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เมื่อปี พ.ศ. 2559 โดยมีมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ประธานสภาหอการค้าจังหวัด หน่วยงานของรัฐในพื้นที่

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่

จังหวัดนนทบุรีมีประเด็นดำเนินการ คือ การพัฒนากลไกการจัดการเชิงพื้นที่และสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือที่นำไปสู่จังหวัดจัดการตนเองและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยการประสานและจัดเครือข่ายแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ จัดประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของจังหวัด จัดกิจกรรมสนับสนุนการมีส่วนร่วมที่สอดคล้องกับแผนงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของจังหวัด ติดตาม สนับสนุนให้เกิดการประชุมเครือข่ายหน่วยงานต่าง ๆ ในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด รวมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดนนทบุรี และรายงานการดำเนินงาน

ความสำเร็จและการดำเนินการที่ผ่านมา คือ การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดนนทบุรี พ.ศ. 2559 – 2562 และมีกลไกการจัดการเชิงพื้นที่และสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือ

4.4.12 ขอนแก่น

ความเป็นมา

จังหวัดขอนแก่นได้ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ด้วยการเข้าร่วมโครงการ “จังหวัดประชาคมปฏิรูปการเรียนรู้” ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เมื่อปี พ.ศ. 2559 โดยมีมหาวิทยาลัยขอนแก่นและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในจังหวัดขอนแก่นเป็นผู้ดำเนินการ

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่

จังหวัดขอนแก่นมีประเด็นดำเนินการ คือ การพัฒนากลไกการจัดการเชิงพื้นที่และสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือที่นำไปสู่จังหวัดจัดการตนเองและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยมีการประสานงานและจัดเครือข่ายแบบการมีส่วนร่วมในพื้นที่ จัดประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของจังหวัด จัดกิจกรรมสนับสนุนการมีส่วนร่วมที่สอดคล้องกับแผนงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของจังหวัด ติดตาม สนับสนุนให้เกิดการประชุมเครือข่ายหน่วยงานต่าง ๆ ในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด รวมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดขอนแก่น และรายงานการดำเนินงาน

ปัจจุบันจังหวัดขอนแก่นยังเข้าร่วมโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) โดยมุ่งประเด็นเชิงพื้นที่ด้านเด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา มีสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่นเป็นผู้ดำเนินการในพื้นที่

ความสำเร็จและการดำเนินการที่ผ่านมา คือ การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2560 – 2564 และมีกลไกการจัดการเชิงพื้นที่และสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือ

4.4.13 สระแก้ว

ความเป็นมา

จังหวัดสระแก้วได้ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่เรียกว่า “เครือข่ายการศึกษาประชารัฐจังหวัดสระแก้ว” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 โดยมีนักวิจัยของ สกศ. ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และภาคีเครือข่าย ประกอบด้วย ผู้นำรุ่นใหม่ภายใต้การสนับสนุนของบริษัทเอกชน ที่เข้าร่วมโครงการ Connexit ED คณะทำงานระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คณะทำงานระดับเขตตรวจราชการ บุคคล คณะบุคคล กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มผลักดัน อาสาสมัครภูมิปัญญาท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนเป็นผู้ดำเนินการ

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่

จังหวัดสระแก้ว ดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยประเด็น ปัญหาการศึกษาของจังหวัด โดยมีโรงเรียนในจังหวัดสระแก้วที่เข้าร่วม โครงการโรงเรียนประชารัฐ จำนวน 22 โรงเรียน จัดประชุมบุคคล คณะบุคคล กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มผลักดัน อาสาสมัครภูมิปัญญาท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ให้ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษา และจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัด

ความสำเร็จและการดำเนินการที่ผ่านมา คือ การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัด

4.4.14 นครสวรรค์

ความเป็นมา

จังหวัดนครสวรรค์ได้ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่เรียกว่า “เครือข่ายการศึกษาประชารัฐจังหวัดนครสวรรค์” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 โดยมี นักวิจัยของ สกศ. ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏ

สวนสุนันทา และภาคีเครือข่าย ดังนี้ ผู้นำรุ่นใหม่ภายใต้การสนับสนุนของ บริษัทเอกชนที่เข้าร่วมโครงการ Connnext ED คณะทำงานระดับสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา คณะทำงานระดับเขตตรวจราชการ บุคคล คณะบุคคล กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มผลักดัน อาสาสมัครภูมิปัญญาท้องถิ่น หน่วยงาน ภาครัฐและเอกชน

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่

จังหวัดนครสวรรค์ดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยประเด็น ปัญหาการศึกษาของจังหวัด จัดประชุมบุคคล คณะบุคคล กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มผลักดัน อาสาสมัครภูมิปัญญาท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ให้ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษา และจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัด โดยมีโรงเรียนในจังหวัด สระแก้วที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนประชารัฐ จำนวน 51 โรงเรียน

ความสำเร็จและการดำเนินการที่ผ่านมา คือ การจัดทำ แผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัด

4.4.15 ลพบุรี

ความเป็นมา

จังหวัดลพบุรี ได้ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่เรียกว่า “เครือข่ายการศึกษาประชารัฐจังหวัดลพบุรี” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 โดยมี นักวิจัยของ สกศ. ดำเนินการร่วมกับสำนักงานศึกษาธิการภาค 2 และภาคี เครือข่าย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในจังหวัด เช่น ผู้แทนหน่วยงานด้านการศึกษา/ ภาคเอกชน องค์กรบริหารส่วนจังหวัด กาชาดจังหวัด แรงงานจังหวัด สภาอุตสาหกรรม หอการค้าจังหวัด พระภิกษุสงฆ์ ผู้ปกครอง นักเรียน นักศึกษา โดยมีประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี เป็นผู้ประสานงาน

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่

จังหวัดลพบุรีมีประเด็นดำเนินการจัดการเรียนรู้ คือ นักเรียนขาดความรับผิดชอบ ขาดการมีวินัย ไม่มีจิตสาธารณะ ไม่รัก ประเพณีและวัฒนธรรม โดยมีการจัดทำแผนการดำเนินงานในการพัฒนา ยุทธศาสตร์การศึกษาพระราชรัฐของจังหวัด ที่เน้นให้นักเรียนมีแนวทางในการศึกษาต่อที่ตรงกับความต้องการและความถนัดของตนและของพื้นที่ ปรับเปลี่ยนค่านิยมของผู้ปกครองในการส่งลูกเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัย แต่งตั้งคณะกรรมการเครือข่ายการศึกษาพระราชรัฐ จังหวัดลพบุรี ที่มาจากทุกภาคส่วนร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัด และ ศึกษาธิการภาค 2 เป็นที่ปรึกษา

ความสำเร็จและการดำเนินการที่ผ่านมา คือ การจัดทำ แผนยุทธศาสตร์เครือข่ายการศึกษาพระราชรัฐ เน้นให้นักเรียนมีแนวทางในการศึกษาต่อที่ตรงกับความต้องการและความถนัดของตนและของพื้นที่ รวมถึงการปรับเปลี่ยนค่านิยมของผู้ปกครองในการส่งลูกเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัย พร้อมแต่งตั้งคณะทำงานที่มาจากทุกภาคส่วนร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงาน

4.4.16 ประจวบคีรีขันธ์

ความเป็นมา

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่เรียกว่า “เครือข่ายการศึกษาพระราชรัฐจังหวัดประจวบคีรีขันธ์” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 โดยมีนักวิจัยของ สกศ. ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 และภาคีเครือข่าย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับจังหวัด เช่น ผู้แทนหน่วยงานด้านการศึกษา/ภาคเอกชน องค์การบริหารส่วนจังหวัด ภาชาตจังหวัด แรงงานจังหวัด สภาอุตสาหกรรม หอการค้าจังหวัด พระภิกษุสงฆ์ ผู้ปกครอง นักเรียน นักศึกษา

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรยนรู้ของพื้นที่

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีประเด็นดำเนินการจัดการเรยนรู้ ได้แก่ (1) การแก้ไขปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การจัดการเรยนการสอนของโรงเรียน (2) ทักษะด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ และการตลาดรองรับความต้องการภาคแรงงาน และ (3) การสื่อสารภาษาอังกฤษ โดยมีการประชุมและวางแผนการดำเนินงานการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ของจังหวัด นำสาระและสรุปผลการประชุมนำเสนอผู้ว่าราชการจังหวัด ประสานทุกภาคส่วนให้ร่วมมือกัน จัดทำแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัด นำเสนอแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

ความสำเร็จและการดำเนินการที่ผ่านมา คือ การจัดทำ แผนยุทธศาสตร์เครือข่ายการศึกษาพระราชัฐเพื่อกำหนดแนวทางแก้ไข ปัญหาการจัดการเรยนรู้ของพื้นที่

4.4.17 เลย

ความเป็นมา

จังหวัดเลยได้ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่เรียกว่า “เครือข่ายการศึกษาพระราชัฐจังหวัดเลย” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 โดยมี นักวิจัยของ สกศ. ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 และภาคีเครือข่าย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับจังหวัด เช่น ผู้แทน หน่วยงานด้านการศึกษา/ภาคเอกชน องค์การบริหารส่วนจังหวัด กาชาด จังหวัด แรงงานจังหวัด สภาอุตสาหกรรม หอการค้าจังหวัด พระภิกษุสงฆ์ ผู้ปกครอง นักเรียน นักศึกษา

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรยนรู้ของพื้นที่

จังหวัดเลยมีประเด็นดำเนินการจัดการเรยนรู้ ได้แก่ (1) การแก้ไขปัญหาผลสอบ O-NET ของเด็กนักเรียนในจังหวัดเลยอยู่ใน

เกณฑ์ต่ำ (2) คุณแม่วัยใส (ท้องในวัยเรียน) และ (3) ปัญหาเสพติดในชุมชน โดยจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองให้เป็นรูปธรรมทุกระดับ ปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์จังหวัด โดยกำหนดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น อาชีพ วัฒนธรรมประเพณี การใช้ชีวิตรวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัด จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างสรรค์ (ทักษะกระบวนการคิด) และยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งบริหารจัดการให้มีความสอดคล้องกับชุมชนและแผนพัฒนาจังหวัด โดยการมีส่วนร่วมโดยให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน และสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมการจัดการศึกษา

ความสำเร็จและการดำเนินการที่ผ่านมา คือ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์เครือข่ายการศึกษาประชารัฐ และกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาเร่งด่วน ดังนี้ 1) จัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองให้เป็นรูปธรรมทุกระดับ 2) ปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์จังหวัด โดยกำหนดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น อาชีพ วัฒนธรรมประเพณี การใช้ชีวิตรวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัด 3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างสรรค์ (ทักษะกระบวนการคิด) และยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง 4) การบริหารจัดการให้มีความสอดคล้องกับชุมชนและแผนพัฒนาจังหวัด 5) การมีส่วนร่วมโดยให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน และสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมการจัดการศึกษา

4.4.18 นครพนม

ความเป็นมา

จังหวัดนครพนมได้ดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่เรียกว่า “เครือข่ายการศึกษาประชารัฐจังหวัดนครพนม” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 โดยมีนักวิจัยของ สกศ. ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนมเขต 1 และภาคีเครือข่าย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับจังหวัด เช่น ผู้แทนหน่วยงานด้านการศึกษา/ภาคเอกชน องค์การบริหารส่วนจังหวัด กาชาดจังหวัด แรงงานจังหวัด สภาอุตสาหกรรม หอการค้าจังหวัด พระภิกษุสงฆ์ ผู้ปกครอง นักเรียน นักศึกษา

ประเด็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่

จังหวัดนครพนมมีประเด็นดำเนินการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

- (1) คุณภาพคนยังไม่ตอบโจทย์การเปลี่ยนแปลง (ครู ผู้บริหาร นักเรียน) ยังขาดด้านความรู้ ความสามารถ การทำงานเป็นทีม และการใช้ภาษา
- (2) การส่งเสริมด้านการศึกษาเพื่ออาชีพ โดยจัดกิจกรรมการส่งเสริมการอ่าน ออกเขียนได้ของนักเรียน จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้บริหารด้านการศึกษามีทักษะในการบริหารการศึกษา จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ครูผู้สอนปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน เพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กนักเรียนสูงขึ้น จัดอบรมให้ความรู้ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ศิลธรรม ร่วมกันอนุรักษ์ ส่งเสริม ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และประเพณีในท้องถิ่น สนับสนุนให้ผู้ปกครองและเด็กนักเรียนมีค่านิยมที่ถูกต้องด้านการศึกษา เพื่ออาชีพ รวมทั้งจัดการศึกษานอกระบบเน้นสาขาวิชาชีพพร้อมทั้ง สอดแทรกทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการในพื้นที่

ความสำเร็จและการดำเนินการที่ผ่านมา คือ การจัดทำ แผนยุทธศาสตร์เครือข่ายการศึกษาประชารัฐและกำหนดแนวทางการแก้ไข การจัดการเรียนรู้ในพื้นที่โดยกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น 1) การส่งเสริม

การอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน 2) กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้บริหารด้าน การศึกษามีทักษะในการบริหารการศึกษา 3) กิจกรรมส่งเสริมให้ครูผู้สอน ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน เพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ เด็กนักเรียนสูงขึ้น 4) จัดอบรมให้ความรู้ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ศิลธรรม ร่วมกันอนุรักษ์ส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และ ประเพณีในท้องถิ่น 5) สนับสนุนให้ผู้ปกครองและเด็กนักเรียนมีค่านิยม ที่ถูกต้องด้านการศึกษาเพื่ออาชีพ 6) การศึกษานอกระบบควรเน้นสาขา วิชาชีพพร้อมทั้งสอดแทรกทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการ ในพื้นที่ นอกจากนี้ได้ร่วมกันคัดเลือกผู้ประสานงานและคณะกรรมการ เครือข่ายการศึกษาพระราชัฐเพื่อนำเสนอและติดตามความก้าวหน้า การดำเนินงานด้านการศึกษาพระราชัฐ ของคณะกรรมการศึกษาธิการ จังหวัดนครพนมในลำดับต่อไป

จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงสภากาการณ์จัดการ การเรียนรู้เชิงพื้นที่ในประเทศไทยรายจังหวัดที่มีการดำเนินการมีส่วนร่วม ในการจัดการเรียนรู้โดยมีการรวมตัวของคณะบุคคล สภา กลุ่ม เครือข่าย ด้านการศึกษา และหน่วยงานหรือองค์กรหลักที่ดำเนินการขับเคลื่อน สนับสนุนด้านการศึกษาในพื้นที่ จะเห็นว่ามีข้อสังเกตที่สำคัญ คือ การมี จุดร่วมของการแก้ไขปัญหาหรือยกระดับคุณภาพการศึกษาของพื้นที่ และ การมีเจ้าภาพร่วมที่เห็นว่าประเด็นปัญหาหรือสถานการณ์นั้นจำเป็นต้องมี การแก้ไขหรือพัฒนาโดยทำงานร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ สรุปเป็น ตารางได้ดังนี้

ตารางสรุปสภากรรมการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ รายจังหวัด

ลำดับ	จังหวัด	การรวมตัวของคณะบุคคล/ สภา/กลุ่ม/เครือข่าย ด้านการศึกษา	หน่วยงาน/องค์กรหลัก ที่ดำเนินการขับเคลื่อน สนับสนุนด้านการศึกษาในพื้นที่	ประเด็น/ปัญหา ด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่
1	สุราษฎร์ธานี	สมัชชาการศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี	องค์การบริหารส่วนจังหวัด สุราษฎร์ธานี	(1) การพัฒนาครูโดยสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาผู้เรียน (PLC) (2) การพัฒนาการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาพิเศษเด็กบกพร่อง ทางการเรียนรู้ (LD) (3) หลักสูตรรพทสาส์ศึกษา (4) เด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกระบบ การศึกษา
2	สุรินทร์	สมัชชาการศึกษา จังหวัดสุรินทร์	เครือข่ายปัญญาดี และ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์	(1) เด็กที่หลุดออกจากระบบการศึกษาหรือ ออกกลางคัน (2) การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ และสัมมาชีพ (3) เด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกระบบ การศึกษา

ลำดับ	จังหวัด	การรวมตัวของคณะบุคคล/สภา/กลุ่ม/เครือข่ายด้านการศึกษา	หน่วยงาน/องค์กรหลักที่ดำเนินการขับเคลื่อนสนับสนุนด้านการศึกษาในพื้นที่	ประเด็น/ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่
3	ลำปาง	สมัชชาการศึกษาภาคเหนือตอนล่าง	-	(1) การพัฒนาเครือข่ายครู (Professional Learning Community-PLC) (2) เด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา
4	นครราชสีมา	สมัชชาการศึกษาจังหวัดนครราชสีมา	สมาคมประชาชาคมโคราช	(1) การพัฒนาเครือข่ายครู (PLC) (2) เด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา
5	น่าน	สมัชชาการศึกษาจังหวัดน่าน	มูลนิธิรักษ์เมืองน่านและองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน	(1) การจัดการเรียนรู้เพื่อการมีงานทำ (2) เด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา
6	สตูล	สมัชชาการศึกษาจังหวัดสตูล	-	นวัตกรรมการจัดการศึกษาจังหวัดสตูล
7	แม่ฮ่องสอน	สมัชชาการศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน	สมาคมพัฒนาการศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน	(1) การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาแก่นักเรียนที่พิการยากจนในถิ่นทุรกันดาร (2) เด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา

ลำดับ	จังหวัด	การรวมตัวของคณะบุคคล/สภา/กลุ่ม/เครือข่ายด้านการศึกษา	หน่วยงาน/องค์กรหลักที่ดำเนินการขับเคลื่อนสนับสนุนด้านการศึกษาในพื้นที่	ประเด็น/ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่
8	พระนครศรีอยุธยา	สมัชชาการศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	-	การพัฒนากำลังคนและส่งเสริมศักยภาพของเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี
9	อุบลราชธานี	สมัชชาการศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี	มูลนิธิพิทักษ์ธรรมชาติเพื่อชีวิต	เด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา
10	กระบี่	สภาการศึกษาจังหวัดกระบี่	-	การพัฒนาเมืองกระบี่ให้เป็น “เมืองน่าอยู่ ผู้คนน่ารัก และเป็นเมืองคุณภาพ”
11	ภูเก็ต	สภาการศึกษาจังหวัดภูเก็ต	มูลนิธิสภาการศึกษาจังหวัดภูเก็ต	(1) เด็กตงห้อย มีคุณธรรม สำนึกถึงถิ่นเกิด และสื่อสารได้หลายภาษา (2) เด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา
12	อำนาจเจริญ	สภาการศึกษาจังหวัดอำนาจเจริญ	องค์การบริหารส่วนจังหวัดอำนาจเจริญ	(1) พัฒนาการเรียนรู้ของครูและผู้เรียน (2) เด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา

ลำดับ	จังหวัด	การรวมตัวของคณะบุคคล/สภา/กลุ่ม/เครือข่ายด้านการศึกษา	หน่วยงาน/องค์กรหลักที่ดำเนินการขับเคลื่อนสนับสนุนด้านการศึกษาในพื้นที่	ประเด็น/ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่
13	กาญจนบุรี	สภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี	สถาบันสมภพการศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี และมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	(1) การจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ (2) การพัฒนาวิธีการเรียนการสอน (3) เด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกกระบวนการศึกษา
14	เชียงใหม่	ภาคีเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูปการศึกษา	องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่	(1) พลเมืองเสียงใหม่ รักษาวัฒนธรรม ผ่านการเปลี่ยนแปลง แสวงสัมมาชีพ (2) เด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกกระบวนการศึกษา
15	ระยอง	ภาคีเพื่อการปฏิรูปการศึกษาจังหวัดระยอง	ศูนย์ประสานงานยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดระยอง	(1) พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (2) เด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกกระบวนการศึกษา
16	ชลบุรี	คณะกรรมการจังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้	-	การศึกษาเพื่อการมีงานทำ
17	ตราด	คณะกรรมการจังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้	-	การศึกษาเพื่อการมีงานทำ

ลำดับ	จังหวัด	การรวมตัวของคณะบุคคล/สภา/กลุ่ม/เครือข่ายด้านการศึกษา	หน่วยงาน/องค์กรหลักที่ดำเนินการขับเคลื่อนสนับสนุนด้านการศึกษาในพื้นที่	ประเด็น/ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่
18	ยะลา	จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้	คณะกรรมการยกระดับการพัฒนาการเรียนรู้จังหวัดยะลา	(1) เด็กยะลา Berilmu รักการอ่าน สื่อสารดี (2) เด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา
19	สุโขทัย	จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้	สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุโขทัย	(1) การแก้ไขปัญหาการอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ (2) เด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา
20	ชัยภูมิ	สภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ	-	(1) การศึกษาเพื่อการมีงานทำ (2) การพัฒนาเด็กให้เป็นคนดี มีปัญญ่าพึ่งพาตนเองได้
21	พิษณุโลก	⁻¹	สมาคมสุโขทัย	เด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา
22	นครนายก	-	คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับจังหวัดและอำเภอ	เด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา
23	แพร่	⁻²	วิทยาลัยชุมชนแพร่	เด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา

¹ มีการประชุมสมาชิกเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

² มีกลุ่มสมาชิกการศึกษาจังหวัดแพร่

ลำดับ	จังหวัด	การรวมตัวของคณะบุคคล/สภา/กลุ่ม/เครือข่ายด้านการศึกษา	หน่วยงาน/องค์กรหลักที่ดำเนินการขับเคลื่อนสนับสนุนด้านการศึกษาในพื้นที่	ประเด็น/ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่
24	มหาสารคาม	⁻³	สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม	เด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกกระบวนการศึกษา
25	สงขลา	⁻⁴	องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา	เด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกกระบวนการศึกษา
26	นนทบุรี	จังหวัดประชาคมปฏิรูปการเรียนรู้	-	การพัฒนาภาคีการจัดการเชิงพื้นที่ และสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือนำไปสู่จังหวัดจัดการตนเองและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
27	ขอนแก่น	จังหวัดประชาคมปฏิรูปการเรียนรู้	สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น	(1) การพัฒนาภาคีการจัดการเชิงพื้นที่และสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือนำไปสู่จังหวัดจัดการตนเองและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (2) เด็กปฐมวัย และเด็กเยาวชนนอกกระบวนการศึกษา
28	สระแก้ว	เครือข่ายการศึกษาประชาชนจังหวัดสระแก้ว	-	การพัฒนาการเรียนรู้ของครูและคุณภาพผู้เรียน
29	นครสวรรค์	เครือข่ายการศึกษาประชาชนจังหวัดนครสวรรค์	-	การพัฒนาการเรียนรู้ของครูและคุณภาพผู้เรียน

³ มีความพยายามรวมตัวในรูปแบบสหัชชาการศึกษาในอนาคต

⁴ มีการรวมกลุ่มสมาชิกขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา

ลำดับ	จังหวัด	การรวมตัวของคณะบุคคล/สภา/กลุ่ม/เครือข่ายด้านการศึกษา	หน่วยงาน/องค์กรหลักที่ดำเนินการขับเคลื่อนสนับสนุนด้านการศึกษาในพื้นที่	ประเด็น/ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่
30	ลพบุรี	เครือข่ายการศึกษาประชาชนจังหวัดลพบุรี	-	นักเรียนขาดความรับผิดชอบ ขาดการมีวินัย ไม่มีจิตสาธารณะไม่รักประเพณี วัฒนธรรม
31	ประจวบคีรีขันธ์	เครือข่ายการศึกษาประชาชนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	-	(1) การแก้ไขปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน (2) การสื่อสารภาษาอังกฤษ
32	เลย	เครือข่ายการศึกษาประชาชนจังหวัดเลย	-	(1) การแก้ไขปัญหาผลสอบ O-NET ของเด็กนักเรียนในจังหวัดเลยอยู่ในเกณฑ์ต่ำ (2) คุณแม่วัยใส (ท้องในวัยเรียน) (3) ปัญหายาเสพติดในชุมชน
33	นครพนม	เครือข่ายการศึกษาประชาชนจังหวัดนครพนม	-	(1) คุณภาพคนยังไม่ดีพอต่อการเปลี่ยนแปลง (ครู ผู้บริหาร นักเรียน) ขาดด้านความรู้ความสามารถ การทำงานเป็นทีม และการใช้ภาษา (2) การส่งเสริมด้านการศึกษาเพื่ออาชีพ

หมายเหตุ : 1) เครื่องหมาย – หมายถึง ไม่มีข้อมูล
2) ประเด็นการดำเนินงานอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทและสถานการณ์ของพื้นที่

[illegible]

หมายเหตุ : ประเด็นข้างต้นอาจมีการเปลี่ยนแปลงหรือมีประเด็นอื่น ๆ เพิ่มเติมขึ้นอยู่กับบริบทการดำเนินการของพื้นที่

แผนภาพประเด็นการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในประเทศไทย

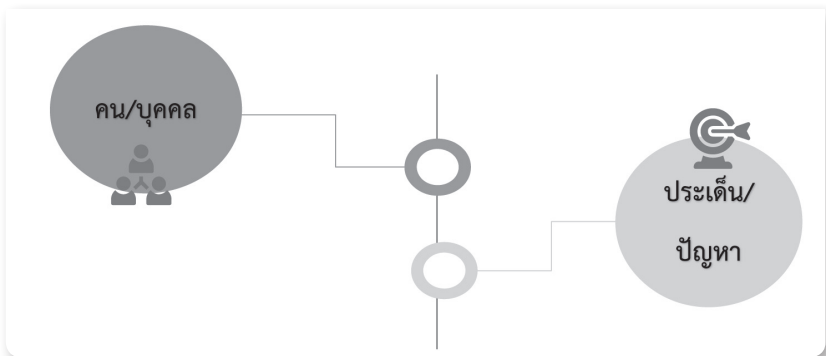
สรุปได้ว่า สภาวการณการจาดการเรยนรูเชิงพื้นที่ในประเทศไทย มีการรวมตัวกันของพื้นที่ต่าง ๆ ในประเทศไทยกว่า 30 จังหวัด ซึ่งได้มีการดำเนินการแล้วและหลายจังหวัดกำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้ บางจังหวัดขับเคลื่อนการจัดการเรยนรูเชิงพื้นที่ด้วยประเด็น (จุดเด่น) แต่ในบางจังหวัดขับเคลื่อนด้วยปัญหา (จุดที่ต้องแก้ไข) ด้วยการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่จนบางพื้นที่ประสบความสำเร็จและเป็นต้นแบบให้แก่พื้นที่ต่าง ๆ นำไปปฏิบัติและสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรยนรูในพื้นที่ตนเอง อย่างไรก็ตามการดำเนินการที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการผลักดันให้เกิดการรวมตัวในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่ยั่งยืน คือ กฎหมายหรือข้อกฎหมายที่เอื้อให้การรวมตัวของพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งและให้พื้นที่เห็นความสำคัญของประเด็นปัญหาที่ต้องร่วมกันแก้ไขปัญหา รวมทั้งกฎหมายเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นจากภายในพื้นที่เองมากกว่าการสั่งการจากรัฐ

อนึ่ง จากการศึกษาสภาวการณการจาดการเรยนรูเชิงพื้นที่ในประเทศไทยพบว่าสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและประสบความสำเร็จนั้น คือ กรอบแนวคิดหรือองค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรยนรูเชิงพื้นที่ มีองค์ประกอบดังนี้

(1) **การรวมตัวของคนในพื้นที่** ที่เห็นปัญหาหรือประเด็นความต้องการด้านการศึกษาของพื้นที่ (การรวมตัวของกลไกความร่วมมือการจัดการเรยนรูเชิงพื้นที่) ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สมัชชา สภา ภาคี คณะบุคคล ฯลฯ ดังตัวอย่างจังหวัดที่ดำเนินการแล้วข้างต้น โดยอาจริเริ่มด้วยจุดเริ่มต้นที่แตกต่างกัน 2 ประการ คือ

- เริ่มต้นด้วยคนหรือบุคคลในพื้นที่ ที่มีแนวคิดร่วมกันและมีจิตอาสาพร้อมร่วมทำงานในระดับพื้นที่ และมีความสามารถดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ได้ พร้อมรับฟังความคิดเห็นจากทุกคน และร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันวางแผนงาน เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ติดตามดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

- เริ่มต้นด้วยประเด็นร่วม/ปัญหาที่เห็นพ้องต้องกัน ต้องมีโจทย์หรือประเด็นความสนใจร่วมกัน นำประเด็นปัญหาเข้าไปร่วมพูดคุยในพื้นที่ ด้วยการรับฟังจากทุกคนในพื้นที่ พร้อมกับหาคนที่มีความคิดร่วมกันและมีจิตอาสา พร้อมดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ ร่วมดำเนินการวางแผนแก้ไขและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งร่วมติดตามประเมินผลและรายงานผลให้ภาคีเครือข่ายรับทราบ และร่วมกันปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาต่อ

(2) องค์ประกอบหรือโครงสร้างของกลไกการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ ควรประกอบไปด้วยบุคคลทุกภาคส่วน โดยอาจเชิญบุคคลหลากหลาย อาชีพหรือหน่วยงานหลากหลายภาคส่วนมาร่วมจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่ แต่อย่างน้อยควรประกอบด้วย 1) คณะบุคคล จากทุกภาคส่วน ทั้ง 7 ภาคส่วนในพื้นที่ 2) ประธานคณะกรรมการ สถานศึกษาในพื้นที่ 3) ผู้แทนภาครัฐ 4) ผู้แทนภาคเอกชน (สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) โดยคณะบุคคลที่รวมตัวกันต้องมีบทบาท และคุณสมบัติในด้านต่าง ๆ ได้แก่ นักยุทธศาสตร์ นักวิชาการ นักจัดการ นัดประสาน และนักสื่อสาร (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

(3) เครื่องมือในการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ เป็น เครื่องมือที่จะช่วยในการตัดสินใจ วางแผน หรือขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ เชิงพื้นที่ เครื่องมือสำคัญในการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ เช่น 1) ระบบฐาน ข้อมูลสารสนเทศ 2) สถานการณ์การศึกษาของพื้นที่ในปัจจุบัน 3) ข้อมูล ด้านการศึกษา ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จะเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้คนในพื้นที่เห็น ประเด็นที่ต้องพัฒนาหรือปัญหาที่ต้องแก้ไขร่วมกัน รวมทั้งเป็นสิ่งที่ช่วย ให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องเพราะการตัดสินใจบนฐานของ ข้อมูลอย่างแท้จริง

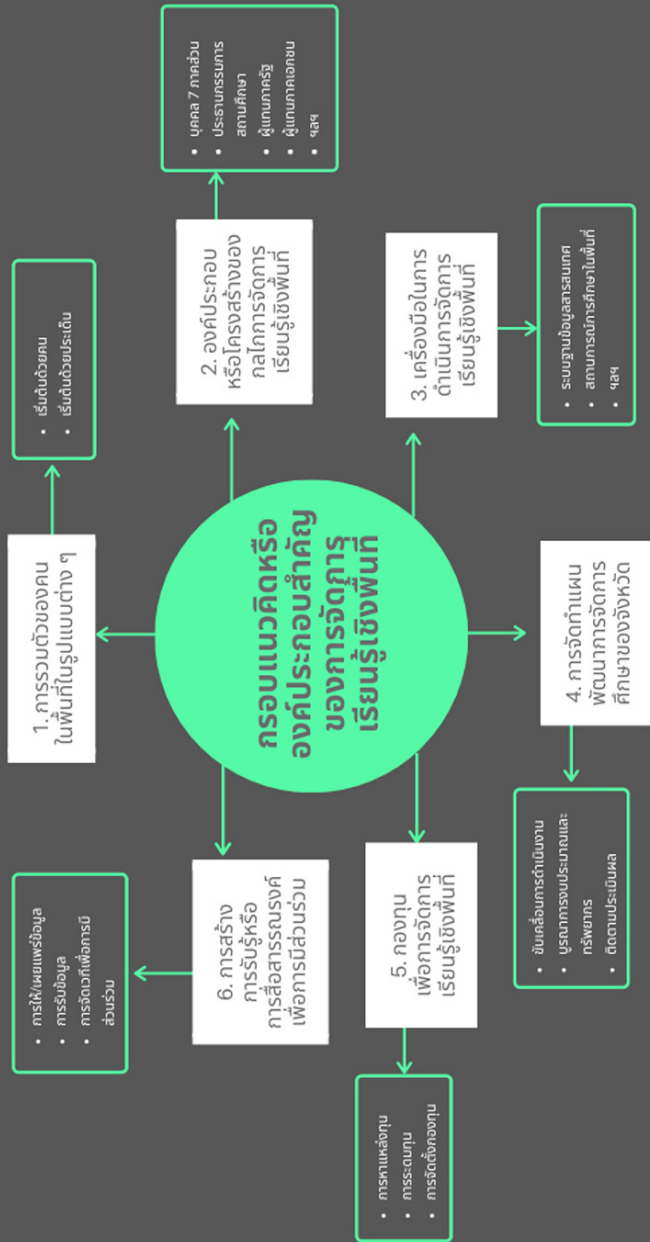
(4) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของจังหวัด เพื่อขับเคลื่อนและเป็นการบูรณาการความร่วมมือ ทรัพยากร บทบาท หน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ การติดตามประเมินผล การบูรณาการ งบประมาณและความร่วมมือในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ ร่วมกันผ่านแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด

(5) กองทุนเพื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ การดำเนินงานจัด การเรียนรู้เชิงพื้นที่ให้ประสบความสำเร็จและยั่งยืนจำเป็นต้องมีการหา แหล่งทุน การระดมทุน หรือการจัดตั้งกองทุนเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้

ในพื้นที่ หลายจังหวัดมีการดำเนินการที่ประสบความสำเร็จ เช่น จังหวัดกระบี่มีการระดมทุนและสรรหาทุนจากการสนับสนุนของเอกชนและจดทะเบียนเป็นองค์กรพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จังหวัดภูเก็ตระดมทุนจากการจัดกิจกรรมและจัดตั้งมูลนิธิสภาการศึกษาจังหวัด จังหวัดเชียงใหม่จัดให้มีกองทุน 10 บาท ปฏิเสธไม่ได้ว่าทรัพยากรหรือกองทุนเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

(6) การสร้างการรับรู้หรือการสื่อสารรณรงค์เพื่อการมีส่วนร่วมและความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่ในวงกว้าง เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่เป็นความร่วมมือที่เกิดจากคนจำนวนมากในพื้นที่ มิได้เป็นการทำงานเฉพาะกลุ่มคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพียงเท่านั้น ดังแผนภาพต่อไปนี้

กรอบแนวคิดหรือองค์ประกอบสำคัญของ ของการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่

บทที่ 5

แนวโน้มและข้อเสนอการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ ในบริบทประเทศไทย

ในบทนี้เป็นการนำเสนอแนวโน้มและภาพอนาคตของการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในบริบทประเทศไทยที่จะเกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ และแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา รวมทั้งแนวโน้มและภาพอนาคตจากพื้นที่กรณีศึกษาด้วย โดยคาดหวังว่าภาพอนาคตการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ที่เกิดจากความร่วมมือจากทุกภาคส่วนร่วมกันขับเคลื่อนงานการศึกษาของพื้นที่ให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของทุกคนในพื้นที่ ประสานพลังร่วมกันของทุกภาคส่วนในพื้นที่ เพื่อร่วมเรียนรู้ และร่วมแก้ปัญหา นำไปสู่การคิดค้นสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษาจากภูมิปัญญาของคนไทยในท้องถิ่น เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในบริบทของความเป็นไทย โดยมีบุคคล กลุ่มคน หน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในพื้นที่ร่วมมือกันปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพโดยใช้ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

5.1 แนวโน้มการมีส่วนร่วมตามร่างพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ ฉบับใหม่

(ร่าง) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. มีการเสนอจากหลายหน่วยงาน/องค์กร แต่ในที่นี้จะนำเสนอแนวโน้มการมีส่วนร่วมจากร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2 ฉบับ คือ (ร่าง) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ฉบับคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา และ (ร่าง) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ฉบับของคณะกรรมการการศึกษาถาวรเกี่ยวกับการศึกษา สภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีเจตนารมณ์และได้วางกลไกการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในอนาคตไว้สอดคล้องกัน ต่างเพียงมาตราที่ปรากฏ โดยแนวโน้มการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ตามร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ทั้ง 2 ฉบับ มีแนวโน้มและภาพอนาคต ดังนี้

(1) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับสถานศึกษาด้วยคณะกรรมการสถานศึกษา แนวโน้มของการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ในพื้นที่ระดับสถานศึกษายังคงมีคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการเป็นผู้กำหนดทิศทาง เสนอแนะหรือช่วยเหลือ กำกับติดตามให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามเป้าหมายการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมและสอดคล้องกับการพัฒนาตามความเหมาะสมและบริบทพื้นที่ โดยร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับต่างกำหนดกลไกของคณะกรรมการสถานศึกษาไว้เช่นเดิม แต่มีเจตนารมณ์ในการสร้างให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น เปิดโอกาสให้สถานศึกษาหลายสถานศึกษาสามารถมีคณะกรรมการสถานศึกษา

(2) การมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่ด้วยการรวมตัวเป็นคณะบุคคล โดยจัดตั้งเป็น สมัชชา สภา กลุ่ม หรือหมู่คณะที่เรียกชื่ออย่างอื่น แนวโน้มของการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่กำหนดให้มีกลไกใหม่ที่มีความชัดเจนมากขึ้น ซึ่งได้ผ่านการรับฟังความคิดเห็นและหารือระหว่างผู้มีส่วนสำคัญในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ฉบับของคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา มาตรา 18 ว่า

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 11 (6) ประชาชนซึ่งมีภูมิปัญญาหรือประกอบอาชีพหรือธุรกิจในจังหวัดใด อาจรวมตัวกันเป็นคณะบุคคล เพื่อให้การส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ เสนอแนะอุดหนุน หรือให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในจังหวัดนั้นหรือจังหวัดใกล้เคียงได้

คณะบุคคลตามวรรคหนึ่งอาจจัดตั้งเป็นสมัชชา สภา กลุ่ม หรือหมู่คณะที่เรียกชื่ออย่างอื่นได้ เมื่อมีการรวมตัวกันเป็นคณะบุคคลตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้คณะบุคคลดังกล่าวแจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบ และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแจ้งให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทราบ เพื่อให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกตามสมควร

ในการดำเนินการจัดการศึกษาและการจัดทำร่างแผนการศึกษาแห่งชาติ ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องและสถานศึกษา รับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของคณะบุคคลตามวรรคหนึ่ง ประกอบการพิจารณาด้วย

การบริจาคเงินหรือทรัพย์สินอื่นเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของคณะบุคคลตามวรรคสาม หรือการบริจาคให้แก่สถานศึกษาผ่านทางคณะบุคคลดังกล่าว ให้ได้รับการลดหย่อนภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร

ทั้งนี้ ในร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว เปิดโอกาสให้ประชาชน ในจังหวัดหรือพื้นที่ที่สามารถรวมตัวกันเป็นคณะบุคคลในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สมัชชา สภา กลุ่ม หรือหมู่คณะที่เรียกชื่ออย่างอื่น เพื่อให้การส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ เสนอแนะ หรืออุดหนุนและให้ความร่วมมือในการ จัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในจังหวัดหรือพื้นที่ใกล้เคียง แนวโน้มใน ลักษณะเช่นนี้เป็นการนำแนวคิดของการรวมกลุ่มจัดตั้งของประชาชน ภาคประชาสังคม ที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา แก้ไข ปัญหาการเรียนรู้ของพื้นที่ หรือต้องการพัฒนาจุดเด่นด้านการศึกษาของ พื้นที่ ซึ่งมีกรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จหลายจังหวัดให้มีการระบุใน กฎหมายอย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดการนำไปปฏิบัติให้บรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรม และมีกฎหมายรองรับ ในอนาคตหากร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ได้รับความเห็นชอบอาจมีแนวโน้มให้เกิดการรวมทั้งกันของ ประชาชน ภาคประชาสังคม เอกชนและภาคส่วนต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นด้วย

(3) การมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ระดับจังหวัดด้วย คณะกรรมการระดับจังหวัด แนวโน้มของการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ของพื้นที่ในกฎหมายทั้งสองฉบับ ยังได้กำหนดกลไกการมีส่วนร่วมในระดับ พื้นที่หรือจังหวัดให้มีความชัดเจนมากขึ้น ด้วยการกำหนดให้ประธานกรรมการ สถานศึกษาและคณะบุคคลที่รวมตัวกันในรูปแบบต่าง ๆ มาประชุมร่วมกัน โดยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้จัดให้มีการประชุมขึ้นอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง เพื่อรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในจังหวัด รวมทั้งเสนอแนะนโยบายหรือแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาที่มีความเหมาะสมกับจังหวัดของตน การประชุมดังกล่าวนี้อาจเรียกได้ว่าเป็น คณะกรรมการระดับจังหวัดที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ในระดับจังหวัดหรือพื้นที่ โดยอาจจะเชิญหน่วยงานของรัฐ เอกชน หรือ บุคคลที่เกี่ยวข้องมาร่วมประชุมเพื่อให้ข้อมูลหรือแสดงความคิดเห็นได้

(4) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับชาติด้วยคณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติ แนวโน้มของการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ระดับชาติได้ให้ความสำคัญกับการมีคณะกรรมการระดับชาติ เรียกว่า “คณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติ” มีหน้าที่ในการเสนอแนะนโยบายพิจารณาให้ความเห็นแผนการศึกษาแห่งชาติ เสนอแนะการจัดสรรงบประมาณและอัตรากำลังด้านการศึกษา การพิจารณาเสนอแนะ ปรับปรุง ยกเลิก กฎหมายที่มีผลกระทบต่อการศึกษา ติดตามดูแลการจัดการศึกษา หน้าที่ประการหนึ่งที่สำคัญ คือ การจัดให้มีกลไกประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงและกำหนดมาตรการที่จะให้หน่วยงานของรัฐ ชุมนุม ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน

นอกจากนี้ ในอนาคตอาจมีแนวโน้มของการจัดตั้ง “สภาการศึกษาจังหวัด” ตาม (ร่าง) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ฉบับของคณะอนุกรรมการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการศึกษา สภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นร่างกฎหมายที่ปรับปรุงโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดให้มีกลไกการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับพื้นที่หรือจังหวัดที่เรียกว่า “สภาการศึกษาจังหวัด” ตามมาตรา 31 กำหนดให้มีสภาการศึกษาจังหวัดทุกจังหวัด ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน และมีกรรมการต่าง ๆ ดังนี้

(1) กรรมการโดยตำแหน่ง ที่ประกอบด้วยผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัด และหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในจังหวัดทุกสังกัด

(2) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เป็นนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา

(3) กรรมการผู้แทน ที่เป็นผู้แทนของสถานศึกษาของรัฐ เอกชน มหาวิทยาลัย คณาจารย์ ครู บุคลากรทางการศึกษา ประธานหอการค้า จังหวัด ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี กำนันผู้ใหญ่บ้าน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ และภาคประชาชน

(4) กรรมการและเลขานุการที่ศึกษาธิการจังหวัด

(5) กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการที่เป็นรองศึกษาธิการจังหวัด

2 คน

ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่า “สภาการศึกษาจังหวัด” ที่ประกอบด้วย คณะกรรมการจากหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ นั้น มีลักษณะคล้ายกับ กลไกการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ระดับจังหวัดด้วยคณะกรรมการ ระดับจังหวัดตามร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. แต่มีข้อแตกต่างกันอยู่ 2 ประการ คือ (1) คณะกรรมการระดับจังหวัดตามร่าง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ผู้ว่าราชการจังหวัดไม่ใช่ประธาน แต่ที่ประชุมเลือกสมาชิกในที่ประชุมทำหน้าที่ประธาน (2) การจัดตั้ง สภาการศึกษาจังหวัดตาม (ร่าง) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. จะเป็นลักษณะเป็นทางการและถูกจัดตั้ง โดยรัฐมากกว่า ในขณะที่ตามร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. เป็นคณะกรรมการที่มาประชุมกัน โดยใช้เวทีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดจัดขึ้น เป็นเวทีในการแลกเปลี่ยน เสนอแนะ และพัฒนาการศึกษาของพื้นที่ที่มี ลักษณะยืดหยุ่นมากกว่าและไม่ยึดติดกับระบบราชการมากนัก

5.2 แนวโน้มการมีส่วนร่วมตามแผนการปฏิรูปประเทศ ด้านการศึกษา

แนวโน้มการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ยังคงให้ความสำคัญต่อการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้โดยรวมของประเทศตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา เรื่องที่ 1 การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่และกฎหมายลำดับรอง ดังนี้

(1) การสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนให้มีความร่วมมือในการจัดการศึกษาอย่างสมดุล และภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษารูปแบบต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น โดยอาจให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านงบประมาณ การออกแบบหลักสูตรร่วมกันและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา

(2) การออกกฎหมายหรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนในการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาร่วมกับภาคเอกชนในรูปแบบต่าง ๆ สอดคล้องกับพื้นที่ชัยภูมิระบุว่า ควรเพิ่มบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาให้เพิ่มมากขึ้น ทั้งในแง่ของการออกนโยบายและติดตามการดำเนินงานตามนโยบาย การสนับสนุนงบประมาณและอุปกรณ์ในการจัดการศึกษา

(3) การออกกฎหมายหรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อลดอุปสรรค ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนหรือมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามแนวทางของโรงเรียนที่มีความร่วมมือจัดการศึกษาระหว่างรัฐและเอกชน

(4) การขยายเครือข่ายและจัดตั้งสมาคมวิชาการศึกษาระดับจังหวัดตามความพร้อมและความสมัครใจโดยความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ในจังหวัด

5.3 แนวโน้ม ภาพอนาคต และข้อเสนอการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่

จากการศึกษาแนวโน้มการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่และเก็บข้อมูลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการและสนทนากลุ่มย่อย ณ จังหวัดภูมิ โดยมีภาคีเครือข่ายการศึกษาชัยภูมิ และ “สภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ” เข้าร่วมประชุม รวมทั้งข้อมูลจากการสอบถามและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจากสภาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี และสมาคมวิชาการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในประเด็นแนวโน้มการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกฎหมายและการดำเนินการ ด้านบริหารจัดการ และด้านโครงสร้างและกลไก มีข้อค้นพบและแนวโน้มภาพอนาคตการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ของประเทศไทย ดังนี้

5.3.1 ด้านกฎหมายและการดำเนินการ

(1) ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ควรมีแนวคิดในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่อย่างชัดเจน และมีแนวโน้มว่าได้มีการกำหนดแนวคิด กลไกในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ไว้ใน (ร่าง) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่อย่างเป็นรูปธรรม

(2) มีการตรากฎหมาย ออกระเบียบ หรือข้อกำหนดเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัด

การศึกษาเชิงพื้นที่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฯลฯ สอดคล้องกับพื้นที่ที่กรณีศึกษาระบุว่าควรมีกฎหมายเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

(3) พื้นที่มีการรวมกลุ่มและจัดตั้งตามความสมัครใจในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สมัชชา ภาคิ สภา หรือชื่ออื่น ๆ โดยมีกฎหมายรองรับที่ชัดเจน ซึ่งเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ด้วยคนในพื้นที่เป็นผู้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้เองภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

(4) พื้นที่รวมตัวจัดตั้งและจดทะเบียนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น มูลนิธิ สมาคม สมาพันธ์ ฯลฯ เพื่อช่วยดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ให้ประสบผลสำเร็จและเป็นรูปธรรม แนวโน้มการจัดตั้งในลักษณะดังกล่าวจะเป็นช่องทางหนึ่งในการระดมทุนหรือหางบประมาณในการดำเนินงานของกลุ่ม สมัชชา สภา ฯลฯ อย่างต่อเนื่อง

(5) ภาครัฐมีการกระจายอำนาจ ทรัพยากร งบประมาณ ฯลฯ ให้แก่พื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้มีงบประมาณในการขับเคลื่อนและดำเนินงานด้านการเรียนรู้ของพื้นที่

(6) ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ควรกำหนดให้มีสมัชชาการศึกษาแห่งชาติ หรือชื่อเรียกอื่นคล้ายกับสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ

5.3.2 ด้านบริหารจัดการ

(1) จัดให้มีกองทุนหรือจัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนการดำเนินการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เป็นการเฉพาะ แนวโน้มของการดำเนินการเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่และการดำเนินงานขับเคลื่อนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่นั้นจำเป็นต้องมีงบประมาณในการดำเนินการ ดังนั้นหลายพื้นที่ที่ดำเนินการจึงมีแนวคิด

ในการจัดตั้งกองทุนเพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานในพื้นที่ด้วยตนเอง เช่น กองทุน 10 บาท ของภาคีเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ กองทุนที่ร้องให้น้องได้เรียนของสภาการศึกษาจังหวัดภูเก็ต ดังนั้น ในอนาคตพื้นที่อาจจัดตั้งกองทุนหรือรัฐอาจให้การสนับสนุนในการจัดตั้ง “กองทุนเพื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่” ที่ทุกพื้นที่ที่ต้องการดำเนินการพัฒนา แก้ไขปัญหาการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่สามารถของบดำเนินการจากกองทุนดังกล่าวได้

(2) ส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้แก่ภาคเอกชนระดับทรัพยากรและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของพื้นที่ แนวโน้มดังกล่าวถือเป็นรูปแบบในการระดมทุนอย่างหนึ่งที่เป็นตัวเลือกของการหาทุนงบประมาณ หรือทรัพยากรในการขับเคลื่อนการดำเนินงานในพื้นที่

(3) ทุกพื้นที่หรือทุกจังหวัดในประเทศไทยมีการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาการศึกษาของพื้นที่ โดยการรวมกลุ่มหรือรวมตัวของภาคประชาชน ภาคประชาสังคมในพื้นที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น หากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ได้รับความเห็นชอบและประกาศใช้ ซึ่งถือเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในจังหวัดเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในจังหวัดของตน

(4) มีการประชุมสมัชชาการศึกษาจังหวัด หรือชื่อเรียกอย่างอื่นโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเป็นประจำทุกปี การประชุมสมัชชาการศึกษา สภาการศึกษา หรือภาคีเครือข่ายการศึกษาอื่นในจังหวัดมีแนวโน้มที่จะประชุมกับเป็นประจำในทุก ๆ ปี โดยเฉพาะในจังหวัดที่มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และมีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการทั้งจากภาครัฐ เอกชน กองทุน หรือการระดมทุนอื่น ๆ

(5) พื้นที่หรือจังหวัดมีอำนาจและอิสระในการบริหารและจัดการศึกษาด้วยตนเอง มีแนวโน้มให้พื้นที่หรือจังหวัดมีอำนาจในการจัด

การเรียนรู้ของพื้นที่ได้ด้วยคนของพื้นที่เองและเป็นไปตามที่กฎหมายรองรับ

(6) ภาครัฐหรือราชการเปลี่ยนบทบาทไปเป็นผู้สนับสนุน และส่งเสริมการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่มากกว่าเป็นผู้สั่งการ โดยเปิดโอกาสให้พื้นที่ที่มีอำนาจในการจัดการศึกษาของตนเองได้อย่างเป็นระบบ มีแนวโน้มที่รัฐจะต้องกระจายอำนาจให้พื้นที่ดำเนินการด้วยตนเองได้

5.3.3 ด้านโครงสร้างและกลไก

(1) จัดตั้งหน่วยงานสภากาการศึกษาจังหวัดทุกจังหวัด เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ให้ประสบผลสำเร็จตามความพร้อมและความสมัครใจ โดยมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้หากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่มีผลบังคับใช้ และเป็นไปตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาด้วยที่มีเป้าหมายในการจัดตั้งสภากาการศึกษาหรือสมัชชาการศึกษาให้มากขึ้น

(2) มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้อำนวยความสะดวกมากกว่าเป็นผู้มีอำนาจสั่งการ ปัจจุบันผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานคณะกรรมการการศึกษาจังหวัด (กศจ.) แนวโน้มในอนาคตหากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ประกาศใช้ การให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้อำนวยความสะดวกก็มีแนวโน้มเกิดขึ้นได้

(3) คณะบุคคล เอกชน ภาคประชาสังคม และหน่วยงานของรัฐมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันในการส่งเสริมการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ในอนาคตการทำงานของหน่วยงานรัฐจะต้องเป็นการบูรณาการการทำงานร่วมกัน และเพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนกันในการกิจและอำนาจหน้าที่ มีแนวโน้มที่รัฐจะบูรณาการการทำงานร่วมกันโดยเฉพาะภายในจังหวัดที่มีการดำเนินการที่ประสบความสำเร็จในการสร้างการมีส่วนร่วม

โดยในบางพื้นที่ทั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด เขตพื้นที่การศึกษา มหาวิทยาลัย และสถานศึกษาต่างบูรณาการการทำงานร่วมกัน สอดคล้องกับพื้นที่ชัยภูมิระบุว่า ควรมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานทุกภาคส่วนหรือหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงานให้มีความสอดคล้องกัน มีการกำหนดแผนการดำเนินงานอย่างชัดเจน และให้หน่วยงานในระดับจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการจัดทำแผนบูรณาการ

(4) ผู้ประสานงานในพื้นที่ควรเป็นบุคคลมีคุณลักษณะและทักษะของนักประสานและเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่าย การดำเนินงานในพื้นที่ผู้ประสานงานในหลายพื้นที่มีคุณลักษณะและทักษะของนักประสานที่ดี และเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่าย ทำให้การดำเนินงานขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ของหลายจังหวัดสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ โดยสามารถผลักดันให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมและกำหนดเป้าหมายร่วมกันในประเด็นด้านการศึกษา

(5) ให้มีกลไกในคณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติ (ระดับชาติ) โดยมีสัดส่วนของผู้แทนด้านการจัดการศึกษาของพื้นที่ร่วมเป็นคณะกรรมการ หรือมีคณะกรรมการด้านการมีส่วนร่วมและการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ แนวโน้มตาม (ร่าง) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ให้อำนาจในการแต่งตั้งคณะกรรมการด้านการศึกษาด้านอื่นๆ ได้ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็วและต่อเนื่องของคณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติ

5.4 ข้อเสนอแนะและแนวทางการปฏิบัติ

5.4.1 ข้อเสนอแนะและแนวทางการปฏิบัติ

(1) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ควรให้ความสำคัญและคำนึงถึงการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ โดยมีแนวคิดของการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกำหนดกลไกให้ชัดเจน เพื่อส่งเสริม สนับสนุน อำนาจการให้เกิดการมีส่วนร่วมในพื้นที่และนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งเพื่อเปิดโอกาสให้จังหวัดสามารถจัดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

(2) ควรจัดให้มีกองทุนเพื่อการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ หรือมีแนวทางจัดตั้งกองทุนของพื้นที่ หรือแนวทางการระดมทุน เพื่อสนับสนุนงบประมาณการดำเนินการในการขับเคลื่อนและดำเนินการแก้ไขปัญหาพัฒนาและยกระดับการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่ให้ตอบสนองบริบทความต้องการของพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน

(3) ควรขับเคลื่อนการบูรณาการการทำงานร่วมกันระดับพื้นที่ โดยเฉพาะหน่วยงานระดับพื้นที่ที่มีภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนรู้ โดยหลายกระทรวงมีภารกิจที่เกี่ยวข้องกัน เช่น กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ฯลฯ) กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (มหาวิทยาลัย) กระทรวงมหาดไทย (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - อบจ. - อบต. ฯลฯ) กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ฯลฯ ทั้งนี้ ควรมีความร่วมมือจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

(4) ควรมีมาตรการส่งเสริมหรือกระตุ้นให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษารูปแบบต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เพื่อพัฒนา

การจัดการเรียนรู้ของพื้นที่ตามประเด็นการพัฒนาเชิงพื้นที่ เช่น โรงเรียนร่วมพัฒนา โรงเรียนประชารัฐ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

(5) ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีการรวมตัวของคณะบุคคลในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สมัชชา สภา คณะ เครือข่าย ฯลฯ จากระดับตำบล อำเภอ จังหวัด เพื่อให้การส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือหรือให้ความร่วมมือต่อการจัดการศึกษาของจังหวัดโดยมีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับรองรับเพื่อส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวกในการจัดตั้งอย่างเป็นรูปธรรมและนำไปสู่การปฏิบัติ และเมื่อมีการจัดตั้งครบทุกจังหวัดแล้ว อาจจะจัดตั้งองค์กรในลักษณะองค์กรกลาง คือ สมัชชาการศึกษาแห่งชาติ เพื่อทำหน้าที่ในการประสานงาน สร้างเวทีในการระดมความคิดเห็นระดับชาติ เพื่อให้ภาคีเครือข่ายมีเวทีกลางในการมีส่วนร่วมในการยกระดับคุณภาพการศึกษาร่วมกัน

(6) ควรส่งเสริมให้พื้นที่เห็นถึงปัญหาหรือจุดเด่นที่ต้องการยกระดับการศึกษา โดยอาศัยความร่วมมือของพื้นที่มากกว่าการสั่งการให้ดำเนินการหรือจัดตั้งองค์กรหรือความร่วมมือใด ๆ จากประสบการณ์การดำเนินงานของจังหวัดต่าง ๆ พบว่าการมีจุดร่วมของการแก้ไขปัญหาหรือยกระดับคุณภาพการศึกษาของพื้นที่ โดยมีเจ้าภาพร่วมที่เห็นว่าปัญหาหรือสถานการณ์นั้นจำเป็นต้องมีการแก้ไขหรือพัฒนาจึงมีการทำงานร่วมกันของภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ ทั้งนี้การเกิดขึ้นหรือการรวมตัวกันดังกล่าวมิได้เกิดจากการสั่งการหรือนโยบายของรัฐแต่เป็นการริเริ่มจากภายในพื้นที่เป็นสำคัญ ดังนั้นจึงควรส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวก หรือสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการให้พื้นที่รวมตัวกันด้วยคนในพื้นที่หรือประเด็นปัญหาหรือจุดเด่นที่พื้นที่เห็นพ้องต้องกัน เช่น การตรากฎหมายหรือแก้ไขข้อกฎหมายที่เป็นอุปสรรคหรือมีกฎหมายเพื่อสนับสนุนให้เกิดการรวมตัวหรือการเปลี่ยนแปลงจากภายในพื้นที่เป็นสำคัญ

5.4.2 ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

(1) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาควรมีการศึกษาวิเคราะห์ วิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบ คุณสมบัติ การได้มา หน้าที่และอำนาจ แนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา คณะบุคคล เพื่อเตรียมรองรับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่

(2) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาควรกำหนดพื้นที่นำร่องหรือพื้นที่ต้นแบบในพื้นที่ที่มีความพร้อมและเห็นความสำคัญเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรวมตัวหรือจัดตั้งของคณะบุคคล เพื่อเตรียมความพร้อมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่และเพื่อให้ทราบปัญหาในทางปฏิบัติ

(3) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาควรส่งเสริมและกระตุ้นให้จังหวัดตื่นตัวและริเริ่มการรวมตัวในพื้นที่เป็นสภาการศึกษา จังหวัดหรือชื่อเรียกอย่างอื่น สนับสนุนองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้พื้นที่ อำนวยรักษาเครือข่ายด้านการศึกษาทุกจังหวัด เพื่อให้เป็นเครือข่ายด้านการศึกษาของสำนักคณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติในอนาคต และรองรับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่

แนวโน้มนำการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่

ในบริบทประเทศไทย

1 ร่างพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.

- (1) มีคณะกรรมการสถานศึกษา
- (2) การรวมตัวเป็นคณะบุคคลในรูปแบบต่าง ๆ
- (3) มีคณะกรรมการเชิงพื้นที่ระดับจังหวัด
- (4) มีคณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติ เป็นองค์กรระดับชาติ

4 ข้อเสนอแนะ

- (1) ร่าง พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ ควรให้ความสำคัญ ส่งเสริม สนับสนุน เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ จัดให้มีกองทุนเพื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่หรือมีแนวทางกระดมทุน หาแหล่งทุน เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่
- (3) ควรส่งเสริมให้พื้นที่ที่เกี่ยวข้องปัญหาหรือจุดเน้น ด้านการศึกษาที่ต้องการยกระดับการเรียนรู้ และรวมตัวกันในรูปแบบต่าง ๆ
- (4) ควรศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ประกอบ คุณสมบัติ ที่บาทของคณะกรรมการ สถานศึกษา และคณะบุคคล ฯลฯ

2 แผนการปฏิรูป ประเทด้านการศึกษา

- (1) สร้างการมีส่วนร่วมระหว่างรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (2) การออกกฎหมายและปรับปรุง กฎหมายที่เป็นอุปสรรค
- (3) การขยายเครือข่ายเชิงพื้นที่
- (4) ส่งเสริมการจัดตั้งสภามหาวิทยาลัย จังหวัดตามความพร้อมและสมัครใจ ฯลฯ

3 ภาพอนาคต

- (1) พื้นที่มีการรวมตัวกันในรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้น และมีกฎหมายรองรับ
- (2) มีกองทุนเพื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่
- (3) ภาครัฐหรือราชการเปลี่ยนบทบาทเป็น ผู้ส่งเสริม สนับสนุนมากกว่าสั่งการ
- (4) มีการบูรณาการการทำงานร่วมกัน ระหว่าง คณะบุคคล รัฐ เอกชน และภาคส่วนต่าง ๆ
- (5) มีสัดส่วนผู้แทนด้านการจัดการเรียนรู้ เชิงพื้นที่ในคณะกรรมการนโยบาย การศึกษาแห่งชาติ ฯลฯ

บรรณานุกรม

- กาญจนา เกียรติกันนท. (2552). *วิวัฒนาการบทบาทมิชชันนารีต่อการจัดการศึกษาพยาบาลศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2563). *โครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. สืบค้นจาก <https://www.eef.or.th/>*
- เกตุมณี มากมี. (2559). *โครงการนำร่อง “จังหวัดประชาคมปฏิรูปการเรียนรู้” จังหวัดเชียงใหม่. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. (เอกสารอัดสำเนา)*
- คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2562). *แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.*
- คณะอนุกรรมาธิการพิจารณาศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการศึกษา, สภาผู้แทนราษฎร. (2563). *ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. สืบค้นจาก <https://1drv.ms/b/s!AtVvYoW5dWouhTzoBn6efO9v2v2Y?e=rmccJp>*
- _____. (2563). *ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. สืบค้นจาก <https://1drv.ms/b/s!AtVvYoW5dWouhToyDgPMhgXlUqY5?e=hNpDHL>*

- โครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา. (2563). *ปฏิรูปการศึกษาจังหวัดนครราชสีมา*. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/ปฏิรูปการศึกษาจังหวัดนครราชสีมา-938747616176632/>
- จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้ยะลา. (2563). *ABE จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้ยะลา*. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/ABE-จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้ยะลา-355420737964674>
- จิณฉัตร ปะโคทั้ง. (2549). *รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนดีเด่น โรงเรียนกันทรารมณีสถาบันพระปริยัติธรรม จังหวัดศรีสะเกษ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์). สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทำนอง ภูเกดพิมพ์. (2551). *แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน*. สืบค้นจาก <http://gotoknow.org/blog/mathu/334443>
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2527). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปกรณ์ ปรียากร. (2530). *ทฤษฎีและกลยุทธ์เกี่ยวกับการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ประจวบ หนูเลี้ยง เด่น ชะเนติยัง และนวลพรรณ วรรณสุธี. (2558). *การพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของจังหวัดพัทลุง*. *วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ*. 28, 232-253.

- พชรภรณ์ สิงห์สุรี. (2558). *การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาการบริหารการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ. (2554). *การพัฒนารูปแบบสมัชชาการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- พัฒนพงษ์ สุขมะดัน. จากสมัชชาการศึกษาตำบล สู่สมัชชาการศึกษาจังหวัดสุรินทร์. (2559). *สานปัญญา จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้*. 18, 1.
- พัฒนพงษ์ สุขมะดัน และเสาวลักษณ์ กมลนาวัน. (2562). *จากนับหนึ่งจนถึงวันนี้ บทสรุปการดำเนินงานและกรณีตัวอย่างการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพื้นที่ “โครงการจังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้”*. กรุงเทพมหานคร: กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (2563). สืบค้นจาก <https://www.bic.moe.go.th/images/stories/Porrorbor2542.pdf>.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2545). *การเรียนการสอนที่มีการวิจัยเป็นฐาน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มันทนา นวลเจริญ. (2557). *สภาการศึกษาจังหวัดกระบี่ ปฏิรูปการศึกษาโดยปวงประชา*. กระบี่: เชียงใหม่ ดอควิเมนทารี ดีไซน์ จำกัด.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). *การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและราชการ*. กรุงเทพมหานคร: บิ๊ค พอยท์.

ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ และคณะ. (2559). รายงานการดำเนินงานโครงการ
นำร่อง “จังหวัดประชาคมปฏิรูปการเรียนรู้” จังหวัดขอนแก่น.
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (เอกสารอัดสำเนา)

ราชกิจจานุเบกษา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2560. สืบค้นจาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>

_____. (2561). แผนยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561- 2580). สืบค้น
จาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF

_____. (2562). พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562.
สืบค้นจาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/056/T_0005.PDF

_____. (2562). พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562.
สืบค้นจาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/056/T_0102.PDF

ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2562). สืบค้นจาก <https://drive.google.com/file/d/1tB1buvCThEQQEI8KPFK9gbXhF2SD4rH/view>

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวง
ศึกษาธิการ. (2563). กฎกระทรวงกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ
และเงื่อนไขการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัย ของส่วนราชการ หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง
และภาคีเครือข่าย พ.ศ. 2555. สืบค้นจาก <https://www.moe.go.th/क्रम-เห็นชอบกฎกระทรวง-กศน>

- _____. (2563). นโยบายและจุดเน้นกระทรวงศึกษาธิการ
ปีงบประมาณ 2563. สืบค้นจาก [https://www.moe.go.th/
จุดเน้นการศึกษา-ปี-63](https://www.moe.go.th/จุดเน้นการศึกษา-ปี-63)
- สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
(2563). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่
แก้ไขเพิ่มเติม. สืบค้นจาก [https://www.bic.moe.go.th/
images/stories/5Porobor._2542pdf.pdf](https://www.bic.moe.go.th/images/stories/5Porobor._2542pdf.pdf)
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2563). นโยบายรัฐบาล. สืบค้นจาก
[https://www.thaigov.go.th/uploads/document/66/2019/
07/pdf/Doc_20190725085640000000.pdf](https://www.thaigov.go.th/uploads/document/66/2019/07/pdf/Doc_20190725085640000000.pdf)
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. (2563). มาตรฐาน
การศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561. สืบค้นจาก [http://www.
sesa17.go.th/site/images/Publish2.pdf](http://www.sesa17.go.th/site/images/Publish2.pdf)
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). รายงานผล
การประชุมสมัชชาการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์บริษัทพิมพ์ดีจำกัด.
- _____. (2543). รายงานผลการประชุมสมัชชาการศึกษาท้องถิ่นเพื่อ
ปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บริษัทพิมพ์ดีจำกัด.
- _____. (2544). รายงานการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของพ่อแม่
ผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พัฒนา
พานิชจำกัด.
- _____. (2544). รายงานผลการประชุมสมัชชาการปฏิรูปการศึกษา
และการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2563). กฎกระทรวงว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญารูปแบบวิทยาลัยชุมชน พ.ศ. 2546. สืบค้นจาก <http://www.mua.go.th/users/he-commission/law.php>

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543). การประชุมสมัชชาผู้ปกครอง ผู้บริหาร เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาพิเศษ ปี 2000. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานจังหวัดลำปาง. (2563). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. สืบค้นจาก <http://www.lampang.go.th/public60/EducationPlan2.pdf>

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). รายงานการประชุมสมัชชาคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

_____. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ (พ.ศ. 25610-2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (เอกสารอัดสำเนา)

_____. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดสระแก้ว (พ.ศ. 25610-2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (เอกสารอัดสำเนา)

_____. (2560). รายงานการวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือและสมัชชาการศึกษาระดับภูมิภาค. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

_____. (2560). รายงานการวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือและสมัชชาการศึกษาระดับภูมิภาค.

กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (เอกสาร
อัดสำเนา)

_____. (2562). รายงานการศึกษารูปแบบและกลไกการมีส่วนร่วม
และสมัชชาการศึกษา. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

_____. (2563). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของภาคประชา
สังคม/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามร่างพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนา
การเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจังหวัดกระบี่. (2563). สภาการศึกษา
จังหวัดกระบี่. สืบค้นจาก [https://www.facebook.com/
krabi.education.council/](https://www.facebook.com/krabi.education.council/)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิของ
บุคคลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียนรู้ พ.ศ. 2554.
สืบค้นจาก [http://backoffice.onec.go.th/uploaded/
Category/Laws/2012-03-26-ActRightIndividuals
BasicEduLearnCenter.pdf](http://backoffice.onec.go.th/uploaded/Category/Laws/2012-03-26-ActRightIndividualsBasicEduLearnCenter.pdf)

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น. (2563). แผนพัฒนากระทรวง
ศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). สืบค้นจาก [http://
www.kknpeo.moe.go.th/](http://www.kknpeo.moe.go.th/)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจังหวัดนครลำปาง. (2563). สมัชชา
การศึกษานครลำปาง. สืบค้นจาก [https://www.facebook.
com/NakhonLampangEducationalAssembly/](https://www.facebook.com/NakhonLampangEducationalAssembly/)

สำนัการงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสั้งคมแห่งชาต. (2563). *แผนแม่บทภายใต้อุทธศาสตร์ชาต. สืบค้นจาก* <http://nscr.nesdb.go.th/แผนแม่บทภายใต้อุทธศาสตร์/>

_____. (2563). *แผนปฏิรูปประเทศ. สืบค้นจาก* <http://nscr.nesdb.go.th/แผนการปฏิรูปประเทศ/>

_____. (2563). *แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศีกษา. สืบค้นจาก* <http://nscr.nesdb.go.th/wp-content/uploads/2019/08/แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศีกษา.pdf>

_____. (2563). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสั้งคมแห่งชาต ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). สืบค้นจาก* https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422

สมคิต พรหมจุ้ย และคณะ (2559). *รายงานการดำเนนงานโครงการนำร่อง “จ้งหวัดประชาคมปฏิรูปการเรยนรู้” จ้งหวัดนนทบุรี. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธราช. (เอกสารอัดสำเนา)*

หนังสือพิมพ์มติชน. (2563). *สภานี้ ก.ค.ศ.: วันครูโลก. สืบค้นจาก* <https://www.moe.go.th/moe/upload/hotnews/htmlfiles/24929-9351.html>

อานันท์ ปันยารชุน. (2561). *การศีกษาแบบมีส่วนร่วม ฤญแจสำคัญเปลี่ยนประเทศ. สืบค้นจาก* <https://www.prachachat.net/education/news-165777>

เอกชัย กี่สุขพนธ์. (2538). *การบริหาร: ทักษะและการปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุขภาพใจ.*

- เอกพล ดวงศรี. (2563). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของประชาชนตามร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่. *วารสารศึกษาศาสตร์สาร*. 4(3), 68-82.
- Gall, J. and Others. (1999). *Applying Educational Research A Practical Guide*. 4th Edition. New York : Longman.
- Delancy, R. (2000). Parent Participation in District-level Curriculum Decision Making: A Year in the Life of a School District. *Proquest Digital Dissertation*, 60, 2349.
- Gustavo, W. (1992). *The meaning of participation*. Columbia: Habinet.
- Pryor, J. (2005). Can Community Participation Mobilise Social Capital for Improvement of Rural Schooling? A Case Study from Ghana. *Journal of Taylor and Francis*, 35, 193 - 203.

ภาคผนวก

ประเด็นคำถามสนทนากลุ่ม

- (1) ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัด และข้อมูลพื้นฐานด้านการศึกษา
- (2) ประเด็นความต้องการด้านการศึกษา/ปัญหาด้านการศึกษาที่ต้องการพัฒนา/จุดเด่นด้านการศึกษาของพื้นที่
- (3) การรวมตัวและรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคนในพื้นที่
 - จังหวัด/พื้นที่มีการรวมตัวหรือไม่ เป้าหมายคืออะไร มีแผนการทำงานอย่างไร
 - มีรูปแบบการรวมตัวหรือองค์ประกอบในการมีส่วนร่วมของพื้นที่อย่างไร
 - มีแนวคิดสำคัญในการรวมตัวอย่างไร
 - มีกลไกการมีส่วนร่วมหรือภาคส่วนใดบ้างที่เข้ามามีบทบาทหรือร่วมพัฒนา/แก้ไขปัญหาการศึกษาในพื้นที่
 - กระบวนการมีอะไรบ้าง ผลที่ต้องการคืออะไร และรู้ได้อย่างไรว่าได้ผลตามที่ต้องการ
 - มีปัญหาหรืออุปสรรคใดหรือไม่

- (4) ข้อเสนอบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของภาคส่วนต่าง ๆ
 - ภาครัฐควรมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในพื้นที่อย่างไร
 - ภาคเอกชนควรมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในพื้นที่อย่างไร
 - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในพื้นที่อย่างไร
 - คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในพื้นที่อย่างไร
 - บทบาทการมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่น ๆ
- (5) แนวโน้มของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในอนาคต
- (6) ความเป็นไปได้ในการจัดตั้งรวมกลุ่มมูลนิธิ สมาพันธ์ หรือสมาคมทางการศึกษาของพื้นที่
- (7) สภาพการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19)

**รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมและ
การจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในบริบทประเทศไทย
เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2563
ณ ห้องประชุมพญาแล ชั้น 5 ศาลากลางจังหวัดชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ**

1. ดร.สมเกียรติ แก้วไธสง	ศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ
2. ดร.อรอุมา ไชยเศรษฐ	ประธานสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
จังหวัดชัยภูมิ
3. ดร.อานันท์ รongพล	อดีตรองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต 30
4. นายผดุงศักดิ์ แสงเพชร	อดีตผู้อำนวยการกองการศึกษา
ศาสนา และวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สานนท์ ด้านภักดี	รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
6. อาจารย์ ดร.วิรัช ตาแก้ว	อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สวนสุนันทา
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ
ดร.เอนก สุวรรณบัณฑิต	อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยราชภัฏ
สวนสุนันทา
8. นางสาวดาวรรค์ พงศนันท์	ประธานสภาวัฒนธรรม
อำเภอเมืองชัยภูมิ
9. นางสาวมะลิวัน มาเห่ง	รองผู้อำนวยการสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30
10. พระมหาวชิรุย์ สิทธิเมธี	ผู้แทนภาคศาสนา
11. นายสุเทพ ชื่นเมือง	ผู้แทนชุมชน
12. นางสาวสุทิน รัตนจรัสโรจน์	ประชาสัมพันธ์จังหวัด
สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดชัยภูมิ

13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ว่าที่ร้อยเอกณัฐดนัย แก้วโพนงาม
 14. นายมนัสแสง นามจันทร์
 15. นายสามิตร เปรียมพิมาย
 16. นายธนชน มุทาพร
 17. นางสุณิสา บุญเกื้อ
 18. นางกานดา สุรย์ราช
 19. นายจำเนียร คล้ายประดิษฐ์
 20. นางวาสนา ศิโรตมานนท์
 21. นางกัลยา ชัยกิตติภูมิ
 22. นางคณิง ศรีวัชรินานต์
 23. นายสุเทพ นิตวิฒนานนท์
 24. นางอินทร์ทอง แสงสุทธิ
 25. นางอุดมศรี วรแสน
 26. นายจิรเมท สุกรี
 27. นางพรสวรรค์ สุขรัตน์
 28. พันตรีอำนาจ แก้วกาลี
 29. นายดุสิต สุรย์ราช
 30. นายวิมล วีระโอ
- รองคณบดีคณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองฉิม
(สิงห์จันทร์บำรุง)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3
ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3
ผู้อำนวยการสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ชัยภูมิ เขต 1
หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ
สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชัยภูมิ
ข้าราชการบำนาญ
ข้าราชการบำนาญ
ข้าราชการบำนาญ
สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ โรงพยาบาลชัยภูมิ
ข้าราชการบำนาญ
ข้าราชการบำนาญ
ครูชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนบ้านโนนสาทร
ข้าราชการบำนาญ
ผู้อำนวยการโรงเรียนสระพังวิทยาคม
นักวิชาการแรงงานชำนาญการ
รักษาราชการแทนจัดหางานจังหวัด
ข้าราชการบำนาญ
ผู้แทนภาคประชาชน
ผู้แทนภาคประชาชน

31. นางสาวสมพร จันทร์ช่วย	ผู้แทนภาคประชาชน
32. ร้อยตรีวรารกร วงษ์นรา	ผู้สื่อข่าว สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก
ช่อง 5 (ททบ.5)
33. นางสาวพันธนันท์ พูนประสิทธิ์	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ
34. นายโยธี ป้อพันธุ์คง	ผู้อำนวยการกลุ่มอำนวยการ
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ
35. นางอมรรัตน์ ธรรมวงศ์	ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผน
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ
36. นางนิภาพร ตอสกุล	ครูโรงเรียนอนุบาลเด็กดี 2
37. นางปพิชญา พรหมกันทา	อาจารย์คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
38. นายธนวัฒน์ คำเข้าเมือง	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านท่าโป่ง
39. นางกวิณชิต ฤทธิ์นาง	ครูผู้ช่วย
40. นางเพลินพิศ แสนเสร็จ	ข้าราชการบำนาญ
41. นายสยาม เครือฝักปิง	ผู้อำนวยการ
โรงเรียนมัธยมบ้านแก้งวิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2
42. นางสาวพัทธนันท์ พาป้อ	อาจารย์คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
43. นายปุ่น ชมพูปร	อาจารย์คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
44. พันตำรวจตรีบุญแสง สารพัฒน์	สารวัตรอำนวยการ
สถานีตำรวจภูธรบ้านค่าย
45. นางสาวกัญญ์ฐ ขยายกูร	นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ
46. นางพรรัตน์ เมียนกลาง	ข้าราชการบำนาญ
47. นางสาวศรัณย์ ศรีวิงษ์ชัย	ข้าราชการบำนาญ

48. สิบเอกสุพจน์ เกาสมเนื่อง ผู้บังคับหมู่งานป้องกันปราบปราม
สถานีตำรวจภูธรบ้านค่าย
49. นายวัชรพงษ์ พลจารย์ นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเหล่า
50. นางสุมาลี นนทดี ข้าราชการบำนาญ
51. นายรังษิ นนทะดี ข้าราชการบำนาญ
52. นายธนาคุณ โฉมนิธิธนานนท์ ผู้อำนวยการ
โรงเรียนมัธยมชัยมงคลรังงาม
53. ดร.อภิรักษ์ ขาญศึก รองคณบดีคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
54. นางงามนิตย์ ธนุทองสัมพันธ์ ประธานศูนย์ประสานภาคีพัฒนา
จังหวัดชัยภูมิ
55. นายชัยณรงค์ บรรลึงเดช ศึกษาานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
ผู้แทนผู้อำนวยการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2
56. นายสุริยะ ป้องขันธุ์ ศึกษาานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ
57. นายนิคม รัตนจันทร์ ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกฎหมาย
และประชาสัมพันธ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
58. นายพวงศัวิทย์ เสมชัยภูมิ ผู้อำนวยการโรงเรียนห้วยด้อมพิทยาคม
องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ
59. นายวรรณพจน์ เฮอสุวรรณ ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองสังข์วิทยายน
60. นายสมใจ วชิรธรรมเพียร ประธานชุมชนโนนสมอ
61. นายบุญเถา บุราน ผู้อำนวยการโรงเรียนสุนทรวัฒนา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

62. นางศรีประไพ พรหมณี	ผู้แทนชุมชนบ้านบึงคล้าวิทยา
63. พันตำรวจโทชยพล ดีหลี	สารวัตรสอบสวน
สถานีตำรวจภูธรบ้านค่าย
64. นายจักรพัฒน์ อัสวจุฑารัตน์	ผู้แทนชาวนา
65. นายประสงค์ พรโสภณ	ข้าราชการบำนาญ
66. นายชวน มณีวรรณ	ข้าราชการบำนาญ
67. นายเวกวรรณธ์ ฉ่ำสันเทียะ	ผู้อำนวยการโรงเรียนสามสวนวิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2
68. นายสมาน ชัยศร	รองผู้อำนวยการโรงเรียนห้วยต้อนวิทยา
องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ
69. นางสาวสุนีย์ นิลบรรพต	ครูโรงเรียนเพชรวิทยาคาร
องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ
70. นางสุสติ์ สบาย	ข้าราชการบำนาญ
71. พันตำรวจเอกอานุกาพ ผิวไทย	ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรบ้านค่าย
72. นายมนตรี สวงโท	ประธานชุมชนชีเหล็กใหญ่
73. นายสมมติ คำภูนอก	รองผู้อำนวยการ
โรงเรียนมัธยมหนองศาลา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2
74. นายวรุดิ วรแสง	รองประธานสมาคม
ส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดชัยภูมิ
75. นายปัญญา หาญอาสา	ภาคีเครือข่ายชัยภูมิ
76. นางพรณี คล้ายแก้ว	สื่อมวลชน
77. นายอนันตวิชญ์ อนุศาสนัน	หัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัว
จังหวัดชัยภูมิ
78. นายเพลง ศิลป์พัธน์	ผู้อำนวยการฝ่ายบริการ
โรงพยาบาลชัยภูมิ
79. นางสาวเสาวพรรณ ทองประสม	ผู้แทนภาคประชาชน
80. นางจิราภรณ์ เอื้อศรี	ผู้แทนภาคประชาชน

81. ว่าที่ร้อยตรีธนพล อัสวสมบัติศิริกุล	ประธานชมรมสมุนไพรร
82. นายชาติชาย สีนวลย์	ผู้สื่อข่าวไทยรัฐนิวส์
83. ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร. พิทักษ์พงษ์ศักดิ์ กางการ	คณบดีคณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
84. นายยุทธนา ศรีจำปา	ผู้แทนภาคประชาชน
85. นายฉัตรชัย โรจน์เรืองไร	ผู้แทนบ้านวิถีไท
86. นางสาวสุนันทา โรจน์เรืองไร	ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
จังหวัดชัยภูมิ
87. นายสำเนา เนื่อทอง	ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษา
และพัฒนาการเรียนรู้
88. ดร.วัลภา เล็กวัฒนานนท์	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนานโยบาย
ด้านการมีส่วนร่วมและสังคมการศึกษา
89. นางสาววรากร สายแก้ว	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
90. นายเอกพล ดวงศรี	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
91. นางสาวนริศรา ใจคง	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
92. นางสาวสิริกานต์ แก้วคงทอง	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.สุภัทรา จำปาทอง	เลขาธิการสภาการศึกษา
ดร.สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์	รองเลขาธิการสภาการศึกษา
ดร.อุษณีย์ ธโนศวรรย์	รองเลขาธิการสภาการศึกษา
ดร.คมกฤช จันทร์ขจร	ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา
นายสำเนา เนื้อทอง	ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐาน การศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้

ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อคิดเห็น และพิจารณารายงาน

อาจารย์ ดร.วิรัช ตาแก้ว	ภาคีสมาชิกราชบัณฑิต สำนักงานราชบัณฑิตยสภา
นายพัฒนพงษ์ สุขมะดัน	ผู้ช่วยผู้จัดการกองทุน เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา
นายสากล ขวัญทอง	ข้าราชการบำนาญ อดีตศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิเคราะห์ สังเคราะห์ เรียบเรียง จัดทำรายงาน และบรรณาธิการ

ดร.วัลภา เล็กวัฒนานนท์	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนานโยบาย ด้านการมีส่วนร่วมและสมัชชาการศึกษา
นายเอกพล ดวงศรี	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
นางสาวสิริกานต์ แก้วคงทอง	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

ผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม และภาคีเครือข่าย

สภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.)

พิธีจันทักษร ศิลปกรรมและประธานการจัดพิมพ์

นายเอกพล ดวงศรี

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

นางสาวสิริกานต์ แก้วคงทอง

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

ดร.วัลภา เล็กวัฒนานนท์

ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนานโยบาย

ด้านการมีส่วนร่วมและสมัชชาการศึกษา

ดร.ศศิรัศม์ วีระไวยะ

นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ

ดร.ปิยะมาศ เมตไธสง

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

นางสาวทัศนีย์ เนียมบุบผา

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

นางสาววรากร สายแก้ว

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

นายเอกพล ดวงศรี

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

นางสาวนริศรา ใจคง

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

นางสาวสิริกานต์ แก้วคงทอง

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

นางสาวบุศรา บุญเกิด

ผู้ช่วยนักวิชาการ

นางสาวลัทธิพรณ เดชสุภา

ผู้ช่วยนักวิชาการ

หน่วยงานรับผิดชอบ

กลุ่มพัฒนานโยบายด้านการมีส่วนร่วมและสมัชชาการศึกษา

สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

โทร. 02-668-7123 ต่อ 2534, 2540 โทรสาร 02-243-1128

ขอความกรุณาจากท่านผู้ได้รับเอกสารฉบับนี้
กรอกแบบตอบรับ เพื่อเป็นข้อมูลให้สำนักงานฯ นำไปผลิตและพัฒนาองค์ความรู้ต่อไป
ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

สื่อสิ่งพิมพ์ สกศ.
ลำดับที่ 27/2563
ISBN 978-616-564-069-5

